Mark Twain

Koldus és királyfi

Egy történet a fiatal korosztály számára

LENGYEL TAMÁS
fordításában

Puedlo Kiadó

Fordította: Lengyel Tamás ©

TARTALOM

1. fejezet
Királyfi és koldus születik

2. fejezet
Tom gyermekévei

3. fejezet
Tom találkozik a királyfival

4. fejezet
A királyfi kínlódásainak kezdete

5. fejezet
Tom, a fenséges úr

6. fejezet
Tomot eligazítják

7. fejezet
Tom első királyi ebédje

8. fejezet
A Pecsét talánya

9. fejezet
A temzei parádé

10. fejezet
A királyfi a szemét között

11. fejezet
A városházán

12. fejezet
A királyfi és megszabadítója

13. fejezet
A királyfi eltűnik

14. fejezet
Meghalt a király – éljen a király!

15. fejezet
Tom, a király

16. fejezet
A díszebéd

17. fejezet
Süsü király

18. fejezet
A királyfi a csavargók között

19. fejezet
A királyfi a parasztok között

20. fejezet
A királyfi és a remete

21. fejezet
Hendon, a megmentő

22. fejezet
Árulás áldozata

23. fejezet
A király fogoly

24. fejezet
A szökés

25. fejezet
Hendon Hall

26. fejezet
Megtagadva

27. fejezet
Börtönben

28. fejezet
Az áldozat

29. fejezet
Irány London!

30. fejezet
Tom egyre javul

31. fejezet
A bemutató szemle

32. fejezet
A koronázás napja

33. fejezet
Edvárd, a király

Zárszó
Igazságtétel és büntetés

Elregélek egy történetet, aszerint, ahogy én hallottam valakitől, akinek az apja mesélte. Ő pedig az apjától hallotta, akire szintén apja hagyományozta azt – így nyúlt a régmúltba vissza, 300 évre, vagy még tovább. Az apák fiaiknak adva át, ily módon őrizték meg az elbeszélést. Lehet, hogy történelmi tény, vagy talán csak egy legenda, szájhagyomány. Akár megesett, akár nem – biztos, hogy megeshetett volna. Talán a bölcsek és a tanultak is hittek benne egykor; talán csak a tanulatlanok és az egyszerűek szerették, és vallották igaznak.

1. fejezet

Királyfi és koldus születik

London ódon városában, a XVI. század második negyedének egy bizonyos őszi napján, egy Canty nevű szegény családban született egy fiú, akire nem vágytak. Ugyanezen a napon egy a gazdag Tudor-családból származó angol gyermek is született, akit már nagyon vártak. Egész Anglia várta. Anglia olyannyira vágyott rá, reménykedett érkezésében, és fohászkodott Istenhez, hogy most, amikor végre megérkezett, az emberek majdnem letértek az eszükről a boldogságtól. Távoli ismerősök is sírva ölelték és csókolták egymást. A rangosak és közemberek, gazdagok és szegények együtt ünnepeltek, táncoltak, énekeltek, és együtt néztek a pohár fenekére. Így folyt ez nappalokon és éjszakákon át.

Nappal London tetszetős látványt nyújtott, mert minden erkélyen és háztetőn tarka zászlók lobogtak, és az utcákon pompásan parádézott a nép. Hanem éjszaka is volt itt látnivaló; a hatalmas örömtüzek minden sarkon, amelyeket mulatozó csoportok vettek körül. Egész Angliában másról sem esett szó, csak az újszülöttről, Tudor Edvárdról, a walesi hercegről, aki selyembe és szaténba bugyolálva pihent, és semmit sem tudott a nagy felbolydulásról, arról, hogy főrangú lordok és úrhölgyek gondozzák és figyelik őt – így nem is törődött mindezzel. Senki sem beszélt viszont a másik csecsemőről, a nyomorult rongyokba bugyolált Tom Cantyről, kivéve a kolduscsaládot, akikhez épp most érkezett, azért, hogy gondjaikat szaporítsa.

2. fejezet

Tom gyermekévei

Ugorjunk át néhány esztendőt.

London 1500 éves múltra visszatekintő nagyváros volt abban az időben, százezer lakossal, sőt, egyesek szerint kétszer annyival. Az utcák nagyon szűkek, kanyargósak és piszkosak voltak. Különösen azon a környéken, ahol Tom Canty élt, vagyis a London hídhoz közel. A fából épült házak második szintje kiszögellt az első fölé, a harmadik pedig még a másodiknál is kíváncsibban türemkedett előre, az utcafrontra. Minél magasabbra nőttek a házak, annál terebélyesebbek is lettek. Vázukat keresztben-kasban erős gerendák alkották, köztük szilárd építőanyag töltötte ki a falakat, s ezt vakolat borította. A gerendákat a tulajdonosa, ízlésének megfelelően vörösre, kékre vagy feketére mázolta, ami roppant látványos eredményhez vezetett. A kicsiny ablakok, bennük apró gyémántforma táblákkal, sarokvasaikon kifelé nyíltak, akárcsak az ajtók.

A ház, amelyikben Tom apja lakott, egy sikátorból nyíló, Szemét Telep nevű mocskos kis zsákutca végén állt. Kicsi volt, omladozó és rozoga, mégis tele volt nyomorultul szegény emberekkel. Canty családja egy harmadik emeleti szobában lakott. Az anya és az apa a sarokban egy ágyvázszerű alkalmatosságon aludt. Tomnak, nagyanyjának és két nővérének, Betnek és Nannak viszont nem volt helyhez kötött fekhelye. Szabadon választhatták alvásra a padló bármely részét. Volt ugyan odabenn egy-két pokrócmaradvány és néhány kupac ócska, koszos szalma, de ezekre aligha illett az ágy szó, hiszen nem voltak rendezettek. Reggelente egy halomba rugdosták azokat, este pedig tetszés szerint válogattak onnan.

Bet és Nan, a 15 éves ikerlányok, jólelkűek voltak, de piszkosak, rongyos ruházatúak és mélységesen tudatlanok. Az anyjukra hasonlítottak. Velük ellentétben, az apa és nagymama két átokfajzat. Hacsak tehették, berúgtak, majd verekedni kezdtek egymással vagy bárki mással, aki útjukba került. Részegek voltak vagy sem, folyton átkozódtak és káromkodtak. John Canty tolvaj volt, az anyja pedig koldus. A gyerekekből is koldust faragtak, de elmulasztották lopásra tanítani őket. A söpredék között élt a házban, még ha nem is volt odavaló, egy idős pap, akit a király parancsára egy krajcár nélkül kergettek el hivatalából és otthonából. Neki szokásává lett, hogy maga köré gyűjtötte az utcán kóborló gyerekeket, és titokban tanította azokat. András atya Tomot is tanította egy kis latinra, írásra és olvasásra. Megtette volna ugyanezt a nővéreivel is, de azok féltek a barátaik gúnyolódásától, akik rosszul tűrték a környezetükben az ilyen alávaló bolondságokat.

Az egész Szemét Telep is hasonló darázsfészek volt, mint Cantyék háza. Részegeskedéssel, erőszakkal és veszekedéssel teltek az éjszakák, szinte szüntelenül. A súlyos sérülések itt éppolyan gyakoriak voltak, mint az éhség. A kis Tom mégsem volt boldogtalan. Sanyarú élete volt, de ő ezt nem fogta fel. Ez idő tájt minden Szemét telepi fiú hasonlóképpen élt, ezért ő is azt hitte, ez a dolgok helyes és megfelelő rendje. Ha este üres kézzel tért haza, tudta, az apja jól összeszidja és elveri, majd, ha ő végzett, a nagyanyja teszi ugyanezt, csak még nagyobb lelkesedéssel. Ilyenkor, az est egy későbbi szakában odaosont hozzá éhező anyja, és lopva a kezébe adott némi szánalmas ételhulladékot vagy kenyérhéjat, amit a saját szájától vont el, holott a férje gyakran rajtakapta, és az árulásért alaposan elverte az asszonyt.

Mondom, Tom élete meglehetősen jól telt, különösen nyaranta. Csak annyit koldult össze, hogy otthon a bőrét mentse, hiszen a koldulás ellen szigorú törvényeket hoztak és súlyosan büntették, így ideje nagy részét arra szánta, hogy meghallgassa a jó András atya bűbájos meséit és mondáit az óriásokról és tündérekről, manókról és dzsinnekről, elvarázsolt kasté-

lyokról, pompás királyokról és királyfiakról. A feje megtelt ezekkel a csodálatos dolgokkal, és minden sötét éjszakán, amikor fáradtan, éhesen, a veréstől sajgó testtel hevert a csekélyke, durva szalmán, szabadjára engedte képzeletét, és fájdalmait hamarosan feledtették azok a csodálatos képek, amelyekben egy királyi palota dédelgetett hercegének fényűző életét festette maga elé. Egy idő múlva éjjel és nappal is kísérteni kezdte az a vágy, hogy saját szemével láthasson egy valódi királyfit. Egy alkalommal beszélt erről a Szemét telepi barátainak, ám azok olyan kegyetlenül sértegették és kigúnyolták, hogy jobbnak látta, ha a jövőben megtartja magának az álmait.

A pap ódon könyveit olvasva, gyakran kérte őt, magyarázza meg az egyes részeket, beszéljen róluk bővebben is. Álmodozása és az olvasmányai lassanként változásokat okoztak benne. A képzelete szülte emberek olyan szépek voltak, hogy kezdte szánni magát a rongyok, a mocsok miatt, arra vágyott, hogy tiszta legyen és jobban öltözött. Ugyanúgy játszott tovább a sárban, ahogy eddig, és persze még élvezte is, de a Temze folyóban már nem csak a puszta élvezet miatt pancsolt, további lehetőségeket fedezett fel, a fürdést, tisztálkodást. Tom mindig talált valami látnivalót a város közterein és piacain. Időnként más londoni polgárokkal együtt megtekinthetett egy-egy katonai felvonulást, amikor valamely hírhedt sorsüldözöttet kísértek a Tower börtönébe. Az egyik nyári napon látta, amint Smithdfieldben máglyán égették meg a szerencsétlen Anne Askew-t és három férfit, még azt is hallotta, hogy közben egy volt püspök prédikációt intéz hozzájuk, bár ez őt kevésbé érdekelte. Bizony, egészében véve Tom élete elég változatos és kellemes volt.

Tom álmodozása a hercegi életről és az olvasmányai olyan erős hatással voltak rá, hogy akaratlanul is hercegként kezdett viselkedni. A beszéde és a viselkedése szokatlanul ünnepélyes és kifinomult lett, ami az ismerőseit rendkívüli módon ámulatba ejtette és mulattatta. Tom tekintélye a fiatalok körében napról napra nőtt, és egy idő után már egyfajta csodálattal néztek fel rá, akár egy felsőbbrendű lényre. Úgy tűnt, olyan sok mindent tud! Annyira csodálatos dolgokat ismert és tett! Ráadásul annyira bölcs volt! A fiatalok beszámoltak Tom kijelentéseiről és Tom tetteiről az időseknek, így aztán Tom Canty közöttük is beszéd tárgya lett, s úgy tekintettek rá, mint roppant tehetséges és különleges lényre. Felnőtt emberek fordultak hozzá tanácsért vitás dolgaikban, és gyakran megdöbbentek eszes és bölcs döntései hallatán. Így aztán hős lett belőle mindenki szemében, aki csak ismerte őt, kivéve a saját családját, ők ugyanis nem láttak benne semmit.

Egy idő után Tom titokban létrehozott egy királyi udvart. Ő volt a herceg, közeli barátai pedig testőrök, kamarások, lovászok, főnemesek és úrhölgyek, illetve a királyi család tagjai. Az álherceget naponta körültekintő szertartással fogadták, melyek Tom romantikus olvasmányain alapultak. Naponta megtárgyalták a királyi tanácsban a játékkirályság fontosabb ügyeit, és őkirályi képzelt felsége naponta hozott rendeleteket, kitalált hadserege, tengerészete és fejedelemségei számára.

Ezek után nekilátott, hogy úgy, amint volt, rongyosan összekolduljon néhány fillért. Továbbra is száraz kenyérhéjat evett, megkapta a szokott pofonokat és verést, majd elnyújtózott maréknyi, rossz szagú szalmáján, és újra üres képzelgésbe kezdett önnön kiválóságáról.

A vágy azonban, hogy egyszer egy hús-vér herceget láthasson, napról napra és hétről hétre egyre nőtt benne, míg végül minden egyéb vágyát elnyelte és élete legfőbb szenvedélyévé vált.

Egy januári napon, szokott kolduló körútján, csüggedten baktatott mezítláb a hidegben, óránként téve meg az utat a Mincing Lane és a Little East Cheap körül, miközben be-bepillantott a kifőző konyhákba, ahol rettentő malacpástétom-adagok és más végzetes találmányok tárultak mohó szeme elé. Ő ezeket angyaloknak szánt csemegéknek gondolta, az illatuk alapján legalábbis erre következtetett, hiszen akkora szerencséje sosem volt, hogy saját maga kóstol-

hatott volna ilyet. Hideg eső szitált, az idő borongós volt és az egész nap melankolikus. Este Tom annyira átázva, fáradtan és éhesen érkezett haza, hogy az apja és a nagyanyja sem állhatta meg, hogy kinyilvánítsa együttérzését szánalmas állapota láttán. Ezt persze a maguk módján tették, vagyis először alaposan elverték, aztán aludni küldték. Sokáig ébren tartotta a fájdalom és az éhség, amit érzett, valamint a házban hallható káromkodások és verekedés zaja, de végül a gondolatai messzire szálltak, távoli, romantikus vidékre, drágakövekkel és arannyal ékesített királyfiak és királylányok hozták meg az álmát. Olyanok, akik hatalmas palotákban éltek és szolgák hajbókoltak körülöttük, vagy repültek, hogy végrehajtsák parancsaikat. Végül, mint mindig, saját magát is királyfinak álmodta.

Egész éjjel beragyogta királyi címének dicsősége, nagy tiszteletű nemesek és úrhölgyek között járt-kelt, fény ragyogta körül, parfümöt lélegzett be, mennyei zenét kortyolt, és emitt egy mosollyal, másutt hercegi fejbólintással fogadta a neki utat nyitó, ragyogó tömeg alázatos hajbókolását.

Amikor pedig reggel felébredt, és megpillantotta a nyomorúságot maga körül, álmai a szokásos eredményt hozták – környezetének visszataszító természete ezerszeresére erősödött. Rászakadt a keserűség, a szívbéli gyötrelem és a könnyek.

3. fejezet

Tom találkozik a királyfival

Tom éhesen kelt fel és éhesen ballagott el otthonról, ám közben gondolatai az álmában látott ragyogás homályba tűnő képei körül forogtak. Itt és amott kóborolt a városban, alig törődve azzal, hol is jár éppen, vagy hogy mi történik körülötte. Az emberek fellökték, némelyikük még egy-két durva szót is intézett hozzá, de mindez lepergett a tűnődő fiúról. Lassanként Temple Barhoz ért, ez irányban a legtávolabbi ponthoz, ameddig otthonától valaha is elmerészkedett. Megállt és eltöprengett egy pillanatra, azután újra alámerült a képzeletében, és folytatta útját London városfalain kívül. A Strand akkortájt már nem országút volt többé, de csak bizonyos megszorítások mellett volt utcának tekinthető. Hiszen míg az egyik oldalán viszonylag sűrűn sorakoztak a házak, a másikon csupán elszórva állt néhány nagy épület. Ezek gazdag nemesek palotái voltak, melyek mindegyikét tágas és gyönyörű birtok vette körül, egészen a folyóig – mára e földeket zord tégla- és kőépületekkel zsúfolták tele.

Tom így egykettőre Charing falvánál találta magát, és itt megpihent a csodálatos keresztnél, amelyet egy gyászoló király emeltetett a régmúltban. Azután csendben tovább ballagott egy csendes, szép úton, a nagyhatalmú bíboros méltóságteljes palotája mellett, egy másik, még sokkal pompásabb és fenségesebb palota, Westminster felé.

Tom csodálattal bámulta a hatalmas kőépítményt, a messzire nyúló épületszárnyakat, a tiszteletet követelő bástyákat és tornyokat és a robusztus kőkapukat, amelyen aranyozott rácsok, remekbe szabott, óriás kőoroszlánok és más jelvények és jelképek hirdették az angol királyi méltóságot. Lehet, hogy végül mégis teljesül szíve leghőbb vágya? Ez, itt valóban egy királyi palota. Miért ne remélhetné, hogy megpillant itt egy herceget, egy hús-vér királyfit, ha az ég is úgy akarja?

Az aranyozott kapu mindkét oldalánál egy eleven szobor állt – azaz egy szálfaegyenes, mozdulatlan, fegyveres kapuőr – tetőtől talpig csillogó acélvértben. Tőlük tisztes távolságra számos vidéki ember és városi polgár várt az adandó alkalomra, hogy megpillanthasson egy királyi személyt. A királyi erőd falából nyíló más, díszes kapukon át folyton jöttek és mentek a remekmívű hintók, bennük pompás emberekkel és pompás szolgák hadával a hintók körül.

A szegény, kis, rongyokba öltözött Tom lassú léptekkel és félénken, de gyorsabban dobogó szívvel és növekvő reménnyel közelített a kapuőrök felé, amikor hirtelen az aranyozott rácsok túloldalán elé táruló látványtól örömében majdnem felkiáltott. Odabenn egy csinos, nap barnította és a szabadtéri sportoktól és tornagyakorlatoktól izmos testfelépítésű fiút látott, aki drágakövekkel ékesített, finom selyem- és szaténöltözéket viselt. Oldalán ékkövekkel kirakott kard és tőr függött. Lábán alacsony szárú, kecses, piros sarkú csizma volt, fején pedig hetyke, karmazsin süveget viselt, amelynek tetején a hajladozó tollakat egy nagy, csillámló drágakő fogta össze. Számos derék úriember állt körülötte – a szolgái lehettek, semmi kétség. Ő! Ő volt a királyfi – egy királyfi, egy eleven királyfi, egy igazi királyfi – ehhez kétség sem fért. A koldusfiú szíve mélyén megfogant imádságokra végre válasz érkezett.

Tom az izgalomtól szaporábban vette a levegőt, és a szemei tágra nyíltak a csodálkozástól és az örömtől. Elméjében minden gondolat egyetlen vágynak engedett utat: annak, hogy közel kerülhessen a herceghez, és alaposan magába ihassa a látványát. Mielőtt még végiggondolta volna, hogy mit is tesz, arcát már nekiszorította a kapu rácsainak. A következő pillanatban az egyik katona olyan durván hajította messzire őt, hogy gurulva érkezett az ott bámészkodó, vidéki szájtátik és londoni naplopók közé.

– Vigyázz magadra koldusfajzat! – mondta a katona.

A tömeg gúnyosan nevetett, de az ifjú herceg elvörösödött arccal és a felháborodástól villámló szemekkel a kapunál termett, és elkiáltotta magát:

– Hogy merészelsz így bánni egy ilyen szegény fiúval? Hogy merészeled ezt tenni apám, a király szánalomra méltó alattvalójával? Nyissatok kaput, és engedjétek be!

Látnotok kellett volna, hogyan kaptak a szenzációra éhes emberek a fejfedőjükhöz, s hallanotok azt az üdvrivalgást, ami ajkukat elhagyta.

– Éljen soká a walesi herceg!

Az őrök tisztelegtek az alabárdjaikkal, majd kinyitották a kaput, és újra tisztelegtek, amikor a szegénység ifjú hercege cafatos rongyokban belépett a kapun, hogy kezet fogjon a határtalan bőség hercegével.

– Fáradtnak és éhesnek tűnsz, rosszul bántak veled. Kövess! – mondta Tudor Edvárd.

Fél tucat kísérő ugrott előre, nem tudhatni, miért – alighanem, hogy közbeavatkozzanak, ám egy megfelelő királyi intés elhárította közeledésüket, és azok úgy dermedtek meg mozdulatlanul, akár a környező szobrok. Edvárd Tomot a palota egyik díszes termébe vezette, amelyet saját lakószobájának nevezett. A házigazda parancsára olyan lakomát tálaltak fel, amilyennel Tom legfeljebb a könyvekben találkozhatott.

A herceg, rangjához illő tapintattal és jó modorral kiküldte a szolgákat, hogy zavaró jelenlétükkel ne rettentsék meg a szerény vendéget. Azután leült Tom mellé, és míg emez evett, ő kérdéseket tett fel neki.

– Mi a neved, fiú?

– Tom Canty, szolgálatára, Uram.

– Különös név. És hol élsz?

– A városban, szolgálatára, Uram. A Pudding Lane melletti Szemét Telepen.

– Szemét Telep! Bizony mondom, ez még furcsább. Vannak-e szüleid?

– Vannak szüleim, Uram. És van egy nagyanyám is, aki viszont nem túl kedves nekem. Isten bocsássa meg, ha illetlenség ilyet mondani! És van két nővérem is, Nan és Bet, akik ikrek.

– Ha jól értem, akkor a nagyanyád nem lehet túl kedves hozzád?

– Senki máshoz sem az, hódolattal, Uram. Gonosz az ő szíve, és gonoszat tesz mindennap.

– Rosszul bánik veled?

– Megesik, hogy pihenteti a kezét, amikor alszik, vagy amikor nagyon részeg, de amikor tiszta tudatánál van, bőségesen ellát jótékony veréssel.

A kis királyfi pillantásán látszott, hogy elönti a harag.

– Hogyan! Veréssel? – kiáltotta.

– Ó, bizony, igen, szolgálatára, Uram.

– Veréssel! Holott te olyan törékeny vagy és fiatal. Szavamra, mielőtt leszáll az est, a Towerban találja magát. Az apám király!

– Csillapodj, fenség! Elfeleded alacsony származását. A Towerba csak a nagyok kerülhetnek.

– Igaz, valóban. Erre nem gondoltam. Gondolkodom majd a büntetésén. Az apád kedves hozzád?

– Nem jobban, mint Canty nagyanyám, Uram.

– Az atyák alighanem hasonlóak. Az enyém természete sem túl játékos. Súlyos kezét nem emeli rám, a nyelvével azonban már, hogy úgy mondjam, ritkábban kímél. Anyád miként bánik veled?

– Ő jó hozzám, Uram. Őtőle nincs részem sem bánatban, sem fájdalomban. Nan és Bet pedig őhozzá hasonlítanak ebben.

– Ők milyen idősek?

– 15 évesek, szolgálatára, Uram.

– Lady Elizabeth, a nővérem 14 éves és Lady Jane Grey, a szép és jólelkű unokatestvérem egyidős velem. Másik nővérem, Lady Marynek viszont, komor ábrázatával... Mondd, a te nővéred is megtiltja a szolgáinak, hogy mosolyogjanak, nehogy eme bűn megkárosítsa a lelküket?

– A nővéreim? Ó, Uram, azt hiszed, hogy nekik szolgáik vannak?

A kis királyfi rövid ideig elmélyülten nézte a kis koldust, majd megszólalt:

– Miért, talán nincsenek? Ki segédkezik nekik levetkőzni este, ki öltözteti őket, amikor felkelnek?

– Senki, Uram. Vagy vetnék le talán a ruhájukat, és anélkül aludnának, akár egy állat?

– A ruhájukat! Hát csak egy van nekik?

– Ó, fenséges nagyuram, hát mihez kezdenének többel? Hiszen egyiküknek sincs két teste!

– Ez igazán eredeti és csodálatos gondolat! Bocsásd meg, nem akartam nevetni, de a te jó Nan és Bet nővéreidnek hamarosan lesznek szolgái és lakájai. A pénztárnokom gondoskodik róla. Ne hálálkodj, ez semmiség! Jól beszélsz. Nemes könnyedség van a szavaidban. Tanultad ezt?

– Nem tudom, Uram, hogy tanultam-e vagy sem. Egy András Atya nevű, jólelkű pap kedvessége révén olvashattam a könyveit.

– Talán latinul is tudsz?

– Attól tartok, gyengén, Uram.

– Tanuld meg, fiú! Csak kezdetben nehéz. A görög, az már nehezebb. De azt hiszem, hogy Lady Elizabethnek és az unokahúgomnak sem ez, sem más nyelvek nem okoznak gondot. Hallanod kellene ezen ifjú hölgyeket! De mesélj nekem a Szemét Telepről! Kellemes életetek van arrafelé?

– Őszintén szólva, Uram, igen. Eltekintve attól, ha éhes az ember. Vannak ott Paprika Jancsik és majmok – azok olyan különös lények, szép ruhákba öltöztetve. Vannak még olyan játékok, amelyben a játékosok addig kiabálnak és verekednek, amíg bele nem pusztulnak, és ez a remek látvány egy krajcárba sem kerül. Habár – mély hódolattal – elég nehéz egy krajcárhoz jutni.

– Meséld tovább!

– Mi, Szemét telepi fiúk, néha botpárbajt vívunk egymással, akár a mesterlegények.

A királyfi tekintete megvillant.

– Pompás! Ez kedvemre való lenne! – mondta. – Meséld tovább!

– A futásban is versengünk, Uram. Hogy lássuk, ki a legfürgébb lábú közülünk.

– Ezt úgyszintén szeretném. Folytasd!

– Nyaranta, jó Uram, a csatornák és a folyó vizébe gázolunk, és úszunk, víz alá nyomjuk a másikat, lefröcsköljük vízzel, alámerülünk és kiáltozunk és ugrándozunk és ...

– Apám királyságát is elcserélném, csak egyszer részem lehetne ebben! Folytasd bátran!

– Táncolunk és énekelünk a Cheapside-on, a szabadban, játszunk a homokban, megszórjuk vele egymást. Néha pedig sárból készítünk kalácsot. Ó, az a kedves sár! A világ minden más élvezete sem ér fel hozzá. Kedvünkre hentereghetünk benne, mélységes hódolattal, Uram.

– Ó, csodás! Ne is mondj többet, ez fenséges! Ha a tiédhez hasonló ruházat boríthatná testem, a lábam mezítelen lehetne és a sárban hentereghetnék csak egyszer, anélkül, hogy bárki összeszidna és megtiltaná, azt hiszem, a koronáról is lemondanék érte.

– Én pedig, ha csak egyszer úgy öltözhetnék, édes Uram, olyan ruhákba, mint a tied...

– Ó, szeretnéd? Hát, úgy legyen! Vesd le a rongyaid, fiú, és öltsd fel ezeket az ékes holmikat. Bár rövid ideig tartó boldogság lesz ez, de annál jobban vágyunk rá. Tartson addig, amíg tarthat, azután újra cserélünk, mielőtt még megdorgálna bárki.

Néhány perccel később a kis walesi herceget már Tom cafatokban lógó rongyai díszítették. A koldulás kis hercege pedig a királyi méltóság cifra pompájában tündökölt. Azután mindketten vállvetve álltak egy nagy tükör elé, és láss csodát, fel sem tűnt, hogy bármi változott volna. Egymást nézték, majd a tükörképeket, és újra egymást. Végül az álmélkodó királyfi szólalt meg elsőként:

– Mondd el, mit gondolsz erről!

– Mély hódolattal, fenség, ne kérd, hogy válaszoljak! Nem illő, hogy egy magamfajta ily szókra nyissa száját.

– Akkor majd mondom én! Neked ugyanolyan a hajad, a szemed, a hangod és a viselkedésed, éppolyan a külsőd, az alakod, az arcod és a tekinteted, mint az enyém. Ha meztelenül lépnénk elő, senki sem tudná megmondani, melyikünk vagy te és ki a walesi herceg. És most, hogy én úgy vagyok öltözve, ahogy te voltál még az imént, jobban át tudom élni azt, amit az a durva katona... Nézd csak, nem egy horzsolás ez, a kezeden?

– Igen, de csak csekélység, és fenséged tudja, hogy ez a szegény testőr...

– Csitulj! Szégyenletes és durva dolog volt! – kiáltotta a kis királyfi, és toppantott mezítelen lábával. – Ha a király... Egy lépést se mozdulj, míg vissza nem jövök! Ez parancs!

Egy pillanattal később felkapott és félretett egy, az egész nemzet szempontjából fontos tárgyat, amely egy asztalon hevert, és már kinn is volt az ajtón.

Lobogó rongyaiban, pirosló arccal és csillogó szemekkel rohant végig a palota udvarán. Amint elérte a főbejáratot, megragadta a rácsait és rázni próbálta, azt kiabálva:

– Kinyitni! Nyissátok ki a kaput!

A katona, aki durván bánt Tommal, azonnal engedelmeskedett, ám amikor a királyfi, félig elfojtva uralkodói haragját kiszáguldott a kapun, a katona akkora csattanós ütést mért a fülére, amitől a fiú kigurult az útra.

– Ezt azért kaptad, koldusok ivadéka, amiért a fenség megszidott miattad – tette hozzá a katona.

A tömeg csak úgy dőlt a nevetéstől. A királyfi feltápászkodott a sárból, majd dühödten nekirontott a kapuőrnek, azt kiáltva:

– Én vagyok a walesi herceg! A személyem sérthetetlen! Felakasztatlak azért, mert kezet mertél emelni rám!

A katona tisztelgésre emelte az alabárdját, és gúnyosan azt mondta:

– Mély hódolatom, nagytiszteletű fenség! – majd dühösen hozzátette: – Takarodj, te őrült kis mocsok!

Ekkor a röhögő tömeg körülzárta a szegény kis királyfit, és előretaszigálta az út mentén, pfujolva és azt kiabálva:

– Utat a királyi fenségnek! Utat a walesi hercegnek!

4. fejezet

A királyfi kínlódásainak kezdete

A csőcselék órákon át kitartóan üldözte és zaklatta a kis királyfit, míg végül aztán magára hagyta. Amíg lázadozott a tömeggel szemben, királyi fenyegetéseket helyezett kilátásba, és királyi parancsokat osztott, addig nagyon szórakoztatónak találták, jót nevethettek rajta, de amikor a kimerültségtől végül hallgataggá vált, kínzói többé már nem látták hasznát, és más szórakozás után néztek.

Körülnézett, de nem tudta megállapítani, hogy hol van. London városán belül volt – ennyit tudott csak biztosan. Céltalanul indult tovább, kis idő múlva ritkulni kezdtek körülötte a házak, és egyre kevesebb járókelő jött szembe. Vérző lábát egy patakban áztatta, amely ott folyt, ahol ma a Farringdon utca található. Pár percet pihent, majd újra továbbindult. Végül egy nagy, nyílt térséghez ért, amelyen csak pár ház és egy hatalmas templom állt. Ez utóbbit állványzatok vették körül, amelyeken munkások rajai nyüzsögtek, gondos javítási munkák folytak éppen.

A királyfi hirtelen felbátorodott – úgy érezte, most már véget érnek megpróbáltatásai. Azt mondta magában: „Ez az ódon ferences rendi templom, amelyet apám, a király elvett a szerzetesektől és újrakeresztelte Krisztus templomának, és úgy rendelkezett, hogy mindörökké a szegény és elesett gyermekek otthona legyen. Mily elégedetten szolgálják majd itt annak fiát, aki oly nagylelkűen bánt velük – annál inkább, mert ez a fiú most maga is éppoly szegény és elhagyott, mint bárki, aki eddig menedéket talált itt, vagy talál majd ezután."

Rövidesen egy seregnyi fiú között találta magát, akik szaladgáltak, ugráltak, labdajátékot játszottak, meg bakugrást, és más hasonló módokon múlatták az időt, erős lárma kíséretében. Mind hasonló öltözéket viseltek azon módi szerint, amely akkortájt a papi szolgák és inasok körében elfogadott volt. Vagyis a következőképpen: Fejüket egy lapos, fekete, csészealátét forma sapka koronázta, amely csekély átmérője miatt fejfedőnek nem volt jó, ám fejdísznek is alkalmatlan. Ez alól a rövidre vágott hajuk választék nélkül, egyenesen omlott le homlokközépig. Nyakukon papi gallért viseltek, testüket legalább térdig érő, kék, hosszú ujjú köntös takarta szorosan. Derekukon piros övet hordtak, lábukon térdig érő, sárga zoknit, és alacsony sarkú cipőt, nagy fémcsattal. Meglehetősen ronda öltözék volt.

A fiúk abbahagyták a játékot, és a királyfi köré sereglettek, aki természetes méltósággal szólt hozzájuk.

– Derék fiatalok, szóljatok mestereteknek, hogy Edvárd, walesi herceg óhajt szót váltani vele!

Erre hangos kiáltás harsant, egy udvariatlan fickó irányából:

– Ejha! Akkor te őfensége hírnöke vagy, koldus?

A királyfi arcát elöntötte a düh, és kezével tettre készen a csípőjéhez kapott, de ott nem talált semmit. Nevetésorkán tört ki, és az egyik fiú azt mondta:

– Láttátok ezt? Azt képzelte, hogy kardja van!

– Mintha ő lenne a királyfi maga!

Ez a csipkelődés újabb nevetést keltett, a szegény Edvárd pedig kihúzta magát, és azt mondta:

– Én vagyok a királyfi, és illetlenség így beszélni velem, akinek apja a király, a ti jótevőtök!

Amint a nevetés mutatta, ez is nagy sikert aratott. Az ifjonc, aki először szólalt meg, azt kiáltotta a társainak:

– Hé, disznók, szolgák, őfensége, királyi atyjának eltartottjai! Hová tettétek a jó modort? Nyomban rogyjatok térdre mindannyian, így tisztelegve e királyi jellem, és felséges rongyok előtt!

A fiúk féktelen jókedvvel, egyként ereszkedtek térdre, és tettették a hódolatot áldozatuk előtt. A királyfi lábával fellökte a hozzá legközelebb térdelő fiút.

– Ez a tiéd! Addig is, amíg holnap bitót állíttatok neked.

De bizony, ennek már fele sem volt tréfa. A nevetés azonnal abbamaradt, és a helyét átvette a düh.

– El vele innen! A lóusztatóba! A lóusztatóba! Hol vannak a kutyák? Lábhoz, Leó! Agyar, ide! – kiáltották tucatnyian.

Majd olyasmi következett, amit korábban sosem látott Anglia. – A trónörökös szent személyét kutyák mardosták, és durva szolgakezek ütlegelték.

Miközben a nappal lassan estébe fordult, a királyfi lenn, a város zsúfoltan beépített részében találta magát. A teste tele volt sérülésekkel, a kezei véreztek, és a rongyait teljesen átitatta a sár. Csak ment és ment előre. Egyre zavartabb volt, és annyira fáradt és kába, hogy a lábai már alig engedelmeskedtek neki. Már senkitől sem kérdezősködött, hiszen az emberek csak sértegették, ahelyett hogy útbaigazították volna.

– Szemét Telep. Ez a neve – mormolta magában. – Ha megtalálom, mielőtt végleg elhagyna az erőm és összerogynék, akkor megmenekültem. Ezek az emberek elvezetnek majd a palotába, és ott igazolják majd, hogy nem az ő fiuk vagyok, hanem a valódi királyfi, és újra enyém lesz, ami engem illet.

Gondolatai időről időre visszatértek ahhoz a bánásmódhoz, amelyben Krisztus Menedékének durva lakói részesítették. És azt mondta: „Amikor király leszek, nem csak kenyeret és szállást kapnak majd, hanem könyvekből taníttatom is őket, mert a tele hasnak kevés haszna van ott, ahol az elme és a szív éhezik. Tartósan emlékezetembe vésem ezt, hogy a mai nap leckéje ne menjen kárba, és népem ne szenvedjen emiatt, mert a tudás meglágyítja a szívet, és gyengédséget, jótékonyságot szül.”

Hunyorogni kezdtek az utcai fények, eső készülődött, feltámadt a szél. Nyers, viharos este lett. A magára maradt királyfi, az angol trón otthontalan örököse tovább vánszorgott, egyre beljebb sodródva a nyomorúságos sikátorok labirintusába, ahová a szegények és szerencsétlenek nyüzsgő tömege zsúfolódott össze.

Hirtelen egy nagydarab, részeg haramia ragadta meg a gallérját, és azt mondta:

– Megint kint kószálsz, ilyen késő estig, és lefogadnám, egy krajcárt sem hoztál haza? Ha így van, akkor bizony összetöröm az összes vézna csontodat, vagy ne legyen a nevem John Canty!

A királyfi kicsavarta magát a szorításból, önkéntelenül is leporolta megszentségtelenített vállát, és izgatottan megszólalt:

– Ó, te az apja vagy, valóban? Hála legyen az égnek, ha igaz! Akkor eltávolíthatod őt, és engem visszahelyezhetsz.

– Az apja? Nem tudom, ez mit jelentsen! De azt tudom, hogy a te apád vagyok, és erre te is rájössz mindjárt!

– Jaj, ne tréfálj és ne várj, ne tétovázz! Fáradt vagyok és sebesült! Többet nem tudok elviselni. Vigyél apámhoz, a királyhoz, és legvadabb álmaidban sem láttál olyan gazdagságot, amelyet tőle nyersz! Higgy nekem, ember, higgy nekem! Nyelvem nem hazug, csak az igazat szólja! Terjeszd ki karod, és védj meg! Én valóban a walesi herceg vagyok.

A férfi zavartan bámult le a fiúra, majd megrázta fejét, és azt motyogta:

– Sült bolond lettél, tébolydába való! – ezzel újra megragadta a gallérját, és durva nevetéssel, káromkodva szólt: – De őrült vagy, vagy sem, én és Canty nagyanyád hamarosan kitapogatjuk, hol a legvékonyabbak a csontjaid, becsületemre mondom!

Magával ragadta az őrülten vergődő királyfit, és eltűnt az egyik udvarban, nyomában emberi véglények vihogó, rikácsoló rajával.

5. fejezet

Tom, a fenséges úr

Tom Canty, miután egyedül maradt a hercegi lakosztályban, alaposan kihasználta a kínálkozó alkalmat. Jobbra-balra forgott a nagy tükör előtt, csodálva saját, pompás külsejét, majd elsétált előtte, utánozva a királyfi nemesi tartását, és közben figyelve önmagát. Azután kihúzta a csodás kardot, meghajolt, megcsókolta és a mellkasához emelte a pengét, ahogy egy nemes lovagtól látta öt vagy hat héttel korábban, amikor átadta Norfolk és Surrey fogoly nagyurait a Tower kapitányának.

Tom játszott az oldalán függő, drágakövekkel kirakott tőrrel, a szoba értékes és remekbe szabott díszítéseit vizsgálta, a számos szék mindegyikébe beleült, és arra gondolt, milyen büszke lenne, ha a Szemét Telep-beli falka csak bekukkanthatna ide, hogy lássa őt e pompa közepette. Azon gondolkodott, vajon elhinnék-e ezt a csodálatos mesét, amelyet elmond, amikor hazatér, vagy csak a fejüket ráznák, és azt mondanák, hogy túlfűtött képzelete végül teljesen letérítette eszéről.

Fél óra elteltével hirtelen feltűnt neki, hogy a királyfi sokáig elmarad, és máris magányosnak érezte magát. Hallgatózni, várakozni kezdett, már nem játszott az őt körülvevő szép holmikkal. A kényelmetlenség érzése fogta el, majd nyugtalanság, végül aggodalom. Tegyük fel, valaki erre jön, és itt találja őt a királyfi ruháiban, aki viszont nincs itt, hogy magyarázatot adjon. Vajon nem akasztják-e fel rögtön, még mielőtt a története felől kíváncsiskodnának? Úgy hallotta, hogy a nagy emberek kis kérdésekben is hajthatatlanok, így félelme is egyre nagyobbra nőtt.

Remegve, halkan nyitotta ki az ajtót, amely tágas előszobára tárult. El akart futni, hogy a királyfit megkeresse, és nála védelmet és nyugalmat találjon. Hat kiváló udvaronc és két tekintélyes családból való apród, akik mintha mind lepkének öltöztek volna, rögtön talpra szöktek és mélyen hajbókoltak. Tom hátrahőkölt, és bezárta az ajtót. Azt mondta:

– Ezek gúnyolnak engem. Mindjárt mennek és elárulnak. Ó, miért jöttem ide, eldobni az életem?

Föl-le járkált a szobában, meghatározhatatlan félelmek gyötörték. Közben hallgatózott, és összerezzent a legcsekélyebb neszre is. Egyszer csak kitárult az ajtó, és egy selyemruhás apród azt mondta:

– Őladysége, Jane Grey.

Az ajtó bezárult, s egy gazdag ruházatú, kedves, fiatal lány szökkent felé, de hirtelen megállt, és aggódó hangon így szólt:

– Ó, jó uram, mi bánt?

Tom alig jutott levegőhöz, mégis sikerült eldadognia.

– Ó, kérlek, légy kegyes! Nem a te urad vagyok én, csak a szegény Tom Canty, a városbéli Szemét Telepről. Kérlek, engedd látnom a királyfit! Ő nagylelkűen visszaadja majd rongyaim, és távoznom enged, sértetlenül. Ó, kérlek, légy oly kegyes, és ments meg!

E szavaknál a fiú már térdelt, és magasba emelt kezei és tekintete éppúgy könyörögtek, akár a szavai. A fiatal lány elborzadt és felkiáltott:

– Ó, jó uram! Te térdelsz! És előttem?!

Majd rémülten kimenekült. Tom pedig kétségbeeséstől sújtva összerogyott, és azt mormolta:

– Nincs segítség, nincs már remény, most értem jönnek és elvisznek.

Miközben ő a félelemtől bénultan hevert, rémisztő hírek terjedtek a palotában, gyors lábakon. A suttogás, mert suttogás mindig volt, szolgától cselédig, főúrtól úrhölgyig terjedt, végig a hosszú folyosókon, emeletről emeletre, egyik teremtől a másikig:

– A királyfi megőrült! A királyfi megőrült!

Hamarosan minden szalonban, minden márványteremben fénylő nemes urak és hölgyek csoportjai és más kevésbé fénylő népek, komoly arccal suttogtak egymás között, és arcukon aggodalom ült. Mígnem egy tekintélyes főhivatalnok menetelt végig e csoportok között, és ünnepélyes hangon így szólt:

– A KIRÁLY NEVÉBEN! Senki ne szóljon e hamis és badar dologról, mert halállal lakol, aki másokkal megbeszéli, vagy terjeszti azt. A király nevében!

Olyan hirtelen szakadt vége a suttogásnak, mintha a suttogók megnémultak volna.

Hamarosan általános zsongás vette át a helyét a folyosókon: „A királyfi! Nézzétek, jön a királyfi!”

Szegény Tom lassan lépdelt a hajbókoló csoportok között, viszonozni próbálva meghajlásukat, miközben alázatos és megilletődött tekintettel, zavartan bámulta furcsa környezetét. Egy-egy nemes nagyúr haladt mindkét oldalán, hogy támaszt nyújtsanak neki, és tartást adjanak lépteinek. Őket az udvari orvosok és néhány szolga követték.

Tom rövidesen a palota egy díszes termében találta magát, és hallotta, amint az ajtók becsukódnak mögötte. Kísérete most ott állt körülötte, előtte pedig, hozzá közel, egy széles, puffadt arcú, szigorú tekintetű, roppant nagy és kövér ember hevert. Hatalmas feje nagyon szürke volt, akárcsak pofaszakálla, amelyet arca körül egyfajta keretként viselt. Öltözéke gazdag holmi volt, de régi, és helyenként enyhén megfakult. Egyik felpuffadt lába egy párnán pihent, kötés borította. Körben csend honolt, és nem volt senki, aki fejét le ne hajtotta volna tisztelete jeléül, kivéve ezt az embert. Ez a szigorú tekintetű beteg a rettegett VIII. Henrik volt. Ám amikor beszélni kezdett, arckifejezése megenyhült.

– Hogy van az én jó Edvárd úrfim, az én hercegem? Úgy gondoltad, hogy ilyen rosszízű tréfával próbálsz rászedni engem, jó király atyádat, aki szeretettel, gyengéden bánik veled?

Szegény Tom e beszéd elején zavarodottsága ellenére is figyelni próbált, mindaddig, míg meg nem ütötték fülét az „engem, jó király atyádat” szavak. Ekkor arcából kiszökött a vér, és úgy rogyott térdre, mintha egy lövés terítette volna le.

– Te vagy a király? Akkor valóban végem van! – kiáltotta, kezeit a magasba emelve.

Ez a beszéd megdöbbentette az uralkodót. Tekintete céltalanul vándorolt egyik arcról a másikra, majd zavartan állapodott meg az előtte álló fiún. A mély csalódottság hangján mondta:

– Ó, jaj! Azt hittem, a pletykák eltorzították a valóságot, de félő, hogy nem így történt – mélyet sóhajtott, és gyengéd hangon folytatta: – Jöjj atyádhoz, gyermek, mert nem vagy jól!

Tomot talpra segítették, és ő alázatosan, remegve közelített Anglia uralkodójához. A király kezei közé fogta a rémült arcot, és egy darabig komolyan, szeretettel figyelte, mintha valami biztató jelét keresné annak, hogy a fiú újra észre tér. Majd mellére vonta a bozontos fejet, és gyengéden megsimogatta.

– Hát nem ismered meg atyádat, gyermek? – kérdezte kisvártatva. – Ne szakaszd meg öreg szívemet! Mondd, hogy ismersz! Ismersz engem, vagy mégsem?

– Igen: te vagy az én rettentő uram, a király. Isten óvjon!

– Igaz, igaz! Ez így helyes. Csillapodj, ne remegj annyira! Senki sincs itt, aki bánthatna. Csupa olyan ember ez, aki szeret téged. Már jobban érzed magad, rémálmod múlóban van, ugye? Most már önmagad is ismered, ugye így van? Most már nem nevezed másként magad, ahogy egyesek szerint tetted azt kevés idővel ezelőtt?

– Könyörgök néked, felség, higgy nekem! Félelmetes uram, nem szólok mást, csakis az igazat. Mert minden alattvalód közül én, aki koldusnak születtem, vagyok a legalacsonyabb rendű, és csak egy fájó balszerencse, egy véletlen az ittlétem oka, amelyben teljesen vétlen vagyok. Nem értem meg még a halálra, s te megmenthetnél egyetlen szavaddal. Ó, mondd ki, uram!

– Halálra? Ne beszélj így, édes herceg! Csillapítsd háborgó lelked, dehogy halsz meg!

Tom újra térdre rogyott, és boldogan sírt:

– Isten fizesse meg kegyességed, ó én királyom, és tartson meg sokáig országod javára! – Ezután felpattant, megfordult, és örömmel telve így szólt a két várakozó főúrhoz: – Hallották ezt?! Nem vár rám halál, a király mondta így!

A tiszteletteljes meghajlástól eltekintve senki sem mozdult. Szó nem hagyta el ajkukat. A fiú kissé zavartan várt, majd félénken fordult a király felé, és azt kérdezte:

– Most már mehetek?

– Mehetsz-e? Persze, ahogy óhajtod. De miért ne maradnál egy kicsit? Hová is mennél?

Tom lesütötte a szemét, és alázatosan válaszolt:

– Túl sietősen ítéltem, de szabadnak hittem magam, és indultam volna, hogy felkeressem a putrit, ahol születtem és nyomorban nőttem, de ahol anyám és nővéreim tengődnek, és ezért nekem is otthonom. Ez a pompa és csillogás szokatlan a számomra. Ó, kérlek uram, hadd menjek el!

A király egy darabig hallgatott, és gondolataiba merült. Arca elárulta, hogy aggodalma és nyugtalansága nő. Hangjában némi reménnyel szólalt meg aztán újra:

– Lehet, hogy az eszelősség csak ebben az egy dologban sújtja, és más dolgok tekintetében elméje sértetlen. Adja az ég, hogy így legyen! Teszünk egy próbát.

Feltett Tomnak egy kérdést latinul, és Tom után válaszolt ugyanazon a nyelven. A király örült, és ki is mutatta. A főurak és orvosok sem leplezték elégedettségüket. A király így szólt:

– Ez nem taníttatása és képességei szerint való volt, de azt mutatja, hogy elméje csupán fertőzött, nem végzetesen sérült. Ön hogy véli, uram?

A megszólított orvos mélyen meghajolt és felelt:

– Ez egybevág az én meggyőződésemmel, uram. Diagnózisod fenséges volt.

A király a bátorítást, amely e kiváló szaktekintélytől érkezett, elégedetten fogadta, és jobb kedvűen így fűzte tovább szavait.

– Mind jól figyeljetek, mert újabb próbának vetjük alá!

Franciául intézett Tomhoz egy kérdést. Tom egy pillanatig csöndben állt, a ráirányuló figyelemtől döbbenten, majd bátortalanul mondta:

– Fenséged engedelmével nincs jártasságom ebben a nyelvben.

A király hátrahanyatlott heverőjén. Azonnal szolgák siettek a segítségére, de elhessegette őket, és azt mondta:

– Ne zavarjatok! Nem más ez, mint hitvány gyengeség! Emeljetek föl! Így, ennyi elég. Jer közelebb, gyermek! Jól van. Hajtsd szegény, zaklatott fejed apád szívére, hogy ott békére lelj! Rendbe jössz hamarosan, ez csupán múló képzelődés! Ne félj, hamarosan jobban leszel! – ezután a körülötte állókhoz fordult. A gyengédség kiveszett belőle, és szeme baljós villámokat kezdett szórni.

– Figyeljetek mindannyian! – mondta. – A fiam megőrült, de nem véglegesen. A túl sok tanulás tehette ezt, és a némiképp túlzott elszigeteltség. Félre a könyvekkel és a tanárokkal! Lássatok neki! Keressétek kedvét sportolással, hasznos szórakozással, hogy egészsége visszatérjen!

Még feljebb emelkedett, és lendületesebben folytatta:

– Legyen bár őrült, ő a fiam, és Anglia örököse! Tehát őrült, vagy épelméjű, ő uralkodik majd. Halljátok tehát, és hirdessétek: Aki ezen betegségét szóvá teszi, az a királyság békéje és rendje ellen lázít, ezért bitófán végzi!... Adjatok innom – elégek! Ez a bánat elszívja az erőmet... Tessék, fogjátok a kelyhet!... Emeljetek! Így, elég lesz. Őrült tehát? Ha ezerszer őrültebb lenne, akkor is ő a walesi herceg, és én, a király megerősítem ebben. Még a mai napon illő, ősi hagyomány szerint beiktatjuk a hercegi méltóságba. Lord Hertford, jó uram, azonnal rendelkezz felőle!

Az egyik nemes a királyi heverő mellé térdelt, és így szólt:

– A királyi fenség jól tudja, hogy Anglia örökös főminisztere a Tower tömlöcének mélyén hever. Nem lenne helyénvaló, hogy egy elítélt...

– Csitulj! Ne háborítsd fülem e gyűlölt névvel! Hát örökké fog élni az az ember? Hiúsuljon meg az akaratom? Halogassuk a herceg beiktatását, mert sajnálatos módon a birodalomnak nincs olyan főminisztere, akit nem fertőzött meg az árulás, és aki becsülettel elismertethetné a fiamat? Nem, Istenemre mondom! Figyelmeztesd a parlamentem, hogy hozzák meg Norfolk halálos ítéletét még a következő napfelkelte előtt, különben könyörtelen lesz a felelősségre vonás!

– A király akarata törvény! – mondta lord Hertford, majd fölállt és visszatért korábbi helyére.

A harag fokozatosan elhalványult a király arcán, azután így szólt:

– Csókolj meg, hercegem! Jöjj... Mitől félsz? Hát nem én vagyok szerető atyád?

– Nagy jóságodra méltatlan vagyok, ezt én jól tudom, ó hatalmas, fényességes úr! De... De... elkeserít, ha arra gondolok, aki hamarosan meghal, és...

– Ó, rád ismerek! Rád ismerek! Látom, a szíved mit sem változott. Habár az elméd sérült, a lelked megmaradt ugyanolyan gyengédnek, mint korábban. De ez a herceg közéd és jogaid közé állt. Másikat állítok majd helyére, aki nem hoz szégyent e rangos hivatalra. Nyugodj meg, fiam! Ne terheld békétlen elméd ezzel az üggyel!

– De így nem én vagyok-e, aki megpecsételi a sorsát? Egy alattvalónk sorsát. Ha nem én, meddig élhetne még?

– Ne pazarold rá a gondolataid, hercegem! Nem érdemes rá! Csókolj meg még egyszer, és térj vissza apró időtöltéseidhez, mert betegségem kínoz. Elcsigázott vagyok, pihennem kell. Menj Hertford nagybátyáddal és a kíséreteddel, és térj vissza újra, ha testem már felüdült!

Tom nehéz szívvel tűrte, hogy elvezessék a király színe elől, hiszen az utolsó mondat szétzúzta minden abbéli reményét, hogy szabadon távozhat. Újra hallotta a halk suttogások moraját.

– A herceg! Itt jön a herceg!

Miközben a hajbókoló udvaroncok fénylő sorai között haladt, kedve egyre jobban és jobban elborult, mert ráébredt, hogy most már valóban fogoly, és talán örökre itt marad ebbe az aranyozott ketrecbe zárva, magányos és társtalan királyfiként, hacsak a könyörületes Isten meg nem szánja és fel nem szabadítja.

Bármerre is fordult, látni vélte Norfolk dicső hercegének levágott fejét. Az arcot, amelyre emlékezett, és a szemeket, amelyek szüntelenül őt nézték. A régi álmai olyan kedvesek voltak neki. Ez a valóság viszont annyira félelmetes.

6. fejezet

Tomot eligazítják

Tomot egy főúri lakosztály legelőkelőbb termébe kísérték, és ott leültették, bár ő ennek csak vonakodva tett eleget, hiszen idős és magas rangú emberek álltak körülötte. Kérlelte azokat, hogy üljenek le ők is, de csak bólintottak, vagy mormoltak valamit köszönetképpen, és továbbra is állva maradtak. A fiú ragaszkodni kívánt volna hozzá, de „nagybátyja”, Hertford grófja azt súgta a fülébe:

– Kérlek, uram, ne erőltesd! Nem illendő ülniük a jelenlétedben.

Ekkor bejelentették lord St. Johnt, aki miután kifejezte Tom iránti hódolatát, a következőket mondta:

– A király megbízásából jövök, olyan ügyben, amely bizalmas tárgyú. Megtenné királyi fenséged, hogy elbocsátja a jelenlévőket, jó uram Hertford grófja kivételével?

Látván, hogy Tom nem tudja, miként járjon el, Hertford odasúgta neki, hogy adjon jelet a kezével, és ha nem akarja, ne fárassza magát a beszéddel. Amikor a várakozó urak eltávoztak, lord St. John így szólt:

– Őfelsége parancsára, komoly államérdekek miatt a méltóságos hercegnek minden rendelkezésére álló módon lepleznie kell gyengeségét, amíg az el nem múlik, és ő olyan nem lesz, mint előtte volt. Ily módon senki előtt ne tagadja, hogy ő az igazi királyfi, a dicsőséges Angol trón örököse, hogy viseli a hercegi főméltóságot, és a tiltakozás minden hangja és jele nélkül fogadja azt a tiszteletet és figyelmet, amelyek őt ősi jogon megilletik. Nem beszélhet senkivel alacsonyrendű származásáról és életéről, melyet túlfeszített képzeletének beteges képeiként idézett meg a kórság; szorgalommal kell törekednie, hogy újra emlékezetébe idézze azokat az arcokat, melyeket nem volt képes felismerni, és amikor mégsem jár sikerrel, azt tartsa titokban. Ne árulja el sem a meglepetés kifejezésével, sem más jellel, hogy elfeledte azt. Ha országos jelentőségű esemény idején bármikor, akármely dolog zavarba hozná, és nem tudja, mit tegyen, vagy miként szóljon, a kíváncsi szemek előtt semmilyen gyengeségnek nem adhatja jelét, hanem forduljon inkább tanácsért lord Hertfordhoz vagy szerény személyemhez, akik a király parancsa szerint mindenkor a szolgálatára állunk, míg ez a rendelkezés vissza nem vonatik. Ez őfelsége, a király akarata, aki üdvözletét küldi fenségednek, és imádkozik, hogy a kegyelmes Isten gyógyítsa meg hamar, és fogadja szent oltalmába most és mindörökre.

Lord St. John kifejezte tiszteletét, és félreállt. Tom beletörődve felelte:

– A király akarata ez. Senki sem bújhat ki a király parancsa alól, és senki sem játszhatja ki, ravaszul kedve szerint értelmezve azt. A király akarata szent!

Most lord Hertford szólt:

– Visszatérve őfelsége, a király rendelkezésére a könyveket és a komoly elfoglaltságokat illetően, előbb talán fenséged is szívesen múlatná idejét könnyed szórakozással, nehogy aztán fáradtan menjen a fogadásra, és ez megviselje.

Tom arcán meglepett kíváncsiság jelent meg. Utána pedig szégyenpír, amikor látta lord St. John sajnálkozó tekintetét. A főúr így szólt:

– Még mindig megcsal az emlékezeted, és meglepetést mutattál. De emiatt ne aggódj, mert betegséged gyógyulásával ez a tulajdonság is távozik majd, nem marad meg. Jó Hertford uram a városi fogadásról beszélt. Őfelsége a király már két hónapnak előtte megígérte, hogy fenséged jelen lesz. Így már emlékszel?

– Sajnálatomra be kell vallanom, hogy teljesen elfeledtem – mondta Tom bizonytalan hangon, és újra elpirult.

Ebben a percben Lady Elizabeth és Lady Jane Grey érkezését jelentették.

A két lord jelentőségteljes pillantást váltott, és Hertford gyors léptekkel az ajtó felé indult. Amikor az ifjú leányok elhaladtak mellette, halkan azt mondta:

– Könyörgöm, hölgyeim, ne akadjanak fenn a tréfáin, és ne mutassanak meglepetést, amikor kihagy az emlékezete. Sajnálattal tapasztaljátok majd, hogy miként zavarják meg a legapróbb dolgok.

Eközben lord St. John Tom fülébe ezt súgta:

– Kérlek, uram, szorgalmasan tartsd észben az uralkodó óhaját. Emlékezz mindenre, amire tudsz, és tégy úgy, mintha emlékeznél minden másra is! Ne érzékeljék, hogy személyed nagyban eltér a megszokottól, hiszen tudod, hogy régi játszótársaid milyen gyengéden éreznek irántad, és milyen szomorúak lennének. Óhajtod, uram, hogy én vagy a nagybátyád itt maradjunk?

Tom, ahogy az imént tanulta, egy gesztussal és egy elmormolt szóval kifejezte jóváhagyását, és egyszerű lelke mélyén úgy határozott, hogy a király parancsának megfelelően, a lehető legjobban viseli magát.

A fiatalok között a társalgás, minden óvintézkedés ellenére, időnként kissé zavarba ejtően alakult. Valójában Tom nem is egyszer kis híján megtört, és magában elismerte, hogy méltatlan erre az óriási szerepre, de Elizabeth királykisasszony tapasztalata segítségére volt, és a két buzgó nemes úr látszólag véletlenszerűen közbevetett egy-két megszólalása is hasonló eredménnyel járt. Egyszer az ifjú Lady Jane Tomhoz fordulva a következő kérdéssel döbbentette meg őt:

– Leróttad-e ma már tiszteletedet őfelsége, a királynő előtt, uram?

Tom tétovázott, zavartnak tűnt, és valami oda nem illőt készült elhebegni, amikor lord St. John vette át a szót, és olyan főnemes könnyed eleganciájával válaszolt, aki gyakran szembesült kényes kérdésekkel, és ezek nem érik készületlenül:

– Valóban meglátogatta, hölgyem, és a királyné bátorította az ifjú fenséget állapotát illetően. Így volt, fenséges uram?

Tom mormolt valamit, ami igenlésnek tűnt, de úgy érezte, veszélyes területre tévedt. Kevéssel később szóba került, hogy Tom átmenetileg felfüggeszti a tanulást, mire ifjú ladysége így kiáltott:

– Ez szomorú, annyira szomorú! Olyan szépen haladtál már! De csak várd ki a megfelelő időt, nem tart már sokáig. Tudásod éppoly dicső lesz, mint atyádé, és éppannyi nyelvnek leszel mestere, mint ő, jó hercegem.

– Atyám?! – kiáltott Tom, egy pillanatra kiesve szerepéből – én mondom, hogy ő még a saját nyelvét sem beszéli úgy, hogy az ólban fetrengő disznókon kívül bárki megértse. Ami pedig a bármiféle tanultságát illeti...

Felnézett, és meglátta a méltóságteljes figyelmeztetést lord St. John szemében, elhallgatott, elpirult, majd halkan és szomorúan folytatta:

– Ó, a betegségem újra kínoz, és a gondolataim elkóborolnak. Nem volt szándékom a tiszteletlenség dicső királyunkkal szemben.

– Tudjuk, uram – mondta Elizabeth királykisasszony, tisztelettel, de gyengéden két tenyere közé fogva „testvére” kezét –, emiatt ne aggódj. A hiba nem belőled ered, hanem lelki bajodból.

– Gyengédséged vigasztal, édes hölgy – mondta Tom hálásan –, és a szívem arra indítana, hogy köszönetet mondjak érte, ha elég bátor lennék hozzá.

Az éretlen kis Lady Jane egyszer csak egy könnyű kérdést intézett Tomhoz görögül. Elizabeth királykisasszony, a kérdezett mit sem sejtő hallgatásából azonnal látta, hogy társnője túllőtt a célon, ezért veretes görög nyelven nyugodtan válaszolt Tom nevében, és utána nyomban más tárgyra terelte a beszélgetést.

Az idő kellemesen telt, és mindent egybevetve hasonlóképp zökkenőmentesen. A beszélgetés egyre ritkábban futott zátonyra, és Tom egyre jobban megnyugodott, látva, hogy mindenki oly nagy szeretettel siet a segítségére, és nézi el hibáit. Amikor kiderült, hogy a kishölgyek is elkísérik őt este a lordmajor fogadására, szívét megkönnyebbülés és öröm töltötte meg, mert úgy érezte, hogy a rengeteg idegen között sem lesz most már magányos, pedig egy órával korábban még a gondolat is, hogy vele tartanak, kibírhatatlan rettegéssel töltötte volna el.

Tom őrangyalai, a két főnemes számára kevésbé volt megnyugtató a beszélgetés, mint a másik két félnek. Úgy érezték, mintha egy veszélyes csatornán próbálnának átevickélni egy nagy hajóval. Folyamatosan éberek voltak, és a feladatuk nem tűnt gyerekjátéknak. Így aztán, mire a hölgyek látogatása a végéhez közeledett, és jelentették lord Guilford Dudley érkezését is, a két úr nem csak feladata teljesítését nem vélte kielégítőnek, de saját állapotát sem úgy ítélte meg, hogy a hajót újra végig tudná kormányozni az aggasztó úton. Tiszteletteljesen azt tanácsolták tehát Tomnak, hogy mentse ki magát, aki nagy örömmel tette meg ezt, igaz, Lady Jane arcán a csalódottság halvány árnyéka volt észrevehető, amikor hallotta, hogy az ifjú nagyúr nem fogadja látogatóját.

Egy kis szünet következett be, amolyan várakozással teli csend, amelynek okát Tom nem értette. Lord Hertfordra pillantott, aki jelzett neki. De ő ezt sem tudta mire vélni. A segítőkész Elizabeth szokott, könnyed eleganciájával mentette meg a helyzetet. Meghajolt és így szólt:

– Eltávozhatunk-e, felséges testvérem, a herceg színe elől?

– Őladységtek valóban bármely kérése teljesülhet, amely rajtam áll, bár szívesebben megadnék bármely másik dolgot, amely hatalmamban van, semmint hogy hagyjam elmúlni jelenlétetek fényét és áldását. Minden jót mégis, Isten óvjon titeket! – mondta Tom, majd elmosolyodott magában arra a gondolatra, hogy: „nem hiába éltem olvasmányaimban hercegek között, és műveltem nyelvemet a díszes, emelkedett beszéd apró fogásaival”.

Az előkelő hajadonok eltávozván, Tom kimerülten fordult gondozóihoz, és így szólt:

– Szíveskednek lordságaitok megengedni, hogy egy sarokba félrevonuljak pihenni?

Lord Hertford azt válaszolta:

– Ahogy nagyságod óhajtja. A te feladatod, hogy utasíts és a miénk, hogy végrehajtsuk. Ami a pihenést illeti, valóban szükséges dolog, hiszen hamarosan a városba kell utaznod.

Hozzáért egy csengőhöz, és egy inas jelent meg, akit utasítottak, hogy küldje be William Herbert urat. Ez a nemes úr azonnal bejött, és egy belső terembe vezette Tomot. Ott Tom első megmozdulásként egy kupa vízért nyúlt, de egy selyembe és bársonyba öltözött szolga megakadályozta ezt, és fél térdre rogyva aranytálcán kínálta az italt.

Ezután a fáradt fogoly leült, és levetni készült a saruit, közben szemével félénken kérte, hogy hagyják, de egy újabb selyem- és bársonyruhás kellemetlenkedő térdelt le előtte, és vette át a feladatot. Még kétszer, háromszor próbálkozott, hogy önmaga végezzen el valamit, de minden

alkalommal gyorsan megelőzték. Végül feladta, és egy lemondó sóhaj kíséretében azt mormolta: „Bolond legyek, ha értem, miért nem próbálnak meg lélegezni is helyettem!”. Miután papucsot húztak rá, és drága köntösbe bugyolálták, végre lefeküdhetett pihenni, de nem aludt, mert a feje tele volt gondolatokkal, a szoba pedig tele volt emberekkel. Az előbbieket nem tudta elengedni, így azok ott maradtak. Ahhoz sem tudott eleget, hogy az utóbbiakat elengedhesse, így nagy bánatára, és az övékre, azok is ott maradtak.

Tom távozásával két nemes őrzője magára maradt. Egy darabig töprengtek fejüket ingatva és föl-le járva. Végül lord St. John tört csendet:

– Őszintén, mit gondolsz erről?

– Őszintén a következőt: a király számára közel a vég. Az unokaöcsém megőrült, őrülten kerül a trónra, és őrült is marad. Isten óvja Angliát! Mert szüksége is lesz rá.

– Valóban úgy tűnik, de... nem tartasz-e tőle, hogy... hogy...

A beszélő kissé habozott, azután nem szólt. Nyilvánvalóan érezte, hogy kényes területre tévedt. Lord Hertford megállt előtte. Nyílt, őszinte tekintettel nézett a szemébe, és így szólt:

– Folytasd! Nem hall itt senki más, csak én. Nem tartok attól, hogy...?

– Vonakodva mondom ki, ami megfogalmazódott bennem, hiszen te közeli vérrokona vagy, uram. Bocsánatodért esdeklem tehát, ha megbántanálak, de nem furcsa-e, hogy az őrület így megváltoztassa viselkedését és szokásait. Nem mintha viselkedése és beszéde kevésbé lenne hercegi, egyik-másik csekély részletében azonban mégis eltér a korábban megszokottól. Nem tűnik furcsának, hogy őrültsége kitörölte emlékezetéből atyjának arcvonásait, a rangjához tartozó szokásokat és szabályokat, és meghagyva latintudását elvette görög és francia nyelvismereteit? Jó uram, ne vedd sértésnek, de szabadítsd meg elmém nyugtalanságától, és vedd érte hálámat. Kísért, amit arról mondott, hogy nem ő a királyfi, és ezért...

– Csitulj, uram! Amit mondasz, árulás! Elfeleded a király parancsát? Emlékezz, én is bűnrészes vagyok, ha csak hallgatom ezt!

St. John elsápadt, és sietve mondta:

– Hibát vétettem, beismerem. Ne árulj el! Tanúsíts irántam nemes természetedből fakadó kegyelmet, és sosem gondolkodom, vagy szólok többé erről. Ne ítélj meg szigorúan, különben végem.

– Rendben van, jó uram. Ne kövesd el újra e hibát sem itt, sem mások füle hallatára, és úgy veszem, mintha ez el sem hangzott volna. De oszlasd el aggodalmad! Ő a húgom fia. Talán nem a bölcső óta ismert előttem a hangja, az arca, az alakja? Az őrültség képes a különös dolgokra, melyeket benne láttunk, sőt többre is. Nem emlékszel már talán, hogy amikor az öreg Marley báró eszét vesztette, elfeledte saját ábrázatát is, melyet 60 éven át ismert, és másnak gondolta azt? Sőt Mária Magdolna fiának nevezte magát, és azt hitte, hogy a feje spanyol üvegből készült. Így aztán nem engedte, hogy bárki hozzá érjen, nehogy véletlenül egy óvatlan kéz darabokra törje. Csillapítsd kételyeidet, jó uram, ez ugyanaz a királyfi. Jól ismerem, és hamarosan királyod lesz. Előnyödre szolgálhat, ha inkább ezt tartod meg emlékezetedben, mint a másik ügyet.

A beszélgetés még folyt tovább, és közben lord St. John amennyire tudta, igyekezett kiküszöbölni a csorbát egyre ismételgetve, hogy hite most már teljesen szilárd, és kételyek többé nem rendíthetik meg. Ezek után lord Hertford távozni hagyta gondozótársát, és leült, hogy egyedül figyeljen és őrködjön tovább. Hamarosan mélyen gondolataiba merült, és természetes

módon minél mélyebben gondolkodott, annál nyugtalanabbá vált. Így lassan járkálni kezdett a teremben, és közben mormogott:

– Ugyan! Csak ő lehet a királyfi! Hogyan állíthatná bárki is, hogy lehetséges két külön családban született, nem egy vérből való között ilyen csodálatos hasonlatosság? De még ha lehetne is, sokkal furcsább csoda kellene ahhoz, hogy egyik a másikkal helyet cseréljen. Nem! Ez badarság, badarság, badarság!

Később így folytatta:

– Ha bitorló lenne, és hercegnek nevezné magát, lásd, az lenne a természetes, az ésszerű. De élt-e valaha is olyan bitorló, aki, bár a király, az udvar és mindenki hercegnek ismeri el, tagadja méltóságát, és szót emel személyének dicsőítése ellen? Nem! Minden szent nevére, nem! Ő az igazi királyfi! Igaz, hogy őrült.

7. fejezet

Tom első királyi ebédje

Nem sokkal déli egy óra után Tom megadóan viselte el a kellemetlenségeit annak, hogy ebédhez öltöztetik. Azt tapasztalta, hogy a ruhái éppolyan pompásak, mint korábban, csakhogy most minden más, minden megváltozott. A nyakfodortól a harisnyáig. Amikor elkészült, nagy ceremóniával egy tágas és díszes terembe vezették, ahol már meg is terítettek egy személyre. A súlyos, arany étkészletet gyönyörű rajzolatok díszítették, és értékük ettől már-már felbecsülhetetlen lett, lévén Benvenuto mester munkái. A terem felét nemes udvaroncok töltötték meg. Egy káplán mondott asztali áldást, és Tom már kész volt az ételnek esni, hiszen az éhség hosszú ideje alaptulajdonsága volt, de ekkor mellé lépett Berkeley grófja, aki asztalkendőt kötött a nyakába. A walesi herceg mellett betöltött asztalnoki tisztség e nemes gróf családjában apáról fiúra szállt. Tom pohárnoka is jelen volt, és sikeresen akadályozta meg Tom próbálkozását, hogy bort töltsön magának. Őfensége, a walesi herceg étekkóstolója szintén ott állt, készen arra, hogy bármely gyanúsnak tűnő ételt megízleljen, vállalva annak kockázatát, hogy megmérgezik. Ez idő tájt csak amolyan élő díszítőelemként szolgált, ritkán szólították fel, hogy teljesítse a feladatát. De nem is olyan sok emberöltővel korábban előfordult, hogy ez a hivatal nem számított veszélytelen és áhított megtiszteltetésnek. Furcsa, hogy miért nem használtak egy kutyát vagy egy alacsonyabb rangú személyt. De a királyi szokások általában furcsák. Ott volt még lord d'Arcy, főkamarás. A jó ég tudja, mi dolga akadt, de ott volt – elég legyen ennyi. A lord főkomornyik Tom széke mögött tartózkodott, felügyelve a szertartást, mely a közelben álló lord főpincemester és lord főszakács irányítása mellett zajlott. Tom ezeken kívül 384 szolgálóval bírt, de ezek nem voltak mind a teremben, sőt még a negyedrészük sem. Tom pedig nem is sejtette, hogy léteznek.

A jelenlévőknek az elmúlt órában alaposan az eszébe vésték, hogy a királyfi tudata átmenetileg kizökkent, de óvakodjanak meglepődni a hóbortjain. A „hóbortok" hamarosan eléjük tárultak, de ettől nem jókedvük növekedett, hanem együttérzésük és szánakozásuk. Mély benyomást gyakorolt rájuk, hogy szeretett hercegüket ilyen kór sújtja.

Szegény Tom leginkább az ujjaival evett, de emiatt senki nem mosolygott, sőt úgy tűnt, kerülik a látványt. Kíváncsian és komoly érdeklődéssel figyelte az állkendőjét, hiszen az szépen díszített, finom anyag volt.

– Kérem, vegyétek el, különben még gondatlanságomban összepiszkítom – jegyezte meg végül, közvetlenül.

Az örökös asztalnok tisztelettudóan eltávolította azt, anélkül hogy szóban vagy másként ellenkezett volna.

Tom érdeklődéssel méregette a fehérrépát, a fejes salátát, és megkérdezte, mik azok, valamint hogy evés célját szolgálják-e. E növények termesztését ugyanis ez idő tájt kezdték el Angliában, és addig luxuscikként érkeztek Hollandiából. Kérdésére ünnepélyes tisztelettel válaszoltak, és nem fejezték ki meglepetésüket.

Amikor Tom a desszerttel is végzett, megtöltötte a zsebeit dióval, ám úgy tűnt, ezt senki sem veszi észre, vagy senkit sem zavar. Ám a következő pillanatban ő maga jött zavarba tőle. Látszott rajta a nyugtalanság, mert étkezése során ez volt az egyetlen eset, amikor hagyták, hogy önkezével szolgálja ki magát, így kétsége sem maradt felőle, hogy nem helyén való és királyfitól illetlen dolgot tett. Ekkor az orrának izmai remegni kezdtek, és az említett szerv vége meg-megrándult. Mivel ez tovább folytatódott, Tom zavara láthatóan egyre nőtt.

Könyörgően nézett előbb az egyik, majd egy másik mellette álló lordra, és könnyek szöktek a szemébe. Az urak aggódó arccal szökkentek mellé, és kérlelték, mondja el, mi bántja. Tom valóságos kínnal válaszolt:

– Elnézéseteket kérem, de kegyetlenül viszket az orrom. Mi a szokás ilyen kínos helyzetben? Kérlek, sietve mondjátok, mert már csak rövid ideig bírom!

Senki sem nevetett, viszont mindenki zavarba jött, és nagy megdöbbenésükben egymásra néztek tanácsért. Ám bármilyen hihetetlen, itt véget ért a tudományuk, mert egész Anglia történetében nem volt példa, amely alapján megmondhatták volna, mi az ilyenkor szokásos eljárás. A szertartásmester nem volt jelen, és nem akadt a teremben olyan, aki magabiztosan merészkedett volna erre a járatlan útra, megkísérelve megoldani a súlyos gondot. Örökös orrvakarómesteri hivatás sajnos nem létezett.

Közben a könnyfolyam kilépett medréből, és lefelé kezdett csordogálni Tom arcán. Rángó orra minden eddiginél jobban könyörgött enyhülésért. Végül a természet ledöntötte az etikett szabta korlátokat. Tom magában egy imádságot intézett a fentiekhez, bocsánatot kérve, ha helytelenül cselekszik, azután levett udvari emberei válláról egy komoly terhet azzal, hogy saját maga vakarta meg az orrát.

Az étkezés befejeztével egy lord elé állt egy széles, lapos aranyedénnyel, melyben a száj- és kézöblítésre szolgáló illatos rózsavíz volt. Őlordsága, az örökös asztalmester pedig egy törülközővel állt a fiú mellett. Tom pár pillanatig értetlenül nézte a tálat, majd ajkához emelte, és nagyot kortyolt belőle. Ezután visszaadva azt a várakozó lordnak, így szólt:

– Nem, uram, ez nem kedvem szerint való! Az illata jó, de íztelen.

A királyfi zaklatott elméjének ez a különcsége minden környező szívben fájdalmat ébresztett. De a szomorú látvány senkit sem sarkallt jókedvre.

Következő akaratlan baklövésként Tom fölkelt és asztalt bontott, épp amikor a káplán odaállt a széke mögé, majd felemelt kezekkel és az égnek emelt tekintettel azon volt, hogy elmondja az áldást. Ám látszólag most sem tűnt fel senkinek, hogy a herceg szokatlanul járt el.

Saját kérésére ifjú barátunkat most magánlakosztályába vezették, és ott magára hagyták saját dolgaival. A tölgyfa burkolatú falból kiálló horgokon egy több darabból álló, csillogó acélvért csüngött, és az egészet aranyból készült, mesteri rajzolat díszítette. Ez a harci vért az igazi királyfié volt, és nemrég kapta azt Parr asszonytól, a királynétól.

Tom felcsatolta a lábvértet, a páncélkesztyűt, a tollforgós sisakot és azokat a darabokat, amelyekkel egymaga boldogult, majd azt fontolgatta, segítséget hív, hogy befejezhessék a feladatot, de ekkor felötlött benne az ebédről elhozott dió, melynek elfogyasztása akkor okozna élvezetet, ha nem bámulná közben egy egész tömeg, és az örökös főtisztviselők sem zaklatnák kellemetlen szolgálataikkal. Így aztán a szép holmikat visszaillesztette a helyükre, és hamarosan diótörésbe kezdett, s közben már-már olyan természetes örömet élhetett át, amilyenben nem volt része, mióta az Isten bűneiért királyfivá tette őt.

Amikor az összes dió elfogyott, az egyik szekrényben néhány érdekesnek látszó könyvet fedezett fel. Köztük egyet az angol királyi udvar etikettjéről. Ez volt ám a jutalom! Lefeküdt egy terebélyes pamlagra, és őszinte buzgalommal tanulmányozni kezdte azt – most hát ne is zavarjuk egy ideig.

8. fejezet

A Pecsét talánya

VIII. Henrik öt óra körül ébredt az enyhet nem adó szunyókálásból, és azt mormolta maga elé:

– Gondterhes álmok, gondterhes álmok. Az én végzetem már közel. Ezt sugallják az intő jelek, hanyatló érverésem pedig megerősíti. – Hirtelen gonosz fény gyulladt a szemében, és azt mormolta: – Mégsem halok meg, míg ő el nem távozik.

Szolgái észrevették, hogy felébredt, és megkérdezték, óhajtja-e fogadni a lordkancellárt, aki odakinn várakozik.

– Engedjétek be, engedjétek be! – kiáltotta a király izgatottan.

A lordkancellár belépett, a király heverője mellé térdelt, és így szólt:

– Utasításba adtam, és a birodalom főrendjei a király parancsának megfelelően megerősítették a Norfolk hercegére vonatkozó ítéletet, most pedig az országgyűlésben, ünnepi díszben, alázatosan várják őfelségének a kérdésre vonatkozó, további kívánságait.

A király arcát félelmetes öröm ragyogta be.

– Segítsetek fel! – mondta. – Személyesen jelenek meg a parlamentem előtt, és saját kezűleg pecsételem meg az ítéletet, mely megszabadít...

A hangja elcsuklott. Arcán a pírt egy csapásra hamuszín sápadtság váltotta fel. A szolgák visszasegítették vánkosaira, pihenni, és sietve látták el frissítő szerekkel. Rövidesen sajnálkozva mondta:

– Ó, jaj, mennyire vártam ezt az édes órát! De sajnos túl későn érkezett el. Megfosztottak ettől a várva várt lehetőségtől. De siess! Siess! Hadd végezzék el mások ezt a boldog megbízatást, ha már én nem tehetem. Rendelkezz a nagypecsétemmel. Válaszd ki a lordokat, akik megfogalmazzák az iratot, és lássatok munkához! Igyekezz, ember! Mielőtt a nap felkel, és újra lenyugszik, hozd el nekem a fejét, hogy láthassam azt!

– Ahogy a király parancsolta, aszerint lesz. Méltóztatna felséged elrendelni, hogy a pecsét visszakerüljön hozzám, és így nekiláthassak a munkának?

– A pecsét? Kinél lenne a pecsét, ha nem nálad?

– Kérlek, felség! Te vetted el tőlem, két napja, mondván, addig nem láthatja el feladatát, míg saját uralkodói kezed nem hagyja vele jóvá Norfolk hercegének halálos ítéletét.

– Valóban így volt. Emlékszem rá... De hová tehettem?... Nagyon erőtlen vagyok... Ezekben a napokban az emlékezetem gyakran megcsal... Furcsa ez, furcsa!

A király érthetetlen motyogásba kezdett, időről időre erőtlenül ingatva ősz fejét, és bizonytalanul próbálta felidézni, vajon mihez kezdett a pecséttel. Végül lord Hertford megkockáztatta, hogy mellé térdel, és információval szolgál.

– Uram, ha lehetek oly bátor, számosan vannak itt, engem is beleértve, akik emlékeznek rá, hogy a nagypecsétet a felséges walesi herceg kezébe adtad, hogy őrizze addig a napig...

– Igaz! Nagyon igaz! – vágott közbe a király. – Hozd el! Menj! Az idő repül.

Lord Herdford Tomhoz sietett, de kis idő elteltével gondterhelten és üres kézzel tért vissza a király elé. A következőképpen számolt be:

– Elszomorít, jó uram, királyom, hogy terhes és kelletlen hírt kell hoznom, de az Úr akaratából a királyfi zavarodott állapota még mindig tart, és nem emlékezik vissza, hogy kézhez kapta a pecsétet. Ezért siettem vissza jelentést tenni, gondolván, hogy kevés haszon reményében kár lenne időt vesztegetni, és hogy inkább mindenkinek meg kellene próbálnia átkutatni azon termek és szalonok hosszú sorát, melyek őfelsége...

A király egy nyögése ezen a ponton a lordba fojtotta a szót. Kis idő múltán, hangjában mély szomorúsággal, őfelsége így szólt:

– Ne háborgassátok többet a szegény gyermeket! Isten úgyis szigorúan sújtja, és az én szívem szeretőn együtt érez iránta. Bánatomra nem vállalhatom át a terhét saját, öreg, megtört vállaimra, hogy ekképpen hozzak neki enyhet.

Lezárta szemeit, és még motyogott, végül pedig elhallgatott. Egy idő után újra kinyitotta a szemét, és üres tekintete körbejárt, míg végül megállapodott a térdelő lordkancelláron.

– Hogyan!? Te még itt!? Istenemre mondom, ha nem intézed az áruló ügyét, kancellári süveged holnapra szabadnapos lesz, mert nem lesz alatta fej, amit díszítsen.

– Felséges jó uram, kegyelmedért esdeklem! – felelte remegve a kancellár. – Én csak a pecsétre vártam.

– Elment az eszed, ember?! A kispecsét, amelyet annak előtte külhonba is magammal vittem, a kincstáramban hever. És mivel a nagypecsétnek nyoma veszett, vajon nem felel-e meg a másik? Bolond vagy tán? Eredj, és figyelmeztetlek, addig ne jöjj újra, míg a fejét is el nem hozod!

A szegény kancellárnak nem tartott sokáig, hogy elhagyja ezt a veszélyes közeget. A tanácstestület sem vesztegette sokáig az időt, mielőtt a szolgaparlament munkájára királyi áldást adott volna. A másnapot jelölte ki arra, hogy Anglia elsőszámú főnemese, a szerencsétlen Norfolk herceg fejét vegyék.

9. fejezet

A temzei parádé

Este kilenckor a palota Temze felőli homlokzata fényárban úszott. Magát a folyót, a város irányában, amíg a szem ellát, olyan sűrűn lepték el a hullámokon lágyan ringatózó, színes lámpásokkal díszített, ünnepi bárkák és csónakok, hogy az egész egy végtelen csillámló virágos kertnek tűnt, melyet lágyan mozgásra bír a nyári szél. A vízhez vezető nagy, teraszos kőlépcsőn, mely elég terebélyes volt ahhoz, hogy elférjen rajta egy német fejedelemség hadserege, újabb látványosságként tárultak fel a csillogó páncélzatú királyi alabárdosok mozdulatlan sorai, valamint a fel-le és előre-hátra futkosó, fényűző öltözetű lakájok csapatai, akik az előkészületek végett sürgölődtek.

Egyszerre csak egy parancs nyomán minden élő személy azon nyomban eltűnt a lépcsőkről. A levegő reményteli és izgatott várakozástól volt terhes. Egészen a horizont széléig megfigyelhető volt, amint seregnyi ember áll fel csónakjaiban, és ernyőzi kezével a szemét a lámpások és fáklyák ragyogása miatt, hogy elláthasson a palotáig.

Egy negyven-ötven tagot számláló, pompás bárkaraj közeledett a lépcsőhöz. Rajtuk gazdag aranydíszítés, az orr- és tatrészeken pedig mesteri faragások. Némely bárkát zászlók és szalagok díszítettek, másokat aranyszálból szőtt kelme borított, rajta címerpajzsos hímzéssel, és voltak olyanok is, amelyeken a selyemzászlókról megszámlálhatatlan apró ezüstcsengő csüngött alá, és kellemes zene gyengéd forrásául szolgált, ahányszor csak megérintette a szellő. Végül voltak még ennél is előkelőbb, a királyfi közvetlen környezetéhez tartozó nemesi bárkák, melyek oldalait remekbe szabott pajzsokkal és fegyverszerszámokkal vették körül nagystílűen. Minden főúri bárkát egy-egy dereglye vontatott, ezeken pedig az evezősökön kívül szép számban voltak még sisakos és mellvértes katonák, illetve mindegyiken külön zenekar.

A palota kapujában most megjelent, a várva várt díszmenet kezdetét jelezve, egy csapat alabárdos. „Fekete-sárga csíkos nadrágot viselének, bársony kalpagukon, oldalt ezüst rózsa díszelge, kék és vörösesbarna szín ujjasukat elöl-hátul három, aranyból hímzett toll ékesíté, a királyfi címere. Alabárdjuk nyelét karmazsinvörös bársony takará. Ezt aranyszögek rögzíték, és aranyrojtok szegék cifraságként. Jobb és bal oldalon egyes sorban vonultak vala fel. A két hosszú sor a palota kapujától a víz széléig ére. A két sor között ekkor a királyfi arany és bíbor libériás szolgálói egy vastag, fényes szövetet vagy szőnyeget bontának ki. Amint ez megtörtént, odabentről trombitaszó harsant vala fel. A dereglyén helyet foglaló muzsikusok is ütemes zenei előjátékba kezdének. Két szertartásmester pedig, kezében fehér pálcával lassan és ünnepélyesen menetele át a főkapun. Őket egy tiszt követé, kezében a város kormánypálcája. Mögötte egy másik tiszt hozá a város kardját. Őutánuk a városi testőrség számos őrmestere következett vala, teljes katonai felszerelésben, jelvényekkel a kabátujjukon. Majd a király első lovagja, lovagi köntösében, mögötte a Bath lovagrend tagjai, mindegyikük köntöse ujján fehér csipke. Nyomukban a főnemesek, a bírák skarlátvörös talárban és fövegben, majd Anglia lord főkancellárja elöl nyitott, skarlát színű, hermelinprém szegélyezte palástban. A városatyák küldöttsége ugyancsak skarlátvörös kabátokban, azután különböző polgári csoportosulások vezetői, díszes köntösökben. Most 12 francia úr bukkant vala fel, cifra hacukában, mely arannyal dúsan csíkozott, fehér damaszt ujjasból, ibolyaszínű tafttal bélelt, rövid, ujjatlan karmazsinbársony köpenyből és szegfűszínű pantallóból állt vala. Így indultanak lefelé a lépcsőn ezek a francia legátus kíséretéhez tartozó urak, nyomukban a spanyol követ kíséretéből való másik tucat lovaggal, akik minden díszítéstől ment, fekete bársony öltözetet viseltek vala. Őket további angol főnemesek követék, kíséretükkel.”

Odabentről újra trombitaszó harsant, és a palota bejáratánál megjelent a királyfi nagybátyja, Sommerset leendő nagyhercege, arannyal átszőtt, fekete ujjasban, és karmazsinvörös köpenyben, melyet arany virágok és ezüst sávok ékesítettek. Megfordult, levette tollas kalapját, és mély tisztelettel meghajolva, lépésről lépésre hátrált. A kürtök még erősebben harsogtak, és felhangzott a kiáltás: „Utat, a dicső és hatalmas lord Edvárdnak, a walesi hercegnek!" Magasan, a palota falainak csúcsán mennydörgésszerű robajjal, hosszú sorban vörös lángnyelvek szökkentek elő, a folyón összegyűlt emberáradat hangos üdvrivalgásban tört ki. Tom Canty, az egész ünneplés oka és hőse, előlépett és enyhén biccentett hercegi fejével.

„Pazarul illő, fehér szatén ujjasban pompázott vala, a mellső részen bíbor színű szövettel, melyet gyémántok ékítének és hermelin szegélyeze. Fölötte kék szaténnal bélelt, arannyal átszőtt, gyöngyökkel és drágakövekkel díszes fehér palástot visele, melyet briliáns csat foga össze, s a paláston rajt vala a hímzett háromágú tollkereszt. Nyakában a térdszalagrend, és számos más, idegen lovagrend jelvénye függött vala." Amikor csak fény hullott rá, az öltözékét díszítő drágakövek vakító csillámlásba kezdtek. Ó, Tom Canty, ki egy putriban születtél, London csatornái mélyén nevelkedtél, rongyokhoz, piszokhoz és nyomorhoz szoktál – micsoda látvány volt ez!

10. fejezet

A királyfi a szemét között

John Cantyt akkor hagytuk magára, amikor a jog szerinti királyfit zajos és elégedett tömegtől kísérve Szemét Telep felé vonszolta. Egyetlen ember volt csak, aki esdeklő szavát felemelte a fogoly érdekében, de senki sem hallgatta meg, sőt aligha hallotta is bárki, olyan nagy volt a zűrzavar. A királyfi tovább küzdött a szabadságáért, és a bánásmód ellen, melyet elszenvedni kényszerült, míg végül John Canty a benne lapuló amúgy is csekély türelmet elvesztvén, hirtelen támadt dühében, a királyfi feje fölé emelte tölgyfa fütykösét. A fiú egyetlen pártfogója odaugrott, hogy megragadja a férfi karját, és az ütés az ő csuklóját érte.

– Beleavatkozol, mi? – üvöltötte Canty. – Akkor nesze a jutalmad!

A fütykössel a közbeavatkozó fejére sújtott. Egy nyögés hallatszott, egy homályosan látszó alak rogyott a földre, a tömeg lábai elé, a következő pillanatban pedig már magányosan feküdt a sötétben, a csőcselék tovahömpölygött, jókedvüknek mit sem ártott ez az apró jelenet.

A királyfi egyszer csak John Canty lakhelyén találta magát, s a kintiektől zárt ajtó választotta el. Egy palackba állított faggyúgyertya halvány fényénél, az undorító odúnak és lakóinak a főbb vonásait tudta csak kivenni. Az egyik sarokban két mosdatlan lány és egy középkorú asszony kuporgott a falnál, olyan állatok módjára, amelyekkel szigorúan bánnak, és most is ettől rettegnek. Egy másik sarokból egy kócos, ősz hajú aszott boszorkány lopózott elő. John Canty így szólt hozzá:

– Várj csak! Jó mókában lehet részed, ne rontsd el, amíg nem élvezted! Utána tetszés szerint eldöngetheted. Állj elő, fiú! Mondd el azt a bolondságot újra, ha még nem feledted el! Mondd a neved! Ki vagy te?

A felháborodástól a vér megint a kis királyfi arcába szökött, állhatatos és méltatlankodó tekintettel illette a férfit, és azt mondta:

– Rossz modor részedről, nem egyéb, hogy nékem a szólást megparancsolod. Elmondom most is, ahogy előtte tettem: Edvárd vagyok, a walesi herceg és senki más.

A választól a banyának döbbent meglepetésében a padlóhoz gyökerezett a lába, és szinte elakadt a lélegzete. A buta álmélkodás, amellyel a királyfit bámulta, annyira mulattatta gazember fiát, hogy az zengő nevetésben tört ki. Tom Canty anyjára és nővéreire azonban másként hatott a megszólalás. A testi bántalmazástól való félelmük hirtelen egy másfajta szorongásnak adta át helyét. Arcukon szomorúsággal és riadalommal futottak felé, azt kiáltva:

– Jaj, szegény Tom, szegény fiú!

Az anya térdre hullott a királyfi előtt, kezeit a vállára tette, és a szemébe szökő könnyeken át, sóvárogva nézett a fiú arcába, majd ezt mondta:

– Ó, én szegény fiam! A bolond könyveid végül megtették szerencsétlen hatásukat, és elvették a józan eszedet! Jaj, miért is ragaszkodtál hozzájuk, holott én figyelmeztettelek miatta! Megszakasztod anyád szívét!

A királyfi a nő arcába nézett, és gyengéden azt mondta:

– A fiad jól van, és nem vesztette el az eszét, jó hölgy! Csillapodj! Juttass el a palotába, ahol ő van, és atyám, a király, azonnal visszaengedi hozzád.

– Atyád!? A király!? Jaj, gyermekem, ne mondj ilyet, mert halált hozhat rád, és szerencsétlenséget körülötted mindenkire! Rázd le magadról ezt a baljós álmot! Idézd vissza szegény kósza emlékezeted! Nézz rám, hát nem én vagyok a te édesanyád, aki világra szült, és aki szeret?

A királyfi a fejét ingatta, és vonakodva így szólt:

– Istenemre, nem szívesen szomorítlak el, de én valóban sosem láttam még a te arcodat.

A nő ülő helyzetbe rogyott vissza a padlóra, és szemét kezével eltakarva, szívet tépő zokogásba és jajveszékelésbe kezdett.

– Hadd folytatódjék a móka! – kiáltott Canty. – No, Nan és Bet, modortalan szolgálók! Álltok a királyfi jelenlétében? Térdre, koldusivadékok, és fejezzétek ki tiszteleteteket!

Ezt újabb nyerítésszerű nevetéssel kísérte. A lányok félénken könyörögni kezdtek a testvérükért. Nan így szólt:

– Ha hagynád ágyba feküdni, apám, a pihenés és az alvás kikúrálná az őrültségből. De tényleg.

– Tényleg, apám – mondta Bet –, megviseltebb, mint máskor. Holnap már újra a régi lesz. Szorgalmasan koldul majd, és nem jön haza üres kézzel.

Ez a megjegyzés kijózanította az apát jó kedélyéből, és figyelmét az üzleti teendőkre terelte. Dühödten fordult a herceghez ekképp:

– Holnap két pennyt kell fizetnünk annak, akié ez a lyuk. Két pennyt, érted? Ennyi a bére annak, hogy fél évig itt lakunk. Különben eltakarodhatunk. Mutasd, mennyit hozott ma lusta koldulásod!

A király így szólt:

– Ne sértegess hitvány dolgaiddal! Újra mondom, én a király fia vagyok.

Egy csattanós ütés, melyet Canty széles tenyerével a királyfi vállára mért, Canty jóasszony karjai közé tántorította a fiút. A nő pedig keblére ölelte őt és saját testével fogva fel a záporozó pofonokat és ütéseket, menedéket nyújtott neki. A rémült lányok visszavonultak a sarokba. Nagyanyjuk viszont buzgón lépett előre, hogy fiának segédkezzen. A királyfi ellépett Canty asszony mellől, azt kiáltva:

– Nem szenvedhetsz miattam, asszonyom! Töltsék csak ki egyedül rajtam a bosszújukat ezek a disznók.

Ez a beszéd oly mértékben felbőszítette a disznókat, hogy haladéktalanul nekiláttak feladatuk teljesítésének. Alaposan megdolgozták a fiút, majd az anyát és a lányokat is elverték, amiért együtt éreztek az áldozattal.

– És most – mondta Canty – mindenki ágyba! A szórakozás elfárasztott.

A fény kihunyt, és a család aludni tért. Amint a családfő és az anyja horkolásából arra lehetett következtetni, hogy alszanak, a fiatal lányok odalopóztak, ahol a királyfi hevert, és hogy a hidegtől védjék, gyengéden betakargatták szalmával és rongyokkal. Az anyjuk is hozzálopózott, a haját simogatta, és egy darabig sírva, elhaló hangon suttogott fülébe enyhítő és együtt érző szavakat. Egy kenyérfalatot is megőrzött számára, de a fiúnak a fájdalom elvette minden étvágyát, legalábbis a fekete és íztelen kenyérmorzsákat illetően. A fiút meghatotta, hogy a nő olyan önfeláldozóan a védelmére kelt, és ennyire mélyen együtt érzett vele. Ezért herceghez illő, nemes szavakkal hálát mondott neki, és arra kérte, térjen aludni, és igyekezzék feledni bánatát. Hozzátette, hogy apja, a király iránta tanúsított kedvességét és odaadását nem hagyja

majd jutalom nélkül. A fiú „őrültségének” makacs természete a nő szívébe hasított, ezért újra meg újra keblére vonta a fiút, majd könnyek között az ágyához indult aludni.

Ahogy ott feküdt gondolkodva, gyászos hangulatban, lassanként az az elképzelés kezdett benne motoszkálni, hogy volt a fiúban valami meghatározhatatlan, ami az őrült és az épelméjű Tom Cantyból egyaránt hiányzott. Nem tudta megfogalmazni, sem körülírni, hogy mi az, élénk anyai ösztöne mégis érzékelni vélte. Mi van, ha végül a fiú valóban nem az ő gyermeke? Ó, abszurdum! A balsors és az ínség ellenére kis híján elmosolyodott a gondolattól, mégis azt vette észre, hogy ez az érzés nem múlik, sőt állhatatosan kísért benne. Üldözte őt, zaklatta, belécsimpaszkodott, és képtelenség volt feledni, figyelmen kívül hagyni. Végül úgy érezte, nem találhat nyugalmat, amíg végre nem hajt egy vizsgálatot, mely világosan és kétségtelenül bizonyítja majd, hogy a fiú az ő fia-e vagy sem, s így véget vet a gyötrő és aggasztó kétségeknek.

Bizony csak így oldhatta meg ezt a gondot, ezért rögtön töprengeni is kezdett, hogy kieszelje a bizonyítás módját. Ám az elhatározás egyszerűbb volt, mint a kivitelezés. Egyik ígéretes bizonyítási lehetőséget a másik után vizsgálta meg, de mindegyiket feladni kényszerült. Egyik sem volt teljesen meggyőző, teljesen hibátlan. Tökéletlen eredménnyel pedig nem elégedett volna meg. Nyilvánvalóvá vált, hogy hiába töri a fejét, és fel kell adnia a dolgot. Miközben ez a nyomasztó gondolat átsuhant az agyán, meghallotta, hogy a fiú egyenletesen lélegzik, és ebből tudta, hogy elaludt. Azután felfigyelt rá, hogy a szabályos légzést egy lágy, ijedt kiáltás törte meg, amilyet nyugtalan álmában hallat valaki. Ez a történés hirtelen olyan tervvel ajándékozta meg a nőt, amely minden eddiginél többet ért.

Azonnal lázas izgalommal, de hangtalanul látott munkához, s gyertyát gyújtva azt suttogta maga elé:

– Ha az imént láttam volna, most már tudnám. Attól a naptól kezdve, amikor kiskorában arcába robbant a puskapor, sosem riadt fel hirtelen módon az álmaiból vagy a gondolataiból másképp, csak úgy, hogy a kezét a szeme elé emelte, ahogy azon a napon. De azt sem oly módon, ahogy mások, befelé fordított tenyérrel, hanem mindig kifelé fordítva a tenyerét. Több százszor láttam már ezt nála, és a mozdulat sosem változott, és nem is maradt el. Igen, most már hamarosan tudni fogom.

Ekkorra már odaosont a szendergő fiú mellé, a gyertya fényét kezével árnyékolva el. Éber figyelemmel, óvatosan hajolt az alvó fölé. Az elfojtott izgalom miatt szaggatottan lélegzett, majd hirtelen a fényt a fiú arcába villantva, a füle mellett koppantott egyet a padlón. Az alvó szeme tágra nyílt, és riadtan bámult maga elé, de a kezével semmilyen különleges mozdulatot nem tett.

A szegény nő a meglepetéstől és szomorúságtól szinte elveszettnek érezte magát, de elrejtve érzelmeit igyekezett megnyugtatni a fiút, hogy az visszaaludjon. Azután a helyére lopózott, és keserűen tűnődött magában, kísérletének borzasztó eredményén. Próbálta elhinni, hogy Tomot őrülete fosztotta meg sajátos mozdulatától, mégsem hihette.

– Nem – mondta –, a keze nem őrült! Ilyen rövid idő alatt nem feledhetett el egy ilyen régi szokást. Ó, gondterhes nap ez számomra!

Mégis a remény most éppoly makacs volt benne, mint korábban a kétség. Nem tudta rávenni magát, hogy elfogadja a kísérlet eredményét, újabb próbát kell tennie. Az első hiba véletlen is lehetett. Ezért aztán másodszor, majd kis idő múlva harmadszor is felriasztotta a fiút, és miután ugyanazt az eredményt kapta, mint az első próbálkozáskor, visszabotorkált az ágyához.

– De akkor sem mondhatok le róla! Nem, nem tehetem! Ő kell, hogy legyen a fiam! – mondta, és bánatosan álomba merült.

Miután a királyfit a szegény anya sem háborgatta tovább, és a fájdalom zavaró hatása is fokozatosan csökkent, a nagy fáradtságtól igazi, enyhet adó álomba merült. Egymás után teltek az órák, és ő olyan mélyen aludt, mintha már nem is élne. Így múlt el 4-5 óra, azután a kábulat oszlani kezdett. Ekkor félig álomban, félig ébren azt mormolta:

– Sir William!

Egy pillantással később:

– Hallod, Sir William Herbert! Jöjj ide, és hallgasd a legfurcsább álmot, amit valaha... Sir William, hallod!? Urak, azt hittem, hogy koldussá változtam, és... hé, ide, őrök! Sir William! Hogyan? A kamarás nincs itt, ha szólítom!? Ó, hát ennek nem lesz...

– Mi nyugtalanít? – hangzott fel mellette egy suttogó kérdés. – Ki az, akit hívsz?

– Sir William Herbertet. Te ki vagy?

– Én, ki lennék más, mint a nővéred, Nan. Ó, Tom! Elfelejtettem, megbomlott az elméd. Szegény fiú, őrült vagy még. Bárcsak sosem kellett volna erre ébrednem, de vigyázz a nyelvedre, mert különben addig vernek minket, míg el nem pusztulunk.

A döbbent királyfi hirtelen félig felült, de a sajgó sebek az előző nap emlékeztetőiként magához térítették, ő pedig egy nyögéssel visszahanyatlott a szalmacsomóra, és sóhajtva mondta:

– Ó, jaj! Akkor ez nem álom volt.

Egy pillanat alatt visszatért belé az összes súlyos bánat és kín, amelyet az álom elnyomott, és rá kellett jönnie, hogy nem volt többé a palota dédelgetett királyfia, akit egy egész nemzet rajongással figyel, csak egy koldus. Egy rongyokba öltözött csavargó, egy állatok számára is méltatlan odú foglya, aki koldusok és tolvajok közé vegyült.

Fájdalma közepette odakintről jövő vidám hangokra és kiáltásokra kezdett felfigyelni. A következő pillanatban hangosan megkocogtatták az ajtót. John Canty abbahagyta a horkolást, és így szólt:

– Ki kopog, és mit akar?

– Tudod-e, kit ütöttél le tegnap a fütykösöddel? – felelt egy hang.

– Nem, és nem is érdekel.

– Meglásd, mindjárt másként fogod gondolni. Jobban teszed, ha menekülsz, hogy a fejed a nyakadon tarthasd! Az az ember most készül kilehelni a lelkét. A pap volt az, András atya.

– Uram irgalmazz! – kiáltotta Canty. Felrázta a családját, és durván rájuk förmedt. – Talpra mind és meneküljetek, vagy maradhattok és elpusztultok.

Alig öt perccel később a Canty család már az utcán volt, és futott az életéért. John Canty csuklójánál tartva a királyfit, vonszolta őt a sötét utcákon, halk hangon figyelmeztetve:

– Ha bolond vagy is, vigyázz a nyelvedre, és ki ne ejtsd a nevünket! Gyorsan találok magamnak új nevet, hogy a törvény vérebeit félrevezessem. Vigyázz a nyelvedre, annyit mondok!

A család többi tagjának ezeket a szavakat morogta:

– Ha a véletlen úgy hozná, hogy el kell válnunk, találkozzunk mind a London hídnál. Aki elsőnek ér a híd utolsó rőfös boltjához, ott várakozzon a többiekre. Onnan együtt menekülünk Southwarkba.

Ebben a pillanatban a társaság hirtelen a sötétből a világosságra ért. De nem csak világosság volt ott, hanem éneklő, táncoló és ujjongó embertömeg, mely a folyó partján verődött össze. A Temzén mindkét irányban, amilyen messze a szem ellátott, örömtüzek égtek. A London híd

ki volt világítva, a Southwark híd hasonlóképpen. Az egész folyó fel-felvillanó és ragyogó, színes fényektől sziporkázott. Az eget a szüntelen tűzijátéktól pompás fényalakok és sűrű szikraeső borította, már-már nappallá változtatva az éjszakát. Mindenütt mulatozók nagy csoportjaival találkozhatott az ember. Úgy tűnt, egész London talpon van.

John Canty dühödten káromkodott egyet maga elé, és visszavonulót parancsolt, de már túl későn. Őt és családját is elnyelte, és egy pillanat alatt reménytelenül elválasztotta egymástól a nyüzsgő embertömeg. A királyfit azonban, aki nem volt családjának tagja, Canty továbbra is szorosan fogta. A fiú szíve most a menekülés reményétől vert hevesebben. Egy jól megtermett csónakos, a likőrtől meglehetősen emelkedett hangulatban azt vette észre, hogy Canty, miközben igyekszik átpasszírozni magát a tömegen, durván fellöki őt. Nagy kezét Canty vállára tette, és így szólt:

– Ejnye, hova sietsz úgy, barátom? Hitvány ügyekkel fertőzöd a lelked, amikor minden hű és igaz ember ünnepel?

– Az én dolgaim, rám tartoznak. Semmi közöd hozzájuk! – válaszolta Canty, durván. – Vedd le rólam a kezed, és engedj!

– Csillapítsd a kedélyed! Bizony mondom, nem engedlek át, amíg nem ittál a walesi herceg egészségére! – mondta a csónakos, elszántan állva el az utat.

– Akkor add ide azt a kupát, és igyekezz, siess!

Erre már más mulatozók is kíváncsiak lettek, és azt kiáltották:

– A bujdosópoharat! A bujdosópoharat! Itassuk ki a mogorva fickóval a bujdosópoharat, vagy különben megetetjük a halakkal.

Odahoztak tehát egy hatalmas kupát. A csónakos az egyik fülét fogta, másik kezével pedig egy képzeletbeli kendőt fogva, illő módon, a hagyomány szerint adta át a kupát Cantynak. Neki pedig a túlsó fület kellett megragadnia és levenni a kupa fedelét, szintén ősi szokás szerint. Ez persze azt jelentette, hogy a királyfi egy pillanatra kiszabadult a szorításból. Nem is vesztegette az időt, hanem lebukott a környező lábak erdeje közé, és eltűnt. A következő szempillantásban már éppolyan nehéz lett volna őt megtalálni e tengernyi nép között, mintha ezek az Atlanti-óceán hullámai lettek volna, a fiú pedig egy elveszett rézgaras.

Erre ő is nagyon hamar rájött, és nem gondolva tovább John Cantyra, azonnal nekilátott, hogy saját dolgát intézze. Gyorsan ráébredt egy másik dologra is. Méghozzá, hogy a város az ál walesi herceget ünnepli őhelyette. Könnyen arra a következtetésre jutott, hogy Tom Canty, a koldusfiú szándékosan kihasználta ezt az idétlen lehetőséget, és trónbitorló lett.

Egyetlen járható út maradt: bejutni a városházba, felfedni magát és leleplezni a bitorlót. Azt is elgondolta magában, hogy Tomnak elegendő időt kellene hagyni a lelki felkészülésre, és csak azután felakasztani, vízbe fojtani és felnégyelni, aszerint, ahogy a főben járó bűnök ügyében a korabeli törvény rendelkezett.

11. fejezet

A városházán

Az uralkodói díszbárka, pompás hajórajától kísérve, méltóságteljesen indult dicsőséges útjára, lefelé a Temzén, a kivilágított csónakok rengetegén át. A levegő megtelt zenével, a parton végig örömtüzek ragyogtak, s megszámlálhatatlan lángnyelveikkel lágy fényárba öltöztették a távolabb fekvő várost. Karcsú szerpentinek emelkedtek az égre, szikráikkal világítva be azt, és messziről döfésre emelt, drágakővel díszített dárdáknak tűntek. Miközben a bárkaraj haladt előre, mindkét partról szüntelenül harsogó üdvrivalgás és az ágyútűz keltette, folytonos szikrázás és dörej köszöntötte őket.

A félig selyempárnák közé temetett Tom Cantynak ezek a hangok és ez a látvány kimondhatatlanul fenséges és megdöbbentő csodát idéztek. Az oldalán helyet foglaló kis barátai, Elizabeth hercegkisasszony és Lady Jane Grey számára nem jelentettek semmit.

Dowgate-hez érve a bárkák az áttetsző vizű Walbrookon (melynek csatornáját immár 200 éve több hektáron át épületek rejtik el a szem elől) Bucklersbury felé vették útjukat, ragyogóan kivilágított házak mellett és olyan hidak alatt, amelyek megteltek mulattatókkal. Végül London ősi városának központjában megállapodtak egy öbölben, ahol ma a Burge Yard található. Tom partra szállt, és főúri kíséretével áthaladt a Cheapside-on, majd elindult, hogy rövid gyaloglás után az Old Jewryn és Basinghall utcán elérjenek a városházhoz.

Tomot és az ifjú úrhölgyeket illő szertartással fogadták a városatyák testületének aranyláncokat viselő, skarlátvörös hivatali palástba öltözött tagjai, élükön a városnaggyal. A felséges vendégeket a nagyterem emelvényére, egy gazdagon díszített baldachin alá vezették. Előttük haladtak a hírnökök és a város kormánypálcájának és kardjának hordozói. A Tom és két kis barátja kíséretéhez tartozó nemes urak és hölgyek a fővendégek székei mögött foglalták el helyüket.

Egy alacsonyabban elhelyezkedő asztalnál a város vezetői mellett az udvari főméltóságok és más, rangos, nemes urak foglaltak helyet. Az egyszerűbb vendégeket pedig a terem padlószintjén álló sok más asztal valamelyikénél ültették le. A pazar előtérből két óriás, Góg és Magóg, a város ősi őrzői méláztak az alattuk elterülő látványon, melyhez szemük azóta elfeledett emberöltőkkel korábban hozzászokott. Kürtszó és egy újabb bejelentés harsant, majd bal felől egy hibátlan megjelenésű, kövér komornyik jelent meg, és szolgák kíséretében impozáns ünnepélyességgel hozta a fejedelmi dupla hátszínt, mely még melegen gőzölgött, fogyasztásra készen.

Az asztali áldás után Tom (előzetes tanács szerint) fölkelt – s vele együtt az egész ház –, és Elizabeth hercegkisasszonnyal ivott a vastagon aranyozott bujdosópohárból. Utóbbitól a pohár Lady Jane-hez került, és onnan továbbindult hagyományos útjára. Így vette kezdetét az estély.

Éjfélre a jó hangulat tetőfokára hágott. Most került sor a korabeli időkben annyira csodált, pazar látványosságok egyikére. Leírása máig fennmaradt egy olyan krónikás eredeti szavai szerint, aki szemtanúja volt az eseménynek:

„A terem közepét kiürítvén, egy báró és egy gróf lépett be, török divat szerinti viseletben, arannyal áttört, hosszú selyemköntösben, s fejükön gazdag aranyfonattal ékített karmazsinvörös bársonyturbánnal. Derekukon az aranyövről két handzsár nevű szablya függött alá, vastag aranyzsinóron. Utánuk egy újabb gróf és egy báró következék fehér és karmazsinvörös szaténfonattal átszőtt sárga szatén habitusban, fejükön orosz divatot idéző szürke szőrme-

kucsma. Mindkettőnek egy-egy bárd vala a kezében, a lábán pedig hosszú, felfelé hajlított orrú lábtyű. Őket követvén egy lovag érkeze, majd a lord főtengernagy és vele öt nemes. Elöl és hátul díszes vörös bársony zekéiket a mellkasukon ezüstláncok fogák össze, rajt rövid vörös szatén köpenyek, fejükön pedig táncosokhoz illő, fácántollaktól tarka süveg. Ezek a porosz divatot mímelék. A fáklyahordók, melyek száma legalább száz vala, karmazsinvörös és zöld szaténruhát viseltenek, s arcuk akár a móroké, fekete vala. Következőkként komédiásnak öltözöttek jövének, azután trubadúrok álöltözetben, s táncba fogtak. Az urak és hölgyek is olyan vadul ropták a táncot, hogy szemlélni is öröm vala."

Miközben Tom a főhelyen csodálattal bámulta a „vad" táncot, a szivárvány színeinek szemet kápráztató zűrzavarát, melyet a tarka figurák alant örvénylő forgataga teremtett, a rongyos, ámde jog szerinti kis walesi herceg a városház kapujánál előadva jogait és sérelmeit, a csalót leleplezendő, bebocsátást követelt. A tömegben állók élvezettel bámulták a közjátékot, előrenyomakodtak és nyakukat nyújtogatták, hogy lássák a kis rendbontót. Hamarosan gúnyolni kezdték, szándékosan kicsúfolták, hogy még nagyobb, és még szórakoztatóbb haragra gerjesszék. A megaláztatástól könnyek szöktek a szemébe, de nem tántorodott el. Királyi méltósággal dacolt a tömeggel. Újabb gúnyos tréfák következtek, tovább csipkelődtek vele, mire így kiáltott:

– Újra elmondom nektek, modortalan korcsok falkája, én a walesi herceg vagyok, és legyek bármilyen magányos és elhagyatott, s ha senki sem tisztel vagy segít rajtam bajomban, akkor sem tágítok erről a helyről, kitartok itt.

– Akár herceg vagy, akár nem, egyre megy. Jó modorú fiú vagy és nem vagy magányos sem. Itt állok az oldaladon, hogy bizonyítsam, és tudd meg, hogy rosszabb barátra is lelhetnél Miles Hendonnál, nem is kellene sokáig fárasztanod a lábad a keresésben. Pihentesd kis állkapcsod, gyermekem. Én úgy beszélem ezeknek a csatornapatkányoknak a nyelvét, mintha közéjük való lennék.

A beszélő öltözéke, modora és külseje egy lovagregény hősére emlékeztetett. Magas volt, jó testfelépítésű, izmos. Zekéje és nadrágja finom anyagból készült, de foszlott lett, elkopott, a díszítő aranyzsinórozás sajnálatosan megfakult, nyakfodra gyűrött volt és megviselt. Nagy, puha kalapján törött volt a toll, és ez méltatlan külsőt kölcsönzött neki. Az oldalán rozsdás vashüvelyben vívótőrt viselt. Laza testtartása azonnal sejtette, hogy harcedzett ember. Ennek a meghökkentő alaknak a beszédét kirobbanó öröm és nevetés fogadta. Ilyen kiáltások hangzottak:

– Ez egy újabb álruhás herceg!

– Vigyázz a nyelvedre, barátom! Veszélyes is lehet!

– Igen, annak látszik. Nézd a szemeit!

– Ragadjuk el tőle a fiút! A lóitatóba vele!

E vidám gondolattól ösztönözve nyomban egy kéz nehezedett a herceg vállára, de az idegen is éppoly gyorsan húzta elő hosszú kardját, és a tolakodó fickó a kardlap puffanó hangjától kísérve földre zuhant. A következő pillanatban egy egész kórus kiabálta:

– Végezzünk a kutyával! Öljük meg! Öljük meg!

A tömeg közelebb húzódott a harcoshoz, aki egy falhoz hátrált, és őrült módjára vagdalkozni kezdett hosszú fegyverével. Áldozatai jobbra és balra dőltek, de az emberáradat átgázolt a földre terült alakokon, és féktelen dühvel tört a bajnok ellen. Úgy tűnt, a percei meg vannak számlálva, végzete elkerülhetetlen, amikor hirtelen trombitaszó harsant, és egy hang így kiáltott:

– Utat a király hírnökének!

Egy csapat lovas közeledett a tömeg közé gázolva, és az emberek olyan gyorsan igyekeztek biztonságos helyre jutni, ahogyan csak a lábuk bírta. A bátor idegen karjába kapta a herceget, és rövidesen már messze járt a veszélytől és a tömegtől.

Térjünk most vissza a városházba. Az ujjongó harsogást és az ünneplés viharát túlszárnyalva hirtelen kürtszó zendült. Azonnal csend lett, mély némaság. Egyetlen hang emelkedett szólásra, a palotából érkezett hírnöké, és mialatt belekezdett egy kiáltványba, a sokaság állt és figyelt. A nagy komolysággal elmondott zárószavak ezek voltak:

– A király halott.

A nemes sereglet egy emberként hajtotta le a fejét, és pár pillanatig így maradt, tiszteletteljes hallgatásba burkolózva. Majd mindenki térdre ereszkedett, karjukat Tom felé nyújtották, és olyan hatalmas kiáltás tört ki, amibe belerengett az épület:

– Éljen soká a király!

Szegény Tom kábult tekintete végigvándorolt az elképesztő jeleneten, végül révülten állapodott meg a mellette térdelő hercegkisasszonyokon, és végül Hertford grófján. Egy hirtelen jött gondolattól felderült az arca. Azt suttogta lord Hertford fülébe:

– Válaszolj nekem őszintén, hited és becsületed szerint, ha itt olyan parancsot adok, amelyre a királyon kívül másnak nincs joga és kiváltsága, úgy ezt a parancsot teljesítik és senki sem emel szót ellene?

– Ebben a királyságban senki, nagyuram. Személyedben Anglia uralkodóját tiszteljük. Te vagy a király, és törvény a szavad.

Tom erős, tiszta hangon, nagy lelkesedéssel válaszolt:

– Akkor ettől a naptól a király törvénye a kegyelem törvénye legyen. Ne legyen a vér törvénye soha többé. Keljetek fel és induljatok. A Towerba menjetek, és ott mondjátok el, a király úgy határozott, Norfolk hercege nem hal meg.

Szavait hallván izgatottan adták tovább szájról szájra, széle-hosszában a teremben, és miközben Hertford sietve útra kelt, egy újabb, csodálattal teli kiáltás harsant fel:

– A véres uralomnak vége! Éljen soká Edvárd, Anglia királya!

12. fejezet

A királyfi és megszabadítója

Amint Miles Hendonnak és a kis királyfinak sikerült eltávolodnia a csőcseléktől, félreeső sikátorokon és kis utcákon át indultak a folyó felé. Akadálytalanul jutottak előre, míg el nem értek a London hídig. Ekkor újra a sokaság közepette találták magukat. Hendon szorosan tartotta a királyfi – illetve, most már a király – csuklóját. A döbbenetes hír már az utcákra került, és a fiú ezer torokból hallotta viszont:

– A király halott.

A hír megrendítette a szegény kis árva szívét, és egész testében megborzongott. Felismerte veszteségének nagyságát, és megtelt keserű fájdalommal, mert a félelmetes zsarnok, aki másokat rettegéssel töltött el, őhozzá mindig gyengéd volt. Könnyek szöktek a szemébe és mindent elhomályosítottak körülötte. Egy kis ideig úgy érezte, ő Isten teremtményei közül a legmagányosabb, a legnyomorultabb, a legelhagyottabb. Azután egy újabb kiáltás rengette meg az éjszakát messze terjengő visszhangjával:

– Éljen soká VI. Edvárd király!

Ettől felcsillant a szeme, és az ujjai végéig megborzongott a büszkeségtől. „Ó” – gondolta –, „milyen magasztosnak és különösnek tűnik – király vagyok.”

Barátaink lassan folytatták útjukat a tömegen át, mellyel megtelt a híd, ez a szerkezet, mely hat évszázada állt ott, és mindig is zajos és népes főútvonal volt, különös jelenségnek számított a szélén egymás mellé zsúfolt boltok és céhek miatt, melyek a fölöttük elhelyezkedő lakószobákkal mindkét oldalon a folyó egyik partjától a másikig értek. A híd egyfajta önálló város volt. Megvolt a maga fogadója, sörfőzdéi, pékségei, rőfös boltjai, zöldségpiacai, kézműves céhei, sőt még egy temploma is. Szomszédaira, Londonra és Southwarkra, melyeket egymással kötött össze, úgy tekintett, mint tisztes külvárosokra, amelyeknek azonban különösebb jelentősége nincs. Mondhatni zárt közösség volt. Egy szűk város, egyetlen 300 méter hosszú utcával. Lakossága falusi népség volt, és minden lakója közvetlen ismerőse a másiknak. Ismerték a többiek apját, anyját és azok apró-cseprő családi dolgai sem maradtak titokban. A városkának természetesen volt saját arisztokráciája – azok a régi hentes-, pék- és ki tudja még, milyen családok, akik 600 év óta ugyanazokat az épületeket lakták, betéve ismerték a híd történetét és minden furcsa legendáját a kezdetektől. Úgy társalogtak, ahogy a hídon szokás, úgy gondolkodtak, ahogy a hídon illik, és hazudni is a hídon élők módján hazudtak, hosszan, egyenletesen, kézzelfoghatóan és alaposan. Tehát kellőképpen szűklátókörű, ostoba és önelégült gyerekek születtek a hídon, majd nevelkedtek fel, értek el öregkort és végül haltak meg úgy, hogy lábuk közben sosem érintette a világ más táját a London hídon kívül. Az ilyen emberek természetes módon hihették, hogy a pompás és végeláthatatlan áradat, mely éjjel és nappal az utcájukon átvonult, a hangos beszéd és a kiáltások keltette zavaros morajlás, a nyerítés, bőgés, bégetés és tompa patadübörgés az egész világon az egyetlen nagyszerű dolog, melynek valamiképpen ők a kizárólagos tulajdonosai. Azok is voltak, bizonyos szempontból, vagy legalábbis ezt látszott igazolni, amikor ellenszolgáltatás fejében ablakaikból kilátást engedélyeztek, ahányszor csak egy visszatérő király vagy hős gyorsan tovaillanó díszmenete alkalmat adott rá. Hiszen nem volt más hasonló hely, ahonnan ilyen hosszan és zavartalanul figyelemmel lehetett követni egy efféle felvonulást.

A hídon született emberek az élet más helyszíneit elviselhetetlenül unalmasnak és ostobának találták. A történelem beszámol ezek közül egyről, aki 71 éves korában hagyta ott a hidat, és

vidékre vonult vissza, de folyton nyugtalan volt és forgolódott az ágyában, nem tudott elaludni, annyira fájdalmas, terhes és szörnyű volt az a mély békesség. Amikor már végleg kimerült ebben, a lesoványodott és elgyötört alak visszamenekült régi otthonába, és nyugodtan elpihenve kellemes álomba merült a csobogó víz zsongító zenéjétől és a London híd zengésétől, dörgésétől és robajától.

Azokban az időkben, amelyekről írunk, a hidat feljáratainak tetején az angol történelem gyermekeknek szánt „szemléltetőeszközei" tarkították, vagyis közismert férfiaknak a vasrudak végére tűzött, hamuszürke és bomlásnak indult fejei. De elkalandoztunk a tárgytól.

Hendon a kis fogadóban szállt meg, mely a hídon állt. Kis barátjával már közel járt a bejárathoz, amikor egy durva hang így szólt:

– Szóval itt vagy végre! Többé nem menekülsz, erről kezeskedem! Veréssel puhítom meg a csontjaidat, az talán hasznodra válik, és legközelebb nem rabolod az időnket – és John Canty kinyújtotta a kezét, hogy megragadja a fiút.

Miles Hendon útját állta, és azt mondta:

– Ne ily gyorsan, barátom! Úgy hiszem, ok nélkül vagy goromba. Ki ez a fiú teneked?

– Ha netán az a dolgod, hogy mások dolgaiba üsd az orrod, hát ő a fiam.

– Ez hazugság! – kiáltotta indulatosan a kis király.

– Bátor szavak, és én hiszek neked, fiú, akár ép, akár hasadt az elméd, de apád-e vagy sem ez a hitvány haramia, nem számít. Nem hagyom, hogy fenyegetése szerint megverjen, vagy durván bánjon veled, ha kedved van velem maradni.

– Igen, maradok. Nem ismerem őt, megvetem, és inkább meghalnék, semhogy vele menjek.

– Akkor hát, így lesz, ne vesztegessünk erre több szót.

– Azt még meglátjuk! – kiáltott John Canty, Hendon felé lépve, hogy a fiúhoz férjen. – Ha erővel is, de...

– Ha csak hozzá mersz érni, lelketlen mocsok, fölnyársallak, mint egy libát! – mondta Hendon, elállva az utat, és kezét kardja markolatára téve. Canty hátrább lépett. – Most jól figyelj! – folytatta Hendon. – Védelmem alá vettem ezt a fiút, amikor a hozzád hasonló söprédék bántalmazni, talán megölni készült. Gondolod, hogy elhagyom most, hogy rosszabb sors vár rá? Tehát, akár az apja vagy, akár sem – ami engem illet, én úgy hiszem, hazudsz –, egy tisztességes, gyors halál is jobb sors e fiúnak, mint az élet a te erőszakos kezeid között. Menj hát utadra, de gyorsan, mert én nem a szócsaták híve vagyok, mivel a természetem sem túl türelmes.

John Canty fenyegetéseket mormogva és káromkodva elsomfordált, és rövidesen elnyelte a tömeg. Hendon három lépcsősoron ment föl a szobájába, pártfogoltjával, miután ételt rendelt maguknak. A szálláshely szegényes volt. Benne egy elnyűtt ágy, néhány rozzant bútordarab, és egy pár erőtlen gyertya, mely alig vetett rájuk némi fényt. A kis király az ágyhoz vonszolta magát, és az éhségtől és a megpróbáltatástól kimerülten lehevert. Talpon volt az előző nap, sőt az éjszaka nagy részében is, hiszen most már hajnali 2-3 óra felé járt az idő, és hosszú ideje semmit nem evett. Álmosan motyogta:

– Szólj, ha az asztal már terítve van. – És azonnal mély álomba merült.

Hendon szemében mosoly csillant, és így szólt maga elé:

– Becsületemre, ez a kis koldus olyan természetességgel és könnyed méltósággal mozog más lakhelyén, és veszi birtokba más ágyát, mintha csak az övé lenne – soha egy „engedelmeddel"

vagy „ahogy óhajtod”, vagy bármi ehhez hasonló. Beteges képzelődésében a walesi hercegnek nevezi magát, és bátran ragaszkodik ehhez a szerephez. Szegény, kis társtalan jószág. Nem vitás, hogy a rossz bánásmódtól letért az eszéről. Nos, bennem társra lelt. Megmentettem, és ez hozzáköt erősen. Már kedvelem is a bátor szavú, kis csirkefogót. Milyen katonásan nézett szembe az alávaló támadóival, és milyen kihívóan válaszolt. Mi több, mennyire megnyerő, kedves, nemes arca van most, hogy az álom elűzte minden gondját és baját. Tanítani fogom, kikúrálom betegségéből. Igen, olyan leszek, mint a testvérbátyja, és gondoskodom róla, óvom őt. Bárki, aki megszégyeníti vagy bántja, már rendelheti is a halotti lepedőt, mert bizony szüksége lesz rá, még ha meg is égetnek érte.

A fiú fölé hajolt. Nyájas és szánakozó érdeklődéssel nézte őt, gyengéden megérintve a fiatal arcot, és nagy, barna kezével félresimítva az összegubancolódott hajfürtöket. Enyhe borzongás futott végig a fiú testén. Hendon azt mormogta:

– Ejnye, no, férfiemberre jellemző, hogy hagyom itt heverni takaró nélkül, miközben kóros hideg járja át a testét. De mit csináljak? Ha megbolygatom, hogy takaró alá bújtassam, felébresztem, pedig komoly szüksége van alvásra.

Körbetekintett, más takaró után kutatva, de mert nem talált, levetette köpenyét, és azzal takarta be a fiút.

– Hozzászoktam a csípős levegőhöz és a gyér öltözékhez, nem sokat törődöm a hideggel – mondta közben, majd sétálni kezdett fel-le a szobában, hogy serkentse vére áramlását, és mint az imént is tette, tovább tanakodott.

– Sérült elméje meggyőzte őt, hogy ő a walesi herceg. Különös, hogy itt lesz velünk egy walesi herceg, holott maga a herceg sem herceg többé már, hanem király. Ezért is fantázia csupán, amihez e szegény elme ragaszkodik, és nem jön rá, hogy már nem hercegnek, hanem királynak kellene neveznie magát... Ha atyám még él a hét, idegenben eltöltött börtönévem után, ami alatt semmi hírt sem kaptam otthonról, biztosan örömmel fogadja e szegény fiút, és nagylelkűen nyújt neki menedéket a kedvemért. Ugyanígy tesz majd jó bátyám, Artúr is, másik testvérem, Hugh pedig... de bizony az ő szarvát letöröm, ha közbeavatkozik az a rókalelkű, rosszhiszemű korcs. Igen, oda indulunk, egyenesen oda.

Belépett egy szolgáló, gőzölgő étellel. Egy kis fenyőfa asztalra tette azt, odakészítette a székeket, és távozott, hagyva, hogy a vagyontalan szállóvendégek magukat szolgálják ki. Az ajtó becsapódott mögötte, a zajra pedig felébredt a fiú, és ülő helyzetbe szökött. Elégedetten nézett körbe, de arcára rögtön fájdalmas kifejezés ült, és mélyet sóhajtva azt motyogta:

– Ó, ez csak álom volt! Jaj nekem! – ekkor észrevette Hendon köpönyegét. Hendonra emelte pillantását, megértette az áldozat lényegét, melyet a férfi érte hozott, és kedvesen így szólt:

– Jó vagy hozzám. Igen. Nagyon jó. Fogd és vedd fel, nincs már rá szükségem!

Ezután felkelt, odament a sarokban álló mosdóállványhoz, megállt előtte és várt.

– Elég tisztességes vacsorában lesz részünk – szólt Hendon vidám hangon. – Mert minden finom, illatozik és melegen párolog. Sose félj, ezzel és egy kis szunyókálással újra férfivá erősödhetsz.

A fiú nem válaszolt, de az állhatatos tekintet, mely a kard nagyra nőtt mestere felé irányult, mély meglepetésről árulkodott, és némi türelmetlenség is vegyült hozzá. Hendon csodálkozva kérdezte:

– Mit hiányolsz?

– Jó uram, megmosdanék.

– Ó, ez minden? Bármit tennél is, Miles Hendontól nem kell engedélyt kérned. Érezd itt magad teljesen szabadnak, és rendelkezz mindennel, ami az enyém.

A fiú ugyanúgy állt ott, mozdulatlanul, sőt egyszer vagy kétszer türelmetlenül dobbantott a lábával a padlón. Hendon teljesen megrökönyödött.

– Könyörgök, mi a baj? – kérdezte.

– Kérlek, tölts vizet, és ne fecséreld a szót!

Hendon elfojtott egy harsány kacajt „becsületemre, ez bámulatra méltó”, mondta magában. Fürgén előrelépett és teljesítette a kis arcátlan követelését, majd kissé bambán állt mellette, míg hirtelen magához nem térítette az „Add a törülközőt!” parancs. Felvette a közvetlenül a fiú előtt heverő törülközőt, és szó nélkül átadta neki. Most nekilátott, hogy saját arcát frissítse fel a mosakodással, és mialatt ezt tette, örökbe fogadott gyermeke az asztal mellé ült és felkészült az étkezéshez. Hendon fürgén végzett a mosdással, majd hátrahúzta a másik széket, és azon volt, hogy az asztal mellé telepedjen, amikor a fiú felháborodva mondta:

– Megállj! Leülnél a király jelenlétében?

Ez a csapás mélyen megrendítette Hendont. Azt motyogta maga elé:

– Még ilyet! A szegény jószág elmebaja lépést tart az idővel és a változással, melyen az egész királyság átesett, és most azt képzeli, ő a király. Bizony el kell fogadnom a rögeszméjét, nincs más megoldás, különben még a Towerba küldetne engem.

E tréfával elégedetten székét az asztaltól távol tette, a király mögé állt, és felszolgálta neki az ételt a tőle telhető legudvariasabb módon.

Miközben evett, a király méltóságával járó szigora enyhült kicsit, és amint egyre jobban érezte magát, kedve támadt társalogni.

– Ugye jól értettem, hogy Miles Hendonnak nevezted magad? – kérdezte.

– Igen, uram – felelte Miles, magában pedig hozzátette. „Ha alá kell vetnem magam a szegény fiú rögeszméjének, akkor már „uramnak” és „felségnek” is szólítom. Nem végzek félmunkát, az eljátszott szerep egyetlen részletén sem akadhatok fenn, különben rosszul játszanám, és kárt tennék e jótékony és nemes ügyben.”

A király egy második pohár borral melengette tovább a szívét, és így szólt:

– Szeretnélek megismerni. Beszélj magadról! A viselkedésed lovagias és nemes. A származásod is nemesi?

– Mi vagyunk a nemesség utóvédje, felséges uram. Apám Sir Richard Hendon, baronet, a legalacsonyabb öröklődő ranggal bíró nemesek egyike, a Kent tartománybeli Monk’s Holm melletti Hendon Hall ura.

– A névre nem emlékszem. Folytasd! Mondd el a történeted!

– Nem tart soká, felség. A javát elmondva jó esetben egy szűk fél órát talán kellemesen eltölthetünk általa. Apám, Sir Richard nagyon jómódú, és rendkívül nagylelkű a természete. Anyám meghalt, mikor én még gyermek voltam. Két fiútestvérem van, a bátyám, Artúr jelleme apánkéhoz hasonlít, míg Hugh, az öcsém gonosz lélek, nagyravágyó, kétszínű, rosszindulatú, alattomos kígyó. Ilyen volt születésétől fogva. Ilyen volt 10 éve is, amikor utoljára láttam. Egy 19 éves, éretlen semmirekellő. Én 20 voltam akkor, Artúr pedig 22. De nincs senki a családunkban, aki unokatestvéremhez, Lady Edithez lenne fogható. Ő akkor 16 éves gyönyörű lány volt, kedves és jóságos. Egy gróf lánya. A családi ág utolsó képviselője. Nagy vagyon és egy veszendő cím örököse. Atyám nevelte. Szerettem őt és ő is engem, de még a

bölcsőben eljegyezték Artúrral, és Sir Richard nem tűrte volna a szerződésbontást. Artúr egy másik szüzet szeretett. Bizakodásra serkentett bennünket és táplálta a reményt, hogy az idő és a szerencse egy napon mindannyiunk ügyét sikerre viszi majd. Hugh Lady Edit vagyonába volt szerelmes, bár igazából azt vallotta, a lányt szereti, de mindig is szokása volt egy dolgot mondani, és mást érteni alatta. Ám a lánynál kudarcot vallottak mesterkedései. Apámat be tudta csapni, de mást nem. Apám őt szerette legjobban. Bízott benne és hitt neki. Ő volt a legifjabb gyermek, és a többiek utálták. Ezek a tulajdonságok, kortól függetlenül bármely szülő legodaadóbb szeretetét kivívják. Hugh beszéde simulékonyan meggyőző volt, és bámulatosan tudott hazudni. Ezek a tulajdonságok pedig nagyban segítik, hogy a vak szeretet becsapja önmagát. Én zabolátlan voltam. Az igazsághoz közelebb áll, ha azt mondom, rendkívül féktelen. De ez a féktelenség ártalmatlan volt, mert rajtam kívül senkiben sem tett kárt, nem hozott szégyent vagy veszteséget senkinek, semmilyen bűn vagy hitványság nem szennyezte azt, semmi, ami tisztes rangomhoz méltatlannak tűnhetett volna.

– Ezen hibáimat azonban Hugh öcsém javára fordította, látván, hogy bátyánk, Artúr egészségi állapota nem igazán kielégítő, és remélve, hogy hasznára lehet, ha megtörténik a legrosszabb. Hogy engem is elsöpörjön az útból, tehát... de ez egy hosszú történet lenne, jó uram, és kevés értelme lenne végigmondani. Röviden szólva, öcsém fürgén felnagyította hibáimat. Aljas munkáját azzal tetézte be, hogy szobámban egy selyemlajtorjára bukkant, melyet maga helyezett el ott – és ezzel, valamint a szolgák és más hamis tanúságra bírt csirkefogók révén meggyőzte apámat, hogy az ő akaratával álnokul dacolva megszöktetni és feleségül venni készültem az én Editemet.

– Háromévnyi száműzetés az otthonomtól és Angliától talán katonát s embert farag belőlem, és némi bölcsességet is belém plántál, mondta apám. A kontinensen dúló háborúban harcoltam végig hosszú próbaidőmet, bőséges kóstolót kaptam a nehéz sorsból, nyomorból és kalandokból, de utolsó csatámban foglyul ejtettek, és a hét év során, mely azóta oly lassan telt, egy idegen tömlöcben vesztegeltem. Ésszel és erővel végül sikerült kiszabadítanom magam, és rögtön ideszöktem. Épp az imént érkeztem szerény ruhában, kevés pénzzel és még kevesebb tudomással arról, hogy e hét tompa év miként bánt Hendon Hall lakóival és dolgaival. Szolgálatodra, uram, ennyi volt jelentéktelen történetem.

– Gyalázatos módon bántak veled – mondta a kis király, és szeme villogott –, de én igazságot teszek. A keresztre mondom, megteszem. A király szavai ezek.

Miles megpróbáltatásainak történetétől feltüzelve ekkor megeredt a nyelve, és elárasztotta döbbent hallgatóját saját legutóbbi balszerencséjének történetével. Amikor végzett, Miles így szólt magában:

– Ej, micsoda képzelete van! Bizony mondom, nem egyszerű elme ez. Különben bolond vagy józan, nem lenne képes a légből kapva ilyen világos, de cifra történetet szőni, mint amivel most előhozakodott. Szegény, kis bomlott agyú gyermek. Barátban és menedékben nem lesz hiánya, amíg az élők közt vagyok. Sosem hagyom, hogy eltávolodjon mellőlem. Ő lesz az én kedvencem, a kis barátom, és fel fog gyógyulni. Igen, ép lesz és egészséges. Akkor majd megnevezi magát, és én büszkém mondom: „Igen, hozzám tartozik. Befogadtam az otthontalan, kis csavargót, mert láttam, hogy mi rejtőzik benne, és azt mondtam, egy napon megismerik ezt a nevet, és most nézzétek, csodáljátok! Ugye, igazam volt?”

A király most komoly, kimért hangon szólt:

– Megmentettél a sérüléstől és a szégyentől, talán az életemet is megóvtad és így a koronát, ily szolgálat gazdag jutalmat érdemel. Nevezd meg óhajod, és ha királyi hatalmamban áll teljesíteni azt, akkor a tiéd lesz.

Ez a fantasztikus javaslat kizökkentette Hendont tűnődéséből. Épp azon volt, hogy köszönetet mondjon a királynak és lezárja az ügyet, mondván, csak a kötelességét teljesítette, és nem óhajt érte jutalmat. De bölcsebb gondolat jutott eszébe, és azt kérte, hogy kis ideig csendben maradva megfontolhassa a nagylelkű ajánlatot. A felvetéssel a király mélyen egyetértett, hozzátéve, hogy egy ilyen nagy horderejű kérdésben jobb nem elhamarkodni a döntést.

Miles töprengett egy kis ideig, majd így szólt magában: „Igen, ezt kell tennem. Másképp nem is érhetném el ezt a célt. Az elmúlt óra tapasztalatai pedig bizonyossá tették, hogy rendkívül fárasztó és kényelmetlen lenne ily módon folytatni. Igen, megkérem rá. Szerencsés döntés, hogy nem vetettem el a lehetőséget."

Ezek után letérdelt és így szólt:

– Szerény szolgálatom nem haladta meg egy alattvaló puszta kötelességét, ezért nem is számít érdemnek, de ha felséged jutalomra méltónak gondolja, kegyességeddel élve, a következő kéréssel állnék elő. Mint azt főméltóságod is tudja, közel 400 évvel ezelőtt viszály támadt János angol király és francia hon királya között. Megállapodtak, hogy két bajnoknak a küzdelme által kell eldőlnie a vitának, isteni döntés szerint, ahogy akkor nevezték. E két király, illetve az összecsapás tanújának és bírájának választott spanyol király előtt megjelent a francia bajnok, aki annyira félelmetes ellenfél volt, hogy az angol lovagok nem voltak hajlandók megmérkőzni vele. Így hát a súlyos kérdés az angol uralkodó kárára látszott eldőlni. Anglia legkiválóbb fegyverforgatója, Lord de Courcey ekkor rangjától és vagyonától megfosztva már hosszú ideje raboskodásra pazarolta az erejét a Towerban. Most felkérték tehát, ő pedig beleegyezett, és meg is jelent a küzdelemhez, de a francia alighogy meglátta hatalmas alakját, és meghallotta nevezetes hírét, nyomban elmenekült, a francia király ügye pedig elveszett. János király visszahelyezte de Courceyt rangjába és birtokaiba, majd így szólt: „Nevezd meg, amit kívánsz, és teljesül, még ha királyságom felébe kerül is az." Ekkor de Courcey letérdelt, ahogy én most, és így válaszolt: „Akkor, hát, kérem, jó uram, magamnak és utódaimnak azt a kiváltságot, hogy mindaddig, amíg a trón áll, fedett fővel tartózkodhassunk Anglia királyának színe előtt." Mint fenséged is tudja, megkapta a jogot, és az azóta eltelt 400 év alatt sem volt rá példa, hogy megszakadt volna ez az örökösödési vonal. Így e nagy múltú ház feje külön engedély nélkül, akadálytalanul viselheti kalapját vagy sisakját a király őfelsége előtt, és ezt rajta kívül senki más nem teheti meg. Könyörgésemhez ezt a példát hívom segítségül, és esdeklem a királynak, biztosítsa nekem azt az egyetlen méltóságot és kiváltságot, mely több mint elegendő jutalom, s amelyen kívül mást nem kérek, hogy én és utódaim örök érvénnyel leülhessenek Anglia uralkodójának jelenlétében.

– Kelj fel, Sir Miles Hendon, lovag! – mondta a király ünnepélyesen, miközben lovaggá ütötte Hendont a kardjával. – Kelj föl és foglalj helyet! Kérésedet elfogadom. Amíg Anglia fennáll és lesz koronás fője, kiváltságod nem múlik el.

Őfelsége tűnődve félrevonult, Hendon pedig egy, az asztalnál álló székre huppant, és magában ezt gondolta: „Bölcs ötlet volt, és komoly tehertől szabadított meg. A lábaim már sajogtak az elgyötörtségtől, és ha ez nem jut eszembe, még heteken át állnom kellett volna, míg a szegény fiú elméje fel nem épül." Nem sokkal később így folytatta: „Így lettem hát az Álmok és Árnyékok Királyságának lovagja. Igazán furcsa és szokatlan tisztség egy magamfajta, tárgyilagos embernek. Nem nevetek rajta. Nem! Isten őrizz! Hiszen ez a számomra oly megfoghatatlan dolog neki valóság. És egy okból előttem sem káprázat, mert igazán megmutatja az ő kedves és nagylelkű jellemét." Kis szünet után hozzátette: „Ó, de mi van, ha mások előtt szólít e tiszteletre méltó címen? Derűt fakasztana az ellentét a dicsőségem és a ruhám között. De nem számít! Nevezzen csak, aminek akar, ha örömét leli benne. Így is elégedett leszek."

13. fejezet

A királyfi eltűnik

Kisvártatva erős pilledtség ereszkedett a két barátra. A király így szólt:

– Vedd le e rongyokat! – saját ruháját értette rajta.

Hendon ellenvetés vagy megjegyzés nélkül segített a fiúnak levetni a ruháját, majd miután lefektette őt, végigpillantott a szobán, és azt mondta magának bánatosan: „Ahogy korábban, úgy most is elfoglalta az ágyamat. Most mitévő legyek?” A kis királyfi, látva a zavarát, egy szóval szétoszlatta azt. Álmosan mondta:

– Te az ajtó előtt alszol, és őrzöd... – a következő pillanatban már minden gondját feledve, mélyen elszundított.

– Áldott szívű. Királynak kellett volna születnie – mormogta Hendon ámuldozva. – Csodálatra méltóan játssza a szerepet.

Ezután elnyújtózott az ajtó előtt, a padlón.

– Hét éven át rosszabb fekhelyem volt. Hálátlanság lenne az Úrral szemben, ha ebben most kivetnivalót találnék – mondta beletörődően.

Már pirkadni kezdett, amikor elaludt, és déltájban ébredt. Apránként kitakarta öntudatlan védencét, és egy zsineggel méretet vett róla. Mikorra épp végzett a munkájával, a király felébredt. Panaszkodott a hideg miatt, és megkérdezte Hendontól, mit csinál.

– Már el is készültem, jó Uram – felelte ő. – Van egy kis dolgom odakinn, de nyomban jövök vissza. Aludj tovább! Szükséged van rá. Így. Hadd takarom be a fejedet is, hogy minél előbb felmelegedj.

A király még a beszéd vége előtt visszaereszkedett álomországba. Miles könnyedén kiosont, és ugyanolyan könnyedén osont vissza harminc-negyven perc elteltével, kezében egy teljes, használt fiúöltözék, mely olcsó anyagból készült, és látszott rajta, hogy viselt, de tiszta volt és az évszaknak megfelelő. Leült, és elkezdte átvizsgálni a szerzeményt, azt dörmögve maga elé:

– Egy vastagabb tárcából jobb minőségre tellett volna, de akinek vékony az erszénye, meg kell elégednie azzal, ami jut.

„Élt egy asszony e városban
e városban lakott”

– Azt hiszem, mocorog. Kevésbé dörmögő hangon kell énekelnem, nem lenne jó, ha elvenném az álmát. Nagy utazás áll előtte, és szegény fickó annyira megviselt. Ez a darab elég jónak tűnik. Egy öltés itt, egy másik amott, és teljesen rendbe jön. Ez a másik jobb, habár egy-két öltés ezen is elkél. Ez pedig pompás és ép. Melegben és szárazon tartja majd. Szokatlan, új dolog lesz neki, hiszen nyilván hozzászokott, hogy télen és nyáron egyaránt mezítláb járkel... Bárcsak kenyér volna a cérna! Egy évre is elegendőt kaphatni belőle egy garasért, és egy ekkora tűt ingyen, puszta jóindulatból. Csak a cérna befűzésével tartozom az ördögnek.

Nekilátott úgy, ahogy azt a férfiak tették mindig, és alighanem fogják is az idők végezetéig. A tűt tartotta és a cérnát próbálta átdöfni a tű fokán, az asszonyi módszerrel pont ellenkezően. A cérna újra meg újra célt tévesztett, hol a tű egyik, hol a másik oldalára hajolva, máskor pedig a tűnek ütközve megbicsaklott. De a férfi türelmes volt. Korábban, katonáskodása során is

volt már tapasztalata ebben. Végül sikerrel járt. Felvette a ruhadarabot, ami addig az ölébe fektetve várta, hogy elkezdődjék a munka.

A szállást kifizettem, beleértve a reggelit is, amit felhoznak, s maradt még annyi pénz, hogy vehessünk egy pár szamarat, és álljuk a következő két-három nap csekély költségét, mielőtt Hendon Hallba érkeznénk, ahol a bőség vár ránk.

„Szerelméből a férj...”

– Ördög adta! A körmöm alá szúrtam a tűt!... Nem számít, nem ez az első alkalom, bár attól még nem esik jól... Jó sorunk lesz ott, kispajtás. Ne aggódj! Elmúlnak a gondjaid és a szomorú lelki bajod is éppúgy.

„Szerelméből a férjének,
De másnak is...”

– Nagy, nemes öltések ezek. – A felemelt ruhadarabot büszkén szemlélte. – Oly nagyság és méltóság van bennük, hogy mellette a szabónak ezek a fukar, kis öltései felettébb értéktelennek és póriasnak tűnnek.

„Szerelméből a férjének,
De másnak is jutott.”

– Pompás! Ez kész is. Tisztességes munka, mely fürgén elvégeztetett. Most felébresztem, felöltöztetem, vizet töltök neki, megetetem, azután pedig megcélozzuk a southwarki Köntös Fogadót. Kérlek, jó uram, ébredj! Nem felel. Hallod, jó uram! Becsületemre, érintésemmel kell beszennyezni szent személyét, mert az alvás úgy látszik, megsüketíti. Hogyan!?

Felhajtotta a takarót, de a fiúnak nyoma tűnt. Miközben tekintetével őt kereste, egy pillanatig szólni sem tudott a megdöbbenéstől. Most tűnt föl neki először, hogy védence rongyos ruhája is hiányzik. Ekkor tombolni, dühöngeni kezdett, és a fogadósért kiáltott. A következő pillanatban egy szolgáló lépett be a reggelivel.

– Mondd el nekem, sátán fattya, különben ütött az utolsó órád! – bömbölte a hadfi, és olyan ádáz módon ugrott a pincér elé, hogy az a rémülettől és meglepetéstől egy pillanatra szólni sem bírt. – Hol a fiú?

A férfi szaggatottan és remegő hangon mondta el a kívánt részleteket:

– Alighogy kegyelmed eltávozott, egy ifjonc érkezett futva és azt mondta, kegyelmed üzeni, hogy ez a fiú menjen rögvest Önhöz a híd Southwark felőli oldalára. Felvezettem őt, és amikor felébresztettem a fiút, átadva az üzenetet, az mormogott egy keveset, hogy miért zaklatják „ily korán”, ő legalábbis így mondta, de nyomban magára rántotta a rongyait és elsietett a sihederrel, és csak annyit mondott, jobb modorra vallana, hogyha kegyelmed maga jött volna és nem egy idegent küld. Így hát...

– Így hát te egy bolond vagy. Egy bolond, akit könnyen rászednek. Hogy kötnék fel a fajtádat! De talán nem történt baj, talán nem bántották a fiút. Megyek és visszahozom. Terítsd meg az asztalt. Várj! Az ágy takaróit úgy rendezték el, mintha valaki feküdne benne. Ez véletlen műve volt?

– Nem tudom, méltóságos uram. Láttam, hogy a suhanc, aki a fiúért jött, matat velük.

– Ezer ördög és pokol! Azért tették, hogy engem becsapjanak. Az volt a tervük, hogy időt nyerjenek. Hallod-e, egyedül volt az a suhanc?

– Teljesen egyedül, méltóságos uram.

– Ez biztos?

– Biztos, méltóságos uram.

– Szedd össze kósza gondolataid, próbálj emlékezni! Ne kapkodj!

Rövid gondolkodás után a szolgáló azt mondta:

– Amikor jött, senki sem volt vele, de most már emlékszem, hogy amikor ők ketten a hídon nyüzsgő tömeg közé értek, egy garázdaforma ember csapódott hozzájuk valahonnan, és épp amikor odament melléjük...

– Mi történt? Folytasd már! – szakította félbe dörgő hangon a türelmetlen Hendon.

– Épp akkor összezárult mögöttük a tömeg, körbevette őket, és már nem láttam többet. Mivel a mesterem is hívott, dühös volt, mert elfeledkeztem a pecsenyéről, amit az írnok rendelt, bár az összes szentet hívtam tanúnak arra, hogy engem hibáztatni ezért a tévedésért olyan, mintha egy ma született bárányt fognának gyanúba a bűnökért, amit...

– Takarodj a szemem elől, barom! Megőrjít a locsogásod! Várj, hova rohansz!? Egy percig sem maradhatsz nyugton? Southwark felé mentek?

– Úgy volt, nagyságos uram, de ahogy mondtam korábban, abban a gyalázatos pecsenyében, a ma született bárány sem lehet kevésbé ártatlan, mint...

– Még mindig itt vagy, és locsogsz? Takarodj, vagy megfojtalak!

A szolgáló eltakarodott. Hendon utánament, el is haladt mellette, és kettesével véve a lépcsőfokokat, sietett lefelé, magában így morogva:

– Az aljas gazember volt, aki a fiának nevezte őt. Elvesztettelek szegény, kis őrült mesterem! Keserű gondolat ez, pedig már annyira megszerettelek. De nem! Becsületemre mondom, nem veszett el. Azért nem, mert addig kutatok utána mindenfelé, míg újra rá nem lelek. Szegény gyermek! Odafönn még a reggelije és az enyém is. De most nem törődöm az éhséggel. Legyen inkább a patkányoké. Gyorsan! Gyorsan! Ez most a jelszó. – Miközben sietve vágott át a hídon nyüzsgő sokaság között, megragadott egy gondolatot és többször ismételgette magának, mintha különösen kedves lenne neki: – Zúgolódott, de útra kelt. Igen, útra kelt, mert azt hitte, Miles Hendon kéri erre. A drága fiú. Más kedvéért sosem tette volna meg, ezt jól tudom.

14. fejezet

Meghalt a király – éljen a király!

Ugyanaznap, pirkadatkor Tom Canty felriadt mély álmából, és a sötétben kinyitotta a szemét. Egy darabig csöndben feküdt, megpróbálva elemezni zavart gondolatait és benyomásait. Valamilyen értelmet igyekezett nyerni belőlük, azután hirtelen visszafojtott, de lelkes hangon e szavakra fakadt:

– Most már értem, mindent értek! Hála legyen az Úrnak, végre fölébredtem! Jöjj hát, öröm, szűnj meg, bánat! Hé, Nan, Bet, rúgjátok le a szalmát, és gyertek ide, mellém! Hadd mondom el hitetlen fületek hallatára a legféktelenebb álmot, amelyet az éjszaka szelleme az emberi lélek megdöbbentésére valaha is varázsolni tudott... Hé, Nan, hallod!? Bet!...

Egy ködös alak jelent meg mellette, és egy hang azt mondta:

– Parancsolni kegyeskedtél?

– Parancsolni?... Ó, jaj nekem! A hangod ismerős. Szólj hát, ki vagyok én?

– Te? Igaz is, tegnap este még a walesi herceg voltál, ma már te vagy legkegyesebb urunk, Edvárd, Anglia királya.

Tom a párnák közé temette fejét, panaszosan azt motyogva:

– Ó, jaj! Nem álom volt. Térj pihenni, jó uram, hagyj egyedül bánatommal!

Tom újra elaludt, és kis idő múltán a következő kellemes álmot látta. Olybá tűnt, hogy nyár van, és ő éppen egyedül játszadozik egy mezőn, amelyet „Jóember Rétjének” neveztek. Ekkor hirtelen elétoppan egy arasznyi magas, hosszú, rőt szakállú, púpos hátú manó, és azt mondja: „Áss le ennél a fatönknél!” Úgy is tett, és talált egy tucat csillogóan új pennyt – csodás vagyont! És a java még csak most következett, mert a manó azt mondta:

– Ismerlek, jó fiú vagy, ki rászolgált a jutalomra. Hányattatásaid véget érnek, mert jutalmazásod napja eljött. Áss le itt minden hetedik napon, és mindig ugyanazt a kincset találod majd, tizenkét új, fényes pennyt. Ne mondd el senkinek, tartsd titokban.

Ezután a manó eltűnt, és Tom jutalmával együtt Szemét Telepre repült, közben azt mondva magának: „Minden este adok majd apámnak egy pennyt. Azt hiszi majd, hogy koldultam. Ez megenyhíti majd a szívét, és többé nem ver majd el. Hetente egy pennyt kap a jó pap, ki engem tanít, a többi négyet megkapja anyám, Nan és Bet. Elbúcsúzunk az éhségtől, a rongyoktól, vége a félelemnek, a nyugtalanságnak és a rossz bánásmódnak.”

Álmában elhaló lélegzettel, de a boldog lelkesedéstől csillogó szemekkel érkezett hitvány otthonába. Anyja ölébe ejtett négy pennyt, és így kiáltott:

– Ezek a tieid. Az összes, mind a négy. A tiéd, Nané és Beté. Tisztességes úton szereztem. Nem koldultam, vagy loptam.

Boldog és meghökkent anyja keblére zárta őt, és így kiáltott...

– Későre jár. Óhajt-e felséged felkelni?

Ó, nem erre a válaszra számított. Az álom szertefoszlott és ő felébredt.

Kinyitotta a szemét. A királyi hálószoba első lordja, fényes öltözetében már ott térdelt az ágya mellett. A csalóka álom öröme elhalványult. A szegény fiú felismerte, hogy még mindig fogoly és király. A szoba telve volt a gyászt jelző bíbor színű köpönyegekbe öltözött

udvaroncokkal és az uralkodó nemes szolgálóival. Tom felült az ágyban, és a súlyos bársonyfüggönyökön át bámészan nézte a díszes társaságot.

Kezdetét vette az öltöztetés súlyos feladata. Az udvaroncok egymás után térdeltek le, és fejezték ki a kis királynak a súlyos veszteség feletti együttérzésüket, közben folyt az öltöztetés. Elsőként egy inget vett a kezébe a szolgálattevő kamarás, és továbbadta az udvari fővadász, aki a királyi hálószoba második lordjának adta, aki a windsori főerdésznek adta, aki a királyi hálószoba harmadik lordjának adta, aki a lanchesteri hercegség királyi kancellárjának adta, aki a királyi főruhatárosnak adta, aki a királyi fegyvernöknek adta, aki a Tower főkapitányának adta, aki a palota első háznagyának adta, aki az örökös főasztalnoknak adta, aki Anglia főtengernagyának adta, aki a canterburyi érseknek adta, aki a királyi hálószoba első lordjának adta, aki mindazt, ami megmaradt belőle, föladta Tomra. A szegény kis ámuló fiút ez arra emlékeztette, mint amikor tűz esetén a vödröket adják tovább.

Minden sorra kerülő ruhadarabnak át kellett esnie ezen a lassú és ünnepélyes szertartáson. Ebből adódóan a szertartás nagyon megviselte Tomot. Olyannyira, hogy már-már túláradó hálát érzett, amikor megpillantotta harisnyáját a hosszú sorban felé közeledni, mert tudta, hogy most már közel e művelet vége. De túl korai volt az öröm. A királyi hálószoba első lordja megkapta a harisnyát, és épp azon volt, hogy Tom lábára igazítsa azt, amikor hirtelen árnyék felhőzte arcát, és döbbent tekintettel, sietve lökte vissza a holmit a canterburyi érsek kezébe, és azt suttogta:

– Nézd, jó uram! – közben rámutatott a harisnya egyik részére. Az érsek elsápadt, majd megfordult, és átadta a harisnyát a főtengernagynak azt súgva: – Nézd, jó uram! – Az admirális átadta a harisnyát az örökös főasztalnoknak, és közben alig kapott levegőt, hogy kinyögje: – Látod, jó uram! – A harisnyát a sor mentén visszafelé megkapta az első háznagy, a Tower főkapitánya, a királyi fegyvernök, a királyi főruhatáros, a lanchesteri hercegség királyi kancellárja, a királyi hálószoba harmadik lordja, a windsori főerdész, a királyi hálószoba második lordja, az udvari fővadász. És mindegyikük rémülten és döbbenten jegyezte meg: – Nézd, nézd! – Míg végül eljutott a szolgálattevő kamarás kezei közé, aki egy pillanatig falfehéren bámulta az általános rémület okát, majd rekedten suttogta:

– Az életemre mondom, a fűzőről levált egy kapocs. A Towerba a királyi harisnya főgondnokával!

Ekképp szólván az udvari fővadász támaszkodott, hogy visszanyerje tovatűnt erejét, mialatt hoznak egy makulátlan harisnyát, sértetlen fűzővel.

De egyszer minden véget ér, és így idővel Tom Canty is készen állt, hogy elhagyhassa az ágyat. A megfelelő udvarnok vizet töltött neki. Egy másik, arra rendelt tisztviselő bonyolította le a mosdást, egy harmadik személy feladata szerint készen állt a törülközővel, és Tom lassan, de biztosan átjutott a tisztálkodás állomásán, ekképpen felkészülve a királyi hajszobrász szolgálataira. Amikor hosszú idő múlva e mester kezei közül is előbukkant, egész alakja méltóságot nyert, és bíborszínű szaténköpönyegében és bő nadrágjában, valamint bíbor, tollas kalpagjában olyan volt, akár egy leány. Így felcicomázva indult a reggelizőszoba felé, az udvari emberek seregletének közepette. Akik mellett elhaladt, hátrébb léptek utat nyitva neki, és letérdeltek előtte.

Miután rendben lezajlott a reggeli is, királyi szertartás közepette főtisztjei és személyes testőrségének ötven, aranyozott harci bárdot viselő tagja kíséretében a trónterembe vonult, ahol megkezdte az állam ügyeinek irányítását. „Nagybátyja”, lord Hertford a trón mellé állt, hogy bölcs tanácsaival segítse a királyi elmét.

Megjelent a néhai király által végrehajtóknak kiválasztott, jeles személyek testülete, hogy Tom jóváhagyását kérjék bizonyos feladataik elvégzéséhez – jórészt formaságból, mégsem

teljesen abból, hiszen a régens még nem lett kijelölve. A canterburyi érsek jelentést tett a határozatról, melyet a végrehajtó tanács hozott, a néhai legtiszteletreméltóbb uralkodó temetése kapcsán, azzal zárva a jelentést, hogy felolvasta a végrehajtók aláírását, vagyis a canterburyi érsekét, Anglia lordkancellárjáét, lord William St. Johnét, lord John Russelét, Edward Hertford grófét; John Lisle vikomtét, Cuthbert durhami püspökét...

Tom nem figyelt. Az okirat egy korábbi része hökkentette meg. Oda is fordult lord Hertfordhoz, azt súgva:

– Mit mondott? Melyik napra van kijelölve a temetés?

– Jövő hó tizenhatodikára, felség.

– Ez fölöttébb különös. Eláll addig?

Szegény fiú még mindig nem volt tisztában a királyi hagyományokkal. Szemét Telep magára hagyott holttesteinek látványához szokott, melyeket sajátos módon, egyszerűen arrébb hajítottak az útból. Lord Hertford azonban egy-két szóval lecsillapította elméjét.

Egy miniszter tolmácsolta az államtanács rendeletét, mely másnap 11-re tűzte ki a külföldi követek fogadását, és melyhez a király jóváhagyása is szükséges volt.

Tom kíváncsi tekintettel fordult lord Hertfordhoz, aki azt suttogta:

– Felség, írja alá a rendeletet! A követek azért jönnek, hogy kifejezzék uralkodóik együtt-érzését a súlyos csapást illetően, mely őméltóságodat és az angol királyságot érte.

Tom a tanácsoltak szerint járt el. Egy másik miniszter olvasni kezdte azt a beszámolót, mely a néhai király udvartartásának kiadásairól szólt. Ezek teljes összege az elmúlt fél év során elérte a huszonnyolcezer fontot. Tom Cantynak e hatalmas szám hallatán elakadt a lélegzete, majd újra visszahőkölt, amikor kiderült, hogy ebből a pénzből 20 ezer font mindeddig kifizetetlen tartozás. Következő megdöbbenését az a hír okozta, hogy a király kincstára majdhogynem üres, ezerkétszáz szolgálója pedig erősen háborog elmaradt fizetése miatt. Tomból az aggódás élénken szólt:

– Nyilvánvaló, hogy ebek harmincadjára jutunk. Az illem és a szükség is azt diktálja, hogy kisebb házba költözzünk, és szabadon engedjük a szolgákat, hiszen hasznuk sincs semmilyen, csak késedelmet okoznak, és olyan teendőkkel zaklatják az embert, mely megbotránkoztatja a szellemet, és szégyent hoz a lélekre. Olyanná tesznek, mint egy bábut, melynek sem keze, sem agya nincs, hogy segítsen magán. Emlékszem egy kis házra, mely Billingsgate mellett, a halpiaccal szemközt áll...

Egy határozott szorítás Tom karján gátat szabott a bolondos beszédnek, és az arca is elpirult tőle. Ám egyetlen ábrázaton sem jelent meg árulkodó jele annak, hogy e furcsa beszéd figyelmet érdemelt, vagy aggodalmat keltett volna.

Egy miniszter jelentése szerint, tekintve, hogy a néhai király végakaratában a következő címek adományozásáról rendelkezett: Hertford grófját hercegi; testvérét, Sir Thomas Seymourt peeri; Hertford fiát pedig grófi méltóságra emelte, és emellett a korona más híveiről sem feledkezett meg. A tanács február 16-ára tűzte ki azt az ülést, amelyen kiosztja és megerősíti e címeket. Mivel a néhai király nem garantálta írásban a méltóságokhoz járó megfelelő birtokok adományozását, a tanács ismervén az uralkodó személyes akaratát ez ügyben, megfelelőnek tartott Seymournak 500 font értékű földet, Hertford fiának pedig 800 font árú birtokot garantálni, valamint 300 font értékű püspöki földet a szomszédos, megüresedő földterületről, amennyiben ezeket a jelenlegi uralkodó jóváhagyja.

Tom olyasmit készült kikottyantani, hogy a teljes vagyon eltékozlása előtt illendő lenne kifizetni a néhai király tartozásait. De karján egy idejében érkezett érintés, mely az előrelátó

Hertfordtól származott, megóvta őt a tapintatlan megnyilvánulástól, és így szó nélkül megadta a királyi jóváhagyást, bár közben kényelmetlen érzete támadt. Miközben egy pillanatig afölött tűnődött, milyen egyszerűséggel hajt végre különös és ragyogó csodákat, egy boldog ötlet villant át az agyán. Miért ne tegye anyját Szemét Telep hercegnőjévé, és ajándékozza meg birtokkal? Ám egy szomorú gondolat azonnal félresöpörte ezt. Ő csak névleg volt király. Ezek a szigorú vének és főnemesek az ő mesterei. Számukra az anyja csak egy bomlott elme szüleménye. A tervét hitetlenkedő füllel hallgatnák, és doktorért küldetnének.

Az egyhangú munka fárasztóan folyt tovább. Indítványokat olvastak fel, kérvényeket, kiváltságleveleket és más egyéb, szóban gazdag, ismétlődő és elcsigázó iratokat, melyek nyilvános ügyeket érintettek, míg végül Tom egy szánalmasat sóhajtott, és azt motyogta magában:

– Vajon mit vétettem, hogy a Jó Isten elszakított engem a mezőktől, a friss levegőtől és a napsütéstől? Bezárt engem ide, királlyá tett, és ekképpen kínoz.

Szegény zavart feje még bólintott párat, majd végül a vállára hanyatlott. A birodalom ügye pedig egy jelentős tényező, a jóváhagyó hatalom hiánya miatt elakadt. A szunnyadó gyermek körül beállt a csend. Az ország bölcsei véget vetettek a tanácskozásnak.

A délelőtt során gyámolítói, Hertford és St. John engedélye szerint Tom egy kellemes órát töltött Elizabethtel és a kis Lady Jane Grayjel, igaz, a hercegkisasszonyok hangulatát befelhőzte a súlyos veszteség, mely a királyi házat érte, és a látogatás végén „idősebbik nővére” – aki később „Véres Mária”-ként írta be nevét a történelembe – lehűtötte a kedélyét egy komoly beszélgetéssel, melynek a fiú szemében egyetlen erénye volt, a rövidség. Néhány percre magára maradt, majd egy tizenkét év körüli, karcsú fiút engedtek a színe elé, akinek a ruházata hófehér nyakfodrától és kézelőjétől eltekintve tetőtől talpig fekete volt. Gyászjelvényt nem viselt, csak egy bíborszalagot a vállán. A fiú lehajtott, fedetlen fővel, habozva közeledett, és Tom elé érve fél térdre borult. Tom nyugodtan ült, és kis ideig higgadtan szemlélte a fiút, majd így szólt:

– Állj fel, ifjú! Ki vagy? Miért jöttél?

A fiú felemelkedett és könnyed méltósággal állt meg, de arcán aggodalom tükröződött. Azt mondta:

– Bizonyára emlékszel rám, jó uram. Én vagyok a pálcáslegényed.

– A pálcáslegényem?

– Igen, az, felség, Humphrey vagyok – Humphrey Marlow.

Tom rájött, hogy olyasvalaki állt előtte, akiről őrzőinek figyelmeztetnie kellett volna őt. A helyzet kényes volt. Mit tegyen? Tettesse, hogy ismeri a fiút, aztán árulja el minden kijelentésével, hogy korábban sosem hallott felőle? Nem! Ez nem lenne jó. Felötlött benne egy megnyugtató gondolat: most, hogy Hertfordot és St. Johnt, akik a végrehajtó tanács tagjai, sűrűn elszólítják majd sürgős teendőik, az ehhez hasonló esetek vele is gyakrabban fordulhatnak elő, s talán hasznos lenne kiötleni egy tervet, mely szerint az ilyen szükséghelyzetben megállja a helyét. Igen. Ez bölcs eljárásnak tűnik. Ezen a fiún tesz próbát, hogy lássa, milyen eredményt érhet el. Pár pillanatra töprengően összevonta a szemöldökét, mielőtt azt mondta:

– Úgy tűnik, mintha emlékeznék rád valamelyest, de a szenvedés rátelepszik elmémre, és elhomályosítja azt.

– Ó, jaj, szegény mesterem! – fakadt ki a pálcáslegény együttérzően. Magában hozzátette: „Igaz hát, amit mondtak. Ó, jaj, szegény pára, az eszét vesztette! De a balsors üldöz, hogy ily feledékeny vagyok! Azt mondják, tilos bárkinek észrevennie, hogy valami hibázik nála.”

– Különös, ahogy az emlékezetem tréfát űz velem az elmúlt napokban – mondta Tom. – De ne aggódj! Gyorsan visszazökkenek. Egy kis segítség gyakran használ, hogy visszaidézzem a dolgokat és neveket, melyekkel emlékezetem cserbenhagyott. (S ahogy azt ő is láthatja majd, egyúttal nemcsak ezeket, hanem olyasmit, amelyekről korábban sosem hallottam.) Mondd hát el, mi dolgod itt!

– Csekély súlyú dolog ez, felséges uram. Elmondom mégis, ha méltóságod úgy kívánja. Két nap telt el azóta, hogy fenséged a reggeli leckék során háromszor hibázott görögből. Méltóztatsz emlékezni?

– I-igen. – Úgy tűnik, emlékszem. (Ez nem is akkora hazugság. Amikor egyáltalán a görög nyelvbe ártottam magam, nem csupán háromszor, de negyvenszer hibáztam). Igen, most már emlékszem. Folytasd!

– A mester, feldühödvén – ahogy ő mondta – az otromba, bárgyú munkán, megígérte, hogy alaposan megvesszőz engem emiatt, és...

– Megvesszőz *téged*! – mondta Tom velejéig felháborodva. – Miért kellene *téged* megvesszőznie az én hibáimért?

– Á, fenséged újra feledni látszik. Amikor hibázol a tanulmányaidban, ő mindig engem ütlegel.

– Igaz, igaz. Elfeledtem. Te vagy az én magántanárom, és ha hibázom, azzal érvel, hogy gyatrán tanítasz...

– Ó, jó uram! Miféle beszéd ez? Hogy én, szolgáid közt az utolsó, tanítsalak téged!

– Hát akkor mi a bűnöd? Miféle rejtvény ez? Tényleg megőrültem, vagy te vagy bolond? Magyarázd meg, beszélj!

– De fenséges jó uram, nincs ebben semmi bonyolult. Senki sem emelhet kezet a walesi herceg megszentelt személyére. Így, amikor hibázol, engem ér a büntetés. Ez így illendő és helyes, hiszen ez az én hivatalom és megélhetésem.

Tom, miközben a nyugodt fiút szemlélte, magában így elmélkedett: „No lám, ez aztán a bámulatos dolog! A legfurcsább és legérdekesebb holmi. Csodálom, hogy nem fogadtak fel egy fiút, akit helyettem fésülnek és öltöztetnek. Bárcsak így tettek volna! Ha ettől megszabadítanának, átvállalnám a nekem járó ütlegeket, és hálát mondanék a cseréért az Úrnak.” Majd fennhangon így szólt:

– És az ígéret szerint meg is kaptad a verést, szegény barátom?

– Nem, fenséges uram. A büntetésemet erre a napra jelölték ki, és úgy adódhat, hogy el is marad, mert nem illő a ránk telepedett gyász időszakához. Nem tudhatom. Ezért is voltam oly bátor idejönni, és emlékeztetni fenségedet a nagylelkű ígéretre, mely szerint közbenjárszt az érdekemben.

– A mesternél, hogy ne vesszőzzön meg?

– Ó, tehát emlékszel?

– Mint látod, javul az emlékezetem. Nyugodj meg, nem csattan vessző a hátadon, gondoskodom róla.

– Ó, köszönöm, jó uram! – kiáltott a fiú, újra térdre borulva. – Talán már túl messzire merészkedtem, mégis...

Humphrey hezitálását látva Tom ösztönözte őt, hogy folytassa, mondván: „ma nagylelkű hangulatban” van.

– Akkor hát elmondom, mivel a szívemet nyomja. Most, hogy többé már nem Wales hercege, hanem a király vagy, tetszésed szerint parancsba adhatsz dolgokat és senki sem mondhat neked nemet. Így aztán nincs oka, hogy továbbra is egyhangú tanulással gyötörd magad, hanem inkább elégeted a könyveid, és figyelmedet kevésbé fárasztó dolgok felé fordítod. Ám nekem akkor végem, és velem együtt árva húgaimnak is.

– Véged? De hát miért?

– A hátammal keresem a kenyerem, ó, fényességes fenség. Ha nincs munkája, éhezem. Ha abbahagyod a tanulást, az én feladatomnak vége, nem lesz szükséged pálcáslegényre. Ne taszíts el engem!

Tomot meghatotta a fiú mély aggodalma. Királyhoz méltó nagylelkűséggel ekképp fakadt ki:

– Ne emészd magad tovább, ifjú! A hivatalod fennmarad, és utánad a te leszármazottaid töltik majd be örökre. – Azzal könnyedén megérintette a fiú vállát kardjának lapjával, hozzátéve: – Kelj fel, Humphrey Marlow, az angol királyi ház örökös fő pálcáslegénye. Űzd el bánatod! Újra visszatérek a könyveimhez, és oly rosszul tanulok majd, hogy a hivataloddal járó teendőid jelentősen megnövekedvén, kénytelenek lesznek triplájára emelni a béredet.

A hálás Humphrey hevesen válaszolt:

– Köszönöm, ó, legnemesebb mester. Ez a fejedelmi bőkezűség messze túlszárnyalja legvakmerőbb álmaimat is. Ezután boldog lesz minden napom, és azoké is, akik utánam következnek a Marlow-házban.

Tomnak elég esze volt, hogy megértse, olyan ifjú állt előtte, aki még hasznára lehet. Beszédre ösztönözte Humphreyt, aki ennek eleget is tett. Örült, mert azt hitte, hogy ezzel segíti Tom „gyógyulását”. Hiszen, amint különböző részletekkel próbálta serkenteni Tom zavart elméjét, a királyi tanteremben tapasztaltakat és a palotában átélt kalandjait illetően, azt figyelte meg, hogy Tom meglehetősen tisztán „emlékszik” a körülményekre. Egy óra elteltével Tom úgy érezte, alaposan felvértezték a királyi udvar ügyeit és az itt élő személyeket illető roppant értékes információkkal. Elhatározta hát, hogy naponta igyekszik majd e forrásból tanácsokhoz jutni. Erre való tekintettel elrendelte, hogy Humphreyt bármikor bebocsássák királyi színe elé, feltéve, hogy Anglia uralkodója éppen nem más személyeket fogad. Tom alig bocsátotta el Humphreyt, és máris megérkezett lord Hertford, újabb zavaró ügyekkel.

Azt mondta, a Tanács lordjai attól tartva, hogy eltúlzott hírek szivároghattak ki és terjedhettek el a király gyengélkedését illetően, a legmegfelelőbb, bölcs lépésnek ítélnék, ha őfensége egykét napon belül megkezdené nyilvános ebédjeit. Egészséges bőrszíne és eleven léptei, valamint helyrebillent magatartásának körültekintő megóvása és könnyed, méltóságteljes megjelenése bármely más kidolgozott tervnél sokkal hatékonyabban csillapítanák az általános aggodalmat abban az esetben, ha bármi efféle rosszindulatú rágalom terjengene.

A gróf ezután nagy körültekintéssel tájékoztatni kezdte Tomot az ünnepélyes alkalmakra vonatkozó előírásokról, halványan leplezve, hogy csak „emlékezteti” azokra a dolgokra, amelyeket már eddig is tudott. Mérhetetlen megkönnyebbülésére kiderült, hogy Tomnak e téren nagyon kevés segítségre van szüksége. Humphrey beszédéből már kiszűrte az idevonatkozókat, hiszen az udvarban gyors szárnyakon terjedő pletykáknak köszönhetően Humphrey felvilágosíthatta őt, hogy Tomnak néhány nap múlva meg kell kezdenie a nyilvános ebédeket. E részleteket azonban most megtartotta magának.

A gróf miután jelentősen javulni látta az uralkodó emlékezetét, néhány látszatra könnyed kérdéssel próbálta felmérni, vajon meddig terjedt a javulás. Az eredmény örömteli volt, részleteiben – azokban a részleteiben, amelyekre Humphrey kitért – és egészében elégedettségre

adott okot és felbátorította a lordot. Olyannyira, hogy nyugodt, reményteli hangon kijelentette:

– Most már meggyőződésem, hogy amennyiben fenséged egy kicsivel jobban ösztönzi az emlékezetét, megoldódik a nagypecsét rejtélye is, melynek vesztesége tegnap még fontos volt, ma viszont már nem az, hiszen a néhai uralkodó életével véget ért annak érvénye is. Nem óhajtana méltóságod egy próbát tenni?

Tom lába alól kihúzták a talajt. A nagypecsét mibenléte teljesen ismeretlen volt előtte. Pillanatnyi habozás után ártatlan tekintettel felnézett, és azt kérdezte:

– Milyen volt az, jó uram?

A gróf szinte észrevehetetlenül mormogta maga elé:

– Ó, jaj! A józansága megint tovaszállt. Balgaság volt ennyit erőltetnem. – Ezután fürgén más ügyek felé fordította a beszélgetés menetét, azzal a céllal, hogy elvonja Tom figyelmét a szerencsétlen pecsétről.

15. fejezet

Tom, a király

A következő napon, fényes kíséreteikkel, megérkeztek az idegen országok nagykövetei, Tom pedig megdöbbentő ünnepi díszben ülve trónján, fogadta őket. Az esemény pompája kezdetben gyönyörködtette őt, és lángra gyújtotta képzeletét, ám a meghallgatás hosszúra nyúlt, egyhangú volt, akárcsak a legtöbb köszöntőbeszéd. Így aztán, ami élvezetesen kezdődött, apránként fáradtságba és honvágyba torkollt. Tom időről időre válaszolt azokkal a szavakkal, amelyeket Hertford diktált neki, és erősen igyekezett megfelelő fellépést tanúsítani, de túl szokatlanok voltak számára az efféle dolgok, és túl kényelmetlenül érezte magát ahhoz, hogy az elfogadható sikernél többet érhetett volna el. Teljes szívéből örült, amikor a szertartás véget ért.

Napjának legnagyobb részét a királyi hivatallal járó feladatokra „vesztegette" – ő legalábbis így minősítette ezt magában. Még az a kétórányi idő is, melyet némely felséges szórakozásnak és pihenésnek szentelt, annyi megkötéssel és szertartásszerű előírással zajlott, hogy inkább tűnt tehernek. Ugyanakkor eltölthetett egy órát a pálcáslegényével, amit tiszta haszonnak tartott. Hiszen a kellemes időtöltés közben fontos tényekhez is jutott.

Tom Canty királyságának harmadik napja úgy jött és múlt, akár az előzőek, ám bizonyos területen enyhülést hozott. A fiú kevésbé érezte kényelmetlenül magát, mint addig. Kissé már hozzászokott életkörülményeihez és környezetéhez. A láncai még mindig sértették, de nem szünet nélkül. Ráébredt, hogy a nagyurak jelenléte és hódolata minden elmúló órával egyre kevésbé kínozza, és rémíti meg.

A negyedik nap elé is komolyabb aggodalom nélkül nézhetett volna, egyetlen fenyegetést leszámítva, az pedig a nyilvános ebéd volt. E napon került sor az első ilyenre. A teendők között voltak nagyobb horderejűek is. A nap során elnökölnie kellett egy tanácsban, mely a nézeteit és parancsait készült meghallgatni a nagy földgolyóbison, közel és távol elhelyezkedő, különféle, idegen nemzetekkel folytatott politizálásról. Úgyszintén e napon került sor lord Hertford régensi jelölésére. Más teendők is elő voltak irányozva erre a negyedik napra, de Tom számára mind jelentéktelennek tűnt az embert próbáló ebédhez képest, ahol egymaga lesz a kíváncsi tekintetek sokaságának kereszttüzében, és megannyi száj suttogva minősíti majd a megjelenését és a hibáit, ha annyira balszerencsés lesz, hogy elkövet ilyeneket.

Semmi sem állíthatta útját e negyedik napnak, így hát el is érkezett. Szegény Tom lehangoltan és szórakozottan kezdett neki, és ez a hangulata meg is maradt, nem tudta elűzni. A szokásos reggeli teendők is megviselték és fárasztották. Újra rátelepedett a fogság érzete.

Késő délelőtt, a nagy fogadóteremben tartózkodott, Hertford grófjával társalgott, és unottan várta, hogy elérkezzen az óra, amikor tekintélyes számú főhivatalnok és nemes tesz nála ünnepélyes látogatást.

Kis idő elteltével Tom az ablakhoz sétált, és érdeklődés támadt benne a palota kapuin túli főút mozgalmas elevensége iránt. Nem puszta érdeklődés volt ez, teljes szívéből vágyott rá, hogy személyes résztvevője lehessen a szabad forgatagnak. Látta, amint a legalacsonyabb és legszegényebb sorból való rendbontó férfiak, nők és gyerekek tömege közeledik messze az út mentén.

– Bárcsak tudnám, mi történik ott! – kiáltotta azzal a kíváncsisággal, ami egy fiút elfoghat ilyen történések láttán.

– Te vagy a király – válaszolta a gróf komoly, tiszteletteljes hangon. – Megengedi fenséged, hogy utánajárjak?

– Ó, örömmel. Boldogan – kiáltotta Tom, és élénk elégedettséggel tette hozzá a maga számára: – Valójában királynak lenni nem csak egyhangúság. Van haszna és előnye is.

A herceg egy apródot hívatott, és a következő paranccsal küldte őt a testőrség kapitányához:

– A király parancsára, állíttassék meg a csőcselék, és tudják meg, mi az oka e mozgolódásnak!

Pillanatokkal később hosszú sorban vonultak ki a csillogó páncélzatú királyi testőrök a kapun, és a tömeg előtt keresztben elfoglalták az utat. Egy hírnök tért vissza, jelentve, hogy az emberek a vesztőhelyre kísérnek egy férfit, egy nőt és egy fiatal lányt, akik a királyság békéje és méltósága ellen követtek el bűnt.

Halál, méghozzá erőszakos halál. E gondolatra Tomnak a szíve facsarodott. Minden más megfontolást kizárva úrrá lett rajta a szánalom érzete. Nem gondolt a megsértett törvényekre, vagy azoknak az áldozatoknak a bánatára vagy nyomorára, akik ellen e három bűnös vétkezett. Semmi másra nem gondolt, csak a bitóra és a szörnyű sorsra, amely az elítéltekre várt. Aggodalma kis időre azt is feledtette vele, hogy ő csupán hamis árnyéka egy királynak, nem valóságos uralkodó. Meggondolatlanul kottyantotta ki a parancsot:

– Hozzátok őket ide!

Utána rögtön elvörösödött, és egyfajta mentegetőzés készült elhagyni ajkait, de észrevette, hogy a parancsa sem a grófban, sem a várakozó apródban nem váltott ki meglepetést, így mondandóját megtartotta magának. Az apród, mintha mi sem lenne természetesebb, mély főhajtás után kihátrált a teremből, hogy továbbítsa a parancsot. Tom ragyogott a büszkeségtől, és még határozottabban érzékelte a királyi hivatallal járó előnyöket. Magában azt gondolta: „Ez valóban hasonlít ahhoz, amit az öreg pap meséit olvasva éreztem, és amikor magamat hercegnek képzelve törvényt hoztam és parancsoltam mindenkinek, mondván ‘tedd ezt, tedd azt’, és senkinek sem állt módjában, hogy beleszóljon vagy hátráltassa szándékomat.”

Most kitárultak az ajtók, és egyik hangzatos nemesi címet a másik után jelentették be, a címeket pedig követték a hozzájuk tartozó személyek. A terem rövidesen félig megtelt méltóságos és nemes urakkal. Tomot azonban annyira felizgatta és oly mélyen lekötötte az a másik, sokkal érdekesebb ügy, hogy ezen személyek jelenlétéről alig vett tudomást. Szórakozottan foglalt helyet uralkodói trónusán, és türelmetlen várakozást kifejező tekintetét az ajtóra szegezte. Ezt látva a társaság nem háborgatta őt, inkább csevegésbe kezdtek egymással, melynek témái államügyek és udvari pletykák voltak, vegyesen.

Kis idő múlva már hallatszott a katonák egyenletes, közeledő lépteinek hangja, és a bűnösök egy alispán vezetésével a királyi testőrség néhány tagjának kísérete mellett az uralkodó színe elé léptek. A polgári tisztviselő térdet hajtott Tom előtt, majd oldalra állt. A három elítélt is térdre borult, és úgy maradtak. A testőrök pedig Tom trónusa mögött sorakoztak fel. A fiú kíváncsian szemlélte a foglyokat. A férfi öltözetében vagy megjelenésében volt valami, ami halványan ismerősnek tűnt számára. „Úgy rémlik, korábban láttam már ezt a férfit... de nem emlékszem, hogy hol és mikor”, így gondolkodott Tom. A férfi ekkor felpillantott, de ugyanolyan gyorsan le is hajtotta a fejét, mert képtelen volt elviselni az előtte ülő, nyomasztóan nagy méltóság jelenlétét. Tomnak viszont elegendő volt a férfi arcára vetett, egyetlen pillantás is. Azt mondta magában: „Most már minden világos. Ez volt az idegen, aki kihúzta Giles Wittet a Temzéből, megmentve az életét az újév első, szeles, csípős napján. Bátor, jó cselekedet volt. Kár, hogy azóta hitványabb dolgokat is tett, és ilyen szomorú helyzetbe került... Nem feledem sem azt a napot, sem azt az órát, mivelhogy egy órával később nagyanyám, Canty

Nagyanyó olyan alapos és bámulatos kegyetlenséggel vert el, hogy minden azt megelőző vagy követő verés simogatás és dédelgetés volt ahhoz képest.”

Tom most utasítást adott, hogy a nőt és a lányt egy kis időre vezessék el a színe elől, majd az alispánhoz intézte szavait, ekképp:

– Jó uram, mi ennek a férfinak a vétke?

A hivatalnok letérdelt, és úgy válaszolt:

– Szolgálatodra, fenség, méreggel oltotta ki egy alattvalód életét.

Tom együttérzése az elítélt iránt és a csodálat, amit egy fuldokló fiú megmentője iránt érzett, most tekintélyes csorbát szenvedett.

– Rábizonyították a dolgot? – kérdezte.

– Egyértelműen, uram.

Tom sóhajtott, és így szólt:

– Vigyétek hát, rászolgált a halálra. Szomorú, mert bátor ember volt... mármint... úgy értem, hogy annak látszik.

Az elítélt hirtelen felindulástól vezetve összekulcsolta és kétségbeesetten tördelni kezdte a kezeit, miközben akadozó és rémült hangon, könyörögve fordult a királyhoz.

– Ó, jó uram, királyom, ha szánni tudod a megtévedteket, szánj meg engem is! Ártatlan vagyok. Amivel vádolnak, azt is csak gyatrán bizonyították rám. Az ítélet, amelyet ellenem meghoztak, úgyis megmásíthatatlan, de nyomorúságomban egy adományért esdeklek, mert az ítéletem több, mint amit elviselhetek. Kegyelem! Kegyelem, uram királyom! Felséges együttérzésedért könyörgök! Parancsold meg, hogy akasszanak fel!

Tom elámult. Nem erre a kérésre számított.

– Becsületszavamra, ez különös könyörgés. Nem ezt a sorsot szánták neked?

– Ó, jó uram, egyáltalán nem. Az ítélet úgy szól, hogy elevenen megsüssenek.

Tom e szavak hallatán rettentő meglepetésében majdnem felpattant ültéből, aztán amint visszanyerte higgadtságát, így kiáltott:

– Legyen, ahogy kívánod, szegény pára. Ha még száz embert is mérgeztél volna meg, nem érdemelsz ilyen szörnyű halált.

A fogoly arccal a földre borult, és heves hálálkodásban tört ki, e szavakkal végezve azt:

– Isten óvjon tőle, de ha valaha balsorsra jutsz, a ma irántam tanúsított jóságod ne merüljön feledésbe, hanem találjon viszonzásra.

Tom Hertford grófhoz fordult, és megkérdezte:

– Lordom, létezik olyan ok, mely szerint e férfira az iszonyatos büntetést mérték?

– A méregkeverőket, felség, így bünteti a törvény. Németországban a pénzhamisítókat olajban főzik halálra. Nem egyszerre hajítják az olajba, hanem fokozatosan és lassan eresztik bele. Először a lábfejeket, majd a lábakat, majd...

– Ó, kérlek ne többet, jó lordom! Nem bírom el! – kiáltotta Tom, kezét szeme elé emelve, hogy eltakarja a képet. – Esdeklem lordságodhoz, hogy adassék parancsba e törvény megváltoztatása. Többé egyetlen szegény pára se szenvedjen el ilyen kínzásokat.

A gróf arcán őszinte elégedettség tükröződött. Hiszen kegyes és jóindulatú férfiú volt, ami az ő osztályabéliek között nem volt túl gyakori ebben a kegyetlen korban. Azt mondta:

– Felséged nemes szavai ezennel eltörölték. A történelem úgy emlékszik majd rá, mint ami a királyi ház dicsőségére vált.

Az alispán azon volt, hogy kikísérje a foglyot, Tom azonban jelezte, hogy várjon, és így szólt:

– Jó uram, szeretnék tisztán látni ebben az ügyben. A férfi azt mondta, hogy a tettét csak gyatrán bizonyították. Mondd el, amit tudsz!

– Felséged kegyes engedelmével, a tárgyaláson kiderült, hogy ez a férfi egy Islington nevű kis faluban bement az egyik házba, ahol egy beteg feküdt. Hárman állítják, hogy reggel 10 óra körül történt, ketten pedig azt, hogy pár perccel később. A beteg férfi egymaga volt otthon, és aludt. Ez az ember pedig hamarosan újra kijött és távozott. Néhány órán belül a beteg öklendezve, görcsök közepette múlt ki.

– Látta valaki a mérgezést? A mérget megtalálták?

– Azt nem, felség.

– Úgy honnan tudhatja bárki is, hogy a mérgezés egyáltalán megtörtént?

– Mély hódolattal, felség, az orvosok tanúsították, hogy ilyen tünetek között csak méregtől lehet meghalni.

Abban az egyszerű korban ez komoly bizonyítéknak számított. Tom felismerte e tény súlyos természetét, és azt mondta:

– Az orvosok értik a dolgukat, nyilván igazuk volt. Ennek a szegény embernek rosszul áll az ügye.

– De ez még nem minden, felség. Van ennél több és súlyosabb bizonyosság. Sokan tanúsították, hogy egy boszorkány, aki azóta elhagyta a falut, nem tudni, hová, megjósolta, és ezt a tanúk személyesen hallották, hogy a beteg férfi mérgezéstől hal meg. Sőt mi több, egy idegen mérgezi majd meg. Egy barna hajú idegen, egyszerű, viseltes öltözetben, és bizony az elítéltre pontosan ráillik a leírás. Méltóztassék, felség, figyelembe venni e körülmény komoly súlyát, vagyis azt, hogy előre meg volt jósolva.

Azokban a babonás időkben ez rendkívüli erejű érvelésnek számított. Tom úgy érezte, a kérdés eldőlt. Ha a bizonyítékok bármit is számítanak, akkor a fickó bűnössége bebizonyult. Mégis adott még egy lehetőséget a fogolynak:

– Ha bármit mondanál saját védelmedre, szólj!

– Semmi sincs, királyom, ami segíthetne. Ártatlan vagyok, mégsem tudom bizonyítani. Nincsenek barátaim, különben igazolhatnám, hogy nem jártam Islingtonban azon a napon. Azt is kimutathatnám, hogy a megnevezett órában mérföldekre voltam onnan, a wappingi öreg lépcsőknél. Mi több, felséges királyom, tanúkkal igazolhatnám, ahelyett, hogy elvettem volna egy életet, én megmentettem egyet. Egy fuldokló fiúét...

– Elég. Alispán, nevezd meg a napot, amikor a tettet elkövették!

– Az újév első napján, reggel 10 órakor, vagy pár perccel később történt, legfényesebb...

– Engedjétek szabadon a foglyot! Ez a király akarata!

Tom újra elpirult e királyhoz nem méltó kitöréstől, és az illetlenséget legjobb tudása szerint palástolta, hozzátéve:

– Felbőszít, hogy ilyen erőtlen, kelekótya bizonyítékok alapján felakaszthatnak egy embert!

Csodálattal teli moraj hangzott fel a jelenlévők soraiban. A csodálat nem a Tom által hozott döntésnek szólt. Egy elítélt méregkeverőnek nyújtott bűnbocsánat olyan esemény volt, melynek helyességét és hasznosságát kevesen találták volna közülük elfogadhatónak vagy csodálatosnak. Nem, a csodálat az éles elmének és a nemes léleknek szólt, melyről Tom tanúbizonyságot tett. Egyesek halkan megjegyzéseket fűztek a történtekhez:

– Ez nem egy őrült király, helyén van az esze.

– Milyen józanul tette fel a kérdéseit! Mennyire emlékeztetett régi természetére. Az a halasztást nem tűrő, gyors eljárás, amivel az ügyet intézte!

– Hála az égnek, elmúlt a gyengesége! Nem egy nyápic már, hanem egy király. Éppoly erős jellem, mint az apja.

Mivel a tetszésnyilvánítások betöltötték a teret, elkerülhetetlen volt, hogy néhány Tom fülébe jusson. Ezek hatására mély nyugalom töltötte el, és egyúttal nagy elégedettséget is érzett.

Ifjonti kíváncsisága azonban hamarosan e kellemes gondolatok és érzések fölé emelkedett, tudni vágyott, miféle végzetes gonoszság terhelte a nőnek és a kislánynak a lelkét. Parancsára tehát elé hozták a két halálra rémült és zokogó teremtést.

– Ezek vajon mit követtek el? – kérdezte az alispánt.

– Mély hódolattal, felség, ördögi bűnnel vádolják őket, mely világosan rájuk bizonyult. Így a bírók a törvények szerint a felakasztásuk mellett döntöttek. Eladták a lelküket az ördögnek. Ez a bűnük.

Tom megremegett. Megtanították irtózni azoktól az emberektől, akik ilyen gonosz lépésre vetemedtek. Mégsem tagadta meg magától annak örömét, hogy kíváncsiságát kielégítse, így hát megkérdezte:

– Hol történt ez, és mikor?

– December egyik éjjelén, egy romos templomban.

Tom újra megremegett.

– Ki volt ott jelen?

– Csak ezek ketten, felség, és az a bizonyos.

– Ők vallomást tettek?

– Nem uram, bizony nem, tagadnak mindent.

– Kérlek, mondd el, miként derült hát ki?

– Vannak tanúk, akik látták őket oda belépni, felséges jó uram. Ez szülte a gyanút, melynek szörnyű hatásai azóta alátámasztották és igazolták azt. Nevezetesen, bizonyíték van rá, hogy a megszerzett gonosz hatalomnál fogva kiváltottak és a környezetükre bocsátottak egy hatalmas károkat okozó vihart. A vihart több mint 40 szemtanú igazolta. De bizton találhatnánk ezret is, akinek lenne oka emlékezni rá, hiszen mind megszenvedtek miatta.

– Ez már bizony súlyos dolog.

Tom egy darabig vizsgálgatta gondolatban e sötét gazság részleteit, majd azt kérdezte:

– Kárt szenvedett a nő is a vihar miatt?

A gyülekezet több hajlott korú tagja helyeslően bólintott a bölcs kérdés hallatán. Az alispán azonban semmire sem következtetett a puhatolózásból, egyszerű közvetlenséggel válaszolta:

– Bizony kárt szenvedett, felség, méghozzá felettébb igazságosan, amint azt mindenki állítja. A házát elsöpörte a szél, és ő gyerekével együtt otthontalan maradt.

– Azt hiszem, drága árat fizetett a hatalomért, mellyel magának ilyen rosszat tett. Ha csak egy krajcárt is fizetett érte, akkor becsapták. Ha saját maga és gyermeke lelkével fizetett, azt bizonyítja, hogy őrült, ha pedig őrült, nem tudja, hogy mit tesz, és így nem is vétkes.

A vének újra bólogattak Tom bölcsességét hallva, és az egyikük azt dünnyögte:

– Ha a hírek szerint a király valóban őrült, akkor sok olyan embert ismerek, akik épelméjűségének sokat használna egy efféle őrület, feltéve, hogy Isten kegyelméből részük lehetne benne.

– Milyen idős a gyermek? – kérdezte Tom.

– Kilencéves, szolgálatodra, felség.

– Jó uram – szólt Tom egy tanult bírához fordulva. – Anglia törvényei szerint szerződést köthet-e egy gyermek és eladhatja-e magát?

– A törvény nem hagyja jóvá, hogy egy gyermek súlyos dolgokba avatkozzon, vagy azokban eljárjon, felséges úr. Mivelhogy éretlen elméje képtelen megbirkózni a felnőttek érett elméjével és cselszövésével. Az ördög, ha úgy dönt, megveheti a gyermeket, feltéve, hogy a gyermek is beleegyezik, egy angol ember azonban nem. Ez utóbbi esetben a szerződés érvénytelennek számítana.

– Durván kereszténytelen és rosszul kigondolt dolognak tűnik, hogy az angol törvény megtagad az angoloktól olyan jogokat, amelyeket egyébként az ördögre veszteget – kiáltotta Tom őszinte hévvel.

Ez az újszerű meglátás sokakból mosolyt csalt elő, és számos elme elraktározta azt, hogy továbbadhassa az udvarban, mint Tom eredeti gondolkodásának és javuló elmeállapotának bizonyítékát. Az idősebb vádlott, a zokogást abbahagyva, izgatott érdeklődéssel és növekvő reménnyel csüggött Tom szavain. A fiú észrevette ezt, amitől fokozódott együttérzése az elhagyatott és fenyegetett helyzetben lévő nő iránt.

– Hogyan érték el, hogy vihar támadjon? – kérdezte.

– Lehúzván a harisnyájukat, uram.

Ez meghökkentette Tomot, és még inkább felkorbácsolta kíváncsiságát.

– Hát ez csodálatos! – folytatta sietve. – És ennek mindig ilyen szörnyű hatása van?

– Mindig, felséges uram. Legalábbis, ha a nő úgy akarja, és megfogalmazza a szükséges szavakat akár gondolatban, akár szóban.

Tom a nőhöz fordult, és heves indulattal mondta:

– Terjeszd ki a hatalmad – vihart akarok látni!

A babonás egybegyűltek arcából kiszökött a vér, és az az elfojtott vágy merült fel mindenkiben, bárcsak kijuthatna erről a helyről. Tomnak mindebből semmi sem tűnt fel. Most semmi más nem létezett számára, csak az áhítva várt égszakadás. Látva a nő arcán a meglepett, sőt döbbent arckifejezést, izgatottan tette hozzá:

– Sose félj, nem rójuk fel bűnödül, sőt szabadon elmehetsz. Mutasd hát az erőd!

– Ó, uram királyom, nem bírok én ilyennel. Hamisam vádoltak meg.

– A félelmed megakadályoz, de nyugodj meg, nem eshet bántódásod. Támassz vihart, legyen az bármilyen kicsi is! Nem kívánok nagyot vagy ártalmasat, sőt inkább ellenkezőleg. S ha

megteszed, szabadon távozhatsz a gyermekeddel, bírva a király bocsánatát. És senki sem bánthat vagy gúnyolhat ebben a királyságban.

A nő leborult és könnyek közt tiltakozott, mondván, neki nincs ereje csodát tenni, különben annak tudatában, hogy a király parancsának engedelmeskedve ilyen értékes kegyelemben lehet része, a saját életét is boldogan elveszejtené, csak hogy a gyermekéét megmenthesse.

Tom sürgette őt, de a nő kitartott állítása mellett. Végül a fiú így szólt:

– Azt hiszem, a nő igazat mondott. Ha a helyében az én anyám lenne ördögi képességekkel felruházva, egy pillanatig sem habozna, hogy vihart támasszon, és romokkal fedje az egész földet, ha jutalomképpen kiválthatná vele az életemet. Ebből következik, hogy más anyák is hasonlóképpen tennének. Szabad vagy tehát, jó asszony, és a te gyermeked is, mert ártatlannak hiszlek. Most, hogy kegyelmet kaptál, nincs mitől félned. Húzd le a harisnyád, és ha vihart támasztasz, gazdag leszel.

A megszabadított teremtés hangosan hálálkodott, majd nekilátott, hogy engedelmeskedjen. Tom ezt némi aggodalommal vegyes, izgatott várakozással szemlélte, míg az udvar nemesei jól látható kényelmetlenséggel és félelemmel viselték. Az asszony lemeztelenítette a lábait, majd a kislányáét is. Majd őszinte szándékkal nekilátott, hogy legjobb tudása szerint egy földrengéssel viszonozza a király nagylelkűségét, de az eredmény csak kudarc és csalódottság volt. Tom felsóhajtott, és így szólt:

– Jól van, kedves lélek, kár tovább erőlködnöd, a hatalmad elhagyott. Menj hát utadra békével, de ha valaha is visszatérne, ne feledkezz meg rólam, és küldj nekem egy vihart.

16. fejezet

A díszebéd

Közelgett az ebéd ideje, ám furcsa módon ennek gondolata legfeljebb egy kevés kényelmetlenségérzetet keltett Tomban, félelmet pedig szinte egyáltalán nem. A reggeli élmények csodásan megalapozták az önbizalmát. A szegény kis porcsomó négy nap elteltével jobban megszokta a furcsa zárt zugolyt, mint arra egy felnőtt ember akár egy hónap alatt képes lett volna. Sosem volt még meghökkentőbb példája annak, milyen képességgel alkalmazkodik egy gyermek a körülményekhez.

Amíg Tomot felkészítik az ünnepélyes alkalomra, mi, bennfentesek siessünk a nagy különterembe, és tekintsük meg, mi zajlik ott. Tágas terem ez, aranyozott oszlopokkal és falból kiszögellő pillérekkel, festett falakkal és mennyezettel. Az ajtónál magas strázsák állnak szobormereven, gazdag és látványos viseletben, kezükben alabárddal. A magasan körbefutó karzaton egy zenekar helyezkedik el, és a város polgárainak mindkét nemből való, ragyogó öltözetű, nagy társasága zsúfolódott még ide. A terem közepén egy emelvényen található Tom asztala. Most hagyjuk, hogy a korabeli krónikás meséljen:

„Egy pálcás úr jöve a terembe, s vele együtt egy másik, aki egy asztalkendőt hoza, és azt – mindketten három ízben térdre ereszkedvén fejezve ki legmélyebb hódolatukat – az asztalra teríték, majd egy újabb letérdelés után, egyszerre távozának. Most két másik érkeze, az egyik ismég pálcát hordoza, a másiknál sótartó, tányér és kenyér. Az előzőekhez hasonló módon meghajolván és amit hozának, elhelyezvén az asztalon, ők is éppoly szertartásosan távozának, mint az első páros. Utolszor két pompás ruházatú nemes érkeze, egyikük kezében egy vágókéssel, és a háromszori, méltóságteljes főhajtás után az asztalhoz lépve bedörzsölé azt kenyérrel és sóval, oly nagy tisztelettel járva el, mintha a király is jelen lenne."

Ezzel vége az ünnepélyes előkészületnek. Most a visszhangzó előcsarnokból, távolról kürtszó hangzik, és egy nehezen kivehető kiáltás:

– Helyet a királynak! Utat a tündöklő király őfelségének!

Ezek a hangok sűrűn ismétlődnek, egyre közelebbről és közelebbről, míg aztán közvetlenül a fülünkbe zendül a harsonahang és a kiáltás:

– Utat a királynak!

E pillanatban előtűnik a ragyogó menet, és kimért léptekkel sorjáznak az ajtón át be a terembe. Hadd szóljon megint a krónikás:

„Elöl jőnek a fényes nemes urak, bárók, grófok, a térdszalagrend lovagjai, gazdag öltözetben, fedetlen fővel. Nyomukban jő a kancellár két nemes kíséretében, egyikük a királyi jogar hordozója, a másik hozá arany liliomokkal veretezett vörös hüvelyben, hegyével felfelé tartva az ország kardját. Mögöttük jövel maga a király, akit megjelenésénél tizenkét trombita és megannyi dob hatalmas rivalgással üdvözlőn fogad. S ekkor a karzaton ülők is felállanak és azt kiáltják: 'Isten óvja a királyt!'. A király mögött a személyes szolgálatába tartozó nemesek jőnek, jobbján és balján pedig ötventagú személyes királyi testőrsége lépdel, aranyozott csatabárdokkal felfegyverkezve."

Mindez szép volt és kellemes látvány. Tom szíve gyorsan vert, és a szeméből az elégedettség fénye sugárzott. Méltóságteljes tartással lépdelt, annál is inkább, mert nem azzal törődött, milyen sikerrel teszi azt. Gondolatait magával ragadta és lebilincselte az őt körülvevő vidám látvány és hangáradat. Amellett, ha valaki kellemesen illeszkedő, pompás ruhákat visel, és

kissé már hozzájuk is szokott, aligha tűnhet híján a méltóságnak, különösen, ha átmenetileg nincs is tudatában a viseletének. Tom emlékezett az útmutatásokra. Az üdvözlést tolldíszes fejének könnyed bólintásával és egy udvarias „Köszönöm néked, jó népem”-mel nyugtázta.

Asztalhoz ült anélkül, hogy levette volna a kalapját, ám ez a legcsekélyebb felháborodást sem váltotta ki, hiszen fedett fővel étkezni az egyetlen olyan uralkodói szokás volt, amelyben a királyok és a Cantyk közös nevezőt találtak. Mindkettejüknél a családi múlt távolába veszett e szokás eredete. A díszkíséret felbomlott és fedetlen fővel maradva, látványosan, csoportokba gyűlt.

Most vidám zene hangjaira a terembe lépett a Yeoman testőrgárda, „Anglia legdaliásabb, legerősebb férfiai, kiket gondosan válogatának e kívánalmak szerint.” – De engedjük, hogy a krónikás beszéljen erről:

„Belépett volt a Yeoman testőrgárda, fedetlen fővel, skarlátszín viseletben, hátukon arany-rózsás díszítéssel. Jövének és menének, s minden fordulásnál egy étekfogást szolgáltak fel tálcán. Az étkeket egy nemes úr vevé át éppoly módon, amiképp behozták, majd az asztalon helyezé el, míg az étekkóstoló minden testőrnek kóstolót ada az ételből, amelyet hozott, hogy látszódjék, nincs-e megmérgezve.”

Tom jólesően fogyasztotta el ebédjét, annak ellenére, hogy tudatában volt, több száz tekintet követi minden egyes morzsa útját a szájáig, és olyan érdeklődéssel figyeli az étkezését, mely már attól sem fokozódhatna jobban, ha halálos robbanószereket enne, ami várhatóan darab-jaira szórná őt szét az egész teremben. Vigyázott, hogy ne siessen, és éppúgy arra is, hogy saját maga semmit ne tegyen, mielőtt egy arra rendelt hivatalnok, főhajtás mellett, hozzá nem segíti ahhoz. Hibátlanul jutott át az egészen, kifogástalan, értékes diadalt aratva.

Amikor az étkezésnek vége szakadt, ő fényes kíséretétől körülvéve elvonult. Fülébe a harsogó kürtök, a pergő dobok és a viharos éljenzés örömteli hangjai szóltak. Ha eddig a nyilvános ebédet találta a legrosszabb dolognak, most úgy érezte, olyan megpróbáltatás ez, melyet naponta többször is elviselne, ha ezáltal kiválthatná magát királyi hivatalával járó, rettentőbb kötelezettségei alól.

17. fejezet

Süsü király

Miles Hendon Southwark felé sietett, a hídon éberen figyelt, feltűnnek-e a keresett személyek, és remélte, hogy mielőbb beéri őket. Csalódnia kellett. Útközben faggatózva egész Southwarkon át követte őket; ám ezután minden nyom megszűnt, és fogalma sem volt, mit tegyen ezután. A legjobb tudása szerint folytatta a keresést a nap hátralévő részében is. Mire leszállt az est, lábai elcsigázottak, ő maga farkaséhes volt, szándéka pedig éppolyan távol állt a megvalósulástól, mint eddig. Így hát megvacsorázott a Köntös fogadóban, és lepihent. Elhatározta, hogy másnap korán reggel útra kel és alaposan átkutatja a várost. Ahogy gondolataiba merülve és tervezgetve feküdt az ágyán, a következők jutottak az eszébe: A fiú, ha csak tehetné, elmenekülne a martalóctól, aki apjának mondja magát. Vajon visszatérne-e akkor Londonba korábbi álomképeit űzve? Aligha, inkább kerülné az újabb elfogatást. Mit tenne hát? Mivel nem volt barátja sehol a világon, és oltalmazója sem, amíg Miles Hendonnal nem találkozott, természetesen megpróbálná újra fellelni ezt a barátot, feltéve, hogy ehhez nem kell London és a veszélyek felé indulnia. Hendon Hallba indulna tehát. Ezt tenné, hiszen tudja, hogy Hendon hazafelé tart, és találkozni számítana vele. Igen, Hendon már tudta, mi a teendő – nem veszíthet több időt Southwarkban, késlekedés nélkül Kentbe, Monk's Holm felé kell indulnia, útja során kérdezősködve és átkutatva az erdőt. Térjünk ezért most vissza a kis elveszett királyhoz.

A gyanús alak, akit a fogadóslegény a hídon a suhanchoz és királyunkhoz csatlakozni látott, valójában nem „csatlakozott", hanem szorosan a nyomukba szegődve követte őket. Egy szót sem szólt. Bal karját egy kendővel felkötve tartotta, bal szemét nagy zöld folttal fedte; enyhén sántított, és egy tölgyfahusángra támaszkodva haladt. A suhanc tekervényes utak mentén vezette a királyt Southwarkon át, míg lassan az országútra értek. A kis király most már ingerült volt, és azt mondta, itt megáll. – Hendon dolga, hogy elé jöjjön, és nem fordítva. Nem tűri ezt az arcátlanságot, és nem mozdul onnan, ahol éppen volt.

– Itt időzhetsz – mondta a siheder. – Közben a barátod sebesülten fekszik amott az erdőben, de legyen így.

A király rögtön meggondolta magát:

– Sérült? – kiáltotta. – Ki merészelte ezt tenni vele? De mit számít; vezess tovább! Mozogj, fickó! Ólomból van a lábad? Megsebesült? Ha még egy hercegi sarj tette is, megbánja majd.

Az erdő kissé távolabb volt még, de a távot gyorsan átszelték. A suhanc körbenézett, meglátott egy földbe szúrt ágat, amire egy kis rongydarab volt kötve, ekkor nekiindult az erdőnek, útközben hasonló ágakat keresett és helyenként talált is, nyilvánvalóan ezek jelezték a célt, amely felé haladt. Végül aztán egy tisztásra értek, ahol egy parasztház üszkös romjai álltak és mellette egy kidőlt-bedőlt, rozoga pajta. Életnek nem volt semmi jele, mindenütt teljes csend honolt. A siheder belépett a pajtába, az izgatott király szorosan követte.

Senki sem volt ott! A kis király meglepetten és gyanakvóan nézett a sihederre, és megkérdezte:

– Hol van?

Az gúnyos kacajjal felelt. A királyt egy pillanat alatt eléntötte a düh. Megragadott egy farönköt, és már azon volt, hogy a sihederre támad, amikor újabb gúnyos nevetés ütötte meg a fülét. A sánta haramiától származott, aki a távolból követte őket.

– Ki vagy te? Mi dolgod itt? – kérdezte a kis király haragosan fordulva felé.

– Hagyd el a bolondságod és higgadj le! A jelmezem nem olyan jó, hogy megjátszhasd, nem ismered fel mögötte apádat.

– Nem vagy az apám. Nem ismerlek. Én a király vagyok. Ha te rejtegeted a szolgámat, add elő, különben keservesen megbánod, amit tettél.

John Canty szigorú, kimért hangon válaszolt:

– Egyértelmű, hogy bolond vagy, és nincs kedvem büntetni téged, de ha kényszerítesz, megteszem. Itt senki sem törődik a bolondságaiddal, így a locsogásod ártalmatlan, de jó lesz, ha óvatos beszédre szoktatod a nyelved, nehogy bajt hozzon, amikor új szállás után nézünk. Gyilkoltam, és nem maradhatok otthon, így hát te sem, mert szükségem van a szolgálataidra. Jónak láttam nevet változtatni, Hobbs-ra, John Hobbs-ra. Te Jack vagy – vésd az eszedbe jól. Most pedig halljam: hol van anyád, és hol vannak a nővéreid? Nem jöttek el a találkahelyre. Tudsz róla, hová lettek?

– Ne zaklass e rejtvényekkel! Anyám halott, nővéreim a palotában vannak.

A suhanc ekkor gúnyos nevetésre fakadt, és a király nekiesett volna, ha Canty – vagy Hobbs, ahogy most nevezte magát – közbe nem avatkozik.

– Nyugalom, Hugo, ne hergeld; elment az esze, és a viselkedésed felzaklatja. Ülj le, Jack, és nyugodj meg. Hamarosan kapsz egy kis harapnivalót.

Hobbs és Hugo halk hangon beszélgetni kezdtek egymással, a kis király pedig olyan messzire távolodott nemkívánatos társaságuktól, amennyire csak tudott. A pajta távoli szegletének homályában húzta meg magát, ahol a földpadlón lábnyi magasan állt a szalma. Lefeküdt, szalmát vont magára takaró gyanánt, és hamarosan gondolataiba mélyedt. Több dolog bántotta, de az apróbbakat szinte feledésbe taszította a legnagyobb szomorúság, apja elvesztése. A világ több szegletét is remegéssel töltötte el VIII. Henrik neve, és egy olyan emberevő óriást idézett, aki orrlyukain át pusztulást lélegzik ki, s aki keze intésével szenvedést és halált oszt, ám ennek a fiúnak a név csak örömöt jelentett, viselőjének alakja pedig csupa kedvességet és szeretetet. Egy sor szeretetteli emléket csalt emlékezetébe apjával kapcsolatban, gyengéden dédelgette azokat, és szakadatlanul hulló könnyei is bizonyították, milyen mély és igaz a szívében fészkelő bánat. Ahogy telt a délután, a gondoktól terhelt fiú fokozatosan nyugtató és gyógyító szendergésbe merült.

Jócskán eltelt az idő – nem tudta volna megmondani, mennyi –, mire érzékei félig éber állapotba küzdötték magukat. Ahogy ott feküdt csukott szemmel bágyadtan töprengve azon, hol is van és mi történt vele, duruzsoló hangra lett figyelmes. Esőcseppek kopogtak komoran a tetőn. Kellemes békesség lopózott belé, amelyet azonban a következő pillanatban sipító vihogás és harsány röhögés együttese űzött el durván. Kelletlenül riadt fel, és felemelte a fejét, hogy lássa, honnan származik ez a ricsaj. Zord és csúf látvány tárult elé.

A pajta túlsó felén, a padló közepén fényes tűz lobogott. Körülötte, a vöröslő fénytől ijesztően megvilágítva, mindkét nemből való toprongyos csatornatöltelékek és útonállók legszedettvedettebb társasága hevert és henyélt, akiről a fiú valaha is olvasott vagy álmodhatott. Voltak ott hihetetlen rongyokba öltözött, cserzett bőrű, hosszú hajú, szálfatermetű, erős férfiak; zilált külsejű és ugyanilyen öltözetű, átlagos termetű sihederek; bekötött szemű vak koldusok; falábú és mankós nyomorékok; egy zord külsejű házaló a csomagjával; egy köszörűs, egy üstfoltozó, egy borbély, mesterségük kellékeivel; az asszonyok közül némelyik alig serdülő még, másika élete delelőjén vagy éppen öreg és fonnyadt banya, de mindegyik zajos, gátlástalan és nagyszájú. Volt még köztük három keserű képű kisgyerek és egypár kiéhezett korcs kutya, pórázzal, akik a vakokat vezették.

Leszállt az est, a banda épp végzett az evéssel, és kezdetét vette a tobzódás, a boroskancsó kézről kézre járt. Általános kiabálás támadt:

– Nótát! A Denevér és Lábatlan Dick énekeljen egy nótát.

Az egyik vak ember felállt, és nekikészülődött, oly módon, hogy félrehajtotta a *takaró foltokat* mindkét hibátlan szeméről. Lábatlan Dick megszabadult a falábától, majd két ép és egészséges lábán odaállt szélhámos-társa mellé és elkornyikáltak egy vidám dalocskát, amelyhez minden versszak végén az egész társaság harsány kórusa csatlakozott. Mikorra az utolsó versszakhoz érkeztek, a félrészeg társaság lelkesedése olyan magaslatokba hágott, hogy mindenki csatlakozott és az elejétől kezdve énekelte azt, olyan rettenetes hangerőt eredményezve, amelybe beleremegtek a tetőgerendák. Ezek voltak az ihletett szavak:

A két gaz, Bősz Zsivány és Ken,
Két pajti, hű betyár.
Rómában nem lófrált ilyen,
De idejük lejár.
Rómában Kent és pajtiját
Utólszor elfogák.
Hej, pöcegödör a világ,
Bitón lógunk tovább.

A beszélgetés folytatódott, de nem a dal tolvajnyelvén, mert ezt csak olyankor használták, amikor idegen fülekbe is eljuthatott a szó. A beszélgetés folyásából kiderült, hogy „John Hobbs” nem újonc itt, hanem egykor tevékeny tagja volt a bandának. Legutóbbi történetéről faggatták, és amikor azt mondta, „véletlenül” megölt egy embert, a társaságban meglehetős elégedettség keletkezett, és miután hozzátette, hogy az az ember egy pap volt, alaposan megtapsolták, és mindenkivel koccintania kellett. A régi ismerősök örömmel üdvözölték, az újak pedig büszkék voltak, hogy kezet rázhattak vele. Megkérdezték tőle, „miért e sok hónapig tartó távollét”. Azt felelte:

– London jobb, mint a vidék, és az utóbbi években biztonságosabb is, a törvények manapság szigorúbbak, s alaposan betartatják azokat. Ha nem történik ez a baleset, ott is maradtam volna. Úgy határoztam, maradok, nem kóborlok tovább a vidéken – de a véletlen másképp hozta.

Megkérdezte, hány embert számlál most a banda. „Duhaj”, a vezér válaszolt neki:

– Huszonöt rátermett zsebmetsző, besurranó, haramia, útonálló, szélhámos, kéregető és hozzá még a tyúkok, lotyók és egyéb zsiványtartozékok. Legtöbbjük itt van, a maradék kelet felé vándorol a téli szállásunkra. Mi hajnalban indulunk utánuk.

– Nem látom Kelést itt a tisztes társaságban. Ő hol van?

– Szegény fickó, már férgeket vacsorál, és az se zavarja. Megölték egy utcai csetepatéban, úgy a nyár derekán.

– Sajnálattal hallom. Kelés belevaló, bátor férfi volt.

– Az volt valóban. Sötét Bess, a nője köztünk van még, de most ő is kelet felé tart. Szemreval ó némber, jó modorú, takaros, és sose látni részegen négy napnál többször egy héten.

– Emlékszem, mindig szigorú, derék, becsületre méltó lány volt. Az anyja magának való, nyughatatlan és perlekedő asszonyság, de az átlagosnál több tudást osztottak neki.

– Ez lett a veszte. Tehetsége a tenyérjósláshoz és másfajta jövendőmondáshoz boszorkányság hírébe hozta. Lassú tűzön pirították halálra, a törvény szerint. Majdnem úrrá lett rajtam a meghatottság, amikor láttam, milyen nagyvonalúan néz szembe a halállal. Átkozta és pocs-

kondiázta az egész körülötte bámészkodó tömeget, ahogy a lángok egyre fentebb nyaldosták, az arcáig értek, belekaptak gyér hajtincseibe, és ropogtak ősz feje körül. Átkozódott, azt mondtam? Méghogy átkozódott! Bármelyikünk élne is akár ezer évig, az sem hallana olyan remekmívű átkozódást. Sajna, a művészete vele együtt enyészett. Történnek még halvány utánzások a nyomán, de olyan istenkáromlás soha.

A Duhaj sóhajtott, és együttérzőn vele sóhajtott a hallgatóság is. Egy pillanatra általános levertség lett úrrá a társaságon, mert nagy ritkán és különös, kedvező körülmények között még a hozzájuk hasonló kőszívű gazemberek is bánkódtak kicsit elveszettségükön és nyomorúságukon. Ilyen eset volt ez is, amikor egy nagy tehetség távozott el, és művészetének nem maradt örököse. A következő körben egy-egy nagy korty italtól azonban hamarosan helyreállt a gyászolók hangulata.

– Pórul járt-e még más barátunk is?

– Néhányan igen. Különösen az újak közül. Például családos parasztgazdák, akik mihaszna földönfutók lettek, mert a földjüket elvették, hogy legelővé változtassák. Koldulni kezdtek, erre szekér mögé kötve, derékig pucéran addig vesszőzték őket, míg kiserkent a vérük. Megint koldultak, megint megvesszőzték őket és levágták egy fülüket; majd harmadjára is koldulni kezdtek – szegény ördögök, mi mást tehettek volna? – ekkor bélyeget sütöttek az arcukra izzó vassal, és eladták őket rabszolgáknak. Megszöktek, de levadászták és felakasztották őket. Ennyi a történetük, röviden elbeszélve. Néhányunk megúszta kevesebbel. Lépjetek elő Yokel, Burns és Hodge! Mutassátok az ékességeteket.

Ezek felálltak és levetették rongyaik egy részét, láthatóvá téve a hátukon az ostor nyomán ottmaradt összevissza csíkokat. Az egyik félrevonta a haját, és megmutatta azt a helyet, ahol egykor a bal füle foglalt helyet. A másik megmutatta a vállába égetett V betűt és a levágott fülét. A harmadik azt mondta:

– Yokel vagyok, egykor tehetős parasztgazda, szerető feleséggel és gyerekekkel az oldalamon. Most más tulajdonom és címem van, a feleségem és a gyermekeim is odalettek. Talán a mennyországban vannak, talán... a másik helyen, de hála a könyörületes Istennek, többé nem *Anglia* lakói. Szegény vétlen anyám betegeket ápolt, hogy megkeresse a kenyérrevalót. Az egyik beteg meghalt, az orvosok nem tudták, mitől, hát megégették anyámat boszorkányságért, a gyermekeim sírva nézték végig. Az angol törvény! Ürítsük érte poharainkat! Mindannyian, jókedvvel! Igyunk a kíméletes angol törvényre, amely az angol pokolból származik! Köszönöm nektek, barátaim. Házról házra jártam koldulva, én és a feleségem, s velünk az éhes gyermekeink, de Angliában éhesnek lenni bűn. Levetkőztettek hát, és három városon át űztek korbáccsal. Igyunk még egyet a kíméletes angol törvényre, ahogy annak ostorszíja itta az én Marym vérét. Gyorsan elnyerte az áldott megszabadulást, ott nyugszik most a szegények temetőjében, minden háborgatástól ment. A gyerekeim pedig – amíg a törvény városról városra korbácsolt engem – éhen haltak. Igyatok, cimborák. Csak egy kortyot. Egy kortyot a szegény gyermekekért, akik soha senkinek nem ártottak. Újra koldultam, kenyérhéjért. Kalodába zártak, és levágták egy fülem – nézzétek, itt a csonkja. Megint koldultam, itt van hát a másik csonkja is, emlékeztetőül. Újfent koldultam, és eladtak rabszolgának. Itt, az arcomon, a koszfolt alatt, ha ezt lemosnám, látnátok a vörös R-t, amit a billog hagyott rajta. RABSZOLGA! Értitek ezt a szót?! Angol RABSZOLGA! Ő áll itt előttetek. Megszöktem a gazdámtól, és amikor rám találnak – a mennyek legsúlyosabb átka tiporja el e föld törvényét, amely így rendelkezik – lógni fogok!

Csengő hang szólt a homályos légtéren át:

– Nem fogsz! Eljött e törvény végének napja!

Mindenki megfordult, és látták, amint a növendék király kísérteties alakja sietve közeledik. Amikor a fényre ért és jól láthatóvá vált, minden torokból ugyanaz a kérdés tört elő:

– Ki ez?... Mi ez?... Ki vagy te, emberke?...

A fiú rezzenéstelenül állt a meglepett és kérdő tekintetek kereszttüzében, és királyi méltósággal felelt:

– Edvárd vagyok, Anglia királya.

Részben gúnyos, részben – a kitűnő tréfa okán – jókedvű nevetésorkán támadt. A király felháborodott. Éles hangon mondta:

– Modortalan csavargók, így fogadjátok a királyi kegyelmet, amelyet ígérek?

A düh hangján szólt és izgatottan hadonászott hozzá, de mindezt elnyomta a féktelen nevetés és a gúnyos felkiáltások. „John Hobbs" több kísérletet is tett, hogy a ricsaj közepette meghallják, míg végül sikerrel járt.

– Cimborák – mondta –, ő a fiam, álmodozó, őrült, sült bolond. Ne törődjetek vele. Azt hiszi, *ő* a király.

– *Én* vagyok a király – mondta Edvárd, a férfi felé fordulva. – Időben megtudod, csakhogy vesztedre. Beismertél egy gyilkosságot, lógni fogsz érte.

– Elárulnál engem? Te! Hiszen ha rád teszem a kezem...

– No-no! – mondta a robusztus Duhaj, és még idejében lépett oda kettőjük közé, hogy megmenthesse a királyt. Ennek a szándékának nyomatékot is adott azzal, hogy öklével leütötte Hobbsot. – Nem tiszteled sem a királyt, sem Duhajt? Ha legközelebb ilyen tiszteletlen leszel a jelenlétemben, magam akasztalak fel. – Ezután őfelségéhez szólt: – Ne fenyegesd a társaidat, fiú, és másutt is vigyázz a nyelvedre, nehogy rosszat szólj róluk. Légy király, ha őrült kedved így kívánja, de ne okozz kárt. Rejtsd magadba a címet, amit említettél, mert árulás az. Rossz emberek vagyunk néhány apróbb dologban, de egyikünk sem oly elvetemült, hogy árulója legyen a királynak. E téren szerető, hű szívvel élünk. Lásd, igazat mondok-e. Most, mindenki együtt: „Éljen soká Edvárd, Anglia királya!"

– ÉLJEN SOKÁ EDVÁRD, ANGLIA KIRÁLYA!

A tarka társaság olyan mennydörgésszerű hanggal felelt, hogy a rozoga építmény beleremegett. A kis király arca egy pillanatra megenyhült az elégedettségtől, enyhén biccentett fejével, és nemes egyszerűséggel így szólt:

– Köszönöm, derék alattvalóim.

E váratlan eredmény hallatán a társaság szinte vonaglott a nevetéstől. Amikor újra csillapodni látszottak, a Duhaj határozottan, de a hangjában jóindulattal mondta:

– Hagyd el, fiú, nem bölcs, nem jó dolog ez. Dédelgesd az álmod, ha muszáj, de válassz egy másik címet.

Egy üstfoltozó közberikácsolt egy javaslatot:

– Első Süsü, Holdkór királya!

A cím azonnal „hódított", akárha egy torokból hangzott volna fel a banda falrengető kiáltása:

– Éljen soká Első Süsü, Holdkór királya! – még huhogtak, nyávogtak és a nevetéstől visongtak is hozzá.

– Kapjuk fel és koronázzuk meg!

– Palástot rá!

– Jogart neki!

– Trónra vele!

Ezek és még vagy húsz másik kiáltás fakadt egyszerre, és mielőtt még a szegény kis áldozat észbe kaphatott volna, megkoronázták egy bádogtállal, egy foszladozó takarót terítettek rá palástnak, egy hordóra ültették, és jogar gyanánt a bádogos forrasztóvasát nyomták a kezébe. Ezután mind térdre hullottak előtte, kórusban felhangzottak a mímelten panaszos vagy csúfondárosan esdeklő szavak, és mellé szemüket törölgették poros és szakadt ingujjaikba, kendőikbe.

– Légy könyörületes hozzánk, ó, drága király!

– Ne taposd el alázatos férgeidet, ó, nemes felség!

– Szánd meg szolgáidat, és jutalmazd egy királyi rúgással!

– Vidíts fel és melengess fényességes sugaraiddal, ó, napként lángoló fenség!

– Szenteld meg a földet lábad érintésével, hogy ehessünk a koszból és megnemesedjünk!

– Kegyeskedj leköpni ránk, ó, nagyúr, hogy gyermekeink gyermekei is elbeszélhessék a felséges megtiszteltetést, és örökké büszkék és boldogok legyenek.

De a tréfás kedvű bádogos volt, aki a legnagyobb sikert aratta, előadva az est fő „műsorszámát”. Térdre borulva úgy tett, mint aki megcsókolja a király lábát, de méltatlanul eltaszítják. Erre elindult, hogy egy rongyért könyörögjön, amit arcának ahhoz a részéhez szoríthat, melyhez hozzáért a királyi láb, mondván, meg kell védeni ezt a helyet attól, hogy közönséges levegővel érintkezzen. Majd tovább magyarázta, hogy ezzel vagyont fog keresni, mert az országút mentén pénzért mutogatja majd, száz shilling lesz egy pillantás. Olyan gyilkos humorral adta mindezt elő, hogy irigységet és csodálatot vívott ki az egész szakadt csürhéből.

A növendék király szeme könnybe lábadt a szégyentől és a megaláztatástól, keserű szívvel gondolta: „Ha mélységesen rossz dolgot ígérek nekik, sem lehettek volna kegyetlenebbek hozzám, mint most, ehelyett én kegyelmemet ajánlottam nekik, és így bánnak velem.”

18. fejezet

A királyfi a csavargók között

A csavargócsapat kora hajnalban felkerekedett és útnak indult. Fejük fölött alacsonyan szálltak a felhők, lábuk alatt latyakos volt a föld, a levegőben a tél lehelete érződött. A társaság jókedvének nyoma tűnt. Egyesek mogorvák és hallgatagok voltak, mások nyugtalanok és ingerlékenyek, senki sem maradt vidám, szomjas annál inkább.

Duhaj „Jack”-et rövid eligazítás kíséretében Hugo felügyeletére bízta, és utasította John Cantyt, hogy tartsa magát távol a fiútól és hagyja őt békén. Hugót is figyelmeztette, hogy ne legyen túl durva a kis legénnyel.

Később az időjárás megenyhült és a felhők oszlani kezdtek. A társaság tagjai már nem dideregtek és a kedvük is javulóban volt. Egyre vidámabbak lettek. Végül már egymást ugratták, és zaklatni kezdték az országúton elhaladókat. Ez is mutatta, hogy visszatért beléjük az életkedv. Féltek a fajtájuktól, ez nyilvánvalóvá vált abból, hogy mindenki kitért az útjukból és alázatosan tűrték trágár gyalázkodásukat, nem mertek visszabeszélni. Ők időnként lekapták a sövényen száradó fehérneműket, tulajdonosuk szeme láttára, aki azonban nem tiltakozott, inkább hálásnak tűnt, amiért nem szedték fel a sövényét is.

Hamarosan betódultak egy kis parasztházba, és kényelembe helyezkedtek, miközben a reszkető parasztgazda és háza népe kiürítette az éléskamrát, hogy elláthassa őket reggelivel. Alaposan szemügyre vették az asszonyt meg a lányait, mialatt azok felszolgálták az ételt, közönséges megjegyzésekkel, durva jelzőkkel illették őket, és lovak módjára röhögtek mindezen. Csontokkal és zöldségekkel dobálták a gazdát és fiait, arra kényszerítve őket, hogy folyton félreugráljanak, és egy-egy pontos találatot tapsorkánnal díjaztak. Végezetül bekenték az egyik lány fejét vajjal, mert az előtte visszautasította a bizalmaskodásukat. Távozás előtt megfenyegették a családot, hogy visszajönnek, és a fejükre gyújtják a házat, ha bármi is a hatóság fülébe jut arról, hogy itt jártak.

Dél körül, hosszú és fáradságos menetelés után, a banda egy jókora falu határában, egy sövénynél megpihent. A Duhaj egy órát engedélyezett a pihenésre, ekkor a csapat tagjai különböző irányokban a falu belseje felé indultak, hogy különböző mesterségeiket kamatoztassák. „Jack”-et Hugóval küldték. Ide-oda bóklásztak egy ideig, Hugo kereste a lehetőséget, hogy munkához lásson, de mert nem talált, végül azt mondta:

– Nem találok lopnivalót, ez egy hitvány falu. Akkor hát, koldulunk.

– *Mi*, aligha! Tedd a dolgod – neked való. Én *nem* koldulok.

– Te nem koldulsz! – kiáltotta Hugo, meglepetten bámulva a királyra. – Aztán mióta tart ez a nagy változás?

– Hogy érted?

– Hogyan? Hát nem koldultál Londonban egész életedben?

– Én? Te idióta!

– Magad vagy az. Több hasznát veszed a címnek. Apád azt mondja, hogy egész életedben koldultál. Talán hazudott. Felteszem, most te is azt mondod majd, hogy hazudott – gúnyolódott Hugo.

– Őt nevezed apámnak? Igen, hazudott.

– Gyere, cimbora, elég volt a bolondot adnod. Örömödre használd, ne a károdra. Elmondom neki, és a végén még agyonüt.

– Ne terheld magad! Elmondom neki én.

– Komolyan mondom, a bátorságod megnyerő, de az eszedet nem irigylem. Ütlegből úgy is jut az embernek elég, ha nem akarattal vonja magára. Ami ezt a dolgot illeti, *én* hiszek az apádnak. Nem kétséges, hogy ért a hazugsághoz és az sem, hogy alkalmanként hazudik, ahogy a legjobbjaink is megteszik, de ez esetben nincs rá semmi oka. Okos ember nem pocsékol el ilyen hasznos nyersanyagot, mint a hazugság, minden ok nélkül. De hagyjuk, ha nincs hangulatod a kolduláshoz, mivel tegyük hasznossá magunkat? Raboljunk ki konyhákat?

– Vess véget ennek a zagyvaságnak – mondta a király türelmetlenül. – Fárasztasz.

Hugo indulatosan felelt:

– Jól van, pajtás. Sem koldulni, sem rabolni nem akarsz? Legyen úgy. Megmondom, akkor mit *teszel* helyette. Míg *én* koldulok, te leszel a csalétek. Ha ellentmondasz, megjárod.

A kis király megvető válaszra készült, amikor Hugo rászólt:

– Csitt! Itt jön egy barátságos arcú ember. Én most rángatózva összerogyok. Amikor az idegen iderohan hozzám, kezdj jajongani, ess térdre, és tégy úgy, mintha zokognál. Aztán, mintha kínzó ördögök marcangolnák a beleid, úgy kiáltsd: „Ó, uram, itt az én szegény sérült bátyám és senkink sincsen! Ó, tekintsen ránk könyörületes szemmel, az Úr segédletével, vessen egy szánó pillantást erre a beteg, kivert és szerencsétlen nyomorékra! Szánjon egy pennyt erre az istenadtára, aki rövidesen elpusztulhat!” Ne felejtsd, végig üvölts, abba ne hagyd, amíg meg nem szabadítjuk a pennyjétől, különben megkeserülöd.

Hugo azon nyomban jajgatni, nyögni kezdett, a szemeit forgatta, dülöngélt, tántorgott, amikor pedig az idegen egészen közel ért, egy sikoltás kíséretében a földre rogyott, és kígyózni, fetrengeni kezdett, mintha haldokolna.

– Ó, Istenem, Istenem – kiáltotta a jólelkű idegen. – Ó, szegény, szegény pára, mennyire szenved! Gyere! Hadd segítsek.

– Jaj, nemes úr, bocsáss meg, és az Isten fizessen meg a nagy jó szívedért, de ilyenkor kegyetlenül fáj, ha hozzám érnek. Az öcsém elmondja méltóságodnak, hogy gyötör a fájdalom, amikor ilyen rohamok törnek rám. Egy pennyt, jó uram, egy pennyt, hogy vehessek egy kevéske ételt, azután magamra hagyhat a szenvedésemmel.

– Egy pennyt! Hármat adok, te boldogtalan teremtés – ideges sietséggel túrt a zsebébe, és elővette a pénzt. – Tessék, szegény fiú, fogadd el, szeretettel. Gyere, fiam, segíts, hogy hazavigyük hozzátok, szegény beteg bátyádat, és ott...

– Nem vagyok a testvére – vágott a szavába a király.

– Hogyan? Nem vagy a testvére?

– Hallgassák! – jajdult Hugo, miközben magában a fogát csikorgatta. – Megtagadja saját testvérét, aki pedig fél lábbal a sírban van!

– Fiú, ha ő tényleg a bátyád, akkor kőből van a szíved. Szégyelld magad! Hiszen kezét-lábát alig képes mozdítani. Ha viszont nem a bátyád, akkor kicsoda?

– Koldus és tolvaj! Kikönyörgi az Ön pénzét, és a zsebeit is kiüríti. Ha pedig gyógyító csodát akar tenni, suhintson csak a nyaka közé a botjával, és a többit bízza a gondviselésre.

De Hugo nem várta meg a csodatételt. Egy pillanat alatt felpattant és elszelelt, a férfi a nyomába eredt, fenyegetően rázta a botját és hangosan kiáltozott. A növendék király, szabadulása miatt, mély hálaérzettel megtelve a mennybéliek iránt, sietve indult az ellenkező irányba, és

nem is lassított, amíg túl nem jutott a veszélyen. Az első elé kerülő út mentén mihamarabb elhagyta a falut, majd órákon át iparkodott tovább, amilyen fürgén csak tudott, közben folyton a háta mögé tekingetve. Végül a félelme alábbhagyott, és jóleső biztonságérzet vette át a helyét. Ráébredt, hogy éhes és nagyon fáradt. Megállt az egyik parasztháznál, de mielőtt még szólhatott volna, ráförmedtek és durván elkergették. Az öltözete ellene szólt.

Sebzetten és sértetten vándorolt tovább, és elhatározta, hogy hasonló bánásmódnak többé nem teszi ki magát. De az éhség a büszkeség fölött áll, így hát az este közeledtével újabb kísérletet tett egy másik parasztháznál. De itt még rosszabbul bántak vele, mint másutt. Szitkokkal illették, és azzal fenyegették, hogy letartóztattatják, mint egy útszéli kéregetőt, ha nem tágul onnét azonnal.

Beállt az este. Hideg volt és felhős. A sajgó lábú uralkodó pedig még mindig baktatott az úton. Kénytelen volt mozogni, mert ahányszor leült pihenni, rövid idő alatt csontig átjárta a hideg. Miközben haladt tovább az éjszaka ünnepélyes sötétjében és üres végtelenjében, minden érzés és tapasztalat új volt számára. Időközönként hangokat hallott közeledni, tovahaladni, majd beleveszni a csöndbe, és mivel a testekből, amelyekhez a hangok tartoztak nem látott többet, mint holmi formátlan tovalebegő foltot, ez az egész jelenségnek kísérteties és különös jelleget adott, amibe a fiú beleremegett. Időnként felcsillant előtte valami fény – látszatra mindig nagyon távol, szinte már egy másik világban. Ha egy bárány csengőjének a csilingelését hallotta, a hang mindig elmosódott és távoli volt. A nyájak tompa bőgése, a szelek szárnyán, elhaló gyászos hangokként értek el hozzá. Néha egy-egy kutya méltatlankodó ugatása hangzott a rétek és erdőségek láthatatlan terei felől. Minden hang távoli volt. Azt az érzést keltették a kis királyban, hogy minden elevenség és mozgás nagyon távol esik tőle, és hogy ő magányosan, társtalanul maradt a mérhetetlen elhagyatottság kellős közepén.

Tovább botorkált, ennek az újfajta élménynek baljós bűvöletében, s időről időre megriasztotta a száraz levelek susogása a feje fölött, mely emberi suttogáshoz hasonlított. Egyszer csak, a fiúhoz közel, feltűnt egy bádoglámpás fénye. Hátralépett az árnyékba és várt. A lámpa egy pajta nyitott ajtajában állt. A király egy ideig várt – nem hallott hangot, nem látott mozgást. Mozdulatlanságában annyira fázott és a barátságos pajta olyan hívogatónak tűnt, hogy végül úgy döntött, történjék bármi, vállalja a kockázatot és bemegy oda. Fürgén lopakodott előre, de amikor már éppen átlépte a küszöböt, hangokat hallott maga mögül. A pajtában álló egyik hordó mögé ugrott és lekuporodott. Két béres jött be. Magukkal hozták a lámpást, és beszélgetve munkához láttak. Miközben ezek lámpással a kezükben tettek-vettek, a növendék király körbejáratta a szemét, és észrevett valamit az épület túlsó végében, ami egy jókora karámnak tűnt. Ha majd magára hagyják, gondolta, tapogatózva odamegy. Azt is megfigyelte, hogy útközben, középtájon van egy halom lópokróc. Hajlott rá, hogy ezeket egy éjszakára lefoglalja, az angol korona szolgálatára.

Lassanként aztán a béresek végeztek a munkájukkal, és lámpással a kezükben kimentek és elfordították az ajtón a zárat. A reszkető király olyan sietve indult a takarók felé, amennyire csak a sötét engedte. Felvette azokat, majd óvatosan tovább botorkált a karámig. Két takaróból derékaljat formált, a másik kettőt pedig magára terítette. Angliának elégedett uralkodója volt, bár a takarók régiek és vékonyak lévén, nem adtak elég meleget, és emellett olyan átható lószagot árasztottak, amely már szinte fojtogatónak tűnt.

Bár a kis király éhes volt és fázott, mégis annyira fáradt volt, hogy az utóbbi hatások hamarosan az előbbiek fölé kerekedtek, és végül félig öntudatlan állapotba került. Amikor már majdnem teljesen elalélt, egyszer csak határozottan érezte, hogy valami megérinti. Egy pillanat alatt teljesen felocsúdott és visszafojtotta a lélegzetét. A titokzatos érintés hideg borzalmától a sötétben kis híján megállt a szíve. Mozdulatlanul feküdt és figyelt. Alig lélegzett. Mégsem látott és nem is hallott semmit. Hosszúnak tűnő ideig figyelt és várt tovább, de továbbra sem látott és hallott semmit. Végül aztán kezdett újra elbóbiskolni. Hirtelen megint

megérezte azt a titokzatos érintést. Hátborzongató volt. A hangtalan és láthatatlan lény könnyű érintésétől a fiú megtelt kísérteties rettegéssel. Mit tegyen? Nem talált erre a kérdésre választ. Elhagyja a meglehetősen kényelmes pihenőhelyét, és meneküljön a titokzatos rémség elől? Mégis hová? Nem tud kijutni a pajtából. Annak pedig még a gondolata is elviselhetetlen volt, hogy vakon bolyongjon ide-oda a sötétben a négy fal fogságában, miközben ez a fantom a nyomában suhan és lágy, rémisztő érintésével minden pihenőnél az ő arcához vagy vállához ér. Maradjon hát ott, ahol van, és tartson ki ezzel az eleven halállal szemben egész éjszaka? Jobb ez? – Nem. Mi más maradt hátra? Csak egy megoldás volt, tudta jól. Ki kell nyújtania a kezét és megkeresni azt a dolgot.

Könnyebb volt ezt kitalálni, mint rászánnia magát a cselekvésre. Háromszor nyújtotta ki kissé a kezét a sötétségbe, félénken és háromszor rántotta maga felé, lélegzet-visszafojtva, nem azért, mintha hozzáért volna bármihez is, hanem mert biztosan érezte, hogy kis híján hozzáért. Negyedszerre azonban kicsivel messzebb merészkedett, és a keze puha és meleg valamit érintett, enyhén. Szinte halálra vált a rémülettől. Elméjének ebben az állapotában még azt is el tudta képzelni, hogy egy nemrég eltávozottnak a még meleg holtteste fekszik ott. Úgy döntött, hogy inkább meghal, semhogy még egyszer megérintse. De ha ezt gondolta, rosszul gondolta, mert nem ismerte az emberi kíváncsiság múlhatatlan erejét. A keze hamarosan – akarata ellenére és hozzájárulása nélkül – remegve, de kitartóan megindult előre és ugyanazt érezte. Egy szőrcsomóba ütközött. Reszketve továbbhaladt a szőr mentén, és úgy találta, egy meleg kötelet markol. Követte a kötelet, és rábukkant egy... ártatlan borjúra. Mert hiszen a kötél sem kötél volt, hanem a boci farka.

A növendék király mélységesen szégyellte magát, amiért ennyi ijedelmet és kínlódást élt át efféle csekélység miatt, amilyen egy szendergő borjú. Pedig nem kellett szégyenkeznie, hiszen nem a borjú rémisztette így meg, hanem az a rémes nem létező lény, aminek a borjút gondolta. Azokban a régi, babonás időkben minden más fiú is így tett, illetve szenvedett volna, akárcsak ő.

A kis király nem csak azért örült, mert a lényről kiderült, nem egyéb, csupán boci, hanem amiatt is, hogy a borjú személyében társra akadt. Hiszen olyan magányosnak és társtalannak érezte magát, hogy még egy oktondi állat szövetségét is szívesen vette. A saját fajtájától olyan durva bánásban részesült, hogy megnyugtató érzést jelentett végre egy barátságos jószág társasága, aki még ha más emelkedett tulajdonságoknak híján is van, de legalább jólelkű és kedves. Úgy döntött hát, hogy eltekint a rangbéli különbségtől, és barátjává fogadja a bocit. Mialatt a közelében fekvő állat lágy, selymes hátát simogatta, felötlött benne, hogy barátkozáson kívül másra is használhatja. Erre aztán új helyre rendezte át az ágyát, közvetlenül a borjú mellé, közel húzódott a boci hátához, magára és barátjára húzta a takarókat, és egy-két percen belül olyan melegben és kényelemben feküdt, mintha a Westminster-palota pehelypuha pamlagjain pihenne.

Azonnal kellemes gondolatai támadtak, az élet vidámabb arcát mutatta. Megszabadult a szolgaság és bűnözés kötelékeitől, a közönséges és durva törvényenkívüliek társaságától, meleg búvóhelyre lelt. Egyszóval, boldog volt. Feltámadt az éji szél. Alapos lendülettel fújt, csak úgy rázta, recsegtette az öreg pajtát, majd időnként lecsillapodott és halkan morogva, nyögve járta körül a sarkokat, kiszögelléseket. Most a kényelemből és biztonságból mindez zene volt a kis király füleinek. Hadd fújjon és dühöngjön, hadd tomboljon és csapkodjon, hadd nyögjön és üvöltsön, mit bánta ő, sőt, élvezte. Csak közelebb bújt a barátjához, melegben volt, kényelemben, és lassan sodródott az éberségből egy mély, álomtalan alvásba, mely nyugalommal és békével telt. A távolban kutyák üvöltöttek, a jószág panaszkodott, a szél tovább dühöngött, miközben ádáz felhőszakadás ostromolta a tetőt, de Anglia ura zavartalanul aludt, és éppúgy a borjú, akit, egyszerű teremtés lévén, nem zavart a vihar, és attól sem rettent meg, hogy egy királlyal alszik.

19. fejezet

A királyfi a parasztok között

Amikor a király korán reggel fölébredt, felfedezte, hogy egy ázott, de megfontolt patkány mászott be éjszaka a pajtába és fészkelte be magát az ölébe. Most, hogy megzavarták, elinalt. A fiú elmosolyodott, és így szólt:

– Szegény bolond, mitől félsz annyira, én is éppolyan elhagyatott vagyok, mint te. Szégyenemre lenne, ha bántanék egy másik védtelent. Mi több, köszönettel tartozom a jó ómenért, mert ha egy király olyan mélyre süllyed, hogy patkányok hajléka lesz, az bizony azt jelenti, fordulni készül a szerencséje, egyszerűen, mert innen mélyebbre nem kerülhet.

Felkelt, kilépett a karámból, és azon nyomban gyerekhangok ütötték meg a fülét. A pajta ajtaja kinyílt, és két kislány jött be rajta. Amint megpillantották a fiút, beszélgetésük és kacagásuk félbeszakadt, megálltak, mozdulatlanul és komoly kíváncsisággal bámulták a fiút. Kisvártatva összesúgtak, közelebb jöttek, majd megint megálltak, bámészkodni és suttogni. Végül elég bátorságot gyűjtöttek, hogy hangos szóval beszéljenek a fiúról. Az egyik azt mondta:

– Kedves arca van.

– És szép szeme – tette hozzá a másik.

– De rosszul öltözött.

– És mennyire megviselt a külseje.

Még közelebb jöttek, félénken téblábolva körülötte, alaposan szemügyre vették minden oldalról, mintha valami különös, új állatfaj képviselője lenne. Ugyanakkor óvatosak és éberek is voltak közben, mintha felerészt tartanának attól, hogy ez az állatfajta haraphat is. Mígnem megálltak előtte, védekezésképpen egymás kezét fogva és ártatlan szemükkel elégedetten néztek rá. Ekkor az egyikük elég bátorságot gyűjtött az őszinte kíváncsiskodáshoz:

– Ki vagy te, fiú?

– Én vagyok a király – hangzott a nyomatékos válasz.

A gyerekek hátrahőköltek, a szemük tágra nyílt, és úgy is maradt fél szótlan percen át.

– A *király*? Milyen király?

– Anglia királya.

A gyerekek egymásra néztek, majd a fiúra, aztán megint egymásra, ámulva és zavartan.

– Hallod ezt, Margery? – kérdezte az egyik. – Azt mondja, ő a király. Igaz lehet ez?

– Mi más lehetne, mint igaz, Prissy? Mégsem hazudhat! Hiszen, lássuk csak, Prissy, ha nem lenne igaz, akkor hazugság lenne. Bizony az lenne. Gondolj bele. Minden, mi nem igaz, az hazugság. Nem lehet ez másképp.

Ez bizony hézagok nélküli, alapos érvelés volt. Prissyben a halvány kételynek sem maradhatott helye. Egy pillanatig még gondolkodott, majd a következő egyszerű megjegyzéssel helyezte vissza címébe a királyt:

– Ha tényleg te vagy a király, hiszek neked.

– Tényleg én vagyok a király.

Ezzel az ügy elrendeződött. Őfelsége uralkodói voltát további kérdések vagy vita nélkül elismerték, és a két kislány rögtön afelől kezdett érdeklődni, hogyan került oda, ahol van, miként lehet ilyen, királyhoz méltatlan az öltözéke, hová tart és még sok egyebet. A növendék királynak nagy megkönnyebbülést jelentett, hogy olyanoknak öntheti ki a szívét, akik nem gúnyolják ki vagy kételkednek a szavában. Lelkesen adta elő a történetét, egy időre még az éhségét is feledve. A kedves kis leányok pedig a legmélyebb és leggyengédebb együttérzéssel fogadták azt. De amikor a legutóbbi élményeinek elbeszéléséhez ért és megtudták, milyen régóta nélkülözi az ételt, a szavába vágtak és sürgették, hogy menjen velük a házukba, ennivalóért.

A királynak erre vidám kedve kerekedett, azt mondta magában: „Ha újra enyém lesz, ami volt, mindig becsülni fogom a kisgyermekeket, emlékezni fogok rá, hogy ezek mennyire megbíztak bennem és hittek nekem szorult helyzetemben. Pedig ha idősebbek lennének és okosabbnak gondolnák magukat, kigúnyolnának és hazugnak tartanának."

A gyerekek anyja kedvesen fogadta a királyt, és telve volt szánalommal. Elhanyagolt külseje és látszólag háborodott elméje mélyen megérintették asszonyi szívét. Özvegy volt és meglehetősen szegény, következésképpen elég bajt látott már ahhoz, hogy legyen benne együttérzés a szerencsétlenek iránt. Úgy hitte, hogy bolond fiú elkóborolt a társaitól vagy felügyelőitől, ezért aztán megpróbálta kideríteni, honnan érkezett, hogy majd segíthessen visszajuttatni őt. De hiába emlegette a szomszédos falvakat és városokat, hiába kérdezősködött e dologban, a fiú arca és a válaszai is azt mutatták, hogy amiről a nő beszélt, mind ismeretlen előtte. Őszintén és természetesen beszélt az udvari ügyekről, és többször is elkomorodott, amikor a néhai királyról, az ő „apjáról" beszélt. Ám ahányszor közönségesebb témák felé fordult a beszélgetés iránya, érdeklődését vesztette, és csendben maradt.

Az asszony meglehetősen zavarba jött, de nem adta fel. Miközben folytatta a főzést, újabb fortélyokat ötlött ki, amikkel elérhetné, hogy a fiú leleplezze valódi titkát. Beszélt a szarvasmarhákról – a fiú nem mutatott érdeklődést; a birkákat hozta szóba – változatlan eredménnyel –, hibásnak bizonyult hát az a feltevése, hogy a fiú pásztorgyerek. Malmokról beszélt, majd a takácsmesterségről, bádogosokról, kovácsokról és mindenfajta szakmáról s szakemberről, még a bolondok házáról, a tömlöcökről és a menedékházakról is, de semmi. A nőnek minden esetben csalódnia kellett. Most úgy érvelt magában, leszűkítheti a dolgot a házi szolgálatra. Igen, most már biztos volt benne, hogy jó nyomon jár, a fiú csakis szolgáló lehetett. Így hát erre tért rá. De csalódnia kellett. Úgy látszott, a söprögetés témája fárasztja a fiút, a tűzrakás sem kavarta fel, a takarítás vagy a vesszőzések sem lelkesítették. A jóasszony ekkor, halványuló reménnyel, inkább már csak a rend kedvéért, a főzés tárgyát vette elő. Meglepetésére és örömére a fiúnak hirtelen felragyogott az arca. „Végre lelepleztem", gondolta a nő, és kellőképpen büszke volt a csalafinta észjárásra és a tapintatra, amellyel célt ért.

Fáradt nyelve végre megpihenhetett, mert a király, a gyötrő éhség és a gőzölgő fazekakból és lábasokból áradó ínycsiklandó illatok biztatására oldottabb lett és olyan emelkedett értekezést tartott egynémely ízes ételről, hogy az asszony három percen belül azt mondta magában: „Tényleg igazam volt – konyhában sürgölődött!" Ezek után a fiú tovább tárgyalta az étlapot, méghozzá olyan odaadással és lelkesen, hogy a jóasszony magában így szólt: „Jó ég! Honnan ismerhet ennyi ételt, méghozzá ilyen különlegeseket? Hiszen ezek csak a gazdagok és nagyok asztalára kerülnek. Most már értem! Akármilyen rongyos csavargónak tűnjön is, biztosan a palotában dolgozott, mielőtt elment az esze. Igen. Minden bizonnyal magának a királynak a konyháján szolgált. Próbára teszem."

Izgatott lett attól, hogy most bizonyíthatja éleselméjűségét. Arra kérte a fiút, figyeljen oda egy kis ideig az ételre – utalást tett rá, hogy maga is hozzátehet ezt-azt, ha úgy találja jónak –, aztán kiment a helyiségből, és a gyermekeinek is intett, hogy kövessék.

– Nem az első király vagyok, akinek ilyen teendője akad, nem méltóságomon aluli, hiszen a nagy Alfréd is derekat hajtott e hivatal szolgálatában. Én azonban igyekszem majd nála hívebben ellátni a feladatomat, elvégre az ő tortái odaégtek – mormogta a király.

A szándék nemes volt, de a kivitelezés nem volt ehhez méltó. Királyunk ugyanis, akárcsak elődje, súlyos ügyek miatti mély elmélkedésében ugyanazt a szerencsétlenséget idézte elő – odaégette az ételt. A nő még idejében érkezett, hogy megmentse az ennivalót a teljes pusztulástól. Tétovázás nélkül kizökkentette a fiút álmodozásából, élénk és közvetlen hangon zsörtölődve. Ám amikor látta, hogy azt mennyire felzaklatja a rábízott étel veszte, a nő meglágyította a hangját, és csupa jóságot, kedvességet mutatott a kis király irányába.

A fiú végül kiadós és ízletes ételt készített, amely aztán erőt adott neki és megelégedésére szolgált. Az étkezésnek megvolt az a különös sajátossága, hogy mindkét fél megadta a másiknak a kellő tiszteletet. Ennek egy részese sem volt azonban tisztában vele, hogy éppen megtiszteltetés éri. A gazdaasszony a sarokban tálalt ételmaradékkal látta volna el a fiatal csavargót, ahogy bármely más csavargóval vagy kutyával tenné, de olyan bűntudatot érzett, amiért összeszidta őt, hogy ezt mindenképpen igyekezett jóvátenni. Hagyta, hogy a közös asztalhoz üljön a család kiválóságaival, és látszatra az övékéhez hasonló jogokat élvezzen. A király pedig, a maga részéről, ugyancsak bűntudatot érzett, amiért megingatta az iránta oly kedves család bizalmát, ennélfogva erőt vett magán és leereszkedett a család szintjére, ahelyett, hogy megkövetelte volna, hogy az asszony és a gyerekei állva várjanak, mialatt ő születéséhez és rangjához méltóan egymaga telepedik az asztalhoz. Mindannyiunknak jót tesz néha, ha engedünk kicsit. A jóasszony egész nap ujjongott magában, a csavargó iránti nagylelkű leereszkedés miatt, és éppilyen elégedett volt önmagával a király is, amiért ily módon gyakorolhatta a szerénység kegyét egy egyszerű parasztasszonnyal szemben.

A reggeli végeztével a gazdaasszony felszólította a fiút, hogy mosogasson el. Ez az utasítás egy pillanatra eltántorította a királyt, és kis híján fellázadt, de aztán így gondolkodott: „Nagy Alfréd őrizte a tortákat, de kétségkívül el is mosogatott volna, ha kell – akkor hát én is próbát teszek.”

Meglehetősen gyatra munkát végzett, ezen meg is lepődött, mert a fakanalak és tálak tisztítása könnyű feladatnak tűnt. Mindent egybevetve unalmas és fárasztó munka volt, de csak a végére ért. Most már türelmetlenül várta, hogy útjára indulhasson, de nem szabadulhatott ilyen könnyen a jó kereskedőérzékkel megáldott hölgytől. A nő talált még számára csip-csup elfoglaltságokat, amelyeket ő kissé körülményesen, de legjobb tudása szerint el is végzett. Az asszony ezután leültette őt a lányok mellé, téli almát hámozni, de a fiú nagyon ügyetlenül végezte ezt a feladatot, és a nő inkább a kezébe nyomott egy henteskést, hogy élezze meg. Ezután pamutot gombolyíttatott vele, míg végül a fiú azon kezdett töprengeni, hogy alighanem jócskán túltett már a derék Alfréd király szolgálattevő buzgalmán, amelyet a történetmondó könyvek oly színesen ecsetelnek. Félig már rá is szánta magát, hogy felmond. Aztán mikor, alig valamivel dél után a jóasszony egy kosárra való kiscicát adott át neki, hogy fojtsa azokat vízbe, akkor fel is mondott. Illetve, éppen azon volt – mert úgy érezte, valahol meg kell húznia a határt, és ezt nem is tehetné jobbkor, mint amikor kiscicák vízbefojtásáig fajul a helyzet –, csakhogy valami közbeszólt. Sőt, valaki. A hátán a házalók batyujával közbelépő személy John Canty volt, és vele Hugo.

A király még azelőtt felfigyelt a kapu felé közeledő gazfickókra, mielőtt azok észrevehették volna őt. Így aztán egy szót sem szólt a meghúzandó határról, felvette a kosarat a kiscicákkal, és csendben kilépett a hátsó kapun. A kis teremtményeket otthagyta egy melléképület előtt, és sietve távozott egy szűk sikátoron át.

20. fejezet

A királyfi és a remete

Most már magas sövény takarta őt a ház felől. A halálos rémület hatására minden erejét megfeszítve igyekezett egy távoli erdő irányába. Csak akkor nézett vissza, amikor már majdnem az erdő rejtekébe ért, hátrafordulva két alakot pillantott meg a távolban. Beérte ennyivel, nem próbálta alaposabban szemügyre venni őket, inkább továbbsietett, és meg sem állt, amíg az erdő félhomályos mélyére nem ért. Itt, ahol már úgy érezte, meglehetős biztonságban van, figyelmesen fülelni kezdett, de az erdőben mély és ünnepélyes, sőt már-már baljós és nyomasztó csend honolt. Ahogy erőlködve figyelt, hosszabb időközönként hallott bizonyos hangokat, de ezek olyan távoliak, üresek és rejtélyesek voltak, hogy úgy tűnt, nem annyira valóságosak, mint inkább az eltávozott lelkek nyögései és panaszai. Így a hangok még rettenetesebbek voltak, mint a csend, amelyet háborgattak.

Kezdetben az volt a szándéka, hogy a nap hátralévő részében ott marad, ahol van, de verejtékes testét hamarosan borzongás fogta el, így kénytelen volt újra útnak indulni, hogy fölmelegedjen. Nyílegyenesen nekivágott az erdőnek, abban a reményben, hogy hamarosan egy útra bukkan, de csalódnia kellett. Csak ment, csak ment, de minél tovább jutott, annál sűrűbbnek tűnt az erdő. A félhomály lassan teljes homállyá alakult, és a király tudatára ébredt, hogy közeleg az éjszaka. Megborzongott a gondolattól, hogy ilyen ijesztő helyen töltheti az éjszakát. Igyekezett hát még jobban szaporázni a lépteit, de így is egyre lassabban haladt, mert nem látott jól ahhoz, hogy határozottan lépdelhessen. Minduntalan gyökerekbe botlott, indákba és tüskebokorágakba gabalyodott.

Mennyire boldog volt, amikor végre fényt látott maga előtt felcsillanni. Meg-megállva, figyelve és fülelve, óvatosan közelített. A fény egy rozoga viskó fedetlen ablaknyílásából szűrődött ki. Egy hang ütötte meg a fülét, és hajlott rá, hogy futásnak eredjen és elbújjon, de mindjárt meg is gondolta magát, mert ez a hang kétségkívül imádság hangja volt. Odaosont a kunyhó egyik ablakához. A helyiség kicsi volt. A használattól keményre döngölt földpadlóján, az egyik sarokban hevenyészett ágy és egy-két rongyos takaró. Mellettük egy csöbör, egy kupa, egy tál és két-három fazék meg lábas. Volt még odabenn egy rövid pad és egy háromlábú szék. A tűzrakás helyén már csak parázs hevert. Az egyetlen szál gyertya által megvilágított szentély előtt koros férfi térdelt, a mellette álló faládán pedig egy nyitott könyv és egy emberi koponya pihent. A férfi nagy, szikár ember volt, a haja és az arcszőrzete nagyon hosszú volt és hófehér, nyakától a bokájáig érő báránybut köntöst viselt.

– Egy szent remete! – mondta magában a király. – Most aztán tényleg nagy szerencsém van.

A remete felemelkedett. A király bekopogott, amire mély hangon jött a válasz:

– Lépj be! Ám hagyd kinn bűneid, mert megszentelt a föld, amelyre lépsz!

A király belépett és megállt. A szerzetes csillogó, lázas tekintetét a fiú felé fordította, és így szólt:

– Ki vagy te?

– A király – érkezett a nemesen egyszerű válasz.

– Isten hozott, király! – kiáltotta a remete lelkesen. Aztán buzgón ténykedni kezdett, közben azt mondogatva: – Isten hozott, Isten hozott. – A tűz mellé tette a padot, hellyel kínálva a királyt, rőzsét dobott a tűzre, és végül nyugtalan léptekkel fel s alá kezdett járkálni.

– Isten hozott! Sokan kerestek menedéket itt, de nem voltak rá méltók és távozniuk kellett. Egy király azonban, aki elhajítja koronáját, megveti a hiú pompát, amely hivatalával jár, és rongyokba öltözik – ő méltó, őt Isten hozta. Itt töltheti hátralévő napjait, míg érte nem jön a halál. A király próbált volna közbeszólni, magyarázattal szolgálni, de a remete nem figyelt rá, mintha nem is hallotta volna őt, rögtön folytatta mondandóját, emelt hangon, növekvő lelkesedéssel.

– Itt békességre lelsz. Senki sem fedheti fel e rejteked, hogy megzavarjon, amiatt rimánkodva, térj vissza az üres és balga életvitelhez, amelyet Isten elhagynod rendelt. Itt imádkozhatsz. Itt tanulmányozhatod az Írást. Itt elmélkedhetsz a világi hitványságok és káprázat fölött, és az eljövendő világ dicsősége fölött. Ehetsz fakérget és gyógynövényeket, naponta vesszőzheted a tested, a lelked megtisztulásáért. Viselhetsz bőrcsuhát, ihatsz tiszta vizet, mást sem, és békében élhetsz. Igen, teljes békében, mert bárki jönne is keresésedre, kudarccal folytatná az útját, itt nem találhat rád, nem zaklathat.

Az öregember tovább járkálva felhagyott a hangos beszéddel, és magában motyogott tovább. A király megragadta az alkalmat, hogy előadja az ügyét, méghozzá a kényelmetlenségérzetéből és aggodalmából fakadó ékesszólással. A remete azonban tovább motyogott és nem törődött a fiúval. Mígnem, még mindig motyogva, odalépett hozzá és jelentőségteljesen azt mondta:

– Pszt! Elárulok neked egy titkot! – Előrehajolt, hogy megnyilatkozzon, de meggondolta magát. Hallgatózni kezdett, lábujjhegyen odaosont az ablaknyíláshoz, kidugta rajta fejét és szertekémlelt a szürkületben. Ezután lábujjhegyen visszalépdelt, közel hajolt a király füléhez, és azt suttogta.

– Én egy arkangyal vagyok!

A király riadtan hőkölt hátra, és magában így szólt:

– Adná Isten, hogy újra a gazfickókkal lehetnék, mert, lám, most egy őrült foglya vagyok! – Fokozott félelemérzete kiült az arcára. A remete halk, izgatott hangon így folytatta:

– Látom, hogy a hatásom alá kerültél! Csodálat ült ki az arcodra! Isteni erő ez. Senki sem lehet a közelemben anélkül, hogy hatása alá ne kerülne. Eltávozom és visszatérek egy pillantás alatt. Ezen a helyen lettem arkangyallá öt évvel ezelőtt, amikor a menny angyalai eljöttek, hogy felruházzanak e rettentő méltósággal. Jelenlétük elviselhetetlen ragyogással töltötte meg ezt a helyet. És ekkor letérdeltek előttem, király! Igen, térdre borultak előttem! Mert hatalmasabb voltam náluk. Jártam a mennyek országában és beszélgettem a pátriárkákkal. Érintsd meg a kezem – ne félj –, érintsd meg! Így, most egy olyan kezet fogtál meg, amelyet Ábrahám, Izsák és Jákob érintett. Én jártam az aranyló birodalomban, és szemtől szemben láttam az Istenséget. – Hatásszünetet tartott. Hirtelen megváltozott az arckifejezése, járkálni kezdett és indulatosan folytatta:

– Igen, arkangyal vagyok. Egyszerű arkangyal! Én, aki pedig pápa lehettem volna. Ehhez kétség sem fér. Mennyei szavak tudatták velem álmomban, ennek húsz éve már. Igen, pápa lehettem volna – és pápának kellett is volna lennem, ez volt az Ég akarata –, de a király feloszlatta a rendházamat, így én, szegény, jelentéktelen, magára maradt szerzetes, rendkívüli elhivatottságomtól megfosztva, otthontalanul kóboroltam a világban! – Ekkor újra mormogni kezdett, és öklével, értelmetlen dühvel a homlokát csapkodta. Időnként gyűlölködő átkokat szórt, és egyszer-egyszer szánalmasan feljajdult: – Ezért nem vagyok több, mint arkangyal, holott pápának kellett volna lennem!

Így folyt ez, mintegy órányi hosszan, miközben a szegény király csak ült és kínlódott. Aztán az öregember rohama egyszerre csak elmúlt, és maga lett a megtestesült kedvesség. A hangja

megenyhült, képzelgése tovaillant, és olyan egyszerű és természetes módon kezdett társalogni, hogy hamarosan teljesen belopta magát a király szívébe. Az ifjú uralkodót öreg híve közelebb ültette a tűzhöz, gondoskodott kényelméről, gondos és gyengéd kézzel ellátta a zúzódásait és horzsolásait, azután hozzálátott a vacsora elkészítéséhez. Közben egyfolytában kellemesen társalgott, és néha megpaskolta a fiú arcát vagy megsimogatta a fejét, méghozzá olyan kedves törődéssel, hogy hősünkben az arkangyal által keltett félelem és iszony a férfi iránt érzett tiszteletté és szeretetté változott.

Ez az örömteli állapot vacsoraidőben is megmaradt, majd miután a szentély előtt elmondtak egy imát, a remete az épület egy külön kis helyiségében ágyba fektette a fiút, és olyan gondosan és szeretettel takargatta be, akár egy anya. Végül megsimogatta, majd magára hagyta őt, leült a tűz mellé, és szórakozottan és céltalanul piszkálgatni kezdte a parazsat. Egyszerre csak megállt, ujjaival újra meg újra megtapogatta a homlokát, mintha egy olyan gondolatot próbálna felidézni, amely elillant előle. Szemmel láthatólag sikertelenül. Aztán gyorsan felkelt, belépett a vendége szobájába, és azt kérdezte:

– Te király vagy?

– Igen – felelte félálomban a király.

– Minek a királya?

– Angliáé.

– Angliáé! Henrik meghalt, hát!

– Sajnos, igen. Én a fia vagyok.

A remete arca elborult, csontos kezét haragosan szorította ökölbe. Pár pillanatig mozdulatlan maradt, zihált és sűrűn nyeldekelt. Majd rekedt hangon így szólt.

– Tudtad, hogy ő volt, aki otthontalan földönfutóvá tett bennünket?

Nem érkezett válasz. Az öregember előrehajolt, szemügyre vette a fiú békés arcát, és hallgatta nyugodt légzését.

– Alszik, mélyen alszik – arcán a dühöt gonosz káröröm váltotta fel. Az alvó fiú arcán egy mosoly futott át. – Szóval, boldog a szíve – mormolta a remete, és otthagyta az alvót. Lopva lépkedett a házban, mindenfelé kutatott valami után. Időnként megállt hallgatózni, vagy hátrafordult és gyors pillantást vetett az ágy felé. Közben folyamatosan mormogott és motyogott magában. Végül megtalálta, amit keresni látszott – egy rozsdás, vén henteskést és egy fenőkövet. Ezután visszalopakodott a helyére a tűz mellé, és gyengéden élezni kezdte a kést, tovább morogva, motyogva és fel-felkiáltva. Szelek sóhajtoztak a magányos hely körül, előlebegtek a távolból az éjszaka rejtélyes hangjai. Merész egerek és patkányok csillogó szemei bámultak az öregemberre a repedésekből és a zugokból, de ő teljesen magába merülten folytatta a munkáját, és mindebből semmit sem vett észre.

Hosszabb időközönként végighúzta hüvelykujját a penge élén, és elégedetten bólintott.

– Élesedik – mondta. – Bizony, élesedik.

Nem törődött a gyorsan múló idővel, higgadtan dolgozott tovább, közben elfoglalták gondolatai, amelyek egyszer-egyszer hangosan is előbuktak belőle:

– Az apja gonoszul bánt velünk, megsemmisített bennünket – és most az örök tűzben ég! Igen, az örök tűzben! Megmenekült előlünk – ez Isten akarata volt, igen, Isten akarata volt, nem zúgolódhatunk. A tűztől azonban nem menekült meg! De nem ám! Nem menekült meg az emésztő, irgalmatlan, könyörtelen tűztől – amely örökké ég.

Csak fente a kést, és fente tovább, néha motyogva és halkan fel-felröhögve, máskor fennhangon fakadva ki:

– Az ő apja tette mindezt. Csupán egy arkangyal vagyok, pedig, ha nincs ő, pápa lehetnék!

A király megmozdult. A remete hangtalanul ugrott az ágya mellé, letérdelt, és magasba emelt késsel hajolt a kiszolgáltatott alak fölé. A fiú megint megmozdult, a szeme egy pillanatra kinyílt, de nem volt benne éberség, nem érzékelt semmit. A következő pillanatban nyugodt légzése már arról árulkodott, hogy újra mélyen alszik.

A remete egy darabig dermedten és lélegzet-visszafojtva figyelt, majd leeresztette a karját és elosont, miközben ezt mondta:

– Jócskán elmúlt éjfél. Nem volna túl jó, ha felkiáltana, hátha éppen erre jár valaki.

Lopva bejárta a viskót, rongyokat és madzagokat gyűjtve innen-onnan. Ezután visszament, és óvatos, finom mozdulatokkal egymáshoz kötözte a király bokáit, anélkül, hogy az felébredt volna. Most a csuklóit próbálta összekötni, több kísérletet tett, hogy keresztbe tegye azokat, de hol egyik, hol másik csuklóját húzta el, éppen amikor már feszült volna a zsinór. Végre, amikor az arkangyal már-már teljesen elkeseredett, a fiú maga tette keresztbe a kezeit, a következő szempillantásban pedig már szorult is rajtuk a hurok. Ezt követően egy rongy került az álla alá, amit az öreg a fej fölött szorosan megkötött. A csomókat olyan óvatosan, fokozatosan és ügyesen fogta össze és rögzítette, hogy a fiú végig békésen, rezzenés nélkül aludt.

21. fejezet

Hendon, a megmentő

Az öregember megint eloldalgott, görnyedten, macskamód lopózva, és magával hozta az alacsony padot. Rátelepedett, úgy, hogy a teste félig a félhomályban volt, félig pedig a pislákoló fényben, és sóvár tekintettel hajolt a szunyókáló fiú fölé. Türelmesen őrködött ott, figyelmen kívül hagyva az idő múlását, óvatosan élezte a kését és motyogott és vihogott. Külsőre és viselkedésében leginkább egy hatalmas ragadozó pókra emlékeztetett, amely a hálójában megbéklyózva és tehetetlenül heverő, szerencsétlen rovar láttán kárörvendezik.

Hosszú idő telt el úgy, hogy az öregember maga elé bámult – bár közben nem látott az álomszerű ködtől, amely elméjére borult –, míg aztán hirtelen arra eszmélt, hogy a fiú szemei kinyíltak – sőt tágra meredtek –, borzadállyal szemlélve a kést. Elégedett, démoni mosoly ült ki az öregember arcára, viselkedésén és elfoglaltságán mit sem változtatva, azt kérdezte:

– VIII. Henrik fia, imádkoztál?

A fiú tehetetlenül vergődött kötelékei közt, miközben zárt száján keresztül fújtató hangot hallatott. A remete ezt a kérdésére adott igenlő válasznak vélte.

– Akkor imádkozz újra! Mondj *halotti imát*!

A fiú testén remegés futott át, az arca elfehéredett. Majd forgolódva és jobbra-balra tekeredve újra megpróbálta kiszabadítani magát. Tombolva, ádázul és kétségbeesetten hánykolódott, hogy elszakíthassa a béklyóit, de hiába. Eközben a vén szörnyeteg csak mosolygott rá, bólogatott és rendületlenül fente a kését, néha azt motyogva:

– Kevés idődd maradt hátra, de minden pillanata értékes – mondj *halotti imát*!

A fiú kétségbeesett nyögést hallatott, és zihálva felhagyott a kínlódással. Könnycseppek buggyantak elő és csordultak le egymás után az arcán, de ez a szánalmat keltő látvány nem lágyította meg az ádáz öregember szívét.

Közelgett a hajnal. Ez a remetének is feltűnt, és a hangjában nyugtalan előérzettel, élesen így szólt:

– Nem nyújthatom tovább ezt az élvezetet. Az éjszakának vége. Csak egy pillanatnak tűnt, csak egy pillanatnak – bárcsak egy éven át tartott volna! Egyházgyalázó ivadéka, hunyd le enyészni készülő szemed, ha félsz meglátni... – a többi érthetetlen motyogásba fulladt. Az öregember, késével a kezében, térdre ereszkedett és a nyöszörgő fiú fölé hajolt...

De csitt! A kunyhó mellől hangok érkeztek. A kés kihullott a remete kezéből, egy báránybort dobott a fiúra, és remegve fölkelt. A hangok erősödtek, mindaddig, míg már durvává és dühödtté váltak, majd ütések és segélykiáltások hangja következett, végül pedig sebesen távolodó lábdobogásé. Mindjárt ezután egy sor dörömbölés hallatszott a viskó ajtaján.

– Halihó! Kinyitni! Méghozzá sürgősen, ha jót akarsz! – Ó, bizony a legáldottabb hang volt ez, amely valaha a király füleibe csendült, a hang ugyanis Miles Hendonhoz tartozott.

A remete tehetetlen dühében fogait csikorgatva kisietett a hálófülkéből, bezárva maga mögött az ajtót. Mindjárt ezután a király a „kápolna”-helyiségből a következő beszélgetést hallotta:

– Üdvözlégy, szent életű ember! Hol a fiú – a *fiam*?

– Miféle fiú, barátom?

– Miféle fiú! Ne hazudj nekem, pap, ne akarj becsapni, a mai nap nem tréfás kedvemben talált. Ehhez a helyhez közel elcsíptem azt a két gazembert, akik, úgy hiszem, ellopták őt tőlem, és kifaggattam őket. Azt vallották, hogy újra megszökött tőlük és az ajtódig követték a nyomát. Megmutatták nekem a lábnyomait. Hagyjuk hát a locsogást! Hiszen, szentember, ha nálad nincs, akkor hol lehet a fiú?

– Ó, jó uram, alighanem a kis rongyos csavargóra gondolsz, aki itt töltötte az éjszakát. Ha a magadfajta egy efféle iránt érdeklődik, hát tudd, elküldtem egy kis megbízással. Rögvest visszaér.

– Mennyire hamar? Milyen gyorsan? Mondd, ne habozz – nem vághatok elé? Mikorra ér vissza?

– Szükségtelen, uram. Gyorsan visszaér.

– Legyen hát. Megpróbálom kivárni. De megállj csak! Elküldted egy kis megbízással? Te? Ez csak hazugság lehet, hiszen nem ment volna. Megrángatta volna a vén szakállad, ha ilyen sértéssel állsz elő. Hazudsz, barátom, biztos, hogy hazudsz. Senki emberfia kedvéért nem tenne ilyet.

– Emberért nem, talán nem. De én nem vagyok ember.

– Hogyan?! Az Isten szerelmére, hát mi vagy?

– Ez titok – vigyázz, fel ne fedd. Én arkangyal vagyok!

Miles Hendon erre hangosan – bár nem közönségesen – kifakadt, majd így folytatta:

– Ez jó magyarázattal szolgál az engedékenységére! Tudom jól, hogy sem kezét, sem lábát nem mozdítaná egy halandó alantas szolgálatában, ámde ha egy arkangyal ad parancsot, annak még egy király is engedelmeskedik. Engedd meg..., de pszt! Mi volt ez?

Mindez idő alatt a kis király odaát hol a félelemtől reszketett, hol a reménytől remegett, és közben minden erejével gyötrődve próbált nyöszörögni, folyton azt várva, hogy a hangok megütik Hendon fülét. Újra meg újra keserűen tapasztalta, hogy nem érte el a kellő hatást. Alattvalójának ez a megjegyzése éppen ezért úgy érte őt, mint az üde rétek éltető fuvallata a haldoklót. Erejét megfeszítve tett még egy kísérletet, amikor a remete éppen azt mondta:

– Zaj? Csak a szelet hallom.

– Alighanem az lehetett. Igen, biztosan az volt. Eddig is halkan, de folyamatosan..., na tessék, most is! Ez nem a szél! Jöjj, a végére járunk!

A király öröme most már szinte elviselhetetlen volt. Fáradt tüdeje mindent megtett, ami tőle tellett, de a felkötött álla és a ráborított báránybut sajnálatos módon megnyomorították a próbálkozásait. Aztán a szegény pára szíve elfacsarodott, amikor meghallotta a remete szavait:

– Á, ez odakintről jött, biztosan a közeli csalitosból. Gyere, odavezetlek.

A király hallotta, amint ők ketten beszélgetve eltávolodnak, hallotta gyorsan elhaló lépteiket, míg végül egyedül maradt a bántó, baljós, rémes csendben.

Mintha évek teltek volna el, mire újra hallhatta a közeledő lépéseket és hangokat, de most még valami egyebet is hallott, ami patadobogásnak tűnt. Most Hendon hangja csattant fel:

– Nem várok tovább. Nem várhatok. Eltévedt ebben a sűrű erdőben. Melyik irányba indult? Gyorsan, mutasd!

– Nos... várj csak. Elkísérlek.

– Jó, jó! Szavamra, derekabb vagy, mint amilyennek tűntél. Bizony, nincs is még egy ilyen jószívű arkangyal, mint te. Nyeregbe szállsz? A szamárra ülnél inkább, amit a fiúnak vettem, vagy ezen a gebe öszvéren vetnéd át a lábad, amely az én szolgálatomra van, és amiért az is sok lett volna, ha egy rézgaras egyhavi hitvány uzsorakamatját fizetem érte?

– Nem. Ülj csak az öszvéredre és vezesd a szamarad. Jobban bízom a saját lábaimban. Gyalog megyek.

– Akkor kérlek, vigyázz a kisebbik fenevadra, amíg én életemet kockára téve a nagyobbat próbálom megülni.

Rúgásokból, ütlegekből, patadobogásból és esések zajából álló hangzavar következett, melybe mennydörgő hangon záporozó káromkodások vegyültek. Az utolsó keserű megjegyzés idejére az öszvér már lélekben alighanem megtört, mert ettől a pillanattól abbamaradtak a durvaságok.

A megbéklyózott király kimondhatatlan gyötrelemmel hallgatta, amint a hangok és a lépések elhalkulnak és elhalnak. Egy pillanatra minden reménye elhagyta, és a szíve megtelt kétségbeeséssel. „Egyetlen barátomat becsapták, és tévútra vezették," gondolta, „a remete vissza fog térni és" – visszafojtotta a lélegzetét. Hirtelen olyan ádázul kezdett küzdeni a kötelékeivel, hogy lerázta magáról a báránybőrtakarót.

Ekkor meghallotta, hogy nyílik az ajtó. A hangtól velejéig megborzongott, szinte már a torkán érezte a kést. Rémületében lecsukta a szemét, majd ugyanez az érzés kényszerítette, hogy újra kinyissa... és ott ált előtte John Canty és Hugo!

„Hála Istennek", mondta volna, ha az állkapcsa szabad.

Egy-két pillanattal később végtagjai kiszabadultak, és foglyul ejtői, karjait megragadva, sietve nekiiramodtak vele az erdőn át.

22. fejezet

Árulás áldozata

„Első Süsü király” újra együtt barangolt a csavargókkal és törvényen kívüliekkel. Ezek közönséges tréfáinak és bárgyú ugratásainak céltáblája lett, illetve néha, amikor Duhaj nem figyelt, Canty és Hugo rosszindulatának áldozata. Cantyn és Hugón kívül senki sem vetette meg őt. Egyesek még kedvelték is, és mind tisztelték elszántságáért és értelméért. Két-három napig Hugo, akinek az őrizetére és felügyeletére bízták a királyt, mindent elkövetett, hogy megkeserítse a fiú életét, a szokásos esti orgiák során azzal szórakoztatta a társaságot, hogy, látszólag mindig véletlenül, apróbb megaláztatásoknak tette ki őt. Véletlenül, kétszer egymást követően rálépett a felséges lábujjakra, és a király, uralkodói természetéből eredően, megvetően közömbös maradt, tudomást sem vett a történtekről. Amikor azonban Hugo harmadszor is ily módon mulattatta magát, a király egy bunkósbottal a földre terítette őt, óriási örömet szerezve ezzel a bandának. Hugo haraggal és szégyennel eltelve pattant fel, maga is megragadott egy fütyköst, és dühödten rontott kis termetű ellenfelére. Azonnal gyűrűbe fogták a gladiátorokat, és megkezdődtek a fogadások és a biztatás. Szegény Hugónak azonban semmi esélye sem volt. Dühöngő és esetlen hadonászása gyenge felkészültségnek bizonyult olyan karral szemben, amelyet Európa legjobb mesterei oktattak a pálca és kardforgatás minden rendű és rangú művészetére és fortélyaira. A kis király éberen, de méltóságteljes könnyedséggel várt, majd olyan ügyesen és pontosan fogadta és hárította a záporozó ütéseket, hogy a tarka nézőseregből elemi erővel tört fel a csodálat. Minden alkalommal, amikor a fiú gyakorlott szeme egy rést talált, egy villámgyors ütést helyezett el Hugo fején. Bámulatos volt hallani az örömkiáltásoknak és a nevetésnek azt az orkánját, amely ilyenkor a színhelyen végigsöpört. Tizenöt perc elteltével Hugo, alaposan eltángálva, kék-zöld foltokkal tele, könyörtelen gúnyzápor közepette elsomfordált a küzdőtérről. A viadal sértetlen bajnokát pedig az ünneplő csőcselék megragadta, vállaira emelte, és a Duhaj mögött lévő díszhelyre vitte, ahol nagy felhajtással a Kakasviadal Királyává koronázták. Egyúttal az előző hitványabb címét ünnepélyesen eltörölték, semmisnek nyilvánították, és rendeletet hoztak, mely szerint a bandából száműzetik, aki ezek után kiejti azt a száján.

Minden arra irányuló kísérlet, hogy a királyt a csapat számára hasznossá tegyék, megbukott. Makacsul megtagadta az együttműködést, mi több, állandóan szökni próbált. Visszatérésének első napján belökték egy őrizetlen konyhába, ő azonban túl azon, hogy üres kézzel tért vissza, még a ház lakóit is megpróbálta fellármázni. Elküldték egy kolompárral, hogy segítse annak a munkáját, de nem dolgozott, sőt annak saját forrasztóvasával fenyegette meg a kolompárt, végül pedig Hugót és az üstfoltozót is az a nem túl hasznos tevékenység foglalta le, hogy megakadályozzák a fiú szökését. Királyi dörgedelmeit szórta mindazok fejére, akik korlátozták szabadságában vagy megkísérelték szolgálatra erőltetni. Hugo kíséretében elküldték egy szutykos asszonnyal és egy beteg kisbabával koldulni, de ez sem járt biztató eredménnyel. Megtagadta, hogy együtt kéregessen a koldusokkal vagy bármi más módon segítségükre legyen.

Így múlt el néhány nap. A csavargóélet kínjai, fárasztó, becstelen, hitvány és közönséges volta a fogoly számára fokozatosan és állhatatosan olyan elviselhetetlenné váltak, hogy végül kezdte úgy érezni, menekülése a remete késétől legfeljebb a vég átmeneti elodázása lehetett.

Éjszaka azonban álmaiban ezek a dolgok feledésbe merültek, ott ő újra a trónján ült és uralkodott. Ez természetesen fokozta az ébredés gyötrelmeit. A megaláztatások az egymást követő néhány reggelen, attól kezdve, hogy visszatért rabtartói közé, egészen Hugóval vívott párharcának napjáig, egyre keserűbbek voltak és egyre nehezebben elviselhetők.

A párbajt követő reggelen, Hugo, szívében a király iránti bosszúvággyal ébredt. Két tervet is forralt. Az egyik, hogy valamely különleges megaláztatást eszközöl ki a kis fickó büszkeségével és „képzelt” királyi felségével szemben, és ha ezt nem sikerül véghezvinnie, másik terve szerint, elkövet valamilyen bűntettet a király nevében, majd a törvény könyörtelen kezére játssza a fiút.

Az első terv megvalósításához el akart helyezni a király lábán egy „rügyet”, amely, helytálló elképzelése szerint, porig alázná a királyt, s amint a csele beérett, igénybe venné Canty segítségét, és erővel rávennék a királyt, hogy alamizsnáért koldulva, tegye közszemlére a lábát az országút mentén. A „rügy”, a csavargók nyelvén, a mesterségesen létrehozott tályog elnevezése volt. A tályog elkészítéséhez szükség volt egy oltatlan mész, szappan és rozsda keverékéből készült pépre, amelyet egy bőrdarabra kentek, majd a bőrdarabot szorosan a lábra kötözték. Ez rögtön lemarta a bőrt, és helyén csak a szánalmas látványt nyújtó, nyers hús látszott. Ezután a végtagot bedörzsölték vérrel, amely miután teljesen megszáradt, sötét, visszataszító színt nyert. Ezután egy piszkos kötést helyeztek el a seben, olyan gondatlannak tűnő, ám ügyes módon, hogy az arra járók számára látható legyen és kivívja azok együtt-érzését.

Hugo segítségül hívta a kolompárt, akit a király megfenyegetett a forrasztóvassal. Magukkal vitték a fiút házalni, és amint eltávolodtak a tábortól, a földre teperték. Az üstfoltozó szorosan lefogta, amíg Hugo szorosan a lábára erősítette a kötést.

A király küzdött és dühöngött, megígérte, hogy amint újra a kezében a jogar, rögtön felakasztatja mind a kettőt, de ők szorosan fogták a fiút, örültek tehetetlen vergődése láttán, és kinevették fenyegetéseit. Így folyt ez, míg a kevercs meg nem kezdte működését és rövid idő múlva tökéletes hatást fejtett volna ki, ha valami közbe nem jön. De bizony közbejött, méghozzá a „rabszolga” személyében, aki a minap kikelt az angol igazságszolgáltatás ellen, és most a pépes kötést letépve a fiúról véget vetett a kísérletnek.

A király kölcsönkérte volna megszabadítója bunkósbotját, hogy megpuhítsa vele a két gazember hátát, de a férfi úgy vélte, ez most bajt okozhatna, hagyják a dolgot inkább estére, akkor majd együtt lesz a banda és senki kívülálló nem avatkozhat közbe. Visszairányította a társaságot a táborhoz, és beszámolt a történtekről Duhajnak, aki végighallgatta, eltöprengett, majd úgy döntött, hogy a királyt a jövőben senki sem kényszerítheti koldulásra, hiszen nyilvánvaló, hogy valami fontosabbra és jobbra hivatott, ezért a koldulók sorából ott a helyszínen a tolvajok rangjára emelte őt.

Hugo ujjongott. Korábban is próbálta már lopásra bírni a királyt, sikertelenül, de ezentúl efféle gond nem adódhat, hiszen a királynak álmában sem jutna eszébe, hogy ellene szegüljön a vezérük által közvetlenül kiadott, határozott parancsnak. Még aznap délutánra tervezett hát egy portyát, melynek során terve szerint a törvény kezére juttathatja majd a fiút. Mindezt, persze, olyan találékony módon kívánta megoldani, hogy véletlen és akaratlan esetnek tűnjön, hiszen a Kakasviadal Királya most már népszerű volt, és a banda nem bánna túl szívélyesen egy népszerűtlen taggal, aki ilyen súlyos árulást követne el ellene, átadva őt a közös ellenségnek, az igazságszolgáltatásnak.

Így is lett. A megfelelő időben Hugo elkószált zsákmányával a szomszédos faluba. A két fiatal fickó együtt barangolta be lassan a falu utcáit, és míg az egyik éberen figyelte, mikor adódik biztos alkalom, hogy gonosz tervét végrehajtsa, a másik éppilyen éberen figyelte, mikor nyílik alkalma, hogy örökre megszabaduljon gyalázatos fogságából.

Mindketten elvetettek néhány meglehetősen kecsegtető alkalmat, mert szívük mélyén mindketten eldöntötték, ez alkalommal biztosra mennek, és egyikük sem akarta az áhított célt kockára tenni olyan vállalkozással, amely bármilyen kockázattal is járhat.

Hugo lehetősége érkezett el előbb. Egy asszony közeledett ugyanis feléjük, aki egy vaskos csomagot cipelt valami kosárfélében. Hugo szemei a gonosz élvezettől csillogtak, a következőket gondolta: „Az életem árán is megpróbálom ezt a nyakába varrni, és ha sikerül, akkor Isten irgalmazzon, Kakasviadal Királya!” Várt és figyelt – külsőre türelmesen, de belül az izgalomtól remegve –, mígnem az asszony elhaladt mellettük és eljött a pillanat.

– Maradj itt, amíg visszajövök – mondta halk hangon, és lopva elinalt a préda nyomában.

A király szíve megtelt örömmel, ha Hugo ténykedése során elég távolra kerül, ő elmenekülhet.

Nem lett ekkora szerencséje. Hugo a nő mögé lopakodott, megragadta a csomagot, és rohanni kezdett visszafelé, közben zsákmányát egy régi takaródarabba csomagolta, amit addig a karján vitt. Egy pillanattal később az asszony, aki a lopást ugyan nem látta, de érezte, hogy terhe nagyot veszített súlyából, és rájött, milyen veszteség érte, nagy jajveszékelésbe kezdett. Hugo, anélkül hogy megállt volna, a király kezébe nyomta a batyut, és azt mondta:

– Most siess utánam a többiekkel, kiáltsd, hogy „Fogják meg, tolvaj!”, de vigyázz, hogy tévútra vezesd őket.

A következő pillanatban Hugo befordult a sarkon, és végigiramodott egy kanyargós sikátoron. Még néhány pillanattal később újra megjelent a helyszínen, ártatlan és közömbös ábrázatot öltve megállt egy oszlop mögött, és figyelte az eredményt.

A sértett király a földre dobta a csomagot, és a takaró épp akkor hullott le róla, amikor a nő, sarkában egyre növekvő tömeggel, odaért. Egyik kezével megragadta a király csuklóját, másik kezével felkapta a batyuját, gyalázkodások egész sorát ontotta a fiúra, mialatt az utóbbi sikertelenül küzdött, hogy kiszabadítsa magát a nő szorításából.

Hugo eleget látott. Az ellenségét elfogták, és most már a törvény kezére kerül. Így hát ujjongva és nevetve elsompolygott, és a tábor felé bandukolt. Útközben a történtek meggyőző változatát alakítgatta, amit majd Duhaj társaságának előadhat.

A király tovább küzdött az asszony erős szorításában, és időnként bosszúsan felkiáltott:

– Eressz el, ostoba teremtés; nem én fosztottalak meg nyomorult holmidtól.

A tömeg körbevette, fenyegette és sértegette a királyt. Egy izmos kovács, aki a feltűrt ujjú inge fölött bőrkötényt viselt, a fiú felé nyúlt, mondván, hogy ő majd móresre tanítja, ám ekkor egy kard szelte át a levegőt, és lapja meggyőző erővel ereszkedett a férfi karjára. A kard fantasztikus tulajdonosa közben kellemes hangon így szólt:

– Derék, jó emberek, heveskedés és kíméletlen szavak helyett folytassuk inkább békésen. Ez az ügy a törvény hatáskörébe tartozik, önbíráskodásnak nincs helye. Ereszd el a fiút, jó-asszony.

A kovács végigmérte a jól megtermett katonát, majd morogva és a kezét dörzsölgetve elment. Az asszony vonakodva eresztette el a fiú karját, a tömeg pedig barátságtalanul szemlélte az idegent, de bölcsebbnek látták, ha elcsendesednek. A király megmentője mellé szökkent, arca vöröslött és szeme csillogott, amikor felkiáltott:

– Sokáig késlekedtél, de most éppen jó időben jössz, Sir Miles! Szabdald ezt a csőcseléket cafatokra!

23. fejezet

A király fogoly

Hendon elfojtott egy mosolyt, lehajolt, és a király fülébe súgta:

– Nyugalom, nyugalom, hercegem, vigyázva járasd a nyelved, sőt, jobb ha nem is járatod. Bízz bennem. A végén minden jóra fordul. – Magában hozzátette: „*Sir* Miles! Szavamra, teljesen elfeledtem, hogy lovag vagyok! Istenem, milyen csodálatra méltó dolog ez, emlékezete megragadva tartja különös és őrült képzelgéseit!... Üres és bolond cím ez, mégis valami, amit elnyerni érdem, mert, úgy hiszem, nagyobb dicsőség, ha valaki méltó az Álmok és Árnyak Birodalma káprázat-lovagjának címére, mint hogy elég aljas legyen grófi rangot bitorolni e világ *valódi* királyságaiban."

A tömeg kettévált, hogy utat adjon egy poroszlónak, aki közel lépett és kezével megragadni készült a király vállát, amikor Hendon közbeszólt:

– Nyugalom, barátom, tartsd távol a kezed! Veled megy békésen, kezeskedem érte. Vezess, és mi követünk.

A poroszló ment elöl, a batyuját cipelő nővel, Miles és a király követte őket, sarkukban a tömeggel. A király azt fontolgatta, hogy fellázad, de Hendon halkan azt mondta neki:

– Gondold meg, uram, törvényeid adják királyságod éltető forrását; ha kútfőjük dacol velük, hogyan követelhetnéd meg, hogy elágazásai megtartsák irányukat. Nyilvánvaló, hogy valaki megsértette a törvényt. Amikor a király újra elfoglalja a trónt, bánja-e majd, ha arra gondol, hogy látszatra közemberként, hűséggel alárendelte magában az uralkodót a polgárnak és meghajolt saját törvénye előtt?

– Igazad van, ne folytasd. Látni fogod, hogy az engedelmességet, amit Anglia királya megkövetel alattvalóitól a törvénnyel szemben, azt ő maga is megtartja, amíg alattvalóként nyilvánul meg.

Amikor a nőt a békebíró elé szólították tanúskodni, megesküdött, hogy a kis vádlott követte el a lopást. Senki sem bizonyíthatta az ellenkezőjét, így a királyt bűnösnek ítélték. A batyut most kibogozták, és amikor kiderült, hogy a bebugyolált holmi egy kis kövér malac volt, a bíró zavartnak tűnt, Hendon pedig elsápadt és egész testében remegett a rémülettől. A király azonban, közömbössége okán, nyugodt maradt. A bíró eltöprengett, majd a baljós szünet után az asszonyhoz fordult egy kérdéssel:

– Mennyire becsülöd ennek a jószágnak az értékét?

A nő meghajolt, és így felelt:

– Három shilling és nyolc penny, tekintetes uram. Ez a tisztességes ára, amiből egy pennyt sem engedhetek.

A bíró aggódva tekintett végig a tömegen, majd intett a poroszlónak, mondván:

– Ürítsd ki a termet, és zárd be az ajtókat!

Megtörtént. Senki más nem maradt benn, csak a két hivatalnok, a vádlott, a vádló és Miles Hendon. Utóbbi mozdulatlan és sápadt, homlokán nagy izzadságcseppek gyűltek, eggyé olvadtak és végigcsordultak az arcán. A bíró ekkor újra az asszonyhoz fordult, és együttérző hangon azt mondta:

– Ezt a szegény ágrólszakadt fickót talán az éhség vezette, mert komor idők ezek a kitaszítottak számára. Nézd csak meg, nem gonosz az arca, de az éhség nagy úr. Derék asszony, tudnod kell, hogy a törvény kimondja, aki tizenhárom penny értékű dolognál drágábbat lop, annak tettéért *lógnia* kell.

A kis király elkerekedett szemmel, döbbenten bámult, de uralkodott magán, és külsőre megőrizte a nyugalmát. Nem így az asszony. A rémülettől remegve ugrott fel és felkiáltott:

– Ó, egek! Mit tettem?! Isten bocsássa meg, a világ minden kincséért sem akasztatnám fel ezt a szegény fiút. Mentsen meg ettől méltóságod. Mit tegyek? Mit kell tennem?

A bíró megőrizve a szakmája követelte higgadtságát, egyszerűen azt mondta:

– Kétségtelen, hogy az érték felülbírálható, hiszen még nem vettük azt jegyzőkönyvbe.

– Akkor, Isten nevében, legyen a malac értéke nyolc penny, és áldassék a nap, amely megszabadította lelkiismeretemet e szörnyű tehertől!

Miles Hendon örömében megfeledkezett mindenfajta tiszteletről és azzal lepte meg a királyt, egyben megsebezve annak méltóságát, hogy karjait köré fonva átölelte őt. Az asszony hálás köszönetet mondott, és kifelé indult a malacával. A poroszló kinyitotta neki az ajtót, és követte őt a keskeny folyosóra. A bíró tovább körmölte a jegyzőkönyvet. A mindig éber Hendon úgy gondolta, jó lenne tudnia, miért ment a poroszló az asszony után. Ezért kiosont a homályos folyosóra és hallgatózott. A következő párbeszédet hallotta:

– Ez egy kövér malac és jó hízónak ígérkezik. Megveszem tőled. Itt a nyolc penny.

– Méghogy nyolc penny. Ne tréfálj velem. Nekem is három shilling és nyolc pennymbe került, jófajta régi pénzben, ami még a nemrég elhalt vén Harry uralkodása előttről való. Fütyülök a nyolcpennysedre.

– Szóval, erről fúj a szél? Eskü alatt vallottál, vagyis hamisan esküdtél, amikor azt mondtad, hogy nyolc penny a malac ára. Gyere vissza velem azonnal, hogy felelj a bűnödért! Utána felkötjük a fiút.

– Tessék, tessék, derék uram, ne mondj többet, beérem ennyivel. Add a nyolc pennyt, és ne bolygasd tovább ezt a dolgot.

Az asszony sírva távozott. Hendon visszaosont a tárgyalóterembe, és hamarosan – miután zsákmányát megfelelő helyen elrejtette – a poroszló is követte. A bíró még egy darabig írogatott, majd bölcs és jóindulatú kioktatást tartott a királynak, majd a közfogdában letöltendő rövid börtönbüntetésre, illetve az azt követő fenyítésre ítélte. A megdöbbent király szólásra nyitotta a száját, talán, hogy elrendelje a jóravaló bíró azonnali lefejezését, de észrevette Hendon figyelmeztetését, és sikerült idejében becsuknia száját, mielőtt még bármi kijött volna rajta. Hendon ezek után kézen fogta, megadta a bírónak kijáró tiszteletet és a poroszló kíséretében elindultak a tömlöc felé. Amint kiértek az utcára, a feltüzelt uralkodó megállt, elrántotta a kezét és felkiáltott:

– Idióta, csak nem képzeled, hogy beteszem a lábam egy közfogdába, *elevenen*?

Hendon lehajolt, és kissé éles hangon azt mondta:

– Megbízol bennem? Nyugalom, és óvakodj attól, hogy veszélyes beszéddel ronts a helyzetünkön. Minden Isten akarata szerint történik. Nem siettetheted, nem másíthatod meg. Ezért hát várj türelemmel. Eljön még a lázongás vagy az örvendezés ideje, ha már megtörtént, ami elrendeltetett.

24. fejezet

A szökés

A rövid téli nap a végéhez közeledett. Az utcák kihaltak, leszámítva egy-két kései kóbor járókelőt. Ők is siettek haza, méghozzá olyan emberek benyomását keltve, akik alig várják, hogy végre eleget tegyenek dolgaiknak, és aztán, amilyen gyorsan csak lehet, bevegyék magukat védelmező otthonaikba, az erősödő szél és az egyre sűrűbb félhomály elől. Nem néztek se jobbra, se balra. Nem törődtek hőseinkkel, nem is látták őket. VI. Edvárd azon tűnődött, vajon volt-e valaha példa egy éppen a börtönbe tartó király láttán ilyen bámulatos közömbösségre. A poroszló lassan elérte az elhagyatott piacteret és átszelni készült azt. Amikor már a tér közepénél járt, Hendon a karjára tette a kezét, és fojtott hangon azt mondta:

– Várj egy pillanatot, jó uram, senki sincs a közelben, aki hallana. Szeretnék egy szót szólni veled.

– Kötelességem tiltja ezt, uram. Kérlek, ne tarts fel, mindjárt leszáll az éj.

– Annál inkább várj, mert a dolog téged érint. Fordíts hátat egy pillanatra, és tégy úgy, mintha vak lennél: *hagyd megszökni ezt a szegény fiút*.

– Nekem mondod ezt, uram?! Letartóztatlak a törvény...

– Ne olyan hevesen! Légy megfontolt és ne kövess el balga hibát – még halkabban, suttogva mondta tovább a férfi fülébe –, a malac, amit nyolc pennyért vásároltál, a fejedbe kerülhet, ember!

A szegény poroszló úgy meglepődött, hogy először szólni se bírt, majd megeredt a nyelve és hőzöngeni, fenyegetőzni kezdett. Hendon nyugodt maradt, türelemmel várt, míg a fickóból kifogyott a szusz, majd így szólt:

– Megkedveltelek, barátom, nem örülnék neki, ha vesztedet kellene látnom. De jegyezd meg, minden szót hallottam. Be is bizonyítom neked. – Azzal szó szerint elismételte a beszélgetést, amelyet a törvény embere és az asszony folytatott a folyosón. Majd így zárta szavait:

– Íme. Pontosan adtam elő? Gondolod, hogy nem lennék képes ugyanilyen pontosan elmondani a bíró előtt, ha a helyzet úgy kívánná?

A férfi egy pillanatra megkukult a félelemtől és a zavartól, aztán összeszedte magát, és erőltetett könnyedséggel felelt.

– Ez egy ártatlan tréfa túlzott felnagyítása. Az asszonyt csupán a magam szórakoztatására zaklattam.

– Tréfából tartottad meg az asszony malacát?

– Nem is másért, jó uram. Mondtam már, hogy csak tréfa volt – felelte éles hangon a férfi.

– Már-már hiszek neked – felelte Hendon, a gúny és a fél-komoly meggyőződés bámulatos keverékével a hangjában. – Várj itt egy keveset, amíg elfutok a tekintetes bíró úrhoz, mert kétségtelen, hogy törvényekben és tréfákban is jártas ember...

Miközben távolodott, még beszélt tovább, a poroszló közben habozott, tépelődött és megeresztett egy-két káromkodást, majd felkiáltott:

– Állj, állj, jó uram, kérlek, várj egy kicsit! A bíró, még ha ember is, semmivel nem mutat több rokonszenvet a tréfák iránt, mint egy halott. Gyere, beszéljük meg. A nemjóját! Mibe keveredtem, és mindez egy ártatlan, meggondolatlan kedvtelés miatt. Családos ember vagyok.

A feleségemnek és az apróságoknak... Mondd el világosan, méltóságos uram, mit szeretnél tőlem?

– Mindössze annyit, hogy légy vak, süket és béna annyi ideig, mint amennyi alatt valaki százezerig számol el, lassan számlálva – mondta Hendon olyan ember arckifejezésével, aki méltányos és apró szívességet kér.

– Ez a vesztemet jelenti! – mondta a poroszló elkeseredetten. – Ó, légy belátással, jó uram. Vizsgáld meg ezt a dolgot alaposan, és látni fogod, milyen jelentéktelen tréfa volt – annyira nyilvánvaló ez, és olyan egyszerű. De még ha valaki állítaná is, hogy nem tréfa, hibának szintén oly csekély, hogy a legzordabb büntetés, amit magára vonhat, bírói dorgálás és figyelmeztetés lenne csak.

Hendon olyan ünnepélyességgel válaszolt, amelytől borzongás járta át a levegőt.

– A tréfádnak van törvény szerinti neve. Ismered-e azt?

– Ezt nem tudtam! Meggondolatlan voltam. Nem tudtam, hogy már neve is van. Ó, egek, azt hittem, eredeti az ötletem.

– Bizony van neve. A törvény ezt a bűnt úgy nevezi, *Non compos mentis lex talionis sic transit gloria Mundi*.

– Jaj, Istenem!

– A büntetése pedig halál!

– Isten, irgalmazz nekem, bűnösnek!

– Valakinek a kiszolgáltatottságával visszaélni végzetes cselekedet, és szerencsétlenségedre tizenhárom pennynél nagyobb értéket tulajdonítottál el, amikor az árnak csak egy töredékét fizetted ki. Mindez pedig a törvény előtt zsarolásnak, csalásnak és hivatali visszaélésnek számít, *ad hominem expurgatis in statu quo*. A büntetése kötél általi halál, méghozzá haladék, fellebbezés vagy feloldozás nélkül.

– Karolj fel, karolj fel, jó uram, a lábaim összerogynak! Légy oly kegyes – kímélj meg ettől a végzettől, hátat fordítok, és semmit sem látok majd abból, amit történni fog.

– Helyes! Most már bölcs vagy és megfontolt. A malacot is visszaadod?

– Vissza, bizony vissza, nem is nyúlok többé másikhoz, még ha az égből küldenék is egy arkangyal által. Menjetek, vak leszek a kedvetekért, semmit sem látok. Azt mondom majd, hogy betörtél és erővel tépted ki őt a kezemből. Rozzant, régi ajtó az, majd én magam döntöm be hajnal felé.

– Tégy úgy, barátom, nem lesz bajod belőle. A bíró együtt érez ezzel a szegény fiúval, nem ejt majd könnyet, és a rend őrének csontjait sem töri össze a szökése miatt.

25. fejezet

Hendon Hall

Amint Hendon és a király látótávolságon kívülre értek, Hendon arra kérte őfelségét, hogy siessen egy a városhatáron kívül eső, megadott helyre, és várjon ott, amíg ő maga elmegy a fogadóba és rendezi a számláját. Fél órával később a két barát már gondtalanul baktatott kelet felé Hendon szánalmas hátasain. A királynak most már melege volt és a kényelme sem hiányzott, mert elhajíthatta rongyait és felvehette azt a használt ruhát, amit Hendon a London hídnál vett neki.

Vitéz útitársa meg akarta óvni a fiút a túlzott kifáradástól. Úgy gondolta, hogy háborodott elméjének csak ártana a megerőltető utazás, a rendszertelen étkezés és rendezetlen körülmények között töltött alvás. Ezzel szemben a pihenés, a rendszeresség és a mérsékelt erőkifejtés kétségkívül előmozdíthatják a gyógyulását. Vágyott rá, hogy újra épnek lássa a zavarodott elmét, és a beteges látomásoktól gyötört kis fej újra kitisztuljon. Ezért úgy döntött, hogy nem engedelmeskedik ösztönös türelmetlenségének, nem rohan éjt nappallá téve otthona felé, ahonnan oly sok évnek előtte elüldözték, inkább kisebb szakaszokra osztva teszi meg az utat.

Mire ő és a király úgy tíz mérföldet szamaragoltak, elértek egy nagyobbacska faluhoz, és itt meg is állapodtak éjszakára egy jobbfajta fogadóban. Helyreállt a korábbi viszony: Hendon a király asztala mögött állt és várt, miközben a fiú vacsorázott, levetkőztette, amikor lefeküdni készült, majd elfoglalta őrhelyét a padlón, az ajtó előtt, és ott aludt egy takaróba burkolózva.

A következő napon és az azutánin lustán kocogtak az úton, és a kalandjaikat mesélték egymásnak, amelyeken elválásuk óta keresztülmentek, nagy örömüket lelve a másik elbeszéléseiben. Hendon részletesen elmondta, hogy mennyit kutatott a király nyomában, elbeszélte, hogyan járatta vele a bolondját egy arkangyal az erdőben, majd vezette őt vissza a kunyhójához, miután az látta, hogy nem tud tőle megszabadulni. Ezután – mesélte tovább – az öregember bement a kis hálófülkébe, és támolyogva, lélekben teljesen összetörten jött elő onnan. Azt mondta, arra számított, hogy a fiú már visszajött és pihenni tért, ott, a szobában, de nem így történt. Hendon egész nap a kunyhónál várakozott, majd mikor már esélyét sem látta a király visszatértének, felkerekedett, hogy folytassa a kutatást.

– A vén szentfazék tényleg sajnálta, hogy felséged nem tért vissza – mondta Hendon. – Láttam az arcán.

– Ebben nem is kételkednék – felelte a király, majd elbeszélte saját történetét, amelynek végén Hendon már sajnálta, hogy nem végzett az arkangyallal.

Utazásuk utolsó napján Hendonnak szárnyalt a kedve. Szünet nélkül járt a nyelve. Beszélt idős apjáról, bátyjáról, Artúrról, és számos olyan dologról számolt be, amely nemes és jóravaló jellemüket példázta. Szerelmesen áradozott Editről, sőt olyan víg kedvében volt, hogy még Hughról is tudott szólni néhány kedves testvéri szót. Elképzelte az eseményeket a Hendon Hall-beli találkozás körül: micsoda meglepetés lesz mindenkinek, nem győznek majd hálát adni a sorsnak és örülni.

Helyenként kúriákkal és kertekkel tarkított szép vidék volt ez. Az út tágas legelőkön vezetett keresztül, amelyek enyhe emelkedői és lejtői a felívelő és lesüllyedő tengeri hullámokra emlékeztettek. Délután a visszatérő tékozló fiú sűrűn eltért az útiránytól, hogy lássa, valamelyik halom tetejéről nem tárul-e a szeme elé az otthona. Végül aztán sikerrel járt, és izgatottan kiáltott fel:

– Amott van a falu, hercegem, és mellette a Hall. Innen már látszanak a tornyok, ott, az erdő, pedig, apám ligete. Ó, *most* megtudod, milyen a rang és pompa. Hetvenszobás ház – képzeld csak el –, huszonhét szolgálóval. Alkalmas kunyhó a magunkfajtának, nemde? Jöjj, siessünk, türelmetlenségem nem bír el több halogatást.

Siettek, ahogyan csak tudtak, mégis csak három óra elteltével érték el a falut. Miközben az utasaink átsiettek rajta, Hendonnak be nem állt a szája.

– Itt a templom. Ugyanaz a borostyán futja be, nincs híja és nem is lett több... Amott van a fogadó, a Vörös Oroszlán, ott pedig a piactér... Itt a piactér, és itt a kút. Semmi sem változott. Semmi, csak az emberek. Tíz év megváltoztatja az embereket. Némelyiket, úgy tűnik, ismerem, de egyik sem ismer engem... – és így csevegett tovább. Hamarosan elérkeztek a falu határához. Ekkor a vándorok egy kanyargós, magas sövény határolta, szűk útra fordultak, és sietősen poroszkáltak még fél mérföldön át. Ekkor aztán egy hatalmas virágoskertbe értek, egy impozáns bejáraton át, amely két óriási oszlopból állt, tetején címerpajzsokat formázó faragványokkal. Egy nemesi birtok tárult eléjük.

– Isten hozott Hendon Hallban, királyom! – kiáltotta Miles. – Ó, nagy nap ez! Apám, a bátyám és Lady Edit olyan nagyon örülnek majd, hogy eleinte csak rám figyelnek, velem beszélnek majd, ezért úgy tűnhet, hogy hűvös fogadtatásban részesülsz, de ne törődj vele, kis idő múlva másképp lesz. Amikor elmondom, hogy védencem vagy, és azt, milyen kedves vagy nekem, meglátod, Miles Hendon miatt keblükre ölelnek, házukba fogadnak és szívükbe zárnak örökre!

A következő pillanatban Hendon a földre szökkent a nagy bejárat előtt, lesegítette a királyt, kézen fogta és besietett vele. Néhány lépés után egy tágas teremhez értek. Beléptek, és Hendon inkább sietve, semmint ünnepélyesen leültette a királyt, majd egy fiatal férfi felé rohant egy pompás kandalló előtt, egy íróasztalnál ült.

– Ölelj át, Hugh – kiáltotta –, és mondd, hogy örülsz, amiért újra láthatsz. Aztán hívd apánkat, mert nem otthon az otthon, amíg kezét nem foghatom, nem látom arcát és hallom hangját megint!

Hugh pillanatnyi meglepődés után mindössze hátrébb húzódott, és komor pillantással illette a betolakodót. Olyan pillantással, amely először sértett büszkeséget sugallt, aztán valamely belső ötlettől vagy céltól vezetve, valós vagy tettetett együttérzéstől vegyes álmélkodássá változott. Lágy hangon így szólt:

– Megbomolhatott az elméd, szegény idegen. Nyilván súlyos nélkülözéssel és kemény csapásokkal sújthatott az élet. Külsőd és ruhád is elárulják ezt. Kinek gondolsz engem?

– Gondollak? Hát ki másnak, mint aki vagy? Hugh Hendonnak gondollak – felelte Hendon élesen.

A másik ugyanazon a lágy hangon folytatta:

– No, és magadat kinek képzeled?

– A képzeletnek ehhez semmi köze! Úgy teszel, mintha nem ismernéd fel bennem testvéredet, Miles Hendont.

Kellemes meglepettség kifejezése suhant át Hugh arcán, és felkiáltott:

– Hogyan?! Nem tréfálsz? Feltámadhatnak a holtak? Hála legyen Istennek, ha így van! Szegény elveszett fiúnk visszatér karjaink közé ennyi kegyetlen év után. Jaj, túl szép, hogy igaz legyen – figyelmeztetlek, légy kegyes, és ne tréfálj velem! Gyorsan, jöjj a fényhez, hadd nézzelek meg jobban!

Megragadta Miles karját, az ablakhoz húzta, és tüzetesen végigjáratta rajta a szemét, tetőtől talpig. Jobbra-balra forgatta, élénken körbejárta, hogy minden nézőpontból igazolást nyerjen. Eközben a visszatért tékozló fiú az elégedettségtől kipirosodva mosolygott, nevetett és bólogatva mondta:

– Folytasd, öcsém, folytasd, ne félj! Nem találsz olyan testrészt vagy vonást, amely ne állná a próbát. Kutass csak, és szemlélj kedved szerint, jó öreg Hugh, én tényleg az öreg Miles-od vagyok, a régi Miles, elveszett testvéred, ugye? Ó, nagy nap ez, mondtam, hogy nagy nap! Add a kezed, nyújtsd az orcád, Uram, mindjárt meghalok az örömtől!

Kész volt, hogy testvére nyakába ugorjon, de Hugh elutasítóan emelte fel a kezét, majd fejét a mellére ejtve, átéléssel mondta:

– Ó, kegyes Úristen, adj erőt, hogy elviseljem ezt a fájdalmas csalódást!

Miles ámulatában egy pillanatig szólni se bírt, majd visszanyerte a hangját és felkiáltott:

– Miféle csalódás? Nem vagyok tán a testvéred?

Hugh szomorúan megrázta a fejét, és így szólt:

– Kérem a mennybélieket, bárcsak bebizonyosodna, bárcsak más szem felfedné a hasonlóságokat, amelyek az enyém elől rejtve maradtak. De jaj, félek, hogy a levél igazat szólt.

– Milyen levél?

– Amely a tengeren túlról jött hat-hét évnek előtte. E szerint a bátyám csatában halt meg.

– Hazugság volt! Hívd apádat, ő majd megismer.

– Hogy hívhatná bárki a holtat?

– A holtat? – Miles hangja elhalkult, ajkai remegtek. – Apám meghalt! Ó milyen szörnyű hír. Újdonsült örömöm fele része oda. Kérlek, hadd lássam bátyámat, Artúrt, ő megismer majd és megvigasztal.

– Ő is halott.

– Uram, irgalmazz nekem, nyomorultnak. Elhunytak. Mindketten. A nagybecsűek oda vannak, hitvány magam pedig megmaradtam. Ó, kérlek, légy kegyes, ne mondd, hogy Lady Edit...

– Szintén halott? Nem, ő él.

– Istennek hála, akkor örömöm újra teljes. Siess, testvérem, hívd ide hozzám. Ha ő is állítaná, hogy én nem jómagam vagyok... de nem fogja. Nem, nem, ő megismer, bolond lennék kételkedni benne. Hozd őt, és hozd az öreg szolgákat, ők is felismernek majd.

– Csak öten élnek már közülük – Peter, Halsey, David, Bernard és Margaret.

Ezzel Hugh elhagyta a termet. Miles töprengve állt egy darabig, majd fel-alá kezdett járkálni, és magában mormogott:

– Csak öt agyafúrt szolga maradt életben a huszonkét tisztességes mellett – ez különös.

Tovább járkált és mormolt, teljesen megfeledkezve a királyról. Bizonyos idő elteltével őfelsége hangjában őszinte együttérzéssel, komoran mondta, bár a szavainak önmagukban ironikus célzatuk is lehetett volna:

– Ne bánd a sikertelenséget, jó uram, vannak mások is széles e világban, akiknek az azonosságát és jogait tagadják. Van társad ebben.

– Ó, királyom – kiáltott Hendon, és kissé elpirult –, ne ítélj még fölöttem. Várj csak, és meglátod. Nem vagyok csaló, a nő majd tanúsítja. Anglia legédesebb ajkaitól hallhatod! Én csaló? Honnan ismerném ezt a vén termet, őseim képeit, s mindazt, ami bennünket körülvesz, oly módon, ahogy egy kisded a bölcsőjét ismeri? Itt születtem és nőttem fel, uram. Igazat szólok. Nem vezetnélek félre. Még ha senki más nem hinné is el, könyörgök, te ne kételkedj bennem – azt nem viselném el.

– Nincs bennem kétely irántad – mondta a király gyermeki egyszerűséggel és meggyőződéssel.

– Szívből köszönöm neked! – kiáltott Hendon hevesen, elárulva meghatottságát. A király ugyanilyen nemes egyszerűséggel tette hozzá:

– Te hiszel énnekem?

Hendonon zavart bűntudat lett úrrá, és hálás volt, amiért abban a pillanatban kinyílt az ajtó, és belépett rajta Hugh, felmentve őt a válaszadás kötelessége alól.

Egy gazdag öltözékű, gyönyörű nő követte Hugh-t, mögöttük pedig több libériás szolga érkezett. A hölgy lassan lépdelt, lehajtott fejjel és lesütött szemmel. Az arca kimondhatatlanul szomorú volt. Miles Hendon előreugrott és felkiáltott:

– Ó, Editem, kedvesem!

De Hugh, komoly kifejezéssel, hátrább intette őt, és így szólt a hölgyhöz:

– Nézd meg őt! Ismered?

Miles hangjára a nő enyhén összerezzent és pírral telt az arca, majd reszketni kezdett. Néhány hatásos pillanatig mozdulatlanul állt, azután lassan felemelte a fejét és a rémülettől dermedt tekintettel nézett Hendon szemébe. A vér cseppenként szökött ki az arcából, míg végül csak halálsápadt szín maradt. Végül arcához illő síri hangon mondta:

– Nem ismerem – felnyögött, és a sírás fojtogatta, miközben megfordult, hogy kitántorogjon a szobából.

Miles Hendon egy székbe roskadt, és arcát a kezébe temette. Kis szünet után a testvére így szólt a szolgákhoz:

– Szemügyre vehettétek őt. Ismeritek?

Azok a fejüket rázták. A gazda ekkor így folytatta:

– A szolgák nem ismernek téged, uram. Attól tartok, tévedés történt. Láthatod, hogy a feleségem sem ismert fel.

– A feleséged! – Hugh-t egy pillanat alatt a falhoz szögezte egy a torkára kulcsolt vasmarok. – Ó, te rókalelkű aljadék, már mindent értek! Magad írtad a hazug levelet, ellopott menyasszonyom és vagyonom pedig ennek gyümölcsei. De tessék, elmehetsz, nehogy katonai becsületemen foltot ejtsen, hogy eltaposok egy ilyen szánalmas gnómot.

Hugh kivörösödött arccal, fulladozva eltántorgott a legközelebbi székig, és utasította a szolgáit, hogy fogják el és kötözzék meg a gyilkos idegent. Azok haboztak, és egyikük megjegyezte:

– Fegyvere van, Sir Hugh, és mi fegyvertelenek vagyunk.

– Fegyvere? Na és? Ti meg többen vagytok. Elfogni, ha mondom!

De Miles figyelmeztette őket, hogy fontolják meg, mit tesznek, és hozzátette:

– Régtől fogva ismertek, és én nem változtam. De gyertek, ha úgy tetszik.

Ez az emlékeztető nem lelkesítette a szolgákat túlságosan. Nem mozdultak előre.

– Akkor eredjetek, ti, hitvány nyúlszívűek, fegyverkezzetek fel és őrizzétek az ajtókat, amíg én elmegyek az őrségért – mondta Hugh, majd a küszöbnél megfordult, és Miles felé hozzátette:

– Jobban jársz, ha nem próbálsz szökni, úgyis hasztalan tennéd.

– Szökni? Ha csupán ez bánt, megnyugodhatsz. Mert Hendon Miles Hendon Hallnak és minden tartozékának ura. Maradni fog – ne kételld.

26. fejezet

Megtagadva

A király elmélázva ült pár másodpercig, majd felpillantott és azt mondta:

– Ez furcsa, fölöttébb furcsa. Nem tudom megmagyarázni.

– Nem furcsa ez, felséges uram. Ismerem őt, alapvetően ilyen a természete. Gazember volt születésétől fogva.

– Nem róla beszéltem, Sir Miles.

– Nem róla? Akkor miről? Mi az, ami furcsa?

– Hogy a királyt nem keresik.

– Hogyan? Melyiket? Alig hiszem, hogy értem.

– Valóban? Kicsit sem találod különösnek, hogy az ország nincs tele kurírokkal és kiáltványokkal, amelyek külsőmet leírják, és nyomomat keresik? Nem ad okot felbolydulásra és aggodalomra, hogy az állam feje eltűnt? ...hogy eltűntem, nyomtalanul?

– Milyen igaz, királyom, ezt elfeledtem. – Hendon felsóhajtott, és magában azt motyogta: – Szegény bomlott elme, még mindig lefoglalja szánalmas képzelgése.

– De van egy tervem, amely mindkettőnknek igazságot szolgáltat. Levelet írok, három nyelven – latinul, görögül és angolul –, te pedig reggel elsietsz vele Londonba. Azt nem adhatod senki más, csakis nagybátyám, lord Hertford kezébe. Amikor elolvassa, tudja és elismeri majd, hogy én írtam. Utána pedig értem küldet.

– Nem lenne-e jobb, hercegem, itt megvárni, amíg igazolom magam, és megszilárdítom tulajdonom feletti jogaimat? Akkor sokkal egyszerűbben tudnám...

A király parancsoló hangon félbeszakította.

– Hallgass! Mit számítanak a te hitvány tulajdonod és közönséges érdekeid, olyan ügyekhez képest, amelyek az ország boldogulását és a királyi trón sértetlenségét érintik. – Majd lágyabb hangon, mintha bánná szigorúságát, hozzátette: – Engedelmeskedj, és ne félj! Igazságot szolgáltatok neked, egésszé teszlek. Igen, több mint egésszé. Emlékezni fogok, és megjutalmazlak.

Mondandója végén fogta a tollat és munkához látott. Hendon szeretettel szemlélte egy darabig, majd így szólt magában:

– Ha sötét lenne, azt hinném, hogy tényleg egy király beszélt. Tagadhatatlan, hogy amikor szeszélye úgy diktálja, mennydörög és villámokat szór, akárha igazi királyunk lenne. Honnan vehette ezt a trükköt? Lám, elégedetten karmol és kaparászik értelmetlen irkafirkákat, azt képzelvén, hogy latinul és görögül van. S hacsak fel nem ötlik bennem valamely ügyes mód, amellyel eltéríthetem céljától, holnap kénytelen leszek úgy tenni, mintha teljesíteni indulnék a számomra kiötlött képtelen küldetést.

A következő pillanatban Sir Miles gondolatai már visszatértek az imént történtekhez. Annyira lekötötték a gondolatai, hogy amikor aztán a király átadta neki a papirost, amelyre írt, ő átvette és zsebre tette, anélkül hogy tudatában lett volna e tettének.

– Milyen különösen viselkedett Edit – mormogta. – Úgy érzem, megismert, és mégsem ismert fel. E két tény ellentmondása nyilvánvaló. Nem tudom őket összeegyeztetni, érveléssel sem

tudom bármelyiket tagadni vagy a másik elé helyezni. Az egyszerű tények a következők: fel kellett ismernie az arcomat, alakomat, hangomat, hogyan is lehetne másként? Mégis állította, hogy nem ismer, és ez hiteles bizonyíték, hiszen ő képtelen hazudni. Várjunk csak – kezdem érteni. A gazfickó már előre befolyásolta, utasította, kényszerítette őt. Ez a megoldás! Fény derült a talányra. Úgy tűnt, halálosan retteg. Igen, kényszer alatt cselekedett. Utána megyek, felkutatom. Most, hogy Hugh távol van, az igazat mondja majd. Visszaemlékezik a régi időkre, amikor gyermekként játszópajtások voltunk, és ettől meglágyul a szíve, nem tud majd elárulni többé, inkább mindent bevall nekem. Ereiben nem hitszegő vér folyik, mindig őszinte volt és igaz. A régi szép időkben szeretett engem – ez a biztosítékom. Mert akit szeretünk, azt nem tudjuk elárulni.

Buzgón sietett az ajtóhoz, de abban a pillanatban, amikor kinyitotta, belépett Lady Edit. Nagyon sápadt volt, de határozottan lépkedett, a tartása kecses volt és méltóságteljes. Az arckifejezése éppolyan szomorú volt, mint előbb.

Miles boldog magabiztossággal szökkent előre, hogy köszöntse, de a hölgy egy alig érzékelhető mozdulattal feltartóztatta, és a férfi megállt ott, ahol volt. A nő leült, és ugyanerre kérte a férfit is. Ilyen egyszerűen vonta meg tőle a régi barátság érzetét, idegenné és vendéggé téve őt. E gesztusok meglepetésszerűsége, megdöbbentő váratlansága arra késztette Hendont, hogy megkérdőjelezze önmaga személyének valódiságát. Lady Edit megszólalt:

– Uram, figyelmeztetni jöttelek. Az őrülteket aligha lehet eltántorítani képzelgéseiktől, de talán meg lehet győzni őket, hogy kerüljék a veszélyt. Azt hiszem, az ábrándod való igaznak tűnik számodra, ezért nem lehet bűn, de ne itt dédelgesd, mert itt veszély les rád. – Egy pillanatig rezzenéstelenül nézte Miles arcát, majd nyomatékosan hozzátette. – Azért is fokozottabb a veszély, mert nagyon hasonlítasz arra, amivé a mi elveszett fiúnk cseperedett volna, ha elél mostanáig.

– Az égre, hölgyem, hiszen én ő vagyok!

– Elhiszem, hogy ezt hiszed, uram. Nem vonom kétségbe becsületességedet, de figyelmeztetlek, ennyi az egész. A férjem a környék ura, hatalma szinte korlátlan. Az emberek az ő akarata szerint élnek jómódban vagy éheznek. Ha nem hasonlítanál annyira a férfira, akinek nevezed magad, a férjem talán hagyná, hogy kedved szerint békében élj az ábrándoddal, de higgy nekem, mert jól ismerem, és tudom, mit fog tenni: mindenkinek elhíreszteli, hogy őrült csaló vagy, és rögtön mindenki ezt visszhangozza majd. – Ugyanazzal a rezzenéstelen tekintettel Miles felé hajolt, és hozzátette: – Ha te lennél Miles Hendon, és ő tudná ezt, és az egész vidék is tudná – figyelj arra, amit mondok és fontold meg alaposan –, éppolyan veszélyben lennél, és a büntetésed sem lenne kevésbé bizonyos. Megtagadna és vádolna téged, és senki sem lenne elég bátor, hogy téged támogasson.

– Ezt el is hiszem – mondta Miles keserűen. – A hatalom, amely képes rábírni az egyik hű barátot, hogy elárulja és megtagadja a másikat, nyilván kiszolgálókra talál ott, ahol a kenyér és élet a tét, nem pedig a hűség és becsület pókháló-fonalai.

A hölgy futólag elpirult és lesütötte a szemét, de amikor folytatta a mondandóját, a hangja érzelemmentes maradt.

– Figyelmeztettelek, és újra figyelmeztetlek, hogy távozz innen, különben elpusztít téged. Ő egy szörnyeteg, aki nem ismer sajnálatot. Én, mint leláncolt rabja, jól tudom ezt. Szegény Miles, és Artúr, és az én kedves védelmezőm, Sir Richard már szabadok tőle, nyugtuk van. Jobb volna velük lenned, mint e gonosztevő markában. A te jogigényeid tulajdonát és rangját fenyegetik. Rátámadtál a saját házában. Ha itt maradsz, véged. Menj, ne késlekedj! Ha kevés a pénzed, kérlek, fogd ezt az erszényt és vesztegesd meg a szolgákat, hogy elengedjenek. Hallgass a szóra, jótét lélek, és menekülj, amíg lehet.

Miles egy kézmozdulattal elutasította az erszényt, felkelt, és a nő elé lépett.

– Tégy meg nekem valamit, nézz a szemembe, hogy lássam, rezzenetlenek maradnak-e. Így... Most felelj: én vagyok Miles Hendon?

– Nem. Nem ismerlek.

– Esküdj!

A válasz halk volt, de határozott:

– Esküszöm.

– Ó, ez hihetetlen!

– Fuss, miért vesztegeted az értékes időt? Fuss, mentsd magad!

Ebben a pillanatban poroszlók rontottak a szobába, és ádáz küzdelem vette kezdetét, ám Hendon fölött hamarosan győzött a túlerő, aztán elhurcolták. Vele a királyt is. Mindkettőjüket megkötözték és a börtönbe vitték.

27. fejezet

Börtönben

Minden cella zsúfolt volt, ezért a két barátot egy olyan helyiségben láncolták meg, ahol rendszerint tyúkperek vádlottjait tartották fogva. Volt társaságuk – úgy húsz különböző korú vasra vert férfi és nő – közönséges és zajos csürhe. A király keserűen méltatlankodott a felséges személyét ért hallatlan lealacsonyítás miatt, Hendon ezzel szemben rosszkedvű volt és hallgatag. Alaposan összezavarodott. A boldog tékozló fiú szerepében tért meg otthonába, arra számítva, hogy mindenki vad örömmel fogadja hazatértét. Ehelyett elutasítás várta és a tömlöc. Az ígéret és a beteljesedés közötti hatalmas különbség megdöbbentő hatást tett rá. Nem tudta eldönteni, hogy ami történt, végtelenül tragikus vagy groteszk. Úgy érezte magát, mint aki a szivárványt készül köszönteni, s helyette villám csap bele.

Zavart és kínzó gondolatai helyét aztán fokozatosan egyfajta rend vette át, és Edit került gondolatai középpontjába. Minden nézőpontból megvizsgálta a viselkedését, de nem járt elégséges eredménnyel. Vajon felismerte őt? Vagy nem ismerte fel? A zavarba ejtő talány hosszú időre lefoglalta. Végül arra a meggyőződésre jutott, hogy felismerte, és érdek fűzte ahhoz, hogy megtagadja. Átkokat szórt volna a nevére, de olyan sokáig volt szent előtte e név, hogy rájött, nyelve nem hajlik ilyen gyalázatra.

Hendon és a király egy kínos éjszakát töltöttek el a börtön piszkos, rongyos takaróiba burkolózva. A foglár kenőpénzért tömény italt hozott némelyik fogolynak. Ennek természetes következménye lett a trágár dalok éneklése, a verekedés, kiáltozás és tivornyázás. Végezetül aztán úgy éjfél felé az egyik férfi megtámadott egy nőt, és bilincsével annak fejét ütlegelve kis híján megölte, mielőtt még a foglár a nő segítségére siethetett volna. A foglár oly módon állította helyre a rendet, hogy jól megagyalta a rabot. A tivornya ezután elhalt, és mindenki aludhatott végre, ha nem zavarták a két sérült ember nyögései, nyöszörgései.

A következő hét nappalai és éjszakái, az események természetét illetően, egyhangúan teltek. Napközben férfiak jöttek, olyanok, akiknek az arcára Hendon többé-kevésbé emlékezett, hogy szemügyre vegyék, aztán megtagadják és szidalmazzák a „csalót". Éjszakánként pedig mértani pontossággal ismétlődött a tivornyázás és dulakodás. Végül aztán mégiscsak történt valami szokatlan. A foglár bekísért egy öregembert, és azt mondta neki:

– A gazfickó ebben a cellában van. Járasd végig a vén szemed, és ha tudod, mondd meg, melyikük az.

Hendon felnézett, és először, amióta a börtönben volt, kellemes érzésben lett része. Azt mondta magában:

– Ez Blake Andrews, egész életében apám családját szolgálta. Nemes szívű, jótét lélek. Vagyis, az volt valamikor. Mostanra egy sem maradt hű, mind hazug. Ő is felismer majd és megtagad, akárcsak a többi.

Az öreg körbenézett az áristomon, minden arcot külön megbámult, végül azt mondta:

– Nem látok itt mást, csak hitvány söpredéket, az utca mocskát. Melyik az?

A foglár felröhögött:

– Erre – mondta. – Nézd meg ezt a nagy igavonót, és mondd el a véleményed.

Az öregember közel ment Hendonhoz, hosszan és komolyan vizslatta, majd megrázta a fejét és kijelentette:

– Szavamra, ez nem Hendon – soha nem is volt!

– Helyes! A vén szemeid még épek. Sir Hugh helyében én fognám az aljas jobbágyot és...

A foglár lábujjhegyre emelkedett egy képzeletbeli bitó alatt, és közben a fuldoklást idéző gurgulázó torokhangokat hallatott. Az öreg kárörvendően tette hozzá:

– Adjon hálát az Istennek, ha nem jár még rosszabbul. Ha az én kezeim közé kerülne a gazfickó, tűzön sülne meg, vagy ne legyek igaz ember.

A foglár kellemes hiénakacajba tört ki, és azt mondta:

– Mondd meg neki a magadét, vénember. Mind ezt teszik. Meglátod, jó szórakozás.

Ezután elbaktatott a folyosó irányába, és eltűnt. Az öregember térdre ereszkedett és azt suttogta:

– Hála legyen az égnek, hogy visszatértél, uram! Úgy hittem, hét éven át, hogy meghaltál, és tessék, itt vagy elevenen! Rögtön megismertelek, amint megláttalak. Roppant nehéz volt rezzenéstelen arcot mutatnom és nem látni itt senki mást, csak alávaló bűnözőket, az utca söpredékét. Öreg vagyok és szegény, Sir Miles, de csak egy szóval mondd, és kiállok, elmondom az igazságot, még ha megfeszítenek is miatta.

– Nem – felelte Hendon. – Ne tedd! Téged ez tönkretenne, az én ügyemben pedig vajmi keveset segítene. De köszönöm neked, mert visszaadtál valamit a fajtám iránti elveszett hitemből.

Az öreg szolga nagyon értékessé vált Hendon és a király számára, mert naponta többször is eljött az előbbit „szidalmazni”, és mindig becsempészett némi ínyencséget, hogy kiegészítse vele a börtön étrendjét. Emellett friss híreket hozott. Hendon a csemegéket a királynak adta, aki ezek nélkül talán életben sem marad, hiszen a foglár tálalta durva és silány ételt képtelen volt megenni. Andrews kénytelen volt rövidre fogni a látogatásait, nehogy gyanút keltsen. Így is minden alkalommal elegendő hírrel tudott szolgálni. A Hendon számára hasznos, halkan átadott ismereteket, a többi fültanú kedvéért, fennhangon, sértő jelzőkkel tűzdelte meg.

Szép lassan fény derült a család történetére. Artúr hat éve halt meg. Ez a veszteség, és az a tény, hogy nem érkeztek híradások Milesról, meggyengítették az apa segítségét. Meggyőződése lett, hogy hamarosan meghal, és szerette volna, ha Hugh és Edit sorsa rendeződik, még az ő halála előtt. Edit azonban, Miles visszatérésében reménykedve, megrögzötten haladékért könyörgött. Azután megjött a levél, amely Miles halálhírét hozta. A megrázó hír lesújtotta Sir Richardot. Úgy hitte, a vég számára már nagyon közeli, ezért ő és vele Hugh ragaszkodott a házassághoz. Edit egy hónap haladékért könyörgött, amit meg is kapott. Aztán egy másodikat, majd egy harmadikat is. Végül Sir Richard halottas ágyánál mondták ki az igent, amely azonban nem volt boldogító. A környéken azt suttogták, hogy az ara röviddel a menyegző után a végzetes levél több durva és befejezetlen másolatára bukkant a férje iratai között, és azzal vádolta őt, hogy álnok hazugsággal idézte elő a házasságot, és Sir Richard halálát is. Mindenfelé beszélték, milyen kegyetlen idők köszöntöttek Lady Editre és a cselédekre. Apja halálakor Sir Hugh teljes egészében levetette finomkodó álcáját, és kegyetlen zsarnoka lett mindenkinek, aki tőle függött és aki birtokain élt.

Szóba került egy kisebb pletyka is, amelyet a király élénk figyelemmel hallgatott.

– Azt rebesgetik, hogy a király megőrült. De kérlek, óvakodj említeni, hogy tőlem hallottad, mert azt mondják, ezt szóba hozni egyenlő a halállal.

Őfelsége nyomatékosan az öregre nézett, és azt mondta:

– A király nem őrült, jóember, és előnyödre válna, ha a magadnak való dolgokkal törődnél, ilyen lázító locsogások helyett.

– Hogy érti ezt a fiú? – kérdezte Andrews, meglepetten a váratlan helyről érkező élénk kirohanás miatt. Hendon intett neki, és így a kérdezősködés helyett a megkezdett mondókáját folytatta.

– A néhai uralkodót egy-két napon belül, e hó 16-án temetik el Windsorban, az új királyt pedig a Westminsterben koronázzák meg 20-án.

– Úgy gondolom, ahhoz előbb meg kell találniuk – mormogta őfelsége, majd határozottan hozzátette: – De azt még megfontolják, és nekem is lesz hozzá egy-két szavam.

– Az isten szerelm...

De az öregember nem folytatta, Hendon figyelmeztetése megakasztotta benne a szót. Visszatért hát a pletykálkodáshoz.

– Sir Hugh is elmegy a koronázásra, méghozzá komoly reményekkel. Úgy tűnik, főnemesként tér majd vissza, mert a régens a kegyeibe zárta.

– Miféle régens?

– Őkegyelmessége, a sommerseti herceg.

– Melyik sommerseti herceg?

– Becsületemre, hiszen csak egy van – Seymour, Hertford grófja.

– Mióta herceg ő és régens? – kérdezte a király erélyesen.

– Január utolsó napjától fogva.

– De ki ruházhatta fel e joggal?

– Ő maga és a Nagy Tanács – a király közreműködésével.

Őfelsége dühödten kifakadt:

– A király! Miféle király, jó uram?!

– Lássuk csak, miféle király! – „Az isten szerelmére, mi lelte a fiút.” – Mivel csak egy van belőle, nem nehéz a válasz: szentséges hatodik Edvárd őfelsége, Isten óvja őt sokáig. Kedves és nagylelkű kis csibész, annyi biztos. Akár őrült, akár nem – márpedig azt mondják, nap nap után gyógyul – mindenki magasztalja őt. Áldást mondanak érte, és imádkoznak, hogy sokáig megtartsa az Isten Anglia uralkodójaként, mert emberséget mutatott, amikor megkímélte az öreg Norfolk herceg életét, most pedig azon van, hogy megsemmisítse a népet kínzó és elnyomó legkegyetlenebb törvényeket.

Őfelsége az ámulattól elnémult a hírek hallatán, s olyan mély és komor révületbe esett, hogy az öregember további pletykáit már meg sem hallotta. Azon tanakodott, vajon az a koldusfiú lehetett-e a „kis csibész”, akire a saját ruháit aggatta, s a palotában hagyott. Ennek nem sok esélye volt, hiszen, ha eljátssza, hogy ő a walesi herceg, modora és beszéde biztosan elárulták volna, akkor pedig amazt elűzik, és keresni kezdik az igazi herceget. Lehetséges, hogy az udvar, az ő távollétében valamely nemesi sarjat emelt a helyére? Nem, a nagybátyja ezt nem engedte volna. Hatalma korlátlan, és kétségkívül elsöpört volna egy ilyen próbálkozást. A fiú elmélkedése nem hozott eredményt. Minél jobban igyekezett megfejteni a rejtélyt, annál zavarodottabb lett. Egyre inkább fájt a feje, és egyre rosszabbul aludt. Türelmetlensége, mely Londonba űzte volna, óráról órára nőtt, és a fogság szinte elviselhetetlenné vált.

Hendon minden próbálkozása kudarcba fulladt, ő nem tudta lecsillapítani a királyt, ám a közelükben leláncolt két asszony több sikerrel járt. Gyengéd törődésüknek köszönhetően megbékélt és némi türelmet tanult. Hálás volt nekik, nagyon megszerette őket, s örömét lelte kedves és megnyugtató társaságukban. Faggatta őket, miért vannak börtönben, amikor pedig azok elmondták, hogy baptisták, elmosolyodott, és azt kérdezte:

– Bűn ez egyáltalán, hogy börtönbe zárják érte az embert? Most már szomorkodom, amiért el kell válnunk, sokáig úgysem tartanak itt benneteket ilyen apróság miatt.

Nem feleltek. Az arckifejezésükben azonban volt valami, ami nyugtalansággal töltötte el. Buzgón folytatta:

– Nem feleltek. Nyugtassatok meg, valljátok be, hogy nem lesz más büntetésetek! Kérlek, mondjátok, hogy nincs miért aggódnom.

Igyekeztek másfelé terelni a szót, de az ő félelme nőtt és nem tágított.

– Megkorbácsolnak? Nem, nem, ilyen kegyetlenséget nem tehetnek. Mondjátok, hogy nem teszik. Gyerünk, nem teszik, ugye?

Az asszonyok arca zavart és aggodalmat árult el, de nem kerülhették el a válaszadást, ezért az egyikük a felindultságtól elcsukló hangon mondta:

– Ó, te kedves lélek, megszakasztod a szívünk. Isten segít majd elviselnünk a...

– Ez beismerés! – fakadt ki a király. – Tehát megostoroznak, a kőszívű bitangok. De, jaj, ne sírjatok! Nem bírom el. Bátorság! Idejében visszanyerem a jogaim, hogy megmenthesselek benneteket e keserű sorstól, és meg is teszem.

Amikor a király a következő reggelen felébredt, a nők már nem voltak ott.

– Megmenekültek – mondta vidáman. Aztán csüggedten tette hozzá: – De jaj szegény fejemnek! Ők voltak a vigasztalóim.

Mindkettőjük egy hajszalagdarabot hagyott a ruhájához tűzve, emlékül. Megfogadta, hogy örökre megőrzi ezeket a holmikat, s hamarosan felkutatja majd és védelme alá veszi ezen kedves barátait.

Nem sokkal ezt követően bejött a foglár néhány segítőjével, akiket arra utasított, vezényeljék ki a rabokat a börtönudvarra. A király magánkívül volt az örömtől. Újra látni a kék eget és friss levegőt belélegezni – áldás. Bosszankodott és zsörtölődött a porkolábok lassúsága miatt, de utolsóként került rá a sor, láncait eloldották a rögzítőkapocsról, és utasították, hogy kövesse Hendont és a többi rabot.

A négyszögletű, kövekkel kirakott belső udvar az ég felé nyitott volt. A rabok masszív kőkapun át érkeztek ide, ahol felsorakoztatták őket, háttal a falnak. Kötelet feszítettek ki előttük, és porkolábok is felügyelték őket. Hűvös és borús reggel volt. Az éjszaka hullott hó vékony fehér rétege rajzolta fehérre a nagy üres teret, teljessé téve annak komor hatását. Időről időre téli szél söpört végig a téren, ide-oda vetve némi havat.

Az udvar közepén két nő állt oszlopokhoz láncolva. A király első pillantásra felismerte bennük kedves barátait. Megremegett, és így szólt magában:

„Ó, jaj, hát nem engedték el őket, ahogy azt hittem. Ha arra gondolok, hogy az ilyen embereknek meg kell ismerniük a korbácsot...! Angliában! Ez a legfőbb szégyen! Nem Pogányföldön, hanem a keresztény Angliában! Megkorbácsolják őket, és én, akit ők vigasztaltak, akivel olyan kedvesen bántak, végig kell nézzem a szörnyűséget. Ez különös, annyira különös. Én, minden hatalom forrása széles e birodalomban, mit sem tehetek a védelmükben. De óvakod-

janak a gonosztevők, mert eljön a napja, amikor e tettükért komoly árat fizetnek nekem. Minden mostani korbácsütésüket százzal viszonzom majd."

Kinyílt a főkapu, és a városlakók tömege hömpölygött be a térre. Körbeállták a két nőt, eltakarva őket a király szeme elől. Egy egyházfi lépett elő és haladt át a tömegen, amely őt is elnyelte. A király most valami párbeszédet hallott, mintha kérdések és rájuk adott feleletek lennének, de ezek tartalma nem jutott el hozzá. Ezután holmi sürgölődés és készülődés következett. Az asszonyok túloldaláról poroszlók jöttek s mentek a tömegen át, és miközben ez történt, a sokadalomra lassan mély csend telepedett.

Most a tömeg parancsra kettévált az asszonyok előtt, és vérfagyasztó látvány tárult a király szeme elé. A két nőt rőzsenyalábokkal bástyázták körbe, amelyeket egy térdelő férfi gyújtott meg éppen. A nők lehajtották a fejüket, és arcukat eltakarták a kezükkel. A sárga lángnyelvek felfelé kúsztak a recsegő-ropogó rőzserakáson, kék füstkoszorúkat emelt hátára a szél. Az egyházfi feltartotta a kezeit, és imába fogott. Ekkor két kislány érkezett futva a főkapun át, éles hangon sikítva és a póznáknál álló két asszonyra vetették magukat. A poroszlók azonnal elrángatták őket onnan, az egyiküket szorosan lefogták, a másik azonban azt kiáltva, hogy az anyjával együtt akar halni, elszabadult és mielőtt még megállíthatták volna, az anyja nyakába szökött. Újra elrángatták tőle, közben lángra kapott a ruhája. Két-három férfinak kellett lefognia. Letépték róla a ruhája égő részét és elhajították, a lányka közben egyfolytában küzdött, hogy kiszabaduljon, azt hajtogatta, hogy ezután magára marad a világban, és könyörgött, hadd halhasson meg az édesanyjával. Mindkét lány szünet nélkül sikított és szabadulni igyekezett, ám ezt a felfordulást hirtelen magukba nyelték a haldoklók szívet tépő sikolyai.

A király az őrjöngő lányok felől a cölöpök irányába nézett, majd elfordult és hamuszürke arcát a falhoz szorította, nem nézett többé vissza. Azt mondta:

– Amit most láttam e röpke pillanat alatt, sosem feledem el, emlékezetemben őrzöm. Magam előtt látom majd mindennap, és álmodni fogok róla éjjelente, egészen halálomig. Istenem, bárcsak vakká tettél volna!

Hendon a királyt figyelte. Elégedetten mondta magában: „Múlik benne a zűrzavar. Változik, szelídebb lett. Ha hű marad a szokásaihoz, rárontott volna ezekre a semmirekellőkre, kijelenti, hogy ő a király, és parancsba adja, hogy eresszék el az asszonyokat sértetlenül. A káprázat hamarosan elhagyja, feledésbe merül, és szegény kis elméje újra ép lesz. Uram, siettesd azt a napot."

Ugyanezen a napon számos olyan elítéltet hoztak be éjszakára, akiket aztán őrizet mellett a királyság különböző részeibe szállítanak tovább, hogy ott elszenvedjék a bűneik miatti büntetésüket. A király elbeszélgetett velük – kezdettől fogva célja volt ugyanis, hogy királyi hivatalának szolgálatában kikérdezi a rabokat, amikor csak alkalma nyílik erre – és a megpróbáltatásaik sorozatától elfacsarodott a szíve. Egyikük egy szegény félkegyelmű asszony volt, aki egy-két rőf ruhaanyagot lopott egy takácstól, és ezért akasztás várt rá. Másikukat, egy férfit, lótolvajlással vádolták, azt mondta, hogy a bizonyítás megbukott, és így remélte, megmenekülhet az akasztófa alól. Nem így történt, alighogy szabadon engedték, máris bevádolták, mondván, szarvast ölt a királyi erdőben. Volt ott egy inaslegény is, akinek az ügye különösen elkeserítette a királyt. Ez a fiú egyik este talált egy sólymot, amely megszökött a tulajdonosától és hazavitte magával, mert úgy hitte, hogy megilleti őt. A bíróság viszont lopásként ítélte meg az ügyet, és halálra ítélték. A királyt felbőszítették ezek az embertelenségek, azt követelte Hendontól, hogy törjenek ki a börtönükből, száguldjanak Westminsterbe, hogy elfoglalhassa a trónját, és jogarát a kegyelem jeleként kinyújtsa e szerencsétlen emberek felé, megmentve az életüket.

„Szegény fiú – sóhajtott Hendon –, ezek a szánalomra méltó történetek újra előhozták a kórságát. De kár, pedig e balszerencse híján, kis időn belül rendbe jöhetett volna.”

Az új rabok között volt egy öreg ügyvéd is – markáns arckifejezésű és elszánt fellépésű férfi. Három évnek előtte írt egy pamfletet a Lord Kancellár ellen, igazságtalansággal vádolva őt. Ezért büntetésképpen a pellengéren levágták a füleit, kitiltották a kamarából, valamint 8000 font pénzbüntetésre és életfogytig tartó fogságra ítélték. Később elismételte ezt a vádat, aminek következményeképpen az ítélet *fülei maradékának elvesztése* és 5000 font pénzbírság lett, továbbá arca mindkét oldalára bélyeget sütöttek, és megerősítették életfogytig tartó büntetését.

– Ezek a tisztesség sebei – mondta, miközben félrevonta ősz haját és megmutatta a levágott csonkokat egykor volt fülei helyén.

A király szeme indulattól izzott. Azt mondta:

– Senki sem hisz bennem – te sem fogsz. De nem számít – egy hónap leforgása alatt szabad leszel. Mi több, a törvényt, amely téged megbecstelenített, és bemocskolta az angol népnevet, kitöröljük a törvénykönyvekből. A világ menete helytelen, a királyoknak időnként ki kellene járniuk saját törvényeik iskoláját, és így tanulni kegyelmet.

28. fejezet

Az áldozat

Az eltelt idő alatt Milest meglehetősen kimerítette a fogság és a tétlenség. Ám nagy megelégedésére elérkezett a tárgyalásának ideje, és úgy hitte, már bármilyen ítéletet örömmel fogadna, feltéve, hogy annak nem része a további raboskodás. Rosszul hitte. Tombolt a dühtől, amikor azt kellett hallania, hogy „álnok csavargóként" emlegetik, és mint ilyet, Hendon Hall urának bántalmazásáért, kétórai kipellengérezésre ítélik. Azt a jogigényét, mely szerint vádlója bátyjának és a Hendon címek és birtokok törvény szerinti örökösének nevezi magát, lenézően figyelmen kívül hagyták, mint olyasvalamit, amivel foglalkozni is méltatlan.

Útban a pellengér felé dühöngött és fenyegetőzött, de hiába. A poroszlók durván rángatták tovább, és időnként ütlegelték is engedetlen magatartásáért.

A király nem tudott átfurakodni a Hendon után rajzó tömegen, így kénytelen volt távolról követni derék barátját és alattvalóját. Őt magát is kis híján kalodára ítélték, amiért ilyen rossz társaságba keveredett, de fiatal korát figyelembe véve némi kioktatás és dorgálás után szabadon engedték. Amikor a tömeg egyszer csak megtorpant, a fiú izgatottan rohangálni kezdett fel s alá a külső embergyűrű körül, olyan helyet keresve, ahol átjuthat. Némi idő és fáradozás után végül sikerrel járt. Ott ült szegény híve a szégyenletes kalodában kiszolgáltatva a koszos csőcselék kénye-kedvének. Őt, Anglia királyának leghűbb alattvalóját! Edvárd hallotta a kimondott ítéletet, de félig sem fogta fel a jelentését. Haragja úgy nőtt, ahogy az ellene elkövetett újabb méltatlanság lényege egyre inkább eljutott a tudatáig. Forráspontját akkor érte el, mikor meglátott egy tojást átrepülni a levegőn és szétkenődni Hendon arcán, majd meghallotta a tömeg harsány ujjongását. Átfutott a pellengér előtti nyílt területen, és poroszlók tisztjére támadt, azt kiáltva:

– Gyalázat! Ő a szolgám – ereszd szabadon! Én vagyok a...

– Csillapodj! – fakadt ki Hendon rémülten. – Elveszejted magad. Ne törődj vele, parancsnok uram, őrült.

– Ami a törődést illeti, azzal ne legyen gondod, jó ember, eszemben sincs törődni vele, kioktatni viszont annál nagyobb kedvem van. – Egyik beosztottjához fordult, és azt mondta: – Kóstoltasd meg a kis bolonddal az ostorszíjat egyszer-kétszer, hadd tanuljon tiszteletet.

– Fél tucat suhintás még inkább elősegítené a változást – vetette közbe Sir Hugh, aki nem sokkal azelőtt érkezett, hogy futólag szemügyre vegye az eljárást.

A királyt lefogták. Nem is tiltakozott, annyira megbénította az irtózatos meggyaláztatásnak a puszta gondolata, amelyet szent személye ellen elkövetni javasoltak. A történelem lapjait egyszer már bemocskolta egy angol királyvesszőzés ügye, elképzelni is elviselhetetlen volt, hogy ő legyen a szenvedő alanya e szégyenletes lap másolatának. Csapdába esett, és nem volt menekvés. Vagy el kell tűrnie a büntetést, vagy rimánkodnia kell, hogy elengedjék azt. Nehéz döntés. A verést elviseli, ilyen döntést hozhat egy király, de sohasem könyöröghet.

Eközben Miles Hendon megoldást kínált a kérdésre.

– Engedjétek el a gyermeket, szívtelen kutyák – mondta –, nem látjátok, mennyire fiatal és törékeny. Engedjétek, magamra vállalom az ostorozást.

– Bizony mondom, ez jó gondolat. Köszönet érte – felelte Sir Hugh, és arcán káröröm ragyogott. – Hadd menjen a kis koldus, és verjetek helyette erre a fickóra egy tucatot, de ne simogassátok. – A király azon volt, hogy közbelépjen, de Sir Hugh egy hatásos megjegyzéssel

elhallgattatta: – Gyerünk, beszélj csak, ne fogd vissza magad, de figyelmeztetlek, minden szavadért újabb hat ütést kap.

Hendont kiszabadították a kalodából, és lecsupaszították a hátát. Miközben a vesszőzés tartott, a kis király félrefordította a fejét, és arcán szabadon áramlottak végig az uralkodóhoz méltatlan könnyek. „Ó, bátor, jóravaló lélek – mondta magában –, ez a hűséges tett sosem halványul el az emlékezetemben. Sosem feledem. De ők sem fogják!” – tette hozzá szenvedélyesen. Ahogy ezen elmélkedett, Hendon önzetlen fellépése mind nagyobb és nagyobb teret kapott a gondolataiban, s ezzel arányban nőtt hálája is. Mígnem így szólt magában: „Aki megmenti királyát a sebesülésektől és talán a haláltól – ez az, amit ő értem tett –, az nagy szolgálatot tesz. Ám mindez semmiség, sőt annál is kevesebb ahhoz mérten, aki királyát a szégyentől menti meg!”

Hendon egyszer sem kiáltott, katonás állhatatossággal viselte a súlyos ostorcsapásokat. Ez a tény, és az, hogy magára vállalta a fiúnak szánt ostorozást, még a helyszínen összesereglett szánalmas, elfajzott csőcselék számára is tiszteletet parancsolt. Gúnyszavaik és bekiabálásaik elhaltak, és nem hallatszott más, mint az ütések hangja. Mire Hendon újra a kalodában találta magát, az átható csend rendkívül erős ellentétbe került a téren kevéssel azelőtt uralkodó ellenséges ordítozással. A király békésen Hendon mellé lépett, és a fülébe súgta:

– Királyok nem tehetnek téged nemessé, te jótét lélek, mert már azzá tett Ő, aki a királyok felett áll. A király csak megerősítheti nemességed az emberek felé – felvette a földről az ostort, könnyedén megérintette vele Hendon vérző vállait, és azt suttogta: – Edvárd, Anglia királya gróffá szentel.

Hendon elérzékenyült. Könny szökött a szemébe, ugyanakkor a helyzet és körülmények szörnyű iróniája rendkívül megingatták a komolyságát, és mindössze annyi tellett tőle, hogy kifelé leplezze belső derültségét. Mert hihetetlenül groteszknek tűnt, hogy a szégyenletes kalodából, ahol lemeztelenítve és véresen ül, hirtelen hegycsúcsok magasába emeljék, grófi csillogás közé. Így szólt magában: „Most aztán tényleg szépen kidíszítettek. Az Álmok és Árnyak Birodalmának szellem-lovagja szellem-gróf lett. Tollatlan szárnynak szédítő ez a repülés! Ha ez így megy tovább, hamarosan teleaggat elképesztő cifraságokkal és káprázatos rangokkal, akár egy májusfát. De bármilyen értéktelenek is, mégis becsülnöm kell, mert szeretetből osztja rám mindezt. Jobbak ezek a kéretlen kapott, mihaszna álméltóságok, amelyeket tiszta kéz és nemes lélek oszt, mint az irigy és számító hatalom szolgálatán vett valódiak.”

A rettegett Sir Hugh megsarkantyúzta lovát, és amint elvágtatott, az élő fal némán vált ketté, utat engedve neki, majd éppolyan némán zárult össze újra. Aztán így maradt. Senki sem vetemedett arra, hogy az elítélt javára szóljon, esetleg dicsérje őt, de a szidalmak hiányának önmagában is kellő summája volt. Egy későn jövőt, akit nem tájékoztattak a korábbi történésekről és egy gúnyos megjegyzést küldött a „csaló” felé, majd ezt egy döglött macskával készült megtoldani, egyetlen szó nélkül, egyszerűen leütöttek és kidobtak a sorból, utána pedig újra helyreállt a mély csend.

29. fejezet

Irány London!

Amikor Hendon kitöltötte büntetését a pellengéren, szabadon engedték és meghagyták neki, hogy hagyja el a vidéket és soha többé ne térjen vissza. Visszaszolgáltatták a kardját, az öszvérét és a szamarát is. Ő pedig nyeregbe szállt és útra kelt, nyomában a királlyal. A tömeg némán, tisztelettel nyitott nekik utat, majd – miután elbaktattak – szétszéledt.

Hendon hamarosan a gondolataiba merült. Rendkívül fontos kérdésekre kellett választ találnia. Mitévő legyen? Hová menjen? Hathatós segítséget kell találnia valahol, különben lemondhat az örökségéről, és emellett még csaló hírében is marad. De vajon honnan remélhet ilyen hatalmas segítséget? Tényleg, honnan?! Fogós kérdés volt. Lassanként megfogant benne egy gondolat, amely egy lehetőséggel kecsegtetett. Kétségkívül gyengécske lehetőség volt, mégis figyelemre érdemes, tekintve, hogy más használható fel sem merült. Emlékezett arra, amit az öreg Andrews mondott az ifjú király jóságáról és arról, milyen nagylelkűen száll síkra az elesettekért és balsorsúakért. Miért ne próbálhatna meg beszélni vele, és igazságért könyörögni nála? Na, igen, de hogyan is nyerhetne egy ilyen különös külsejű koldus bebocsátást egy uralkodó magasztos színe elé? Sebaj, legyen, ahogy lennie kell. Ahhoz, hogy átmehessen ezen a hídon, előbb oda kell érni. Sokat próbált ember volt ő, a különféle fortélyok és megoldások avatott ismerője. Nem kétséges, hogy most is talál kiutat. Igen, a főváros felé indul. Talán apja öreg barátja, Sir Humphrey Marlow segíthetne. „A jó öreg Sir Humphrey főfelügyelő volt a néhai király konyháján vagy istállójában vagy ilyesmi...” Miles nem emlékezett pontosan, hogy ezek közül melyik.

Most, hogy volt mire fordítania erejét, és határozott célt tűzhetett ki maga elé, a szégyen és a keserűség súlya, amely eddig a lelkét nyomta, most legördült onnan, ő pedig felemelte a fejét és körültekintett. Meglepetten látta, hogy milyen messze jártak már, a falu jócskán elmaradt mögöttük. A király lehajtott fejjel poroszkált a nyomában, mert ő is mélyen elmerült gondolataiban és terveiben. Komor balsejtelem árnyékolta be Hendon friss jókedvét. Vajon a fiú vissza akar-e térni abba a városba, ahol rövid élete során alig ismert mást, mint rossz bánásmódot és szűkölködést? A kérdést fel kellett tenni, nem kerülhette el. Hendon visszafogta az öszvérét, és azt mondta:

– Elfelejtettem megérdeklődni, mi az útirányunk. Várom a parancsaid, felség!

– Irány London!

Hendon továbbindult. A válasszal rendkívül elégedett volt, de éppolyan meghökkent is.

Az egész út során nem történt semmi említésre méltó. A végén viszont igen. Február 19. napján, este tíz óra körül a London hídra, kiáltozó és éljenző emberek kígyózó, tülekedő tömege közé értek. A sörtől megbódult arcok erősen kiríttak a sok lobogó fáklya fényénél. Éppen ekkor egy néhai herceg vagy más főúr enyésző feje gurult le közéjük, megütve Hendon könyökét, lehuppant a siető lábak sűrűjébe. Ilyen mulandó és bizonytalan az emberi kéz munkája e világban! A megboldogult király alig három hete halott és három napja fekszik a sírjában, és a díszek, amelyeket olyan nagy gonddal válogatott össze jeles személyektől az ő pompás hídja számára, máris lehullanak. Egy polgár rálépett erre a fejre, amitől saját feje az egyik előtte álló hátának ütődött, mire az utóbbi megfordult és leütötte az első keze ügyébe kerülő embert, majd ezen személy barátjának segedelmével ő maga is rögvest elterült. A másnap reggeli ünnepélyt, a koronázást megelőzően, legfőbb ideje volt egy jó kis tömegverekedésnek, amely most kezdetét is vette. Mindenkiben tombolt a honfi érzés és a szesz. Öt percen

belül a verekedés már meglehetősen nagy területen belül zajlott, tíz-tizenkét perc után fél-hektárnyi területre kiterjedt, és már-már felkelésbe csapott át. Ekkorra Hendon és a király reménytelenül távolra kerültek egymástól, és belevesztek a harsogó embertömeg tülekedésébe és kavalkádjába. Így hagyjuk őket most magukra mi is.

30. fejezet

Tom egyre javul

Mialatt az igazi király rongyokban, éhesen kóborolt az országban, egyszer csavargók páholták el és gúnyolták ki, máskor börtönbe vetették, tolvajok és gyilkosok közé, s mindenki elmeháborodottnak és csalónak titulálta, Tom Canty, a talmi király ettől igencsak eltérő tapasztalatokat élt át.

Mikor legutóbb láttuk őt, még épp csak elkezdte megtapasztalni az uralkodás derűs oldalát. Ez a derűs oldal aztán napról napra még derűsebb lett. Kis idő múltán már-már csupa napfény és gyönyörűség volt az egész. Félelmei elmúltak, aggodalma lecsökkent, majd tovatűnt, zavara is eltávozott, könnyed, magabiztos viselkedésnek adva helyet. Egyre nagyobb hasznára fordította a pálcáslegény tudományát.

Színe elé rendelte Lady Elizabethet és Lady Jane Greyt, amikor csak játszani vagy társalogni támadt kedve, és elbocsátotta őket, amikor úgy találta jónak, és mindezt olyan természetességgel tette, mint aki ehhez szokott. Többé már nem zavarta, hogy távozásukkor a nagy tiszteletre méltó személyek kezet csókoltak neki.

Megtetszett neki, hogy esténként nagy pompával fektetik le, és bonyolult, méltóságteljes szertartással öltöztetik fel reggelente. Büszke örömmel töltötte el, hogy királyi tisztviselőktől és nemesi díszőrsége tagjaitól kísérve, ragyogó pompával vonulhatott az ebédhez. Olyannyira örült ennek, hogy megkettőzte, vagyis százra növelte a testőrei számát. Szerette hallani, amint a kürt felharsan a hosszú folyosón, és távoli hangok felelnek rá: „Utat a királynak!”

Még azt is kedvelni kezdte, amint elfoglalta trónját a Tanácsban, és megpróbált többnek látszani a régens puszta szócsövénél. Nagy kedvvel fogadta a kiváló követeket és fényűző kíséretüket, s hallgatta híres uralkodók szeretetteljes üzenetét, melyekben őt „testvér”-nek szólítják. Ó, te boldog, egykor volt Szemét telepi Tom Canty.

Örült nagyszerű ruháinak, és még többet rendelt belőlük, négyszáz szolgáját a hozzá illő pompához túl kevésnek találta, és megtriplázta a számukat. A hajbókoló udvaroncok talpnyalása kedves zene lett füleinek.

Kedves maradt és gyengéd, kitartó és elszánt bajnoka volt az elnyomottaknak, és fáradhatatlanul küzdött az igazságtalan törvények ellen. Alkalmanként azonban, ha megsértették, szembefordult egy gróffal vagy akár egy herceggel is, és olyan pillantással illette, amelytől az reszketni kezdett. Egyszer, amikor felséges „nővére”, a mogorva, szenteskedő Lady Mary vitát kezdett vele, amiért Tom olyan sok börtönbüntetésre, akasztásra vagy máglyára ítélt embernek ad kegyelmet, emlékeztetve őt, hogy megboldogult apjuk börtöneiben néha akár hatezren is sínylődtek egyidejűleg, és hogy csodálatra méltó uralkodása idején több mint huszonhétezer tolvajt és haramiát küldött a hóhér kezei közé, a fiút olyan nemes felindulás fogta el, hogy ráparancsolt a nővérére, vonuljon vissza a szobájába és kérje Istent, hogy távolítsa el mellkasából a kődarabot és tegyen a helyére emberi szívet.

Vajon Tom Canty sosem aggódott a pórul járt jogos trónörökös miatt, aki olyan nagylelkűen bánt vele és oly heves indulattal vett érte elégtételt az elvetemedett őrszemen a palota kapujánál? De igen. Uralkodásának első napjai és éjszakái során gyakorta gyötrődött az elveszett királyfi miatt, őszintén vágyott a visszatértére, és arra, hogy rendben elfoglalhassa az őt megillető jogokat és rangot. De mert múlt az idő, és a herceg nem jött, Tom elméjét mindinkább lekötötték új varázslatos tapasztalatai, és az elveszett uralkodói sarj képe lassan a

homályba tűnt. Később aztán, amikor megint elő-előtolakodott, már kellemetlen szellemkép volt, amely bűntudatot és szégyenkezést keltett Tomban.

Tom éppígy feledte el szegény anyját és testvéreit is. Kezdetben sóvárgott utánuk, bánkódott miattuk, vágyott, hogy lássa őket, ám egy idő után a gondolat, hogy egy napon rongyosan és piszkosan beállítanak, csókjaikkal elárulják őt, és lerántják őt az ínségbe, az alacsonyrendű létbe, a nyomorba, borzongással töltötte el. Végül már szinte egyáltalán nem gondolt felőlük, és ezzel meg is elégedett, sőt örült, mert ahányszor feltűntek előtte gyászos, vádló arckifejezéssel, még a csúszó-mászó férgeknél is megvetendőbbnek érezte magát.

Február 19-én éjfélkor, hűséges vazallusainak őrizetére bízva, királyi pompa közepette, Tom Canty boldog fiúként merült álomba díszes ágyán, mert másnapra tűzték ki az idejét annak, hogy ünnepélyesen Anglia királyává koronázzák. Ugyanebben az órában Edvárd, az igazi király, étlen és szomjan, az utazástól piszkosan és csapzottan, a zavargások közepette elszaggatott ruhában, bámész embertömeg közepére szorult. Ezek komoly érdeklődéssel figyelték a Westminster apátságnál szorgos hangyák módjára ki-be siető mesterembereket, akik a koronázás utolsó előkészületi munkáin fáradoztak.

31. fejezet

A bemutató szemle

Amikor Tom Canty másnap reggel felébredt, a levegőt mennydörgésszerű moraj töltötte meg és terjedt szét minden irányban. Zene volt ez a füleinek, mert azt jelentette, hogy az angolszász világ egyöntetűen képviseltette magát, hűséges üdvözletét téve a rendkívüli napon.

Tom hamarosan újra egy a Temze vizén úszó, káprázatos felvonulás központi alakjaként tűnt fel, mert az ősi hagyomány szerint a Londonon át vezető „bemutató szemle" a Towernál vette kezdetét, és most éppen oda tartottak vele.

Amikor megérkezett, a nagy múltú erőd falai hirtelen mintha ezernyi helyen hasadtak volna meg, és minden hasadékból vörös lángnyelvek és fehér füstfolyamok áradtak elő. Fülsüketítő robaj következett, amely elnyomta a sokaság kiáltásait és megremegtette a földet. A lángoszlopok, a füst és a robbanások bámulatos gyorsasággal követték egymást, úgyhogy a Tower pár pillanat múltán már eltűnt saját füstje ködében, kivéve egy magas tornyot, a White Tower legtetejét. Ez a fellobogózott építmény úgy állt a sűrű füstfüggöny fölött, ahogy egy hegycsúcs emelkedik a felhőtakaró fölé.

Tom Canty káprázatosan fölcicomázva egy heves harci ménre ült, amelynek díszes takarója majdhogynem a földig ért. „Nagybátyja", a Sommerset régens herceg, hasonlóképpen, lóháton követte őt. Kétoldalt, egyes sorokban a Királyi Testőrgárda állt fel, csillogó fegyverzetben. A régenst fénylő nemesurak és szolgáik végeláthatatlan folyama követte. Mögöttük jöttek London polgármesterével az élükön a városatyák, karmazsinvörös bársony palástba öltözve, melyet a mellükön aranyláncok fogtak össze. Utánuk következtek a különböző rendű londoni céhek mesterei és tagjai, gazdag viseletben, és céheik látványos címeres zászlaival. A dicsőség különleges képviselőjeként vonult a menettel, végig a városon, a Tiszteletreméltó Történeti Íjászszázad – ez a háromszáz éves múltú szervezet Anglia egyetlen olyan katonai testülete volt (és mindmáig az), amely a Parlament irányításától független maradt.

Páratlan látvány volt ez, amelyet az összesereglett városlakók mindenütt üdvrivalgással fogadtak, amerre a királyi menet elhaladt. A krónikás így ír erről: „Amikor a király átlépte a városfalat, imádsággal, éljenzéssel, gyengéd szavakkal és más olyan jelekkel fogadták, amelyek őszinte szeretetet sugalltak fenséges uruk iránt. A király mindezt a távolabb elhelyezkedőknek nyílt és elégedett arckifejezésével, a felséges személyéhez közelebb állóknak pedig szívélyes szavakkal viszonozta. Hasonló hálával fogadta az emberek jó szándékát, mint ahogy ők ezt felajánlották. Köszönetet mondott mindazoknak, akik jókívánságukat nyilvánították neki. Amikor valaki „Isten óvja őfelségét!" kiáltott, ő úgy felelt: „Isten óvjon mindnyájatokat." A népet teljesen elbűvölték királyuk szeretetteljes szavai és mozdulatai."

A Fenchurch Streeten egy drága ruhába öltöztetett szép gyermek várta, és a város nevében üdvözölte a királyát. Üdvözlő versének utolsó szaka így hangzott:

> Szívünk legmélyéről köszöntünk, ó király!
> Köszöntőnk addig tart, míg csak bírja a száj.
> Szívünk és szánk egyaránt teérted örül –
> Isten óvjon, s dicsfénye ragyogjon körül.

Az emberek örömteli kiáltással, egy emberként ismételték, amit a gyermek mondott. Tom Canty elnézett az izgatott arcok mozgó tengere fölött, és a szíve megtelt diadalérzettel. Úgy érezte, hogy az egyetlen dolog, amiért érdemes élni ezen a földön, hogy az ember király lehessen, akit egy nemzet bálványoz. Eközben észrevette a távolban néhány rongyos Szemét

telepi barátját, egyikük a régi játékkirályságának tengernagya, a másik királyi kamarása ugyanitt, és büszkesége minden eddiginél magasabbra hágott. Milyen kimondhatatlan elégtétel lenne számára, ha azok most megismernék és rájönnének, hogy a nyomornegyedek és sikátorok kigúnyolt álkirálya igazi király lett, akinek méltóságos hercegek az alázatos cselédei, és egész Anglia a lábai előtt hever. De lepleznie kellett személyét és elfojtania vágyait, mert ennek a felismerésnek nagyobb lenne az ára, mint amennyit ér. Elfordult hát, és hagyta, hogy a két piszkos suhanc folytassa az éljenzést és az alázatos hízelgést, anélkül hogy sejtették volna, kire pazarolják.

Időnként egy kiáltás kapott szárnyra, „Adományt! Adományt!”, és Tom válaszként egy-egy maroknyi csillogó, új pénzérmét hintett a sokaságnak, amit azok tülekedve próbáltak megszerezni.

A krónikás szerint: „A Gracechurch felső végénél, a Sas fogadó címtáblája előtt a városlakók egy pompás diadalívet emeltek, alatta az utca egyik oldalától a másikig érő emelvénnyel. Ez történeti látványosság volt, mely a király közvetlen felmenőit mutatta be. Yorki Erzsébet egy hatalmas fehér rózsa közepén foglalt helyet, amelynek szirmai cicomás öltözetként vették körül, mellette VII. Henrik egy óriási vörös rózsából bukkant elő, hasonló ábrázolásmód szerint. A királyi pár egymás kezét fogta, amely kezeken feltűnően kirített a jegygyűrű. A vörös és a fehér rózsából egy ág nyúlt ki magasra, a második szintig, ahol VIII. Henrik foglalt helyet egy vörös és fehér színű rózsától övezve, oldalán az újdonsült király anyja, Jane Seymour ábrázolásával. Ettől a pártól újabb ág indult a harmadik szintre, amelyen maga VI. Edvárd trónolt királyi díszben. Az egész emelvényt vörös és fehér rózsakoszorúk keretezték.”

A különös és cifra látvány annyira megindítóan hatott az ünneplő tömegre, hogy üdvrivalgásuk teljesen elnyomta annak a gyermeknek a gyenge hangját, aki a látványt volt hivatott elmagyarázni dicshimnusz formájában. Tom Canty ezt cseppet sem bánta, mert ezt a zajos hűségnyilvánítást kedvesebbnek találta, mint holmi költészet, legyen az bármilyen jó is. Bármerre fordította is Tom fiatal, boldog arcát, az emberek felismerték a teljes hasonlóságot a képmás és hús-vér megfelelője között, és újabb tapsviharba törtek ki.

A díszes menet egyre csak vonult egyik diadalívtől a másikig, meghökkentő számú látványos és jelképes tabló között, amelyek mindegyike az ifjú király nemes jellemvonásainak, tehetségének vagy érdemeinek valamelyikét szemléltette és hangsúlyozta. „Az egész Cheapside-on a párkányokon és az ablakokban zászlók és díszszalagok lengtek, s hogy szemléltessék az itteni boltok nagy jómódját, a leggazdagabb szőnyegek, kárpitok, arannyal hímzett szövetek borították az utcát. De a fényűzés más utcákban sem volt szerényebb, sőt némelyek még túl is tettek ezen.”

– És ezek a varázslatos dolgok, mindezek a csodák az én üdvözlésemre vannak. Az enyémre! – motyogta Tom Canty.

A talmi király arca kipirosodott az izgatottságtól, szeme káprázott, érzékei bódultan lubickoltak a gyönyörben. Ám most, éppen amikor kezét emelte, hogy újabb nagyvonalú adományt hintsen szét, egy sápadt és döbbent arcot pillantott meg, mely a bámészkodók első sora mögül tülekedett elő, s meredten bámulta őt. A fiút bénító felismerés járta át – az anyja volt az! Felemelkedtek és kitárultak a karjai – régi, elfeledett időkből való, önkéntelen mozdulat volt ez, amelyet mélyen rögzített benne a megszokás. Egy pillanattal később az asszony kiszabadult a tolongó tömegből, és az őrök mellett a fiúhoz rohant. Átölelte és csókokkal borította a lábát.

– Ó drága gyermekem! – kiáltotta ezután, miközben a boldogságtól és a szeretettől átszellemült arcát a fiára emelte, ebben a pillanatban a Királyi Testőrgárda egyik tisztje megragadta és egy káromkodás kíséretében, erős karja határozott lendítésével visszapenderítette a nőt oda,

amerről érkezett. Amikor ez a szánalmas esemény történt, Tom Canty ajkát a következő szavak hagyták el:

– Nem ismerlek téged, asszony! – de szíve mélyen belesajdult a durva bánásmód láttán. Amint az asszony még utoljára a fiú felé fordult, mielőtt a tömeg elnyelte őt, az arcán tükröződött sebzettség és szívfájdalom olyan szégyent ébresztett a fiúban, mely büszkeségét hamuvá emésztette, és porba rontotta lopott királyságát. Méltóságának nem volt többé értéke, elporladt rongycafatok módján hullott le róla.

A felvonulás egyre folyt tovább, mind nagyobb ragyogás és fokozódó üdvrivalgás közepette, de Tom Canty számára ezek már megszűntek létezni. Nem látta és nem hallotta őket. A királyi cím elvesztette dicsőségét és vonzerejét, a vele járó pompa szégyenné vált. Bűntudat marcangolta a szívét.

– Adná az Isten, hogy megszabaduljak fogságomból! – mondta.

Önkéntelenül is megint olyan szavakat használt, mint kötelező magasztosságának első napjaiban.

A káprázatos menet mesebeli, végtelen kígyó módjára folyvást csak tekergőzött előre, a különös, öreg város keskeny és kacskaringós utcáin át, az éljenző tömeg között. De a király csendben, lehajtott fejjel, üres tekintettel ülte meg a lovat, csak az édesanyja arcát és sebzett tekintetét látta maga előtt.

– Adományt, adományt! – a kiáltás süket fülekre lelt.

– Éljen soká Angliai Edvárd! – úgy hangzott, mintha robbanás rázta volna meg a földet, de a király nem reagált. Annyit hallott csak belőle, mint az, aki a távoli partok felől morajló hullámverést hallja, mert elnyomta azt egy másik hang, a vádló lelkiismeret hangja, mely közelebbről, a saját szívéből szólt. A hang pedig ugyanazokat a szégyenletes szavakat ismételgette: „Nem ismerlek téged, asszony!”

Ezek a szavak olyan lelkiismeret-furdalást okoztak neki, mint néhai barát temetésén a harang zúgása, mely felidézi a hitvány árulást, amelyet vele szemben elkövettünk.

Minden fordulónál újabb pompa fogadta, új csodák, új varázslatok tárultak elé, várakozó csoportok engedték szabadjára hangjukat, mind újabb kiáltások fakadtak az izgatott emberek torkán, de a király nem fogadta ezeket, a nyugtalan melléből feltörő önvád sóhaja volt az egyetlen hang, amelyet meghallott.

A bámészkodók arcán az elégedettség lassanként halványult kicsit, s mellette megjelent némi aggodalom vagy féltés. A tetszésnyilvánítás is észrevehetően alábbhagyott. A régens gyorsan felfigyelt ezekre a jelekre, és mindjárt megállapította ezek okát is. A király mellé ugratott lován, mélyen meghajolt, kalapot emelt és így szólt:

– Királyom, nem ábrándozásra való alkalom ez. Az emberek figyelik leszegett fejed, borús arckifejezésed, és rossz előjelnek gondolják. Hallgasd meg a tanácsom: oszlasd el a felhőket királyi felséged napja elől, s engedd, hogy ragyogása mindent betöltsön. Emeld fel a fejed, és mosolyogj az emberekre!

Mondandója végén a herceg egy maréknyi érmét szórt szét jobbra és balra, majd visszahúzódott a helyére. Az álkirály gépiesen úgy tett, ahogy tanácsolták neki. Mosolya nem szívből jött ugyan, de csak kevés tekintet volt elég közel vagy kellőképpen éles ahhoz, hogy ezt észrevehette volna. Tollbokrétás fejének bólintásai, mellyel alattvalóit köszöntötte, nagyságot és méltóságot sugároztak, kézmozdulatai pedig, amelyekkel az adományokat osztotta, felségesen könnyedek voltak, így a nép aggodalma eloszlott, az üdvrivalgás pedig megint a korábbihoz hasonló erővel harsogott.

A felvonulás vége előtt a hercegnek egy ízben így is újra előre kellett ugratnia, hogy figyelmeztetéssel éljen. Azt suttogta:

– Ó, félelmetes felség! Űzd el balszerencsés rosszkedvedet – rajtad a világ szeme. Majd heves bosszúsággal hozzátette: – Hogy kárhozna el az a bolond koldus! Ő zavarta meg felségedet!

A tündöklő alak fakó tekintettel fordult a herceghez, és síri hangon mondta:

– Ő az anyám!

– Istenem – nyögött fel a régens, miközben megrántotta lova gyeplőjét és hátramaradt –, a baljós előjel beteljesítette önmagát. Újra megőrült!

32. fejezet

A koronázás napja

Menjünk vissza néhány órát az időben, és térjünk be a Westminster apátságba a koronázásnak eme emlékezetes napján, hajnali négy órakor. Nem maradunk magunkra, mert bár jóformán éjszaka van még, láthatjuk, hogy a gyertyafénytől megvilágított csarnokok már most megtelnek emberekkel, és ezek hajlandóak hét-nyolc órát egy helyben ülni és várni, hogy lássák – aminek látása aligha adatik meg kétszer az életükben – egy király koronázását. Bizony, London és a Westminster megélénkült, mióta három órakor eldördültek a figyelmeztető ágyúlövések, s a rang nélküli jómódú népek, akik megvették maguknak az előjogot, hogy a csarnokokban ülőhelyet próbáljanak keríteni maguknak, a fajtájukbélieknek fenntartott bejáratoknál gyülekeznek.

Telnek, múlnak az órák, még ám meglehetősen unalmasan. Átmenetileg elült a sürgés-forgás, mivel a csarnokok már egy ideje megteltek. Békésen üldögélhetünk hát, és kedvünkre nézelődhetünk, elmélkedhetünk. A székesegyház homályos megvilágítása mellett is láthatjuk itt, ott és amott némely zsúfolásig telt csarnokot és erkélyt, sok másikat viszont eltakarnak a közbülső oszlopok és építészeti elemek. Elénk tárul teljes pompájában az északi kereszthajó, mely most üresen várja Anglia nagyjait. Láthatjuk a főoltár előtti dobogót, amelyet drága kárpitok borítanak, s rajta a trónszéket. A trón maga az emelvény közepén, attól négy lépcsőnyivel magasabb dobogón foglal helyet. A trónusba foglalva egy durva lapos szikladarab található – a scone-i kő –, amelyre emberöltőkön át telepedtek skót királyok, koronázásukkor, s így kellőképpen szentté vált, hogy az angol uralkodóknál is e célt szolgálhassa. A trónszéket és a zsámolyt egyaránt arannyal szőtt kárpit borítja.

A nyugalom az úr, a fáklyák lomhán pislognak, az idő nehézkesen vánszorog. Ám lassan hírt ad magáról a lusta napvilág, a fáklyákat kioltják, és a nagy teret meleg fény tölti meg. Most a nemes épület minden részlete megváltozik, lágy, álomszerű lesz, mert a beáramló fényt felhők tompítják.

Hét órakor törik meg első ízben az álmatag egyhangúság, mert óraütésre megjelenik az északi kereszthajóban az első főrendű asszony. A ruhája olyan fényűző, mint Salamon királyé, és egy szaténba és bársonyba öltözött udvaronc kíséri a helyére, miközben egy hasonmása követi a hölgyet, s viszi annak hosszú uszályát, majd amikor a hölgy helyet foglalt, ölébe hajtja az uszályt. Ezután kívánság szerint elrendezi a zsámolyt, s végül a keze ügyébe helyezi a diadémot, hogy kényelmesen elérhesse, amikor elérkezik a nemesek együttes koronázásának ideje.

Most már a főnemesi hölgyek ragyogó folyama árasztja el a csarnokot, és mindenütt szaténruhás udvaroncok szálldosnak, tündökölnek, hogy leültessék, és kényelembe helyezzék a hölgyeket. A helyszín kellőképpen megelevenedik. Élettel teli sürgés-forgás és színpompa mindenütt. Egy idő múlva aztán megint a csend az úr. Minden dáma megjött és elfoglalta a helyét. Mintegy félhektárnyi területet tarka színekben pompázó emberi virágmező borít, tejútnyi gyémánttal teleszórva. Minden életkor képviseltetve van: főrangok ráncos, ősz hajú özvegyei, akik képesek követni az idő folyását a távoli múltba, s visszaemlékezni még III. Richárd koronázására, s e rég elfeledett kor gondterhes időire is; szép, középkorú hölgyek, bájos és szemrevaló ifjú asszonyok; és sugárzó szemű, üde külsejű, kecses, gyönyörű fiatal lányok, akik talán némiképp ügyetlenül teszik fel a kiskoronát, amikor eljön a nagy pillanat, hiszen a feladat még új nekik és izgatottságuk is hátráltatja majd őket. De ez talán mégsem következik majd be, hiszen a dámák hajviseletét különös körültekintéssel úgy igazították, hogy az adott jelre gyorsan és sikeresen a helyére illeszthessék a diadémot.

Láthattuk, hogy a főnemesi hölgyeknek ez a tekintélyes karéja gyémántokkal van telehintve és azt is, hogy ez milyen csodálatos jelenség – hamarosan azonban valóban alkalmunk lesz álmélkodni. Kilenc körül a felhők hirtelen eloszlanak, fénynyaláb hasít a székesegyház békés légterébe, és végigpásztázza a hölgyek sorait. Minden sorban, amelyet megérint, színpompás tüzek gyúlnak lángra vakító ragyogással, és a hajszálaink végéig beleborzongunk a látványból eredő döbbent gyönyörbe! Ekkor a külhoni követek társaságában egy Kelet valamely távoli sarka felől érkezett különleges küldött halad át a fénynyalábon, és elakad a lélegzetünk, olyan elsöprő erejű körülötte a csillámlás, a ragyogás, a fényár – tetőtől talpig gyémántok borítják, és a legkisebb mozdulatára szivárványos fényözön táncolja körül.

A kényelem kedvéért most váltsunk az elbeszélés idején. Az idő tehát haladt tovább. Eltelt egy óra, kettő, kettő és fél, míg egyszerre csak hangos ágyúzás jelezte, hogy a király és a díszes menet végre megérkezett, és a várakozó tömegek örvendhettek. Mindenki tudta, hogy még további várakozás következik, míg a királyt előkészítik és felöltöztetik az ünnepélyes ceremóniához, de a várakozást most már kellemesen kitölti a királyság díszes palástokba öltözött főnemeseinek érkezése. Ezeket szertartásosan kísérték helyükre, hercegi és grófi koronáikat pedig kényelmes, kezük ügyébe eső helyre tették. Eközben a csarnokokban helyet foglaló sokaság élénken figyelt, legtöbbjük ugyanis először látott olyan hercegeket, grófokat és bárókat, akiknek a neve már félezer éve szerepelt az ország történetében. Amikor aztán mindőjük helyet foglalt, a csarnokokból és az egyéb kedvező helyekről nyíló látvány teljes volt és olyan nagyszerű, amit öröm látni, és emlékezni rá úgyszintén.

Ekkor a palástot és mitrát viselő egyházfők vonultak az emelvényhez és foglalták el kijelölt helyüket. Őket a régens követte és más magas rangú állami hivatalnokok, sarkukban pedig ott volt még a Testőrgárda páncélba öltözött különítménye.

Némi hatásszünet következett, majd egy megadott jelre győzelmi muzsika zendült, és Tom Canty arany szövésű hosszú palástban megjelent a bejáratnál, és az emelvényre lépett. A sokaság felállt, és kezdetét vette a felszentelési szertartás.

Emelkedett himnusz hatásos hangjai söpörtek végig az apátságon, s e felvezetés és üdvözlés mellett Tom Cantyt a trónhoz vezették. Az ősi szertartás bámulatos ünnepélyesség közepette folytatódott, s a közönség bámult is rendesen, és amint közeledett a befejezés, úgy lett Tom Canty egyre sápadtabb és sápadtabb, s egyre mélyülő lelki gyötrelem és reményvesztettség telepedett bűnbánó szívére.

Végül elérkezett a szertartás utolsó mozzanata. A canterburyi érsek felemelte Anglia koronáját a párnáról, amelyen addig nyugodott, és a remegő álkirály feje fölé tartotta. Ebben a pillanatban szivárványszínű ragyogás kelt a tágas kereszthajóban, mert a főnemesek hatalmas karának minden tagja egyszerre emelte a feje fölé saját kiskoronáját, majd ebben a helyzetben várt.

Áhítatos csend támadt az apátságban. Ebben a fennkölt pillanatban egy meghökkentő jelenség tolakodott előre, valaki, akire a sokaságban senki sem figyelt, mindaddig, míg meg nem jelent a főhajó folyosóján, s ment előre. Egy fiú volt az, fedetlen fejjel, rossz cipőben, elrongyolódott durva köznépi öltözetben. Piszkos és szánalmas külsejéhez nem igazán illő ünnepélyességgel emelte fel a karját és közölte a következő figyelmeztetést:

– Megtiltom, hogy erre a méltatlan fejre helyezd Anglia koronáját. *Én* vagyok a király!

A következő szempillantásban számos kéz ragadta meg dühödten a fiút, de ugyanekkor Tom Canty ünnepi öltözékében gyorsan előrelépett, és csengő hangon kiáltotta:

– Eresszétek el! *Ő* a király!

Az egybegyűlteken egyfajta döbbent rémület lett úrrá, némelyek felemelkedtek ültő helyükből, és úgy bámultak értetlenül egymásra és a jelenet központi alakjaira, mint akik nem tudják eldönteni, hogy ébren vannak és valóban nem csal a fülük, vagy csak álmodnak. A régens is éppúgy meghökkent, akár a többiek, de gyorsan magához tért, hangja tekintélyt parancsolóan csattant fel:

– Ne figyeljetek őfelségére, a betegsége visszatért. Fogjátok el a csavargót!

Engedelmeskedtek volna is neki, de a talmi király lábával toppantott egyet, és felkiáltott:

– Az életetekkel játszotok! Ne nyúljatok hozzá, ő a király!

A kezek lehanyatlottak. Az apátság épületében minden megdermedt. Senki nem mozdult, senki nem szólt, valóban nem volt olyan, aki tudta volna, mit tegyen vagy mondjon e különös és meglepő kényszerhelyzetben. Míg mindannyian kavargó gondolataikkal küzdöttek, a fiú, méltóságteljes tartással és elszánt arckifejezéssel, határozottan haladt a trón felé. Egyszer sem torpant meg, s miközben az összezavarodott fejekből továbbra sem múlt a tehetetlenség, a fiú az emelvényre lépett. A talmi király örömteli arccal sietett felé, térdre hullott előtte, és azt mondta:

– Ó, uram, királyom, engedd, hogy a szegény Tom Canty legyen az első, aki hűségesküt tesz előtted, és azt mondja: „Tedd fel a koronádat, és foglald el a téged megillető helyet."

A régens szigorú tekintete a betolakodóra esett, de a szigor mindjárt el is párolgott belőle, és az ámulatnak adta át helyét. Ugyanez történt a körben álló főrendekkel is. Egymásra néztek, aztán valamiféle közös és önkéntelen ösztönzés nyomán egy lépést hátráltak. Mind ugyanazt gondolta: „Milyen döbbenetes hasonlóság!"

A régens pár pillanatig zavartan tűnődött, majd komor tisztelettel azt mondta:

– Engedelmeddel, uram, fel kellene tennem bizonyos kérdéseket, amelyek...

– Készséggel felelek rájuk, lordom.

A herceg sok kérdést intézett hozzá a királyi udvarral, az elhunyt uralkodóval, a királyfival és a hercegkisasszonyokkal kapcsolatban, és a fiú mindet habozás nélkül, pontosan válaszolta meg. Leírta a palota dísztermeit, a néhai király, illetve a walesi herceg lakosztályait.

Különös volt. Csodálatos. Bizony, megmagyarázhatatlan – állította minden fültanú. A dolgok kezdtek a helyükre billenni, és Tom Canty reményei egyre nőttek, ám a régens ekkor megcsóválta a fejét, és így szólt:

– Ez mind igaz és csodálatra méltó, de nem több, mint amit urunk, királyunk is tud. – Ez a megjegyzés, amely továbbra is királyként utalt rá, elkeserítette Tom Cantyt, és szerteűzte reményeit.

– Ezek nem *bizonyítékok* – tette hozzá a régens.

A dolgok állása gyorsan változott, valóban, csakhogy rossz irányba. Úgy tűnt, hogy szegény Tom Canty a trónszéken reked, míg a másik fiú ebek harmincadjára jut. A régensherceg tanakodott magában, majd megrázta a fejét, megszületett benne az elhatározás: „Túl veszélyes az ország és mindannyiunk számára, hogy ilyen életbe vágóan fontos ügyben találgassunk. Ez megoszthatná a nemzetet és megingatná a trónt." Fennhangon azt mondta:

– Sir Thomas, tartóztassátok le ezt a... Ne, várjatok! – az arca felderült, és egy kérdéssel fordult a rongyos jelölthöz:

– Hol van a nagy pecsét? Add meg erre a választ, és megoldódik a talány, ezt ugyanis csak a walesi herceg tudhatja! Egy ilyen csekély fontosságú kérdéstől függ egy trón és egy dinasztia sorsa.

Szerencsés gondolat volt ez és bölcs is. A vezető főrendek is annak tartották, bizonyították ezt a derűs, elismerő pillantások, amelyeket egymással váltottak a körülöttük állók. Így van, senki más, csakis az igazi királyfi oldhatja meg az elvesztett pecsét makacs talányát. Ennek a szánalmas kis szélhámosnak alaposan megtanították a leckét, de most megbukik az oktatójával együtt, hiszen még ő sem tudhatja a választ *erre* a kérdésre – kiváló, igazán remek! Így bólogattak és mosolyogtak magukban elégedetten, és várták, hogy megpillantsák a bolond fickón a bűntudattal vegyes zavarodottság jeleit. Mennyire meglepődtek, amikor semmi efféle nem történt, és milyen álmélkodva hallgatták, hogy a fiú határozott és nyugodt hangon, azonnal válaszolt:

– Nincs ebben a talányban semmi bonyolult. – Ezután minden teketória nélkül odafordult az egyik főúrhoz, és olyan természetességgel utasította, mint aki efféléhez szokott: – St. John lord uram, eredj a palotába, a lakosztályomba – amelyet senki sem ismer nálad jobban –, ott az előszobából nyíló ajtótól balra a legtávolabb eső sarokban, a padlóhoz közel találsz a falban egy rézszög fejet, azt nyomd meg, és kitárul az ajtaja egy kis ékszeres szekrénynek, melyről te sem tudsz, sőt senki más széles e világon rajtam és a megbízható mesteremberen kívül, aki a számomra elkészítette. Az első dolog, amire a pillantásod esik majd, a Nagy Pecsét lesz – hozd el ide.

Az egész társaság elcsodálkozott ettől a beszédtől és még inkább attól, hogy a kis koldus habozás vagy bizonytalanság nélkül választotta ezt a főnemest, és olyan higgadt meggyőződéssel szólította meg, mintha születése óta ismerné. Sir John úgy meglepődött, hogy kész volt engedelmeskedni. Már mozdult is, mintha indulni készülne, de aztán gyorsan visszatért előbbi nyugodt helyzetébe, és meggondolatlanságáról csak arcának pirulása árulkodott. Tom Canty hozzá fordult, és éles hangon mondta:

– Ne tétovázz! Hallottad a király parancsát?! Eredj!

St. John lord mélyen meghajolt – látható volt, hogy a meghajlása különösen körültekintő és pártatlan, és azt nem a királyok valamelyike, hanem a köztük lévő semleges tér felé intézi –, azután távozott.

A nagytiszteletű államhivatalnokok csoportja most lassú, alig észrevehető, mégis szakadatlan, kitartó mozgásba kezdett – ilyen mozgást látni a lassan elforgatott kaleidoszkópban, amikor az egyik szép forma elemei leválnak és egy másikhoz csatlakoznak –, s ez a mozgás esetünkben lassanként feloszlatta a Tom Canty körül álló csillogó seregletet, és az új jelölt közelében sereglettek össze újra. Tom Canty már majdnem magányosan állt ott. A komoly kétségek és a várakozás rövid időszaka következett, mely során az a néhány nyúlszívű is, aki még Tom Canty oldalán állt, elegendő bátorságot gyűjtött, hogy a többség mellé sompolyogjon. Így végül Tom Canty, királyi palástban, drágakövektől ékesítve, de magányosan, elszigetelve állt ott, egy árulkodóan üres térség feltűnő alakjaként.

Most megpillantották az érkező St. John lordot. Ahogy közeledett a főhajó folyosóján, az izgatott érdeklődéstől a beszélgetések halk moraja is elhalt a nagytiszteletű főrendek körében, jelentőségteljes csend állt be, lélegzés sem hallatszott, csak a nemes úr koppanó lépéseinek távoli, tompa hangja. Minden tekintet rá szegeződött. Az emelvényhez ért, megtorpant, majd Tom Cantyhez lépett, mélyen meghajolt, és azt mondta:

– Uram, a pecsét nincs ott.

A köznép sem menekül nagyobb igyekezettel egy leprás közeléből, mint ahogy a sápadt és riadt főnemesek magára hagyták a rongyos kis trónkövetelőt. Szempillantás múlva magányosan, barát vagy támogató nélkül állt ott, a vádló és haragos tekintetek kereszttüzének célpontjaként. A régens dühösen felkiáltott:

– Dobjátok ki a koldust az utcára, és korbáccsal kergessétek végig a városon. Nem érdemel több figyelmet a rongyos gazfickó.

A Testőrgárda tisztjei előreléptek, hogy teljesítsék a parancsot, de Tom Canty félreintette őket mondván:

– Vissza! Aki csak egy ujjal hozzáér, halál fia!

A régens most már teljesen összezavarodott. St. John lordhoz fordult:

– Alaposan kerested? – bár ez nem is kétséges. Ez rendkívül különös. Ha jelentéktelen apróságok tűnnek el az ember szeme elől, azon különösebben nem lepődik meg, de hogy egy vaskos holmi, mint Anglia pecsétje eltűnik és nincs ember, aki bármit sejtene a holléte felől... egy ilyen súlyos aranykorong...

Tom Canty sugárzó tekintettel szökkent előre, és azt kiáltotta:

– Megállj, ennyi elég! Kerek volt? ...és vastag? ...betűk és rajzolatok látszottak rajta? Igen? Ó, hát most már tudom, mi az a nagy pecsét, ami miatt aggódtatok és hűhót csaptatok. Ha leírjátok nekem a külsejét, már három hete megkaphattátok volna. Nos, jól tudom, hogy hol hever, de nem én tettem elsőként oda.

– Akkor kicsoda, felség? – kérdezte a régens.

– Az, aki előttünk áll – Anglia jog szerinti királya. Ő maga fogja elmondani nektek, hogy hol van, és akkor elhiszitek, hogy önmagától tudja. Gondolkozz, királyom, fogd munkára az emlékezeted – ez volt az utolsó, a legutolsó dolog, amit tettél azon a napon, mielőtt a rongyaimba öltözve kirohantál a palotából, hogy megleckéztesd a katonát, aki engem bántott.

Csend támadt. Nem zavarta sem mozgás, sem suttogás, minden tekintet a jövevényre szegeződött. Ő lehajtott fejjel, összevont szemöldökkel állt ott, jelentéktelen emlékképek között kutatva egyetlen apró és tünékeny mozzanat után, mely láthatóan visszaültethette őt a trónra, de ha nem jut az eszébe, örök időkre számkivetett koldussorban hagyja őt. Teltek-múltak a pillanatok, percekké nőttek, s a fiú még mindig hangtalanul küszködött magában. Végül felsóhajtott, lassan megrázta fejét, és remegő ajakkal, csüggedt hangon mondta:

– Visszaemlékszem az egész jelenetre, de a Pecsétnek sehol sincs helye benne – szünetet tartott, aztán felnézett és szelíd méltósággal folytatta: – Lordok és derék urak, ha megfosztanátok uralkodótokat az őt megillető jogoktól, amiért nem szolgálhat ezzel a bizonyítékkal, nem tehetek ellene, hiszen nincs hozzá hatalmam, de...

– Ó, balgaság, bolondság ez, királyom! – kiáltotta Tom Canty rémülten. – Várj, gondolkozz! Ne add fel! Még semmi sincs veszve, és nem is lesz. Figyelj arra, amit mondok, kövesd minden szavam. Újra felidézem neked azt a reggelt, minden részletét, pont úgy, ahogy történt. Beszélgettünk, meséltem neked a nővéreimről, Nanról és Betről – persze, erre emlékszel. Aztán szóltam az öreganyámról, meg a Szemét telepi fiúk játékairól – igen, erre is emlékszel. Remek, hallgass tovább, és minden eszedbe jut. Étellel, itallal kínáltál, és fejedelmi udvariassággal kiküldted a szolgáidat, hogy ne kelljen szégyenkeznem előttük alacsony származásom miatt – jól van, erre is emlékszel hát.

Miközben Tom felidézte a részleteket és a másik fiú bólogatott, jelezve, hogy emlékszik rájuk, az illusztris hallgatóság döbbent csodálkozással bámult. A történet valóságosnak hatott,

mégis hogyan jöhetett létre ilyen valószerűtlen hasonlóság egy királyfi és egy koldusfiú között? Sosem látott még a világ ilyen zavart, kíváncsi és döbbent társaságot.

– A tréfa kedvéért, hercegem, ruhát cseréltünk. Majd megálltunk a tükör előtt, és láttuk, olyannyira hasonlítottunk egymásra, hogy mintha nem is történt volna változás – igen, emlékszel rá. Észrevetted, hogy a katona megsebesítette a kezemet. Nézd, itt a helye, azóta sem tudok írni emiatt, olyan merevek lettek az ujjaim. Ekkor felpattantál és bosszút fogadva a katona ellen az ajtó felé futottál. Utadba esett egy asztal. Ez a holmi, amit a Nagy Pecsétnek neveztek, az asztalon hevert. Felkaptad és türelmetlenül néztél körül, mintha olyan helyet kerestél volna, ahová elrejtheted. Ekkor megpillantottál egy...

– Megvan, ennyi elég! Istennek hála! – kiáltotta a rongyos trónkövetelő nagy lelkesedéssel. – Menj, jó St. Johnom, a falra függesztett milánói páncél egyik karrészében megtalálod a Pecsétet.

– Helyes, királyom! Helyes! Anglia kormánypálcája most már a tiéd. Aki ezt vitatni meri, annak jobb lett volna némán születnie. Eredj, St. John lord, siess, mintha szárnyad nőtt volna!

Most már az egész társaság talpon volt, és majd letértek az eszükről a nyugtalanságtól, az aggodalomtól, az emésztő izgatottságtól. A padlat és az emelvény körül lázas beszélgetés fülsiketítő zajától forrongott a levegő, egy ideig senki sem tudott vagy hallott mást, de nem is érdekelte egyéb, mint amit a mellette álló kiabált az ő fülébe, vagy amit ő kiáltozott a szomszédja fülébe. Az idő – nem tudhatni, mennyi – észrevétlenül rohant. Aztán egyszerre csak minden elcsendesült az épületben, St. John ebben a pillanatban lépett az emelvényre, kezében magasra tartva a Nagy Pecsétet. Ekkor a következő kiáltás harsant:

– Éljen soká Anglia igazi királya!

Öt percen át rázkódott a levegő a kiáltozástól és a zenebonától, s mindenütt fehér zsebkendők lobogtak. Ezalatt a rongyos ifjonc, egész Anglia legfeltűnőbb alakja, pirulva, boldogan és büszkén állt a tágas emelvény közepén, s körülötte térdeltek a királyság legfőbb vazallusai.

Ezután mind felemelkedett, és Tom Canty azt kiáltotta:

– Jó uram, királyom, most vedd el uralkodói öltözéked, és add vissza a te szolgádnak, a szegény Tomnak az ő rongyait.

– Vetkőztessétek le a kis semmirekellőt, és vessétek a Towerba – szólalt meg a régens.

De az új király, az igazi király azt mondta:

– Nem addig az. Nélküle nem nyertem volna vissza a koronámat, senki ne merészelje a kezével illetni, s bántani őt. Ami téged illet, jó nagybátyám, régenshercegem, nem illendő így bánnod a szegény fiúval, úgy hallom, tőle kaptad a hercegi rangot. – A régens arca elvörösödött. – De ő nem volt király. Mit ér tehát most a te dicső címed? Holnap *őáltala* kell kérned jóváhagyásomat, vagy herceg helyett egyszerű gróf maradsz.

E rendreutasítás nyomán Sommerset méltóságos hercege egy időre kissé hátrébb húzódott. A király Tomhoz fordult, és kedvesen azt kérdezte:

– Te szegény fiú, hogy lehet az, hogy emlékeztél rá, hol van a Pecsét, amikor én magam sem tudtam felidézni?

– Ó, királyom, ez könnyű volt, hiszen majd mindennap használtam.

– Használtad, és mégsem tudtad elmondani, hol van?

– Nem tudtam, hogy ezt keresik. Nem írták le nekem a külsejét, felség.

– Akkor miként használtad?

Tomnak az arcába szökött a vér.

– Beszélj, derék fiú, ne félj semmitől – mondta a király. – Mire használtad Anglia nagy pecsétjét?

Tom, szánnivaló zavarában hebegett egy pillanatig, majd kibökte:

– Diót törtem vele!

Szegény gyermeket majdnem ledöntötte a lábáról az a nevetésorkán, ami a közlése nyomán tört ki. Azonban ha valakinek még kétsége maradt afelől, hogy nem Tom Canty Anglia királya, vagy hogy járatlan a magasztos uralkodói kellékek használatában, ez a válasz teljesen eloszlathatta a kétségét.

Közben a pompás palástot levették Tomról, s a királyra adták, ügyesen elfedve szem elől az alatta lévő rongyokat. Újra lefolytatták a koronázási szertartást. Felkenték és megkoronázták az igazi királyt, miközben a városnak ágyúdörgés vitte a hírt, és úgy tűnt, egész London remeg a nagy éljenzés miatt.

33. fejezet

Edvárd, a király

Miles Hendon feltűnő jelenség volt már akkor is, mielőtt a London hídi lázongásba belekeveredett, utána viszont még inkább. Amikor a hídra ért, csak kevés pénze volt, mire elszabadult onnan, nem maradt semmije. A zsebtolvajok az utolsó krajcárjától is megszabadították.

De ez nem lett volna baj, ha legalább a fiút megtalálja. Katona lévén nem csak úgy vaktában látott neki a feladatnak, hanem előbb hozzálátott, hogy haditervet készítsen.

Mit tenne a fiú leginkább? Milyen irány lenne számára a legtermészetesebb? Nos, vélte Miles, a legtermészetesebb, hogy korábbi tanyájára indul. Otthontalanul és elhagyatva az ösztön ezt diktálná egy bomlott elmének pont úgy, mint egy épnek. Merre van a korábbi tanyája? A rongyai – melyeket az aljas gazfickótól kapott, aki úgy tűnt, ismeri őt, sőt apjának nevezte magát – arra utaltak, hogy az otthona London legszegényebb és legzordabb negyedeinek valamelyikében van. Vajon nehéz és soká tartó feladat lesz őt megtalálni? Nem, valószínűleg könnyű lesz és rövid. Nem a fiút keresi majd, hanem a sokadalmat, egy kisebb vagy nagyobb csődület közepén előbb-utóbb biztosan rábukkan szegény kis barátjára. A koszos söpredék, szokás szerint, örömét leli majd abban, hogy gyötri és bosszantja a magát királynak kikiáltó fiút. Ekkor Hendon Miles közbelép, néhányat megnyomorít, majd magával viszi kis ápoltját, szeretetteljes szavakkal csillapítja és felvidítja, s azután soha többé nem válnak el.

Miles így már hozzálátott a kutatáshoz. Órákon át rótta a sikátorokat és mocskos utcákat embercsoportok és tömegek után kutatva, amelyeknek, mint kiderült, se vége, se hossza, de a fiúnak nem volt nyoma. Ez alaposan meglepte őt, de nem keserítette el. Úgy gondolta, hogy a haditervével nincs baj, bár egyvalamit rosszul számított ki, amit villámhadjáratnak tervezett, kezdett egyre hosszabbra nyúlni.

Mire megvirradt, sok mérföldnyi utat bejárt már és számos csődületet szemügyre vett, de ennek csak annyi eredménye volt, hogy meglehetősen elfáradt, ennél is jobban megéhezett, és nagyon elálmosodott. Reggelire vágyott, de a megszerzésére nem volt mód. Az eszébe sem jutott, hogy kolduljon érte, a kardját, akárcsak a becsületét, nem adta volna el. Megválhatott volna valamely ruhadarabjától, de betegségek iránt hasonló a kereslet, mint az efféle ruhadarabok iránt.

Délben még mindig kóborolt a sokadalomban, amely most a királyi felvonulást figyelte. Magában úgy érvelt, hogy ez a rangos látványosság a kis hóbortost is közel csábítja. Követte a menetet London kanyargós utcáin át, egészen Westminsterig és az Apátságig. Zavartan és meghökkenten sodródott ide-oda a környéken már jó ideje összeverődött tömeggel, míg végül irányt változtatott és hozzálátott, hogy kiötöljön valami megfelelőbb haditervet. Lassanként, ahogy felocsúdott a mélázásból, észrevette, hogy a város jócskán elmaradt mögötte, és már a nappal is estébe fordult. Nyílt terepen járt, egy folyó közelében. Tisztes vidéki települések voltak errefelé, nem az a fajta környék, ahol az övéhez hasonló öltözéket kedvelik.

Egyáltalán nem volt hideg, így hát egy bokor aljában leheveredett a földre, pihenni és gondolkodni. Lassanként kezdte elnyomni az álom, gyenge, távoli ágyúszó jutott a fülébe.

– Megkoronázták az új királyt – mondta magában, és azon nyomban elaludt. Ezelőtt több mint harminc órán át nem aludt és nem pihent. Nem is ébredt fel, csak másnap késő délelőtt. Elgyötörten, gémberedetten és szinte az éhhalál küszöbén ébredt, megmosakodott a folyóban, megtöltötte a gyomrát egy-két pint vízzel, és Westminster felé vánszorgott, magában zsörtölődve, amiért ilyen sok időt vesztegetett. Az éhség most új tervvel ajándékozta meg. Meg-

próbál beszélni az öreg Sir Humphrey Marlow-val, kölcsönkér némi pénzt és... tervből egyelőre elég is ennyi, majd tovább bővíti, ha az első szakaszán túljutott.

Tizenegy óra felé ért a palotához, és bár jól öltözött emberek egész serege haladt körülötte ugyanabba az irányba, öltözéke biztosította, hogy ne maradjon észrevétlen. Behatóan szemügyre vette ezeknek az embereknek az arcát, mert remélte, hogy talál köztük jó szándékút, melynek birtokosa hajlandó lehet hírt vinni felőle az öreg udvarnoknak. Arra ugyanis, hogy ő maga bejusson a palotába, esélye sem volt.

Ekkor a mi pálcáslegényünk haladt el mellette, majd megfordult, szemügyre vette őt, és a következőket mondta magában:

„Szamár legyek, ha ez nem éppen az a csavargó, akiért őfelsége annyira aggódik – bár alighanem eddig is az voltam. A leírás az utolsó rongydarabig illik rá, és Isten elvesztegetett volna egy csodát, ha ilyenből két egyformát teremt. Ki kellene találnom valamilyen okot, hogy szóba elegyedjek vele."

Miles Hendon megkímélte a fejtöréstől, mert – mint általában azok, akiket hátulról kitartóan bűvöl valaki a tekintetével – megfordult, és látva a fiú érdeklődő tekintetét, odalépett hozzá, és azt mondta:

– Épp most jöttél ki a palotából. Netán oda tartozol?

– Igen, méltóságos uram.

– Ismered Sir Humphrey Marlow-t?

A fiú elámult és azt gondolta magában: „Istenem! Derék megboldogult apám!" Fennhangon pedig azt mondta:

– Meglehetősen jól, méltóságod.

– Jó. Odabenn van?

– Igen – mondta a fiú, és magában hozzátette, „benn a sírban".

– Kérnék tőled egy szívességet, említsd meg neki a nevem, és mondd el, hogy arra kérem, hallgasson meg.

– Készséggel átadom az üzenetet, jó uram.

– Akkor mondd neki, hogy Miles Hendon, Sir Richard fia van itt kinn. Nagyon lekötelezel, ifjú barátom.

A fiú csalódottnak tűnt. „A király nem így nevezte", gondolta. „De nem számít, biztosra veszem, hogy ez itt az ikertestvére lehet, és biztosan tud hírrel szolgálni őfelségének Sir Nemtudomkiről." Milesnak azt mondta:

– Állj meg itt kis időre, uram, és várj, amíg hírt hozok neked.

Hendon a megjelölt helyre ment, ahol egy a vár falában kialakított fülke volt egy kőpaddal – ide húzódtak rossz időben a palotaőrök. Alighogy itt letelepedett, néhány alabárdos jött arra egy tiszt vezetésével. A tiszt megpillantotta őt, megálljt parancsolt az embereinek, és utasította Hendont, hogy jöjjön oda. Ő engedelmeskedett, mire azonnal letartóztatták, mint a palota közvetlen környékén ólálkodó gyanús alakot. A dolgok állása kezdett rosszra fordulni. Szegény Miles próbált volna magyarázkodni, de a tiszt durván elhallgattatta, és parancsba adta az embereinek, hogy fegyverezzék le és motozzák meg.

– Adná a kegyes Úristen, hogy találjanak valamit – mondta a szegény Miles. – Magam is eleget kutattam, de hiába, pedig nagyobb szükséget szenvedtem, mint ők.

Semmit sem találtak, csak egy írást. A tiszt felnyitotta, Hendon pedig elmosolyodott, amikor felismerte a „macskakaparást”, amit elveszett kis barátja vetett papírra azon a gyászos napon, Hendon Hallban. A tiszt arca elsötétült, amint az angol szövegrészt felolvasta, Milesé viszont ezzel ellenkező színt öltött, miközben végighallgatta.

– Egy újabb trónkövetelő! – kiáltott a tiszt. – Szavamra, manapság úgy szaporodnak, mint a nyulak. Ragadjátok meg a gazembert, és tartsátok erősen, amíg a palotába megyek ezzel a fontos papírral és elküldetem a királynak. Ezzel elsietett, és otthagyta a foglyot az alabárdosok markában.

– A balszerencsém most véget ér – motyogta Hendon –, mert a kis papírdarab miatt kötélvégen fogok himbálózni, ez már bizonyos. Vajon mi lesz az én szegény kis védencemmel? Isten tudja csak.

Némi idő elteltével látta, hogy a tiszt nagy sietve közeleg. Összeszedte hát a bátorságát, hogy férfihez illően fogadja a rászabott sorsot. A tiszt azonban utasította az embereit, hogy eresszék el a foglyot és adják vissza a kardját, majd tiszteletteljesen meghajolt, és azt mondta:

– Kérlek, uram, kövess.

Hendon követte, de azt gondolta: „Ha nem a halál és a végítéletem felé haladnék, ami miatt tartózkodnom kell a bűnöktől, megfojtanám ezt a semmirekellőt a gúnyos udvariaskodásáért.”

Így kettesben átvágtak a népes udvaron, és megérkeztek a palota főbejáratához, ahol a tiszt, újabb meghajlással egy pompásan öltözött udvarnokra bízta, aki mély tisztelettel fogadta őt, és átvezette a nagy csarnokon, lakájok sorfalai között. Ezek tiszteletteljesen meghajoltak, amikor a két alak elhaladt mellettük, de amikor már csak a hátukat látták, némán fuldokolni kezdtek a nevetéstől, méltóságos madárijesztőnk miatt. Most egy széles lépcsőn mentek fel, finom uraságok csoportjai között. A férfi végül egy nagy terembe vezette őt, utat törve Anglia egybegyűlt nemesei között, majd meghajolt, figyelmeztette őt, hogy vegye le a kalapját, és egyedül hagyta a terem közepén. Ott állt a kíváncsi szemek, méltatlankodó arcok és a derűs vagy éppen lenéző mosolyok céltáblájaként.

Miles Hendon teljesen megrökönyödött. Baldachinos trónján, tőle öt lépésre ült az ifjú király, s lehajtott fejjel az oldalánál álló emberi paradicsommadárral – talán herceggel – beszélgetett. Hendon megjegyezte magában, hogy valakit élete virágjában halálra ítélni anélkül is kegyetlenség, hogy a nagy nyilvánosság előtt így megszégyenítenék. Azt kívánta, bárcsak igyekezne a király – a közelben álló cifraruhás alakok némelyike egyre sértőbben viselkedett. Ekkor a király kissé felemelte a fejét, és Hendon tisztán láthatta az arcát. A látványtól elakadt a lélegzete. Megkövülten állt, és bámulta a kedves, fiatal arcot.

– Nézzék, az Álmok és Árnyak birodalmának ura itt ül a trónján! – bökte ki végül. Motyogott még néhány mondattöredéket, és ámult-bámult tovább, majd körbejáratta a tekintetét, szemügyre véve a fényűző társaságot és a ragyogó termet, s azt mormogta:

– De hiszen ezek valódiak. Szavamra ezek igaziak, biztos, hogy nem álom.

Újra a királyra meresztette a szemét, és azt gondolta: „Álom ez... vagy ő Anglia hites uralkodója, nem pedig az a szegény, elhagyatott Bolond Istók, akinek gondoltam? Ki fejti meg nekem ezt a talányt?”

Hirtelen támadt egy ötlete, a falhoz lépdelt, elvett egy széket, visszajött vele, letette a padlóra, és leült rá.

Felháborodott moraj támadt, egy durva kéz nehezedett a vállára, és egy hang ezt kiáltotta:

– Föl, te modortalan bohóc! Leülsz a király jelenlétében?

A zajongás magára vonta őfelsége figyelmét, aki karját előrenyújtva azt kiáltotta:

– Ne nyúljatok hozzá, joga van erre!

A társaság döbbenten hőkölt hátra. A király folytatta:

– Jegyezzétek meg, nemes hölgyek és urak, hogy ő bizalmas és szeretett csatlósom, Miles Hendon, aki kardot fogott hercegéért és megmentette a testi sérelmektől és talán a haláltól is, s ezért lovaggá lett, a király akaratából. Tudjátok azt is, hogy ennél magasabb rendű szolgálatért, vagyis, mert megmentette urát a korbácstól és a szégyentől, magára vállalva azt, angol főrenddé és Kent grófjává tettem, s e méltósághoz illő arany és földbirtok is kijár neki. Továbbá, az előjogot, amelyet épp most gyakorol, királya biztosította neki. Úgy rendelkeztünk, hogy címeinek minden egyenes ági örököse, a jogot, hogy ülve maradnak Anglia uralkodójának jelenlétében, a jövőben is gyakorolhatja majd, emberöltőkön át, amíg csak a korona hatalma ép. Ne háborgassátok?

Két személy, akik ezen a reggelen késve érkeztek vidékről, és még csupán öt perce tartózkodtak a teremben, most, ezeket a szavakat hallva egyfajta réveteg döbbenettel bámulták, felváltva, a királyt és a madárijesztőt. Sir Hugh és Lady Edit voltak azok. De az újdonsült gróf nem láthatta őket. Még mindig kábultan meredt az uralkodóra, és azt mormogta:

– Ejnye, még ilyet! Ez itt az én koldusom! Az én holdkórosom! Ő az, akinek a hetvenszobás, huszonhét szolgálós házamban mutattam volna meg, mi a ragyogás! Ő az, akinek világéletében rongy volt a ruhája, verés a dajkája, moslék az étele. Ő az, akit magam mellé fogadtam, és akinek rangos életet szántam! Bárcsak lenne egy csuklyám, amit a fejemre húzhatnék!

Ekkor hirtelen visszanyerte jó modorát, térdet hajtott, s a király kinyújtott kezét fogva hűséget esküdött és háláját fejezte ki birtokaiért és címeiért. Ezután fölemelkedett és oldalra állt, miközben a tekintetek még mindig rá szegeződtek, és sok közülük irigységgel telt.

A király most megpillantotta Sir Hugh-t. Felbőszült hangon, szikrázó szemmel csattant fel:

– Fosszátok meg ezt a rablót hamis címeitől, lopott vagyonától, és zárjátok lakat alá, amíg nem döntök felőle.

A korábbi Sir Hugh-t elvezették.

Most moraj támadt a terem túlsó végében, és a szokatlanul, de gazdagon öltözött Tom Canty sétált el az élő falak mentén, egy teremszolga kíséretében. Letérdelt a király előtt, aki így szólt:

– Tudomásomra jutottak az elmúlt néhány hétben történtek, és felettébb elégedett vagyok veled. Uralkodóhoz illő jóindulattal és kegyességgel kormányoztad a királyságot. Rábukkantál az édesanyádra és a nővéreidre? – Jól van. Gondoskodunk róluk. Apád pedig lógni fog, ha úgy akarod és a törvény is jóváhagyja. Halljátok mind, hogy a mai naptól, akik a király bőkezűsége nyomán a Krisztus Menedéke intézetben laknak, ne csak az alacsonyabb rendű testi, hanem szellemi és lelki táplálékban is részesüljenek. Ez a fiú pedig szintén ott él majd, és a legfőbb tisztet fogja betölteni az irányító testületben, élete végéig. Mivel király volt, nem lenne ildomos, hogy közönséges szabályok vonatkozzanak rá. Ezért véssétek az eszetekbe a díszöltözetet, amelyet most visel, mert ezt senki nem utánozhatja; bármerre jár, öltözéke emlékeztesse az embereket, hogy a maga idején király volt, és senki sem tagadhatja meg tőle a tiszteletet, vagy mulaszthatja el köszönteni őt. A korona védelme alatt áll, a király támogatását élvezi, és az őt megillető tiszteletre méltó cím ezentúl: a Király Kegyeltje.

A büszke és boldog Tom Canty felkelt és kezet csókolt a királynak, majd kísérőjével távozott az uralkodó színe elől. Nem vesztegette az idejét, anyjához száguldott, hogy elmondja neki, Nannak és Betnek a pompás híreket, és aztán együtt örvendjenek.

Zárszó

Igazságtétel és büntetés

Amikor a rejtélyek tisztázásra kerültek, Hugh Hendon vallomásából kiviláglott, hogy azon a napon, Hendon Hallban, a felesége az ő parancsára tagadta meg Milest. A parancs mellé Hugh azzal fenyegette a feleségét, hogy haladéktalanul megöli őt, ha nem cáfolja meg Miles Hendon állítását. Az asszony azt felelte, vegye csak el az életét, azt már úgysem tartja sokra, Milest viszont soha nem árulná el. Erre a férje kijelentette, hogy őt mégsem fosztja meg az életétől, Milest viszont megöleti. Így már nem volt mit tenni, a hölgy szavát adta és meg is tartotta.

Hught nem ítélték el sem fenyegetései, sem a bátyja vagyonának és rangjának eltulajdonítása miatt, mert a feleség és a fivér nem kívántak tanúskodni ellene, ráadásul az előbbinek, ha akarta sem állt volna jogában megtennie. Hugh elhagyta a feleségét, és az európai kontinensre utazott, és ott kisvártatva meghalt, Kent grófja pedig némi idő elteltével feleségül vette öccse özvegyét. Örömteli nagy nap köszöntött Hendon falura, amikor a házaspár először tért haza a családi birtokra.

Tom Canty apjáról soha többé nem hallottak.

A király előkeríttette azt a gazdát, akit megbélyegeztek és rabszolgának adtak el, Duhaj bandájával egyetemben kiemelte őt a törvényen kívüliek sorából, és kényelmes megélhetést biztosított neki.

Kivétette a börtönből az öreg ügyvédet, és elengedte a pénzbüntetését. Előkelő otthont biztosított a két máglyán megégetett baptista asszony lányainak, és alaposan megbüntette a tisztet, aki érdemtelen csíkokkal díszítette Miles Hendon hátát.

Megmentette a bitótól a fiút, aki elfogott egy kóbor sólymot, és az asszonyt, aki szövetmaradékot lopott egy takácstól, de már nem óvhatta meg annak a férfinak az életét, akit azzal a váddal ítéltek el, hogy szarvast ölt a király erdejében.

Elnéző volt a bíróval szemben, aki megszánta őt, amikor malaclopás gyanújával állt előtte. A döntés megelégedésére szolgált a királynak, mert láthatta, mint szerez a bíró egyre nagyobb szakmai tekintélyt és válik nagyszerű, köztiszteletnek örvendő személlyé.

A király maga, amíg csak élt, nagy élvezettel mesélte a kalandjait attól a perctől, amikor a kapuőr kikergette a palota kapuján át, egészen az utolsó éjszakáig, amikor egy csoport sürgölődő munkás közé fürgén elvegyülve belopózott a székesegyházba, felmászott a hitvalló sírjához, és ott elbújt, majd olyan mélyen elaludt, hogy másnap kis híján lemaradt a koronázásról. Azt mondta, hogy a fontos lecke gyakori megidézése segít szem előtt tartani a célt, hogy a belőle eredő tanulságokat az emberek javára fordítsa. Vallotta, hogy amíg csak él, tovább kell mesélnie a történetet, elevenen tartva emlékezetében a fájdalmas élményeket és a szívében fakadt együttérzést.

Miles Hendon és Tom Canty a király kedvenc alattvalói voltak rövid uralkodása idején és legőszintébb gyászolói halálakor. Kent nemes grófjába túl sok jóérzés szorult, semhogy visszaéljen különös előjogával. Az általunk is ismert alkalom után azonban még kétszer gyakorolta azt – egyszer Mária királynő, egyszer pedig Erzsébet királynő trónra lépése idején –, mielőtt elszólították volna e világból. Egyik utódja I. Jakab koronázásakor gyakorolta az előjogot. Mire ennek a fia is úgy döntött, hogy él ezzel a kiváltságával, már negyed század telt el és „a Kentek előjogát” szinte mindenki elfeledte. Így aztán, amikor az akkori Kent gróf megjelent I. Károly és udvartartása színe előtt, és leült, hogy megerősítse és családjában továbbörökítse a

jogot, nem akármilyen felzúdulás keletkezett. Az ügyet azonban mindjárt tisztázták, és az előjogot megerősítették. Az ebből a vérvonalból származó utolsó gróf a Nemzetközösségi háborúk idején a királyáért harcolva vesztette életét, és általa végéhez ért a furcsa kiváltság.

Tom Canty hosszú öregkort élt meg, komoly és jóságos természetű, fehér hajú öregemberré vált. Becsülték, amíg csak élete tartott, és kiadták a neki járó tiszteletet, mert meglepő és szokatlan öltözéke emlékeztette az embereket, hogy „a maga idején király volt”. Bárhol tűnt is fel, a tömeg utat nyitott neki, és azt suttogták egymásnak:

– Vedd le a kalapod, a Király Kegyeltje az! – Üdvözlésükért barátságos mosolyt kaptak viszonzásul, amit megbecsültek, mert a mosoly gazdája tiszteletre méltó történettel bírt.

Bizony, VI. Edvárd király, szegény, csak néhány évet élt, de erényesen élte le ezt az időt. Nemegyszer, amikor a nagy főméltóságok, a korona bearanyozott vazallusainak valamelyike megjegyzést tett az engedékenységére, és úgy érvelt, hogy egy-egy törvény, amelynek a javításán éppen fáradozik, már így is épp elég enyhe, nem hoz kellő szenvedést vagy elnyomást a népre, a fiatal király ékesszóló komorsággal emelte rá nagy, együtt érző szemeit, és azt felelte:

– Mit tudsz te a szenvedésről és az elnyomásról? Én és a népem ismerjük azt, de te nem.

VI. Edvárd uralkodása egyedülállóan irgalmas volt azokban a kíméletlen időkben. Most, hogy búcsút veszünk tőle, próbáljuk ezt megtartani emlékezetünkben, az ő dicsősége végett.